

Figuur 1 Billboard op station Den Dolder, 8 maart 2015

Stemhulp Kieskompas: meer of minder (on)begrip?

Onderzoek naar de mate waarin de online stemhulp Kieskompas bijdraagt aan groter begrip van de eigen positie in het politieke landschap onder gebruikers

E.A.P. Ruiter | 4015010 | e.a.p.ruiter@students.uu.nl

Bachelor Communicatie- en Informatiewetenschappen

Eindwerkstuk Communicatiestudies

Begeleider: dr. B.C. Holleman

Faculteit Geesteswetenschappen | Universiteit Utrecht

Datum: 15 april 2015

Stemhulp Kieskompas: meer of minder (on)begrip?

Onderzoek naar de mate waarin de online stemhulp Kieskompas bijdraagt aan groter begrip van de eigen positie in het politieke landschap onder gebruikers

Abstract

Dit onderzoek levert een bijdrage aan het VAVI-project (Voting Advice Via Internet) dat de kennis, begrip, stemintenties en stemkeuze van stemhulpgebruikers in kaart brengt (Holleman, Kamoen & de Vreese, 2013). Als bijdrage is onderzoek uitgevoerd naar begripsproblemen die gebruikers kunnen ervaren tijdens het invullen van de online stemhulp Kieskompas Provinciale Statenverkiezingen Utrecht 2015. De nadruk lag bij de wijze waarop de stellingen worden begrepen door de gebruikers en hoe zij begripsproblemen uiten en oplossen.

Middels hardop-werkonderzoek, een vragenlijst en een nagesprek is de gebruikerservaring van twintig participanten tussen de 20 en 25 jaar in kaart gebracht. Begripsproblemen ontstonden hoofdzakelijk bij stellingen waarbij participanten over te weinig voorkennis beschikten of bij problematisch geformuleerde stellingen. De participanten kregen, ondanks de vele mogelijkheden die de stemhulp biedt, geen goed overzicht van de politieke standpunten met betrekking tot de relevante onderwerpen voor de Provinciale Statenverkiezing. Na het invullen van de stemhulp hadden zij niet het gevoel over meer politieke kennis te beschikken of de eigen positie in het politieke landschap beter te begrijpen. De doelen van Kieskompas zijn daarom niet behaald. Om deze doelen in de toekomst wel te behalen zal de stemhulp meer informatie moeten verschaffen aan haar gebruikers en tevens op andere punten verbeterd dienen te worden.

Inleiding

“Het is prachtig dat ik links progressief ben, maar wat houdt dit in voor mij en mijn stemgedrag?” zegt een vrouwelijke gebruiker van 23 jaar verward en teleurgesteld na het invullen van de online stemhulp Kieskompas. Het resultaat is haar, wegens gebrek aan informatie, niet duidelijk. Tevens heeft de gebruiker niet het gevoel dat ze meer te weten is gekomen over de inhoud van de verkiezingen, standpunten van de partijen en haar eigen positie in het politieke landschap. Jammer, aangezien dit wel het doel is van een stemhulp.

Kiezers houden tegenwoordig niet meer zo vast aan een bepaalde partij als in het verleden. De meeste mensen wisselen per verkiezing van partij en bepalen de stemvoorkeur steeds vaker op het laatste moment (Adriaansen, Van Praag & De Vreese, 2011). Een stemhulp, zoals StemWijzer of Kieskompas, helpt hen bij het maken van een partijkeuze door op een snelle en gemakkelijke manier inzicht te verschaffen in de grote hoeveelheid aan partijen en standpunten. Gebruikers zien een stemhulp als een handig hulpmiddel om de standpunten van de politieke partijen over de kwesties voor de aankomende verkiezingen te weten te komen. Daarbij wordt een stemhulp ook gebruikt om te controleren in hoeverre de eigen standpunten overeen komen met de voorkeurspartij (De Graaf & Scheltens, 2011). De stemhulp fungeert als een tussenpersoon die de mening van de gebruiker koppelt aan de standpunten van de partijen. Hierbij wordt de aandacht gericht op de inhoud, namelijk de beleidsvoornemens en niet op de (imago's van de) kandidaten (Fossen, Anderson & Tiemeijer, 2012).

Ondanks de grote populariteit en het gebruiksgemak van de stemhulpen hebben zowel gebruikers als wetenschappers veel kritiek op de inhoud en vormgeving. Tot op heden is er nog weinig onderzoek gedaan naar stemhulpen om te kijken of de kritiek gegrond is of niet. Dit

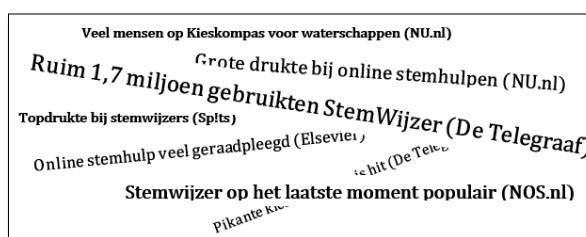
onderzoek poogt een bijdrage te leveren aan het VAVI-project (Voting Advice Via Internet). Het vierjarige project bestaat uit een samenwerkingsverband tussen de Universiteit Utrecht, Universiteit van Amsterdam en maatschappelijke partners met als doel meer inzicht te krijgen in het gebruik en de effecten van politieke stemhulpen (Holleman, Kamoen & de Vreese, 2013). Men onderzoekt hoe het beantwoorden van de politieke stellingen bijdraagt aan beter politiek begrip, wat het verband is tussen begrip en motivatie en hoe attitudes en stemgedrag zich hier toe verhouden. Tijdens het project wordt tevens onderzocht of persoonseigenschappen van de gebruikers en formulering van de stellingen of het advies hierop van invloed zijn. Het gaat hierbij niet om één specifieke verkiezing, maar om de toepasbaarheid van de resultaten op meerdere verkiezingen. Het uiteindelijke doel van de onderzoeken samen is het komen tot een beter begrip van het politieke keuzeprocess bij burgers en een bijdrage aan de verdere ontwikkeling van goede en objectieve stemhulpen (VAVI, 2015).

Het onderwerp waar dit onderzoeksartikel zich op richt, is de mate waarin de stemhulp 'Kieskompas Provinciale Statenverkiezingen Utrecht 2015' bijdraagt aan een groter begrip van de eigen positie van de gebruiker in het politieke landschap. Door middel van kwalitatief onderzoek wordt het gebruik van Kieskompas geanalyseerd om eventuele begripsproblemen in kaart te brengen.

Stemhulpen

De eerste samenvattingen van partijprogramma's werden in de jaren zeventig al gemaakt. In 1989 is een stemkeuzetest ontworpen zoals men die tegenwoordig kent. Pas met de komst van het internet werden de stemhulpen echt populair. Het online plaatsen van StemWijzer in 1998 en de samenwerking van verschillende media maakten dat het

fenomeen 'stemhulp' steeds bekender en populairder werd (Fossen, Anderson & Tiemeijer, 2012). Kiezers maken steeds vaker gebruik van een stemhulp als StemWijzer en Kieskompas om hen te helpen met het bepalen van hun partijkeuze. In 2003 bezochten 2,2 miljoen mensen StemWijzer en in 2006 en 2010 was dit aantal al gestegen naar ruim 4,5 miljoen gebruikers. In 2006 voegde Kieskompas hier, na haar lancering, nog eens 3,4 miljoen mensen aan toe (Krouwel & Van den Pol, 2014). Voor de Provinciale Statenverkiezingen en Waterschapsverkiezingen op 18 maart 2015 is door maar liefst 1,7 miljoen bezoekers StemWijzer geraadpleegd en Kieskompas door ongeveer 1,5 miljoen mensen (Prodemos, 2015; Kieskompas, 2015). De populariteit van stemhulpen werd door verschillende media benadrukt, zoals in de digitale Telegraaf en op nieuwswebsites als NU.nl (zie figuur 2). Daarnaast speelt een aantal organisaties in op de populariteit door een eigen stemhulp te ontwerpen. Naast de bekende StemWijzer en Kieskompas, heeft de gebruiker ook keus uit onder andere 'DeStemVan' van Necker Interact B.V. en 'StemTinder' van de makers van het VPRO-programma 'Zondag met Lubach'. Of stemhulpen die gericht zijn op één specifiek onderwerp zoals: 'cannabiskieswijzer' van de Stichting Maatschappij en Cannabis, 'PrivacyBarometer' en de stemhulp van de Dierencoalitie door de samenwerkende dierenwelzijnsorganisaties (Van Lieshout, 2015). Daarnaast worden sociale media waaronder Facebook en Twitter ingezet om de stemhulpen onder de aandacht te brengen en mensen op de hoogte te houden van de laatste ontwikkelingen (zie figuur 3, 4 en 5).

Figuur 2 Krantenkoppen over online stemhulpen van De Telegraaf, Nu.nl, NOS.nl, Sp!ts en Elsevier

Figuur 3 Bericht op de Facebookpagina van StemWijzer na de verkiezingen

Figuur 4 Bericht op Twitter van Kieskompas voor de verkiezingen

Figuur 5 Bericht op Twitter van Kieskompas na de verkiezingen

De berichten zijn gericht op de lancering van de stembulpen en het bezoekersaantal. Er zijn tevens reacties van gebruikers over de stembulp te lezen op deze pagina's. Stembulpen zijn erg populair onder burgers en zijn op verschillende platformen aanwezig. Onder andere op (sociale) media.

Uit eerder onderzoek blijkt dat, ondanks het advies van een stembulp niet altijd overeenkomt met de voorkeur van de gebruiker, het gebruik van een stembulp een positief effect lijkt te hebben op de opkomst van stemmers (Marschall & Schmidt, 2010). Een stembulp motiveert de gebruiker om meer informatie over de politiek en de aankomende verkiezingen te verzamelen. Tegelijkertijd wordt de gebruiker gemotiveerd om toch te gaan stemmen, ook al was hij of zij¹ dit vooraf niet van plan. Het motiveren van gebruikers om meer informatie te verzamelen is zeer nuttig, omdat dit kan leiden tot een beter begrip van de politiek. De kwaliteit en omvang van de politieke kennis wordt op deze manier verhoogd. Uiteindelijk resulteert meer kennis tot beter begrip wat weer leidt tot meer interesse en zorgt voor een hogere opkomst bij de stembureaus (Marschall & Schmidt, 2010). Het is van belang dat burgers voldoende gemotiveerd worden om informatie op te zoeken en via een stembulp meer te weten komen. Om dit te bereiken dienen gebruikers in eerste instantie te begrijpen waar de stellingen over gaan en wat hen gevraagd wordt.

Kieskompas en StemWijzer: te sturend?

Stembulpen zijn bijna niet meer weg te denken uit onze maatschappij en voorzien wegens het massale gebruik duidelijk in een behoefte die leeft in de maatschappij. Wellicht door de grote populariteit, laait bij iedere verkiezing de discussie op of de stembulpen wel betrouwbaar en objectief genoeg zijn (Fossen, Anderson & Tiemeijer, 2012). Verschillende onderzoekers spreken hun zorgen uit over de invloed die stembulpen kunnen hebben op het stemgedrag van de gebruikers (Walgrave, Nuytemans & Pepermans, 2009; De Graaf & Scheltens, 2011; Fossen, Anderson & Tiemeijer, 2012; Holleman, Kamoen & de Vreese, 2013). Stembulpen dragen impliciet allerlei boodschappen uit die direct of indirect van invloed kunnen zijn op de houding en het gedrag van gebruikers ten aanzien van de politiek (Fossen, Anderson & Tiemeijer, 2012).

Volgens Fossen et al. (2012) is er een grote kans dat de kiezer een richting op wordt gestuurd in zijn stemkeuze door de selectie van onderwerpen, formulering van stellingen, positionering van partijen, de berekening en presentatie van de resultaten in de stembulpen. Daarnaast kunnen de stembulpen de keuze van de gebruiker beïnvloeden door de normatieve beelden die zij impliciet

¹ Hierna wordt afhankelijk van de context met 'hij' verwezen naar de gebruiker of de participant.

communiceren over wat ‘goed en verstandig’ is om te doen en wat ‘goed burgerschap’ en ‘democratie’ inhouden (Fossen, Anderson & Tiemeijer, 2012).

Stemhulpen zijn er echter niet om het besluitvormingsproces van de burger te kunnen begrijpen en modelleren, maar om kiezers de inhoudelijke politieke standpunten te leren kennen en daar uit te kunnen kiezen (De Graaf & Scheltens, 2011). Het is simpelweg een instrument om te bepalen bij welke partij iemand past op basis van de ingevulde antwoorden over politieke onderwerpen. Van begin af aan was de stemhulp educatief van aard. Hierbij gaat het om het informeren, confronteren en aanzetten tot nadenken van gebruikers. De twee hoofddoelen van de stemhulp zijn: (1) het vermeerderen van kennis van de programmatische verschillen en overeenkomsten tussen politieke partijen en (2) helpen bij het maken van een partijpolitieke keuze. Met het advies geeft een stemhulp slechts een richting aan bij het bepalen van een stem als aansporing van de gebruiker om “wijzer” te gaan stemmen. Het beïnvloeden van de kiezer is niet het doel (De Graaf & Scheltens, 2011).

De makers van Kieskompas geven dit laatste punt ook aan op hun website (Kieskompas.nl). In de beschrijving wordt benadrukt dat de online stemhulp een onafhankelijke en objectieve applicatie is. Kieskompas geeft de gebruikers geen dwingend advies, maar plaatst hen aan de hand van de antwoorden op de dertig stellingen in het politieke landschap te midden van de partijen: het zogenaamde ‘kieskompas’, waar de naam aan is ontleend. Op de website wordt tevens uitgelegd dat de positie van de politieke partijen is gecontroleerd. De plaatsing is volgens de makers op zorgvuldige wijze gerealiseerd aan de hand van een wetenschappelijke methode door een onafhankelijk academisch team van politiek deskundigen. Ze benadrukken hiermee meerdere malen het onafhankelijke en wetenschappelijke karakter van de stemhulp (Kieskompas.nl, 2015).

Hoe graag men het ook zou willen, het is vrijwel onmogelijk om daadwerkelijk een neutraal en objectief beeld te geven van de politieke positie die past bij de (opinie van) de burger. Daarom moet de gebruiker tijdens het invullen van een stemhulp altijd in gedachten houden dat stemhulpen kunnen dienen als aanvulling, maar niet als vervanging van het eigen denken en de eigen meningsvorming (Fossen, Anderson & Tiemeijer, 2012).

Het ontstaan van (on)begrip

Indien de gebruiker van een stemhulp een woord in een stelling niet begrijpt of ingewikkeld vindt, is dit veelal het gevolg van een voor de gebruiker onbekend of niet frequent voorkomend woord (Stahl, 2003). De moeilijkheid van een woord wordt hoofdzakelijk voorspeld aan de hand van de woordlengte en woordfrequentie. Hoe meer lettergrepen en hoe lager de frequentie, hoe moeilijker een woord wordt ervaren (Kraf & Pander Maat, 2009; Williams & Morris, 2010). Frequente en bekende woorden zijn makkelijker om te verwerken, omdat het minder tijd kost om de (juiste) betekenis van het woord te kiezen (Kraf & Pander Maat, 2009). Het vereenvoudigen en verkorten van woorden blijkt echter niet de oplossing om het moeilijkheidsniveau te verlagen (Stahl, 2003; Duffy & Kabance, 1982).

Om de stellingen te kunnen begrijpen dient de gebruiker inferenties te maken (Zwaan & Rapp, 2006). Hij doet dit door uitingen aan elkaar te verbinden met behulp van (voor)kennis over het betreffende politieke onderwerp. In eerste instantie gebeurt dit op linguïstisch en semantisch niveau: de gebruiker begrijpt wat de basisstructuur is van de stelling en vormt een representatie van de woorden waar de zin uit bestaat. Vervolgens maakt hij inferenties op tekstniveau en tot slot wordt de voorkennis geïntegreerd met de nieuwe kennis uit de stemhulp. De gebruiker beschikt op dat moment over een mentale representatie van de tekst. Die representatie stelt hem in staat te

begrijpen waar de stelling over gaat en wat er gevraagd wordt. Het helpt de gebruiker tevens bij het reproduceren van de inhoud (Zwaan & Rapp, 2006; Noordman & Vonk, 1998).

De interpretatie van een stelling verschilt per persoon en is grotendeels afhankelijk van de (voor)kennis. De interpretatie van een tekst kan opgedeeld worden in twee fases. In de constructiefase wordt zonder terughoudendheid alle aan de inhoud gerelateerde kennis geactiveerd. Bij een stelling als 'De provincie mag bezuinigen op cultuur', activeert de gebruiker alle informatie die hij bezit over het onderwerp 'cultuur', maar ook over 'bezuinigen' en 'provincie'. Welke elementen vallen onder deze begrippen, wat is in het verleden gedaan, wat vind ik daar van, enzovoort. Vervolgens maakt hij inferenties door de onderwerpen aan elkaar te verbinden en wordt in de integratiefase aan de hand van de context en eerder geactiveerde voorkennis van de gebruiker de meest passende betekenis voor het betreffende woord bepaald (Zwaan & Rapp, 2006). Wanneer de gebruiker een mentale representatie heeft gemaakt en de stelling begrijpt, is de volgende stap het kiezen van het antwoord dat overeenkomt met de eigen mening.

Hoewel de makers door middel van online stemhulpen trachten kennis te vergroten van het politieke landschap, is de vraag of het invullen van een stemhulp ook leidt tot begrip onder de gebruikers; begrip van politiek relevante onderwerpen, standpunten van partijen, eigen standpunten en politieke voorkeuren en de precieze eigen positie in het politieke landschap. Dit onderzoek richt zich hoofdzakelijk op begripsproblemen die gebruikers ondervinden tijdens het invullen van de stemhulp Kieskompas. De vraag, die in dit onderzoek centraal staat, luidt: *'Hoe worden de stellingen van de online stemhulp Kieskompas begrepen door de gebruikers en hoe worden eventuele begripsproblemen geuit en opgelost?'*. Deze vraag wordt onderzocht aan de hand van vier deelonderwerpen. Ten eerste wordt nagegaan waar gebruikers van Kieskompas begripsproblemen ervaren en hoe gebruikers onbegrip uitdrukken. Vervolgens wordt bekeken hoe zij proberen onbegrip op te heffen. Tot slot wordt gezocht naar het antwoord op de vierde deelvraag: 'Wanneer vullen gebruikers 'geen mening' of 'neutraal' in, en is dit antwoord het gevolg van onbegrip en/of te weinig voorkennis over het onderwerp?'. Het antwoord op deze vier deelvragen kan worden gevonden door gebruikers te observeren terwijl zij de stemhulp hardop denkend invullen. Daarnaast is het mogelijk om aanvullende informatie te verkrijgen middels een video- en geluidsopname, een vragenlijst en een nagesprek. Dit onderzoek dient als bijdrage aan het VAVI-project dat onderzoek doet naar de twee populairste stemhulpen: StemWijzer en Kieskompas. De keuze om Kieskompas nader te onderzoeken is voortgekomen uit de wetenschappelijke achtergrond van de stemhulp en de voorkeur en interesse van de onderzoeker in deze stemhulp.

Bureau-analyse

In het meest ideale geval vullen gebruikers zonder problemen een stemhulp in en hebben zij na afloop een groter begrip van de eigen positie in het politieke landschap. Om na te gaan welke stappen de gebruikers dienen te doorlopen om dit doel te bereiken, is een bureau-analyse uitgevoerd. Zie bijlage 1 voor een uitgebreide beschrijving. De analyse is gericht op begripsproblemen die gebruikers kunnen ervaren tijdens het invullen van de online stemhulp Kieskompas voor de Provinciale Statenverkiezingen 2015 in Utrecht. Daarnaast is kritisch beoordeeld of de mogelijkheden van de stemhulp wel of niet bijdragen aan een beter begrip van de stellingen en de eigen politieke positie.

Aan de hand van de antwoorden op 30 stellingen, die betrekking hebben op de thema's: Economie, Verkeer, Landschap, Milieu, Natuur, Kunst & Cultuur en Bestuur, beoordeelt Kieskompas welke partij het best bij de opinie van de gebruiker past. Per stelling kan men middels een

vijfpuntsschaal aangeven of hij het helemaal eens is met de stelling of niet. Naast de optie 'neutraal' op de beoordelingsschaal, kan men aangeven 'geen mening' te hebben over een onderwerp. Het antwoord wordt in dat geval niet meegerekend in het uiteindelijke resultaat van de stemkeuzetest. Zodra alle 30 stellingen zijn beoordeeld, is op het resultatenscherf te zien welke positie de gebruiker heeft in het politieke landschap. De positie wordt weergegeven in een assenstelsel. Alle partijen die meedoen aan de Provinciale Statenverkiezing zijn op basis van hun standpunten ingedeeld van links naar rechts op een economische as en van progressief naar conservatief op een culturele as (Kieskompas, 2015). Indien de gebruiker klikt op een partij, kan hij de eigen standpunten vergelijken met die van de betreffende partij. Het resultaat wordt in eerste instantie berekend aan de hand van een gelijke weging per thema, maar het is ook mogelijk om bepaalde thema's uit te sluiten bij de berekening. Naast het vergelijken van de eigen antwoorden met één partij en het herberekenen van de positie, biedt Kieskompas de mogelijkheid om de positie van partijen per stelling te bekijken.

Verwacht wordt dat gebruikers voornamelijk begripsproblemen ervaren bij stellingen die een geografische ligging bevatten, onbekende en/of ingewikkelde termen en bij de drie analysemogelijkheden: 'selecteer belangrijke thema's', 'positie per stelling' en 'vergelijk partij met uw antwoorden'. Deze problemen ontstaan vermoedelijk door het ontbreken van een uitleg bij de stellingen of een verwijzing naar een analysemogelijkheid. Bij onvoldoende kennis over de betekenis van de inhoud of bijvoorbeeld het verschil tussen de antwoordmogelijkheden is het niet mogelijk voor de gebruiker om goed te oordelen over het betreffende onderwerp van de stelling. Dergelijke problemen kunnen aanzienlijke gevolgen hebben voor het resultaat. Als de gebruiker niet weet waar hij over oordeelt of de verschillende antwoordmogelijkheden niet toepast zoals deze bedoeld zijn, maakt dat het ingevulde antwoord minder valide. De ingevulde antwoorden komen niet overeen met zijn werkelijke mening waardoor de positie in het politieke landschap tevens niet correct is. Zowel het doel van de gebruiker als van de stemhulp wordt hier niet behaald.

De bureau-analyse dient als vooronderzoek naar begripsproblemen die gebruikers kunnen ervaren tijdens het gebruik van Kieskompas. Om het kwalitatieve onderzoek open te benaderen, maar niet geheel zonder enige kennis, is deze analyse uitgevoerd aan de hand van verwachtingen en kennis van de onderzoeker. Om de werkelijke begripsproblemen te achterhalen die gebruikers ervaren, wordt een hardop-werkonderzoek uitgevoerd onder twintig participanten. Aan de hand van de verwachtingen en het voorafgaande literatuuronderzoek zijn twee vragenlijsten opgesteld en is besloten wat er in het nagesprek aan hen gevraagd wordt.

Methode

Deze sectie bevat een beschrijving van het onderzoeksobject, de toegepaste methode, onderzoeksgroep, afnameprocedure en het analyseplan van het kwalitatieve onderzoek.

Onderzoeksobject: Stemhulp Kieskompas

De online stemhulp Kieskompas voor de Utrechtse Provinciale Statenverkiezing 2015 is het onderzoeksobject van deze studie. Deze stemhulp is in 2006 opgezet door een kleine sociale onderneming die ingebed is in de Vrije Universiteit te Amsterdam. Voor de verkiezingen in de Provincie Utrecht heeft Kieskompas een stemhulp gemaakt waarmee kiezers kunnen zien welke partij het beste past bij hun opvattingen (Kieskompas.nl). De stemhulp geeft middels een assenstelsel als 'kompas' de positie van de gebruiker in het politieke landschap weer.

Hardop-werken

In dit onderzoek naar begrip onder gebruikers van Kieskompas is de hardop-werkmethode gehanteerd. Hierbij werden de participanten gevraagd een taak uit te voeren, het invullen van de stemhulp, uit te voeren waarna het proces besproken werd. Door middel van deze methode is inzicht verkregen in de wijze waarop gebruikers omgaan met de stemhulp: wat begrepen zij wel en niet en hoe gaan zij om met onbegrip (Guan, Lee, Cuddihy, & Ramey, 2006). De toegankelijkheid, toepasbaarheid en begrijpelijkheid van informatie spelen een centrale rol in deze methode (Jong & Schellens, 1995).

Elke participant vulde de online stemhulp in op de laptop van de onderzoeker en werd van begin tot eind opgenomen door het programma 'Morae'. Zowel via beeld als geluid is te zien en te horen waar op de website de participant zich bevond, welke bewegingen hij met de muis maakt en wat hij hardop "dacht" tijdens het invullen. Morae verschaft op deze wijze veel gegevens over problemen die gebruikers ondervinden tijdens het invullen van Kieskompas (TechSmith, 2015).

Selectie van participanten

In de periode 24 februari tot aan 12 maart zijn twintig participanten geworven middels de sneeuwballmethode. Daarbij is gestart met het benaderen van vijf connecties waarna via deze personen weer anderen zijn benaderd en via hen weer anderen. Op deze wijze heeft de onderzoeker in de meeste gevallen geen band met de participanten waardoor eventuele beïnvloeding vanwege de relatie wordt voorkomen. Zie bijlage 8 voor het participantennetwerk.

De keuze voor de doelgroep is gebaseerd op de veronderstelling dat de gemiddelde gebruiker van stemhulpen veel interesse heeft in de politiek en daarnaast jong en hoogopgeleid is (Cedroni & Garzia, 2010; Krouwel & Van de Pol, 2014). Ondanks de specifieke doelgroep is bij de selectie gestreefd naar maximale variatie in geslacht, leeftijd, woonplaats, politieke voorkeur, politieke interesse en ervaring met Kieskompas. De participanten hebben minimaal de leeftijd van achttien jaar omdat zij vanaf die leeftijd stemgerechtigd zijn (Parlementair Documentatie Centrum, 2008). Er zijn zowel mensen gevraagd deel te nemen aan het onderzoek die niet eerder gebruik hebben gemaakt van een stemhulp als mensen die regelmatig een stemhulp geraadpleegd hebben. Omdat in beide gevallen de stellingen begrijpelijk dienen te zijn wordt hiertussen geen onderscheid gemaakt. Wel is gevraagd of zij al bekend waren met de stemhulp om te controleren of eventueel vanwege eerder gebruik verschillen bestaan in interpretatie van de stellingen en het resultaat.

Bij de keuze van de afnamelocatie is gelet op een omgeving met zo min mogelijk afleiding zoals de bibliotheek of het huis van de participant. De participant dient ongehinderd deel te kunnen nemen aan het onderzoek zodat hij zich op zijn gemak voelt en de resultaten zo min mogelijk beïnvloed worden door omgevingsfactoren. Dit alles draagt bij aan de kwaliteit van het hardop-werken en uiteindelijk het gehele onderzoek.

De onderzoeksgroep bestaat uit twintig hoogopgeleide of nog studerende mensen in de leeftijd van 20 tot en met 25 jaar en woonachtig in de provincie Utrecht. Onder hen namen veertien vrouwen en zes mannen deel aan het onderzoek. Twaalf mensen wonen in het centrum van Utrecht. De andere deelnemers wonen verspreid over de provincie in: Amersfoort, Houten, Nieuwegein, Renswoude en Veenendaal. De meeste afnames vonden plaats in de universiteitsbibliotheek of een universiteitsgebouw in de binnenstad. Daarnaast vonden enkele afnames plaats in een studentenhuis of gezinswoning. Een afname duurde gemiddeld 40 minuten, variërend van 24 tot 68 minuten. Bijlage 6 geeft een overzicht van de demografische gegevens per participant.

Afnameprocedure

De participanten liepen tijdens het onderzoek verschillende onderdelen door. In eerste instantie werd hen gevraagd een vragenlijst in te vullen om basisgegevens te verzamelen. Daarna maakten zij een oefentaak om gewend te raken aan de hardop-werkmethode. Vervolgens vulden de participanten Kieskompas zelfstandig in. Hierna kregen zij nogmaals een vragenlijst voorgelegd, dit keer met vragen over het begrip van de stellingen en werden zij gevraagd de eigen politieke kennis te beoordelen. Tot slot vond een nagesprek plaats met de onderzoeker over de manier waarop de stemhulp ervaren is. In totaal heeft elke participant vijf onderdelen uitgevoerd.

Vragenlijst vooraf

Voordat de participant begon met de oefentaak en het daadwerkelijk invullen van de stemhulp, is de participant gevraagd een korte vragenlijst op papier in te vullen (zie bijlage 2). Deze enquête vooraf bevat vragen over de leeftijd, het geslacht, het opleidingsniveau en de politieke interesse van de participant. De participant werd nog niet gevraagd aan te geven wat de politieke voorkeur is omdat deze vraag het invullen van de stemhulp kan beïnvloeden. Indien de participant van te voren aangeeft voorkeur te hebben voor een bepaalde partij zal hij eerder geneigd zijn de stellingen te beoordelen met de standpunten van de betreffende partij in gedachten dan wanneer dit niet gevraagd wordt. Het niet stellen van de voorkeursvraag zal daarom meer valide en betrouwbare antwoorden opleveren.

Oefentaak

Om gewend te raken aan de hardop-werkmethode kreeg de participant na het invullen van de enquête een oefentaak voorgelegd. Bijlage 9 (tabel 1) toont wat de participanten zeiden en deden tijdens deze taak. De oefentaak bestond uit het hardop bespreken van de website van de provincie Utrecht (www.kiesjouwutrecht.nl). Tijdens deze taak is het de bedoeling dat de participant aangeeft wat hij van de website vindt en daarna zelfstandig Kieskompas opzoekt. Voor de meeste participanten zal het waarschijnlijk de eerste keer zijn dat ze deelnemen aan een dergelijk onderzoek. Het oefenen zal hen daarom helpen bij het tweede deel van het onderzoek; het beoordelen van de stellingen in Kieskompas. Voordat de participant start met de oefentaak werden alle stappen van het onderzoek als volgt uitgelegd:

Het gaat er in dit onderzoek om dat je net doet alsof je op dit moment alleen bent en de stemhulp zelf invult terwijl je ondertussen hardop zegt wat je denkt. Je hoeft je hierbij absoluut niet in te houden en je mag gerust over alles wat je tegenkomt iets zeggen.

Ik wil graag beginnen met een oefentaakje, zodat je de kans hebt om een beetje gewend te raken aan de hardop-werkmethode. Je mag deze website van de provincie Utrecht bekijken en aangeven wat jouw mening is over de site. Vervolgens ga je op zoek naar de stemhulp Kieskompas en vul je deze hardop in. Achteraf heb ik nog één vragenlijst om in te vullen en bespreken we tot slot wat je van de stemhulp vond.

Wanneer de participant er klaar voor was, startte hij met de oefentaak. De participant bepaalde zelf wanneer hij genoeg had gezien op de website en wilde starten met de online stemkeuzetest via Kieskompas. Na afloop werd opnieuw een vragenlijst voorgelegd.

Vragenlijst achteraf

In de enquête achteraf is ingegaan op de politieke voorkeur, het begrip van het politieke landschap en de mate van politieke interesse van de participant. Ook is de participant gevraagd naar de motivatie voor het gebruik van Kieskompas (zie bijlage 3). De vragenlijst werd voorafgaand aan het nagesprek ingevuld, zodat het mogelijk was om tijdens het gesprek eventueel in te gaan op de gegeven antwoorden. Op deze wijze kon de participant tevens niet gestuurd worden in zijn antwoorden door de vragen die in het nagesprek aan bod kwamen.

In zowel de vragenlijst voorafgaand aan de stembulp als de vragenlijst na afloop, werd de participant aangesproken met 'je en jij'. Deze keuze is gebaseerd op eerder onderzoek naar aanspreekvormen onder jongeren. Hieruit bleek dat jongeren steeds vaker 'je en jij' tegen elkaar zeggen ook al kennen zij elkaar niet of nauwelijks. Opvallend is dat voornamelijk hogeropgeleiden vaker 'jij' zeggen en de midden generatie (vanaf 18 jaar) het minst vaak 'u' zegt of te horen krijgt. Deze trend is tevens terug te zien in interviews waarin 'je' de boventoon voert (Vermaas, 2002). Om deze redenen is besloten de participanten in de enquêtes en het nagesprek aan te spreken met 'je en jij' in plaats van 'u' om hen het meest op hun gemak te stellen.

Nagesprek

Het doel van het nagesprek is om onduidelijkheden te bespreken en eventueel op te helderen. Bijna alle stellingen waar de participant 'geen mening' of 'neutraal' heeft ingevuld werden besproken waarbij de vraag werd gesteld waarom de participant voor dit antwoord heeft gekozen en of dat te wijten is aan onbegrip van bepaalde termen, locaties, of de formulering van de stelling. Bovendien werd gelet op de voorkennis van de participant over het onderwerp en de voor- en nadelen.

Het gesprek betreft een half gestructureerd interview waarbij een aantal vaste vragen werd gesteld, maar waar ook ruimte was om door te vragen op een antwoord. Tijdens het gesprek werden vragen gesteld als: *'Wat vond je van de stellingen? Begreep je ze? Welke wel en welke niet?'*, *'Begreep je wat het verschil was tussen de opties geen mening en neutraal? Zo ja, wat is volgens jou het verschil?'* en *'Vind je dat de partijen onderling goed met elkaar te vergelijken zijn met dit instrument?'*. Door middel van deze vragen werd gepoogd een beeld te krijgen van de wijze waarop gebruikers Kieskompas ervaren. Daarnaast werd de vraag *'Heb je Kieskompas op dezelfde manier ingevuld als je zelf zou doen wanneer ik er niet bij zou zijn?'* gesteld als controle voor een mogelijk beïnvloedingseffect van de hardop-werkmethode op het invullen van de stembulp (zie bijlage 4).

Analyse

Na het afnemen van het hardop-werk onderzoek, de vragenlijsten vooraf en achteraf en het nagesprek werden de gegevens direct verwerkt. Per participant is een verslag geschreven over de reacties tijdens het invullen van de stembulp en wat gezegd is in het nagesprek. Deze verslagen zijn bijgevoegd als vijfde bijlage. Tijdens het bestuderen van de opnames via Morae Recorder is gelet op de reactie en houding van de participant en de begripsproblemen die ontstonden. De verslagen bevatten niet alle uitingen van de participanten. Wanneer iemand een stelling zonder problemen beantwoordde en niet aangaf of hij ergens moeite mee had, werd dit niet beschreven in het verslag. Alleen de (zichtbare) problemen zijn gerapporteerd. Een aantal reacties is iets ingekort of aangepast in de formulering om de leesbaarheid te verhogen en ervoor te zorgen dat de verslagen niet te uitgebreid werden. Zowel de reacties van de participanten tijdens en na het invullen van de stembulp als de antwoorden van de vragenlijsten zijn schematisch verwerkt. In bijlage 6 staat een overzicht van de leeftijd, woonplaats, opleiding, afname plaats, –duur en –datum, politieke interesse enzovoort

van de twintig deelnemers. Bijlage 7 geeft per participant aan wat hij geantwoord heeft in de vragenlijst die achteraf ingevuld is. Tot slot bevat bijlage 9 een reeks tabellen waarin per taak en per participant schematisch is weergegeven hoe hij handelde en wat hij vertelde. Aan de hand van deze tabellen is gezocht naar individuele verschillen en overeenkomstige problemen; patronen in de gegevens. Een aantal van deze situaties zijn uitgelicht in onderdeel 'Resultaten'.

Resultaten

In dit onderdeel staan de meest opvallende reacties van de participanten beschreven die zijn voortgekomen uit het hardop-werken met de online stemhulp Kieskompas. De bevindingen zijn opgedeeld in categorieën en gerapporteerd aan de hand van de deelvragen.

Bron van begripsproblemen

Naar aanleiding van de bureau-analyse werd verwacht dat gebruikers met name problemen ondervinden bij stellingen die een onbekende geografische ligging bevatten en onbekende of ingewikkelde termen. Dit bleek bij een groot deel van de gebruikers het geval te zijn tijdens het invullen van de stemhulp Kieskompas. Tevens werden dubbele stellingen, stellingen die negatief geformuleerd zijn, te algemene of te specifieke stellingen en te zwak of te sterk uitgedrukte stellingen, aangewezen als "moeilijk" en "onduidelijk". Te weinig voorkennis en informatie werd gezien als een groot probleem en hoofdrede om een stelling niet te kunnen beoordelen. In onderstaande tabel staat per type reactie aangegeven hoe vaak deze reactie voorkwam, bij hoeveel stellingen deze reactie geuit werd en bij welke stellingen.

Tabel 1

Overzicht van het aantal reacties en aantal stellingen per type reactie met de bijbehorende stellingen.

Type reactie	Aantal reacties	Aantal stellingen	Stellingen
Te weinig voorkennis	83	15	4, 7, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 23, 26, 28 en 30
Te weinig informatie	33	5	1, 6, 14*, 16*, 20*
Onbekende en/of lastige term	12	2	23*, 28*
- <i>biologisch</i>	2	1	28
- <i>opcenten</i>	10	1	23
Onbekende locatie	22	2	26* en 30*
- <i>Amelisweerd</i>	9	1	26
- <i>Rijnenburgpolder</i>	13	1	30
Problematische formulering	34	10	1*, 2, 3, 5, 6*, 11, 13, 22, 24, 25
- <i>Dubbel</i>	10	2	2, 22
- <i>Negatief</i>	2	1	3
- <i>Te algemeen</i>	5	4	1, 6, 13, 25
- <i>Te specifiek</i>	3	1	11
- <i>Te sterk</i>	7	1	5
- <i>Te zwak</i>	7	1	24

* Een aantal stellingen komt in meerdere categorieën voor

Uit de tabel blijkt dat de participanten het meest gereageerd hebben met ‘te weinig voorkennis’. Deze reactie is maar liefst 83 keer geuit, verspreid over vijftien stellingen. Als bijlage 5 zijn de uitwerkingen per participant toegevoegd. Hierin is te lezen wie op welke manier reageerde op een bepaalde stelling.

‘Problematische formulering’ is het type reactie dat daarna veel geuit werd. De participanten hebben 34 keer gezegd dat zij de formulering niet juist vinden, omdat de stelling twee onderwerpen bevat, negatief geformuleerd is, te algemeen is, te specifiek is of omdat de stelling te sterk of te zwak uitgedrukt is. Het derde type reactie dat regelmatig voorkwam is ‘onbekende locatie’. In totaal gaven de participanten 22 keer aan niet bekend te zijn met de locatie ‘Rijnsburgpolder’ en ‘Amelisweerd’.

De verschillende typen reacties worden achtereenvolgens beschreven in de komende paragrafen, waarbij van elk type een voorbeeld wordt gegeven met toelichting. Zie bijlage 1, tabel 1 voor een overzicht van de stellingen die de participanten beoordeeld hebben via Kieskompas.

Te weinig voorkennis en/of informatie

Zodra de participant een verwijzing maakte naar een gebrek aan informatie in de stelling of stemhulp, behoort dit tot ‘te weinig informatie’ en als hij te weinig (voor)kennis aan zichzelf verweet, valt de uiting onder ‘te weinig voorkennis’. Zie bijlage 9 (tabel 4) voor een overzichtstabel van de vragen die de stellingen oproepen, waar begripsproblemen ontstonden en hoe onbegrip over het algemeen geuit werd. In deze tabel is tevens te zien wat de participanten van de antwoordmogelijkheden vonden en of het verschil tussen ‘neutraal’ en ‘geen mening’ begrepen werd. Bijlage 10 toont een overzicht van de reacties, moeilijkheden en opkomende vragen per participant en per stelling.

Bij maar liefst vijftien van de dertig stellingen werd ‘te weinig voorkennis over het onderwerp’ gezien als de belangrijkste reden om niet in staat te zijn een goed antwoord te geven. 83 keer hebben de participanten gereageerd in de trant van: “Ik heb bij deze stelling te weinig kennis over het onderwerp” (participant 12, man van 24 jaar). Te weinig informatie speelt uiteraard een rol in de hoeveelheid kennis waarover iemand beschikt. Om de behoefte aan informatie bij de stellingen te benadrukken is onderscheid gemaakt tussen ‘te weinig voorkennis’ en ‘te weinig informatie’. Onderstaande reactie is een voorbeeld van een reactie die tot de categorie ‘te weinig voorkennis’ behoort.

“Als het voormalige landbouwgrond is waarom niet? Ooh misschien is het natuurgebied. Dat weet ik niet. Ik weet hier eigenlijk niets over.” (Participant 5, vrouw van 21 jaar)

De participant gaf letterlijk aan dat ze te weinig over het betreffende onderwerp wist. Ze kon daarom niet of nauwelijks oordelen over ‘voormalige landbouwgrond’. De volgende uiting is een reactie die ontstaan is door ‘te weinig informatie’.

“Het probleem is dat er staat moet dwingen, en dan denk ik doen ze het niet omdat ze het niet willen, hebben ze daar een reden voor, en waarom zouden ze gedwongen moeten worden. Dan denk ik al meteen wat zit daar dan achter? Daarnaast staat ook bij veel stelling moeten meer, en ik weet niet hoeveel er al zijn. Het zou fijn zijn als je bij elke stelling wat meer informatie zou krijgen over de huidige situatie.” (Participant 9, vrouw van 21 jaar)

Deze participant gaf naar aanleiding van verschillende stellingen in het nagesprek aan dat ze behoefte had aan meer informatie van Kieskompas. Haar reactie tijdens het invullen van de stemhulp was de volgende:

“Tja.. er staat niet echt wat dan de oplossing voor de boer is.. En als het alleen die boeren ten nadele komt dan zou ik het niet willen, maar natuurgebieden verbinden is wel weer belangrijk.. ja ik weet niet. Niet genoeg informatie over om daar iets over te zeggen.” (Participant 9, vrouw van 21 jaar)

Ook in dit geval werd door de participant letterlijk gezegd dat ze over onvoldoende informatie beschikt. Niet in alle reacties is expliciet benoemd wat de participant bedoeld heeft, maar de problemen zijn in de meeste gevallen wel te herkennen.

“Ik weet hier eigenlijk niets over”

Als de participant over een bepaald onderwerp niets of nauwelijks iets wist, had de participant te weinig voorkennis om te kunnen beoordelen wat hij van de stelling vond.

Op stelling 30 ‘In de Rijnenburgpolder ten zuiden van de stad Utrecht mogen woningen worden gebouwd’, hebben de participanten het meest gereageerd met ‘te weinig voorkennis’. Zeventien van de twintig mensen gaven aan dat zij over onvoldoende voorkennis beschikken om antwoord te kunnen geven. Na stelling dertig gaven de participanten bij de stellingen ‘Europese Unie’ en ‘provinciale belastingen’ in totaal acht keer aan te weinig voorkennis te hebben.

Bij stelling 4 ‘Om te bezuinigen moet de provincie Utrecht stoppen met de belangenbehartiging bij de Europese Unie in Brussel’ had het gebrek aan voorkennis in de meeste gevallen te maken met de onwetendheid van de participanten over de rol van de provincie in Brussel. Veel participanten wisten niet welke belangen behartigd worden, wat de voor- en nadelen van de belangenbehartiging zijn en wat de gevolgen zijn als de provincie stopt met de belangenbehartiging bij de Europese Unie. Zeven participanten vulden ‘geen mening’ in en één persoon ‘neutraal’, omdat zij te weinig voorkennis hebben over het onderwerp.

Stelling 23 ‘De provinciale belastingen (opcenten) moeten in de komende periode worden verlaagd, ook als dat betekent dat de provincie moet bezuinigen’ werd hoofdzakelijk als ingewikkeld ervaren vanwege de term ‘opcenten’. De meeste participanten hadden hier niet eerder van gehoord en betalen zelf geen provinciale belastingen. Het was voor hen lastig om met te weinig voorkennis een beeld van te vormen en de stelling op een goede manier in te vullen. Zes participanten kozen om deze reden voor het antwoord ‘neutraal’ en drie voor ‘geen mening’.

Bij stelling 7 ‘De provincie moet milieuregels strenger maken dan de landelijke richtlijnen’ gaven de participanten zes keer aan te weinig voorkennis te hebben over het onderwerp. Drie van hen vulden ‘neutraal’ in en de andere drie ‘geen mening’. De stelling riep onder de participanten vragen op als: ‘Wat zijn de landelijke richtlijnen voor milieuregels?’, ‘Hoe reëel of irreëel zijn de landelijke richtlijnen voor milieuregels?’ en ‘Hoe streng zijn de milieuregels op dit moment?’.

Stelling 19 ‘De provincie moet gemeenten toestaan huizen te bouwen op voormalige landbouwgrond’ gaf zes mensen het gevoel dat zij geen oordeel konden vellen, omdat zij volgens henzelf over te weinig voorkennis beschikken. Vijf mensen antwoordden ‘geen mening’ en één iemand ‘neutraal’. De participanten begrepen niet waarom de gemeenten niet nu al gebruik maken van voormalige landbouwgrond om huizen op te bouwen en waarom de provincie zich hiermee bemoeit. Zij vroegen zich tevens af wat de voormalige landbouwgrond op dit moment is. Als het een natuurgebied is, wil niet iedereen toestemmen.

“Ik heb niet genoeg informatie om daar iets over te zeggen”

Indien de participant informatie te kort kwam in de stelling of stembulp beschikte de participant niet over voldoende informatie om te beoordelen het eens of oneens te zijn met de stelling.

Stelling 6 ‘De provincie moet ervoor zorgen dat in kleine dorpen regelmatig een bus rijdt, ook als dat extra geld kost’ werd niet specifiek genoeg gevonden door de participanten. Het is aan de hand van de stelling niet duidelijk wat bedoeld wordt met ‘regelmatig’, welke dorpen onder ‘kleine dorpen’ vallen, hoeveel kleine dorpen Utrecht heeft, of er ook alternatieven mogelijk zijn en of het extra geld gaat kosten voor de provincie of de inwoners. Drie mensen gaven aan dat de stelling te weinig informatie bevat om te kunnen oordelen of de provincie wel of niet geld moet besteden aan het laten rijden van bussen in kleine dorpen. Twee anderen voelden zich niet betrokken bij de kwestie en noemden het een ver-van-hun-bed-show omdat ze in de stad wonen. Participant 16 zei: “Ik heb hier niets mee te maken, want ik woon zelf niet in een klein dorpje maar in Utrecht zelf. En in de stad rijden genoeg bussen. Uhh.. Geen mening.”. Aangezien hij zelf in de stad woont, had de participant het idee dat hij niet over deze kwestie kon oordelen.

Bij stelling 14 ‘De provincie moet meer geld steken in het onderhoud van oude kerken’ beschikten twee mensen naar eigen zeggen over te weinig informatie. Om deze stelling te kunnen beoordelen, wilden de participanten weten hoeveel oude kerken Utrecht heeft, hoeveel geld de provincie daar nu aan besteed en hoe oud ‘oud’ is. Zo gaf participant 19 aan dat ze het eigenlijk alleen eens is met de stelling als de makers doelen op historische kerken. Wanneer het om kerken uit 1970 ging, vond ze het niet nodig dat de provincie meer geld steekt in het onderhoud van die kerken. Toch heeft ze geantwoord met ‘mee eens’.

Ook een combinatie van “Ik weet hier niets over” en “Ik heb niet genoeg informatie” komt soms voor, zoals in onderstaand voorbeeld:

“Dit vond ik een beetje een bijzondere vraag. Hier heb je dus weinig kennis van hoe het nu is, maar ik geloof niet dat verbieden van jacht de oplossing is om alle dieren op hun plek te houden. Maar ik vind ook niet dat je moet over bejagen alleen als het nodig is moeten dieren kunnen worden geslacht. Bij jacht denk je vooral aan schieten.. Uhm.. Dat is wel een goede vraag. Hier heb ik niet zo goed over nagedacht. Ik denk vooral aan afschieten eigenlijk, of klemmen.. Dat laatste zou ik verschrikkelijk vinden, want dan gaat een dier op een hele nare manier dood. Ze hadden hier nog wel wat meer uitleg mogen geven. Wat is nu verboden en toegestaan en waarover discussiëren ze nu.” (Participant 10, vrouw van 23 jaar)

De participant beschikte bij de stelling ‘De provincie moet alle vormen van jacht op wilde dieren verbieden’ zowel over te weinig voorkennis als te weinig informatie.

Onbekende en/of lastige term

De term die er uit springt als zijnde onbekend voor de gebruikers is ‘opcenten’² in stelling 23 ‘De provinciale belastingen (opcenten) moeten in de komende periode worden verlaagd, ook als dat betekent dat de provincie moet bezuinigen’. Negen participanten kenden de term niet en hadden daarom moeite met de stelling. Het woord werd simpelweg overgeslagen, omdat het tussen haakjes

² Volgens het Van Dale woordenboek betekent opcenten; “procentueel bedrag waarmee de hoofdsom van een belasting wordt vermeerderd” (www.vandale.nl). Deze belasting heft iedere provincie afzonderlijk bij alle bezitters van een motorvoertuig (www.financieel.infonu.nl).

stond en daardoor volgens de participanten minder belangrijk leek. Daarnaast werd de aanwezigheid van de term “raar” en “onnodig” gevonden. Participanten reageerden er als volgt op:

“Ik heb nog nooit van opcenten gehoord, maar oké.” (Participant 5, vrouw van 21 jaar)

“Oké dit is echt iets waar ik geen verstand van heb. Ik ga geen mening invullen, want ik weet echt niet wat het is.” (Participant 10, vrouw van 23 jaar)

Uiteindelijk hebben zes mensen bij deze stelling ‘neutraal’ ingevuld en drie ‘geen mening’. Deze antwoorden zijn te wijten aan onbegrip en de onbekendheid met het woord ‘opcenten’. Participant tien legde haar antwoord als volgt uit:

“Provinciale belastingen zegt me al weinig en opcenten al helemaal niets. Dit is kennelijk het officiële woord. Ik had liever een wolkje gehad waar even kort instond wat het inhoudt, zodat ik op basis daarvan kon bedenken wat ik er dan van vind. Ik wil wel graag weten wat opcenten zijn en wat dat voor mij inhoudt en de rest van de bevolking. Ik weet nu niet wat het onderwerp is.” (Participant 10, vrouw van 23 jaar)

Uit haar reactie bleek dat ze het belangrijk vindt om te weten waar ze ‘ja’ of ‘nee’ tegen zegt. Zij was hier zeker niet alleen in. De participanten hebben veelvuldig aangegeven behoefte te hebben aan meer informatie dan de stellingen bevatten.

Naast ‘opcenten’, werd ‘biologisch’³ ook gezien als een lastige en onbekende term. Twee participanten gaven aan dat zij niet precies weten wat ‘biologisch’ inhoudt.

“Dat vind ik een beetje twijfelachtig. Ik ben wel voor biologische landbouw, maar ik vraag me af of het niet net zoals met bijvoorbeeld de megastallen zo is, dat biologisch eigenlijk helemaal niet zo goed is en dat het alsnog bespoten wordt. Ik ben een beetje twijfelachtig over het idee wat is nou biologisch. Dus ik zeg neutraal”
(Participant 3, vrouw van 22 jaar)

Participant 3 wist niet zeker wat onder biologisch valt en koos daarom voor het antwoord ‘neutraal’. Hieruit bleek opnieuw dat de participanten graag weten waar ze precies over oordelen. Ze droegen allerlei ideeën aan voor Kieskompas om de gebruikers informatie te verschaffen. Lees paragraaf ‘Aanbevelingen’ op pagina 28 voor een beschrijving van deze ideeën.

Onbekende locatie

Slechts twee van de dertig stellingen bevatten een locatie, namelijk de A27 bij Amelisweerd in stelling 26 en Rijnenburgerpolder in stelling 30. Deze twee stellingen hebben tot veel reacties van de participanten geleid, aangezien beide locaties in de meeste gevallen onbekend zijn bij hen.

Stelling 30 is de stelling waarop de meeste mensen hebben gereageerd. In totaal zijn er negentien reacties geteld, verspreid over verschillende typen reacties. De participanten gaven onder andere aan over te weinig voorkennis en informatie te beschikken, ze vonden het een lastige stelling en maar liefst dertien mensen waren niet bekend met de locatie. Ongeacht of zij kort- of langdurig in de provincie Utrecht wonen, hebben zij nog nooit van de locatie gehoord en zijn daardoor ook niet op de hoogte van de kwestie. De participanten waren voor een groot deel in staat om zelf de voor- en nadelen te bedenken, maar wisten niet waar de discussie exact om gaat. Twaalf participanten

³ Biologische landbouw wil zeggen dat men werkt zonder kunstmest en bestrijdingsmiddelen (www.vandale.nl).

vulden ‘geen mening’ in bij deze stelling. Participant 17 legde haar redenering en twijfel over de stelling als volgt uit:

“Ik woon nu twee jaar in Utrecht en ik wist eigenlijk niet eens dat die polder bestond. Bouw van woningen vind ik dan wel weer belangrijk. Daar ben ik het dan wel mee eens. De Rijnenburgpolder zal wel een natuurgebied zijn? Lastig om te beslissen over een gebied dat je niet kent.” (Participant 17, vrouw van 22 jaar)

De participant vroeg zich af waar de polder ligt en wat het gebied op dit moment is. Aan de hand van die informatie zou ze het liefst antwoord gegeven hebben op de stelling. Echter ontbreekt de benodigde informatie via Kieskompas, waardoor zij geen goed antwoord kon geven.

De locatie Amelisweerd riep ook veel vragen op, zoals: ‘Waar ligt Amelisweerd?’, ‘Waarom moet de weg verbreed worden?’, ‘Wat wordt er weggehaald als de A27 wordt verbreed?’ en ‘Welke voor- en nadelen horen bij de verbreding?’. Negen mensen kenden de locatie niet. Ook deze stelling werd veelvuldig beantwoord met ‘geen mening’.

Problematische formulering

Begrip van een stelling staat of valt met de formulering. De participanten hadden veel aanmerkingen op de toegepaste formulering. Een aantal stellingen waren te ingewikkeld vanwege de problematische formulering en werden “moeilijk en onduidelijk” gevonden. Onderstaande uiting is specifiek gericht op de moeilijkheid van de formulering van stelling 2 ‘Ondernemers in recreatiegebieden (bijvoorbeeld horeca) mogen uitbreiden, ook als dit ten koste gaat van de natuur’.

“Er zijn maar weinig woorden die ik niet snap. Als ik ergens moeite mee heb ligt het eerder aan de formulering. Dit vond ik een stomme vraag. Heeft dit keer voornamelijk met mijn gevoel te maken. Het is de vraag wat ze bedoelen met recreatiegebied. Is dat Walibi of hier een meertje in de buurt.. Dus dit is wel een groot woord vind ik. En ze gaan specifiek op horeca in. Ik ben tijdens het invullen daarom ook erg van de horeca uitgegaan, terwijl ik achteraf denk van als iemand fietsen verhuurt dan zou ik het anders zien. Ik vind dat mensen van de natuur moeten genieten dus ga het dan voor al promoten. Maar nu gaat het eerder over ziek uitgaan, bier drinken, eten etcetera. Het tweede deel van de zin is wel weer heel duidelijk en hier heb ik uiteindelijk mijn antwoord op gebaseerd, omdat ik niet wil dat natuur ten koste gaat van geld. Ze mogen uitbreiden, dus dan zeg je ja.. Maar ten koste van de natuur, nee.” (Participant 10, vrouw van 23 jaar)

De participant gaf aan dat ze moeite had met de stelling door de formulering en niet zozeer vanwege de inhoud. Niet alle participanten maakten een duidelijk onderscheid tussen een lastige stelling wegens de inhoud of wegens de formulering. Het is daarom niet in alle gevallen mogelijk dit onderscheid te tonen.

Dubbele stelling

Een aantal stellingen beschrijft een situatie die de provincie wil realiseren en het gevolg van de nieuwe situatie. De verandering gaat echter in de meeste gevallen ten koste van iets. Bijvoorbeeld ten koste van een natuurgebied of de rust van omwonenden. Een dergelijke dubbele stelling vonden de participanten lastig te beantwoorden omdat zij het vaak wel eens waren met de verandering, maar niet met het gevolg. Dit was onder ander het geval bij stelling 22 ‘In Utrecht moet meer ruimte

komen voor herten en ander groot wild, ook als deze dieren overlast veroorzaken'. Vijf participanten vonden deze stelling "dubbel". De meeste participanten waren het wel eens met de eerste helft, maar niet met de tweede. Vervolgens wisten zij niet welk antwoord het best ingevuld kon worden. Negen mensen kozen in deze situatie voor 'neutraal'.

"Ik vind wel dat er meer ruimte moet zijn voor wild, maar overlast vind ik ook wel weer behoorlijk heftig. Ik snap de stelling wel. Het is wel iets dat speelt. Ik ga voor neutraal." (Participant 10, vrouw van 23 jaar)

Hetzelfde gevoel kregen de participanten bij stelling 2 'Ondernemers in recreatiegebieden (bijvoorbeeld horeca) mogen uitbreiden, ook als dit ten koste gaat van de natuur'. Participant 12 vertelde dat hij het er mee eens is als ondernemers in recreatiegebieden gaan uitbreiden, maar niet ten koste van de natuur. Uiteindelijk koos hij toch voor 'niet mee eens', omdat het tweede deel van de stelling bij hem zwaarder weegt.

"Negatieve" stelling

Negatief geformuleerde stellingen zijn voor meerdere interpretaties vatbaar en daarom lastig te beoordelen. Dit komt omdat het onduidelijk is wat je moet invullen om op een voor jou goede manier te antwoorden.

Twee participanten raakten in de war door de formulering van stelling 3 'De provincie moet stoppen met subsidies aan culturele festivals'. Ze moesten langer nadenken bij het geven van hun antwoord en twijfelden met name door het woord 'stoppen'. Een soortgelijke formulering komt voor in stelling 4 (Europese Unie) en stelling 9 (elektrische auto's). Toch hadden de participanten bij stelling 3 meer moeite met het woord dan bij de andere twee stellingen.

Te algemeen of te specifiek

Een stelling werd door de participanten als te algemeen ervaren wanneer het niet duidelijk was welke onderdelen onder een bepaalde term vallen. Het onderwerp dat bevestigd wordt, is in dat geval te groot en mist een expliciete benaming van wat bij die situatie wel of geen rol speelt. Een stelling is te specifiek wanneer het een te klein onderwerp behandelt.

Stelling 13 'De provincie mag bezuinigen op cultuur' werd te algemeen gevonden. Participant 18 beschreef de stelling als "veel te kort door de bocht". Hetzelfde zei ze over stelling 25 'De provincie kan beter haar spaargeld uitgeven dan extra bezuinigen'.

"Dit vond ik zo'n breed onderwerp. Zo kort door de bocht. Het is ook echt zo zwart wit, of het een of het ander. Niemand wil bezuinigen natuurlijk, maar al je spaargeld uitgeven.. Lijkt me ook niet heel slim." (Participant 18, vrouw van 24 jaar)

Ze gaf met haar reactie indirect aan dat ze een gebrek heeft aan informatie. Naast haar hadden drie anderen moeite met stelling dertien en twaalf mensen met stelling 25. De stelling over spaargeld werd bestempeld als 'te algemeen', 'onduidelijk', 'raar', 'lastig' en 'contextafhankelijk'. In stelling 1 'De provincie moet alle vormen van jacht op wilde dieren verbieden' werd het deel 'alle vormen van jacht' meerdere malen genoemd als niet specifiek genoeg. De participanten wilden graag meer informatie over de verschillende vormen en welke vormen bedoeld werden in deze stelling. De participanten vonden dat de jacht ook nuttig kan zijn, maar dat plezierjacht afgeschaft mag worden.

Een stelling die als te specifiek werd gezien door de participanten, is stelling 11 'De provincie mag ganzen laten doden als er sprake is van overlast'. De participanten bleken niet alleen moeite te hebben met de specifieke stelling, maar ook met het onderwerp.

"Die vraag heb ik net ook al beantwoord, maar dan minder direct. Wat zei ik toen ook alweer? Mee eens.. Kan je die beesten niet overplaatsen? Hmm.. zo confronterend met mijn antwoord dat ik net heb gegeven hè. Nu zeg ik eigenlijk nee en net dacht ik nog ja. Toen dacht ik aan wilde zwijnen. Zo zielig die ganzen. Nee ik ben het er toch niet mee eens. Ohh dan snappen ze er niks van bij de uitslag."

(Participant 13, man van 23 jaar)

Uit bovenstaande redenering blijkt dat participant 13 het een directe stelling vond en geconfronteerd werd met zijn antwoord op een eerdere stelling (groot wild). Daarnaast liet hij weten dat hij het erg zielig vond voor de ganzen. Drie anderen gaven eveneens aan moeite te hebben met het onderwerp, omdat zij het zielig vonden en zich schuldig voelden. De ingevulde antwoorden zijn hierdoor mogelijk erg wisselend.

Te sterke- of zwakke uitdrukkingen

Volgens de participanten is een te sterk uitgedrukte stelling te "heftig". De formulering benadrukt dat een bepaalde situatie noodzakelijk is waardoor het lijkt alsof er geen alternatieven zijn. Een te zwakke formulering daarentegen is niet sturend genoeg.

Stelling 5 'De provincie Utrecht moet gemeenten dwingen verspreid over de provincie voldoende sociale huurwoningen te bouwen' vonden de participanten te dwingend en daardoor te sterk uitgedrukt. Zeven mensen maakten hier een opmerking over.

"Ja dat vind ik wel. Hoewel dwingen.. dwingen vind ik ook wel weer een beetje sterk uitgedrukt. Ze kunnen het adviseren, maar dwingen vind ik wel erg uhh.. Doe maar oneens." (Participant 6, vrouw van 20 jaar)

Participant 6 vond de stelling te sterk uitgedrukt en viel over het woord 'dwingen'. Ze heeft daarom voor het antwoord 'mee oneens' gekozen.

De participanten vonden stelling 24: 'De provincie mag meebetalen aan regionale radio en televisie', te zwak uitgedrukt vanwege het woord 'mag'. Zeven mensen legden de nadruk op dit woord. De formulering leidde tot reacties als:

"Waarom zouden ze dat doen? Ja van mij mag het haha." (Participant 4, vrouw van 21 jaar)

"De provincie mag meebetalen aan regionale radio en televisie.. mag meebetalen.. mag.., mag dat nu niet dan? Ik zou het niet weten, geen mening." (Participant 5, vrouw van 21 jaar)

In deze drie voorbeelden leek de formulering van de stelling de participanten te beïnvloeden in hun antwoord. Omdat er "dwingen" staat, zijn zij eerder geneigd 'mee oneens' in te vullen. Terwijl de participanten bij "mag" de neiging hadden voor 'mee eens' te kiezen ook al vonden ze het overbodig dat de provincie meebetaalt aan regionale radio en televisie. Wanneer de participanten zelf geen gebruik maken van regionale radio en televisie, werd eerder voor 'mee eens' gekozen.

Het woord 'dwingen' zou volgens de participanten vervangen kunnen worden door 'aanmoedigen', 'motiveren' of 'aansporen'. Participant 20 gaf aan dat hij het woord 'dwingen' niet juist vindt. Hij vroeg zich af in hoeverre je gemeenten kunt dwingen als provincie. Volgens hem kun je

ze wel iets opleggen, maar de gemeenten voeren ook hun eigen beleid en het kan daarom niet het gewenste effect opleveren. Zie citaat 2 onder het kopje ‘Te weinig voorkennis en/of informatie’, voor de reactie van participant 9 op de formulering. Bij het woord ‘dwingen’ moest zij direct denken aan de redenen waarom gemeenten geen sociale huurwoningen verspreid over de provincie verzorgen. Zo stelde de participant dat ze mogelijk een goede reden hebben om dit niet te doen. Ze zou graag voordat ze antwoord gaf op de hoogte zijn geweest van deze motivatie.

Uiten van onbegrip

Bij onbegrip in de vorm van een onbekende en/of lastige term of locatie, een onbekend onderwerp of een problematische formulering, namen participanten meer bedenktijd. Zij wogen in dat geval meer opties af en gingen meer voor- en nadelen van de voorgelegde stelling langs, waardoor zij langer over hun redenering deden dan bij stellingen die ze wel direct begrepen. Een stelling werd in sommige gevallen vaker dan één keer gelezen om te controleren of iets wel goed gelezen of begrepen was. Daarnaast stelden participanten vragen aan zichzelf om een duidelijk beeld te vormen van de informatie die ze misten.

“Regelmatig een bus rijdt.. kleine dorpen.. Ja hoe klein is klein? En wat is regelmatig? Wees specifiek of zo jemig! Ook als dat extra geld kost.. Ja op zich is het beter voor het milieu om een bus te laten rijden dan wanneer iedereen apart in een auto rijdt. Ach doe maar mee eens.” (Participant 6, vrouw van 20 jaar)

Zowel participant 6 als 13 stelden zichzelf vragen tijdens het invullen van de stemhulp. Dit lijkt hen te helpen bij de beoordeling.

“Haha, uhhh.. biologische landbouw.. Dus dat is dan.. Ik heb daar geen beeld bij joh. Is dat dan dat kippen rondlopen enzo? Oh landbouw, nee dat zijn helemaal geen kippen. Dat het niet wordt bestreden.. Ik weet het niet. Hulp, hulp.. er is geen hulp (hij leest de stelling opnieuw). Ik neig naar mee eens, omdat ze investeren in iets dat goed klinkt. Maar misschien is het wel weer zo’n loze term. Biologische landbouw.. Als het daardoor goedkoper wordt, wordt het vaker gekocht. Ja mee eens.” (Participant 13, man van 23 jaar)

Een andere wijze waarop onbegrip getoond werd, is het langgerekt of op een aparte toon uitspreken van bepaalde woorden of zinsdelen. Soms gebeurde dit in combinatie met het selecteren van de betreffende tekst. In onderstaand voorbeeld sprak de participant het woord ‘Amelisweerd’ langgerekt en twijfelachtig uit.

“De A27 bij A-me-lis-weerd mag worden verbreed. Nou ik heb geen idee dus ik stem neutraal.” (Participant 3, vrouw van 22 jaar)

In het nagesprek bleek dat participant 3 het woord langgerekt uitsprak, omdat ze de locatie Amelisweerd niet kent en daarom niet begreep waar de stelling precies over ging.

Opvallend is dat de participanten in eerste instantie regelmatig reageerden met “wat een moeilijke stelling” (22 keer) of “wat een rare vraag” (10 keer) en vervolgens pas nagingen waarom ze iets lastig of raar vonden. In sommige gevallen kon de participant dit niet verwoorden, maar in de meeste gevallen gaf de participant aan dat het te maken had met de formulering of gebrek aan voorkennis. Stelling 22 ‘In Utrecht moet meer ruimte komen voor herten en ander groot wild, ook als

deze dieren overlast veroorzaken' werd door drie participanten als 'raar' bestempeld. Raar vanwege de dubbele formulering, het onduidelijke begrip "overlast" en de inhoud. Participant 9 vond het raar dat er in de stelling vanuit wordt gegaan dat de dieren overlast veroorzaken. Tevens vond ze het onduidelijk wie voorstanders zijn van groot wild in Utrecht en om welke reden(en). Regelmatig vulden participanten bij onbegrip, zoals bij stelling 22, het antwoord 'neutraal' of 'geen mening' in om vervolgens door te gaan met de volgende stelling. Uit de nagesprekken kwam naar voren dat de participanten het kiezen van één van deze antwoorden zagen als het uiten en "oplossen" van onbegrip. Voor hun gevoel konden ze op dat moment niet veel anders doen vanwege te weinig voorkennis en/of informatie over het onderwerp.

Naast bovenstaande handelingen en uitingen reageerden participanten tevens fysiek op een problematische formulering. De meest voorkomende reacties zijn: fronsen, zuchten, verbaasd of verward kijken, moeilijk of ernstig kijken, handen naar het hoofd bewegen en hoofd op de arm laten rusten. Participanten verschilden aanzienlijk in de expressiviteit en frequentie van hun reacties. De één toonde dit heel natuurlijk en erg opvallend terwijl bij de ander de fysieke reacties nauwelijks zichtbaar waren. Minder voorkomende maar opvallende reacties zijn onder andere: het optillen van de wenkbrauwen, dichter naar het scherm toe buigen, ogen dichtdoen of naar boven kijken tijdens het nadenken en een vragend gebaar maken met de handen.

De participanten hebben allemaal hun eigen manier om op onbegrip te reageren en hiermee om te gaan. Daarnaast pasten zij verschillende strategieën toe om onbegrip op te heffen en de stemhulp zo goed mogelijk in te vullen. De gebruiker heeft op deze wijze zelf in de hand hoe betrouwbaar zijn uitslag is.

Onbegrip opheffen

Het liefst heffen participanten onbegrip op met behulp van extra informatie over de stellingen via Kieskompas. Dit gaven zij regelmatig aan, zoals participant 10 in onderstaand citaat.

"Bij jacht denk je vooral aan afschieten.. of uhm.. klemmen.. Dat laatste zou ik verschrikkelijk vinden, want dan gaat een dier op een hele nare manier dood. Ze hadden hier nog wel wat meer uitleg mogen geven. Wat is nu verboden en toegestaan en waarover discussiëren ze nu." (Participant 10, vrouw van 23 jaar)

Niet alleen tijdens het invullen van de stemhulp, ook in het nagesprek kwam de behoefte aan informatie veelvuldig ter sprake. Participant 14 verwoordde dit als volgt:

"Wat ik een beetje mis en je bij landelijke verkiezingen vaak wel hebt is dat er bij een vraag bijvoorbeeld een vraagtekentje zit en dat er net iets meer uitleg over een stelling wordt gegeven. Zoals bij de stelling moeten meer geld uitgeven aan verlichting van provinciale wegen. Ik weet meteen waar ze het over hebben, maar daar ben ik het gewoon mee oneens. Maar bij de fietspaden dat ze dan even uitleggen wat de reden is. Bijvoorbeeld vanwege ongelukken of iets dergelijks."

(Participant 14, man van 24 jaar)

Participant 14 was de enige persoon die tijdens het invullen zelf actief op zoek ging naar aanvullende informatie via de zoekmachine Google. Zowel bij stelling 26 als 30 zocht hij de locatie op met behulp van Google Maps. Participant 13 daarentegen, maakte gebruik van een totaal andere strategie om onbegrip op te heffen en de stelling voor zichzelf zo duidelijk mogelijk te maken. Hij koppelde namelijk verschillende stellingen aan elkaar.

“Waarom 65, want de pensioenleeftijd ligt tegenwoordig hoger.. En het is buiten de spits. Dan vind ik het eigenlijk onzin (hij leest de stelling opnieuw). Maar als ze naar de bibliotheek moeten reizen, mogen ze misschien wel weer gratis met de bus.”

(Participant 13, man van 23 jaar)

De participant hield zijn antwoorden en mening over eerdere stellingen in gedachten om antwoord te kunnen geven op stellingen die daarna aan bod kwamen.

Negen participanten zijn het er over eens dat het de taak van Kieskompas is om hen te voorzien van de juiste hoeveelheid informatie om een stelling op een degelijke manier te kunnen beoordelen. Participant 13 liet zijn frustraties nadrukkelijk blijken in het nagesprek en legde zijn gevoel als volgt uit:

“Weet je wat ik niet snap, waarom ik pas achteraf de kennis krijg die ik eigenlijk vooraf nodig heb. Het is nu eigenlijk gewoon een spelletje, want ik mag nog niet weten op welke partij ik ga stemmen en dan is het een soort raadseltje wat daar uiteindelijk uitkomt. Terwijl het eigenlijk om de standpunten zou moeten gaan. Dus als ik dan zo’n stelling krijg, wil ik daar ook een toelichting bij. Prima als er dan wel of geen partij bij staat. Ik wil op de toelichting kunnen klikken die het best bij mijn mening past. Dan haal je ook de inhoud er uit, want nu ga je een beetje gissen en gokken naar wat ze er nou mee bedoelen en waar het precies over gaat. Als je op een toelichting van iemand kan stemmen, dan stem je echt inhoudelijk.”

(Participant 13, man van 23 jaar)

Deze uitleg van participant 13 beschrijft het vervelende en onzekere gevoel dat hoogstwaarschijnlijk veel gebruikers ervaren tijdens het invullen van de stemhulp. Niet iedereen zal in staat zijn zelfstandig het onbegrip op te lossen. Als de participanten een stelling nog niet begrepen na meer tijd genomen te hebben of andere strategieën te hebben toegepast, werd gekozen om ‘geen mening’ of ‘neutraal’ in te vullen. Zij beschikten in dat geval over te weinig voorkennis en informatie om een goed antwoord te formuleren dat overeenkwam met zijn mening.

Verband tussen reactie en antwoord

De reactie van de participant op een stelling kwam niet in alle gevallen overeen met het antwoord dat hij vervolgens invulde. Het is een aantal keer voorgekomen dat een participant na het lezen van een stelling heel vastberaden riep: “Hier ben ik het helemaal mee eens/oneens!” en daarna toch koos voor het antwoord ‘mee eens’ of ‘mee oneens’, terwijl je naar aanleiding van de reactie een ander antwoord zou verwachten. Verwacht werd dat een participant na een dergelijke reactie zou kiezen voor ‘helemaal mee eens’ of ‘helemaal niet mee eens’. Een soortgelijke situatie kwam regelmatig voor bij de antwoorden ‘neutraal’ en ‘geen mening’

‘Neutraal’ versus ‘geen mening’

De antwoordmogelijkheden ‘neutraal’ en ‘geen mening’ zorgden voor veel verwarring en problemen onder de participanten. Zij kenden veelal het verschil niet, merkten de knop ‘geen mening’ niet op en waren zich er niet van bewust dat ‘neutraal’ wel meetelt in de berekening van de uitslag en ‘geen mening’ niet. Kortom de betekenis van de antwoorden was onduidelijk voor de participanten. Dit bleek onder andere uit onderstaande reactie.

“De antwoordmogelijkheden komen erg overeen. Ik weet eigenlijk niet waarom ik voor welk antwoord heb gekozen” (Participant 9, vrouw van 21 jaar)

De participanten zagen ‘neutraal’ en ‘geen mening’ als vrijwel hetzelfde antwoord. Als hen gevraagd werd naar de betekenis waren zij vaak niet zeker van het verschil tussen de twee antwoorden. De meeste participanten gebruikten de antwoordmogelijkheden als volgt:

“Geen mening is als ik echt geen verstand van zaken heb en omdat ik van mezelf vind dat ik geen mening moet geven van dingen waar ik niets vanaf weet. Neutraal vul ik in als ik fifty fifty ben of als het me niet uitmaakt.” (Participant 19, vrouw van 24 jaar)

Ook al gaven elf participanten in principe een goede omschrijving van de verschillende functies toch bleek dat zij twijfelden of zij er op de juiste manier gebruik van maakten. De meeste participanten gingen bij het invullen van de antwoorden op hun gevoel af zonder te denken aan de exacte betekenis van de antwoordmogelijkheden. De opties ‘neutraal’ en ‘geen mening’ werden regelmatig door elkaar gehaald en verkeerd toegepast. Sommige participanten maakten bewust geen gebruik van de knop ‘geen mening’, zoals participant 6.

“Ik heb nergens geen mening ingevuld, omdat ik vind dat je altijd ergens een mening over moet hebben. Bij neutraal ben je het er niet mee eens of mee oneens en als je geen mening hebt ben je dusdanig onverschillig dat het je echt geen ruk uitmaakt zeg maar... Het is misschien wel beter om geen mening in te vullen als je ergens te weinig over weet. Ja ik weet het niet. Moeilijk, moeilijk, moeilijk..”
(Participant 6, vrouw van 20 jaar)

De participant leek het verschil tussen de antwoordmogelijkheden te begrijpen, maar bleef het lastig vinden om te bepalen wanneer ze welk antwoord in moest vullen.

Eén participant liet weten dat hij de knop ‘geen mening’ niet had opgemerkt tijdens het invullen van de stemhulp. Hij vond dit achteraf gezien erg jammer, omdat hij wel gebruik had willen maken van deze mogelijkheid. Daarnaast was slechts één participant zich er van bewust dat de stellingen waarop ‘geen mening’ is geantwoord, niet meetellen in de berekening van het resultaat. Participant 13 vatte deze verwarring en onduidelijkheid die heerste onder de participanten samen met zijn uitspraak: “Je hebt er wel een soort gevoel bij, maar het blijft toch een beetje vaag.”.

Politiek begrip

Na het invullen van de dertig stellingen werd de vraag ‘Hoe waarschijnlijk is het dat u ooit op de volgende partijen zal stemmen?’ gesteld in het scherm ‘Partijen’. De meeste participanten vonden deze vraag “overbodig” en “nietszeggend”. Zij vonden tevens de vraag zeer open geformuleerd door gebruik van het woord ‘ooit’. Toch gaf het invullen van de vraag een aantal participanten een beter inzicht in de eigen mening en stemgedrag. Naar eigen zeggen hadden de participanten nog meer aan de vraag gehad als per partij kort werd uitgelegd waar ze voor staan in de Provinciale Statenverkiezingen Utrecht 2015 (zie bijlage 9, tabel 5).

Op vraag 8 in de enquête ‘Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp’, antwoordden de participanten dat zij de politieke kwesties niet goed begrijpen. Desalniettemin gaf meer dan de helft van de participanten in het nagesprek aan meer kennis te hebben van de politiek en met name van de onderwerpen. De stemhulp heeft volgens hen bijgedragen aan het onder de aandacht brengen van de politieke onderwerpen bij de gebruikers. Zie

bijlage 7 voor een overzicht van de antwoorden op de vragenlijst achteraf en bijlage 9 (tabel 8) voor de uitingen van participanten in het nagesprek over politiek begrip en motivatie om te stemmen.

De participanten hadden niet het idee dat ze meer te weten zijn gekomen over de standpunten en argumenten van de partijen met betrekking tot de verschillende onderwerpen. Daarnaast was het hen ook niet duidelijk wat precies de verschillen zijn in antwoorden tussen de partijen onderling en met hun eigen antwoorden. Dit komt overeen met de antwoorden op vraag 6 van de enquête, 'Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de standpunten van politieke partijen vergroot'. De participanten hadden niet het idee dat hun inzicht is vergroot.

"Haha. Ik moet zeggen dat ik nu weet wat de onderwerpen zijn. Dat wist ik nog niet. Niet dat ik nu het gevoel heb dat ik nu van alles meer af weet. Ik weet nu in ieder geval wat de knelpunten zijn, maar ik heb nu niet het idee dat ik op de hoogte ben van de politieke stand van zaken." (Participant 19, vrouw van 24 jaar)

Geen van de participanten had daadwerkelijk meer kennis van de standpunten opgedaan. Net zoals participant 19 aangaf, hadden de participanten slechts een beter beeld bij de onderwerpen die van belang zijn voor de Provinciale Statenverkiezingen Utrecht in 2015. De participanten hadden niet meer inzicht gekregen in de standpunten van de partijen.

Zes van de twintig participanten waren na het invullen van de stemhulp gemotiveerder om te gaan stemmen dan voordat zij de stemhulp hadden ingevuld. Participant 1 is één van hen.

"Ik was erg aan het twijfelen of ik zou stemmen. Maar dat komt omdat ik Provinciale verkiezingen meestal ook niet zo belangrijk vind. Ik ben nu wel gemotiveerder om te stemmen. Uiteindelijk kost het in principe ook maar weinig moeite en tijd. En nu denk ik ook ik ga voor de VVD kiezen." (Participant 1, vrouw van 21 jaar)

In het begin twijfelde ze of ze haar stem uit zou brengen, maar door het gebruik van de stemhulp is de participant zeker dat ze gaat stemmen en op welke partij. Participant 19, daarentegen is minder gemotiveerd geraakt door het gebruik van de stemhulp.

"Ik schaam me heel erg, want ik vind dat als je stemrecht hebt, je daar ook gebruik van moet maken. Ook al is het alleen maar voor de mensen die heel graag stemrecht willen maar dat niet hebben. Toch vind ik de onderwerpen niet belangrijk genoeg of zo.. Asielzoekers en sociale huurwoningen zijn wel landelijke problemen.. Ik ben wel iets gemotiveerder om te gaan stemmen, eerst 40% nu 55%. Alleen die uitslag.. Er kwam geen duidelijke uitslag voor mij uit! Dat is een beetje frustrerend. Dan denk ik laat maar zitten." (Participant 19, vrouw van 24 jaar)

De rode cirkel in het assenstelsel lag bij participant 19 bij geen enkele partij in de buurt. Zij is door het teleurstellende resultaat minder gemotiveerd geraakt en gaat wellicht niet stemmen. De antwoorden op vraag 11 'Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen' in de tweede enquête ondersteunen het gevoel van participant 19. Gemiddeld gaven de participanten aan dat zij niet gemotiveerder zijn door het gebruik van Kieskompas. Wel zijn zij van mening dat de partijen niet zodanig op elkaar lijken dat het niet uitmaakt wat ze stemmen (vraag 9). Uit de enquête achteraf blijkt tevens dat de participanten de verkiezingscampagne niet intensief volgden. Gemiddeld vulden zij 'helemaal niet mee eens' in (vraag 10).

De participanten maakten hoofdzakelijk gebruik van Kieskompas om uit te zoeken op welke partij ze willen stemmen (vraag 5). De meeste participanten zijn door het gebruik van de stemhulp aan het twijfelen gebracht over hun partijvoorkeur (vraag 12). Vijf participanten waren vooraf van plan op een andere partij te gaan stemmen tijdens de Provinciale Statenverkiezingen dan achteraf (vraag 1 en 2). Dit kan echter gerelateerd zijn aan het feit dat de meeste participanten ieder jaar opnieuw een keuze maken (vraag 13). Tevens kan de uitslag van de stemhulp van invloed zijn geweest op de verandering in partijvoorkeur. Het advies van Kieskompas week namelijk maar liefst zestien keer af van de eerste keus van de participant. Voor de schaalvragen zijn gemiddelden berekend en kwam naar voren dat de participanten zichzelf op een tienpuntsschaal van 'politiek links' naar 'politiek rechts' beoordeelden met een vijf (vraag 3). Daarentegen beoordeelden zij zichzelf met een acht als vrij progressief (vraag 4).

Conclusie en discussie

Aan de hand van het hardop-werk onderzoek, een vragenlijst en een nagesprek is getracht de gebruikerservaring van Kieskompas voor de Provinciale Statenverkiezingen 2015 in Utrecht in kaart te brengen. De nadruk lag bij de bron van begripsproblemen die ontstonden tijdens het beoordelen van de stellingen. Er werd tevens gelet op de uitdrukking van onbegrip, strategieën om onbegrip op te heffen en het verband tussen de reactie en het antwoord.

Begripsproblemen ontstonden hoofdzakelijk bij stellingen waarover de participanten te weinig voorkennis hadden. Een problematisch geformuleerde stelling was een grote oorzaak van begripsproblemen. Ook leidde te weinig informatie van Kieskompas, een onbekende locatie en een lastige en/of onbekende term regelmatig tot problemen. Wegens het onduidelijke verschil veroorzaakten de antwoordmogelijkheden 'neutraal' en 'geen mening' tevens veel problemen.

Onbegrip werd tijdens het hardop werken zowel verbaal als non-verbaal geuit. Regelmatig stelden de participanten zichzelf vragen bij een lastige of onduidelijke stelling, bedachten zij bij problematische stellingen meer voor- en nadelen en werd middels intonatie de nadruk gelegd op een woord of zinsdeel. Non-verbaal werd onbegrip geuit door meer bedenktijd te nemen en de stelling meerdere keren te lezen. Fysiek reageerden de participanten door te fronsen, zuchten, verbaasd, verward of ernstig te kijken, handen naar het hoofd te bewegen en het hoofd op de arm te laten rusten. De participanten verschilden aanzienlijk in de mate van expressiviteit en frequentie van hun reacties. Niet in alle gevallen kwam de reactie van de participanten overeen met het antwoord dat werd ingevuld.

Bij voorkeur lossen de participanten onbegrip op met behulp van extra informatie over de stellingen. Toch zocht slechts een enkeling naar aanvullende informatie via het internet. De meeste participanten vulden 'neutraal' of 'geen mening' in en gingen door met de volgende stelling.

De participanten waren niet tevreden over de stemhulp, omdat het hen, ondanks de vele mogelijkheden, geen goed overzicht biedt van de politieke standpunten en onderwerpen voor de Provinciale Statenverkiezing. Daarnaast hadden zij wegens de weinige informatie vanuit Kieskompas niet het gevoel over meer politieke kennis te beschikken en was het begrip van de eigen positie in het politieke landschap niet verhoogd. Hieruit blijkt dat de doelen van Kieskompas niet zijn behaald. Om deze doelen te behalen dient de stemhulp op een aantal punten verbeterd te worden.

Samenstelling van de onderzoeksgroep

De participanten dienden zo gevarieerd mogelijk te zijn in geslacht, leeftijd, woonplaats, politieke voorkeur, politieke interesse en ervaring met Kieskompas. Dit is echter niet geslaagd voor leeftijd en

geslacht. De spreiding is slechts vijf jaar en de meeste participanten zijn 22 jaar. Meer vrouwen hebben meegewerkt aan dit onderzoek en die zijn gemiddeld jonger dan de mannelijke deelnemers. Alle participanten hebben HBO- of WO-niveau, maar niet alle participanten hebben veel interesse in de politiek, zoals de gemiddelde stemhulpgebruiker wel heeft (Cedroni & Garzia, 2010; Krouwel & Van de Pol, 2014). In dit onderzoek is gekozen om ook op het gebied van interesse meer variatie aan te brengen, om na te gaan of de mate van interesse van invloed kan zijn op begrip van de stellingen.

Hoewel voor dit onderzoek gezocht is naar hoogopgeleide participanten, had meer variatie in leeftijd, geslacht en opleidingsniveau kunnen leiden tot andere en eventueel meer betrouwbare resultaten. Het ontstaan van deze onderzoeksgroep is deels te verklaren aan de hand van de inwonersverdeling van de provincie Utrecht. In de provincie en voornamelijk in de gemeente Utrecht wonen meer vrouwelijke hoogopgeleide studenten dan mannelijke hoogopgeleide studenten (CBS, 2014). De stad heeft veel studenten op HBO- en WO-niveau. Daarnaast is bijna twintig procent van de inwoners achttien tot en met 26 jaar (UtrechtMonitor, 2013). Hoogstwaarschijnlijk is dit de verklaring van de vrij homogene onderzoeksgroep. Bovendien is dit mede ontstaan door de connecties die de basis vormen van de groep. De connecties van de onderzoeker en de connecties van hen bestaan uit hoogopgeleide of nog studerende vrouwen rond 22 jaar, woonachtig in de stad.

Beperkingen van de gehanteerde methode en materialen

Verschillende onderzoeken, waaronder het onderzoek van De Jong en Lentz (1997) hebben aangetoond dat communicatiedeskundigen niet in staat zijn lezersproblemen adequaat te voorspellen. De deskundigen voorspelden slechts vijftien procent van de problemen die mensen kunnen ervaren tijdens het lezen van een overheidsbrochure over alcohol. De deskundigen vonden veel nieuwe problemen en toonden onderling weinig overeenstemmingen in hun probleemdetecties (De Jong & Lentz, 1997). Naar aanleiding van de bevindingen uit eerder onderzoek maakt de bureau-analyse aan het begin van dit onderzoek, deel uit van het onderzoeksproces, maar fungeert deze niet als basis waarop is voortgebouwd.

Hardop-werken

De participanten zijn gevraagd tijdens het invullen van de stemhulp hardop te zeggen wat zij dachten. De meeste participanten gaven in het nagesprek aan dat zij de stemhulp op dezelfde manier hebben ingevuld als zij normaalgesproken zouden doen (zie bijlage 9, tabel 8). Iedereen vulde het antwoord in waarmee ze het eens waren en week hier niet van af wegens de aanwezigheid van de onderzoeker of de onnatuurlijke situatie. Het denkproces werd in sommige gevallen beïnvloed door de hardop-werkmethode. De participanten dachten langer en beter na over de reden van hun antwoord. Indien zij de stemhulp alleen hadden ingevuld, waren zij eerder uitgegaan van hun eerste ingeving op basis van gevoel. Zij zouden tevens minder voor- en nadelen hebben afgewogen.

Geen van de participanten liet weten het lastig te vinden om hardop te denken. Toch bleken er veel verschillen tussen de opnames. De een voelde zich meer op zijn gemak dan de ander en vertelde daarom veel meer. Niet iedereen was goed in staat hardop te verwoorden wat hij dacht. De communicatieve vaardigheden en karaktereigenschappen van de participanten speelden hier een grote rol in. Uiteindelijk hebben deze verschillen geleid tot korte of lange opnames met een maximaal lengteverschil van 40 minuten. De participanten zijn indien nodig één of twee keer aangemoedigd om hardop te blijven denken. Achteraf gezien hadden zij vaker aangemoedigd kunnen worden om de grote verschillen te voorkomen. Echter tonen deze verschillen tevens de diversiteit in participanten aan. De ene persoon denkt nou eenmaal langer en verder na dan de ander. De

afnamelocaties speelden vermoedelijk ook een rol in de mate waarin de participanten zich op hun gemak voelden. Het bleek dat de participanten bij henzelf of een kennis thuis, het meest de tijd en rust namen om goed hardop na te denken over hun antwoorden. Hoewel sommige locaties niet altijd even stil waren, hadden de participanten naar eigen zeggen geen last van het achtergrondgeluid.

Inleidende vragen en het nagesprek

Vrijwel alle participanten hebben de inleidende vragen van Kieskompas beantwoord, waardoor zij herinnerd werden aan hun politieke voorkeur (zie bijlage 9, tabel 2). Deze vraag is bewust niet gesteld in de vragenlijst voorafgaand aan het invullen van de stemhulp om mogelijke beïnvloeding van de antwoorden te voorkomen. De vraag (Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen?) is echter wel impliciet als inleidende vraag gesteld waardoor de participanten de stellingen mogelijk beoordeeld hebben met hun voorkeurspartij in gedachten.

Achteraf gezien zijn de participanten te veel gestuurd in hun antwoorden tijdens het nagesprek. Als een participant niet zelf aan gaf wat hij onduidelijk vond en niet begreep, werd nadruk gelegd op bepaalde stellingen en woorden waarvan de onderzoeker wist dat anderen op die plekken begripsproblemen ervoeren. Daarnaast werd in sommige gevallen een sturende vraag gesteld zoals: 'Miste je een uitleg bij deze stelling?'. Deze vraag had beter omgevormd kunnen worden in een open vraag of de participant iets mist en, zo ja, wat hij miste. Door de sturende vraag stemde de participant wellicht sneller toe, dan wanneer er een open vraag was gesteld. Om participanten zo min mogelijk te beïnvloeden in hun antwoord, dient hier bij vervolgonderzoek rekening mee gehouden te worden. Naast het stellen van sturende vragen is niet aan alle participanten exact dezelfde vragen gesteld in dezelfde volgorde. In sommige gevallen is de volgorde aangepast aan de reactie en antwoorden van de participanten. Een enkele keer is een vraag vergeten te stellen of door te vragen wegens de spanning van de onderzoeker of een onderbreking tijdens het onderzoek in vorm van een pakketbezorger, telefoontje of mensen die de ruimte binnenliepen. Het ging hierbij niet om vragen die als basis dienden voor dit onderzoek.

Implicaties van de bevindingen

De resultaten van dit kwalitatieve onderzoek naar begripsproblemen ondersteunt bevindingen uit onderzoek naar woordmoeilijkheid (Stahl, 2003; Kraf & Pander Maat, 2009). De participanten hebben problemen ervaren bij woorden die voor hen ingewikkeld of onbekend waren. Het is echter onduidelijk of de frequentie van een woord een rol speelde voor de participanten. Tevens is het mogelijk dat zij dachten iets te begrijpen, maar een andere betekenis aan een woord of zin toekenden, dan hetgeen bedoeld was door de makers. Indien het verschil in betekenis niet bleek uit de verbale reactie van de participant, is het waarschijnlijk over het hoofd gezien door de onderzoeker. Om dit probleem te voorkomen zouden de participanten bij volgend onderzoek eventueel middels een vragenlijst overhoord kunnen worden op hun (voor)kennis, begrip en de mentale representatie die zij hebben gecreëerd.

Ideeën voor vervolgonderzoek

Aan de hand van de reacties, antwoorden en demografische gegevens van de participanten kunnen verschillende patronen ontdekt worden: de zes mannen die deelnamen aan het onderzoek, leken minder moeite te hebben met hardop werken dan de vrouwen, de deelnemers die in de stad wonen, gingen eerder uit van de gemeente Utrecht in plaats van de provincie en konden zich niet goed

inleven in inwoners van kleine dorpen, participanten met veel interesse in de politiek leken de politieke kwesties die op dit moment in Utrecht spelen niet beter begrijpen dan voordat zij de stemhulp invulden en eerder gebruik van de stemhulp leek bij te dragen aan beter begrip van de stellingen en politieke positie. Nader onderzoek naar patronen en verbanden tussen demografische gegevens en bijvoorbeeld begrip kunnen leiden tot interessante inzichten.

Tijdens het nagesprek is de papieren versie van de stemhulp die te vinden is op de website van de provincie, getoond aan de participanten met de vraag wat hun mening is over de versie (Zie bijlage 9, tabel 8). Uit dit kleinschalige opinieonderzoek bleek dat de meerderheid van de participanten gebruik zou maken van het papieren overzicht. Vijftien mensen zijn positief over deze versie. Als voordelen noemen de participanten: goed overzicht, toelichting is erg prettig, fijne vormgeving, focus ligt bij de inhoud, ondubbelzinnige open vragen en het behandelt volgens hen de belangrijkste onderwerpen. Daarnaast is het een goede manier om meer aandacht te vragen voor de verkiezingen en mensen te motiveren hun stem uit te brengen. Niet iedereen denkt er zo over. Een aantal participanten gaf aan het aantal onderwerpen te beperkt te vinden vergeleken met de online stemhulp. Alle vijf de thema's leken direct of indirect gerelateerd te zijn aan 'milieu'. Eén stelling per thema zou volgens de participanten beter zijn. De participanten begrepen tevens niet waarom er één stelling op staat waar alle partijen het mee eens zijn en één stelling waar alle partijen het mee oneens zijn. Tot slot vonden sommigen de papieren versie niet betrouwbaar en objectief genoeg, omdat de gebruiker voor het resultaat afhankelijk is van zijn eigen oordeel en berekening. Het is interessant verder onderzoek te doen om in kaart te brengen wat de gebruiker zoekt in een stemhulp en op deze wijze te achterhalen hoe de papieren- en online versie verbeterd kunnen worden om aan de wensen te voldoen.

Uit exploratief onderzoek naar het resultatenscherf van Kieskompas, blijkt dat de participanten veel problemen hebben ervaren en zij moeite hadden met de analysemogelijkheden (zie bijlage 11). De aanwezige informatie verschaft de participanten niet het overzicht dat ze graag zouden willen hebben. Na gebruik van de analysemogelijkheden is het hen niet duidelijk hoe de politieke partijen over de bevroegde onderwerpen denken en wat hun argumentatie is. De participanten laten veelvuldig weten dat de stemhulp wel over alle mogelijkheden beschikt die zij wensen, maar de mogelijkheden niet goed zijn vormgegeven. Zij kunnen slechts de antwoorden van een partij op een stelling, per stelling en per partij bekijken. Echter zouden de participanten graag een overzicht hebben van een selectie aan partijen waarbij zij het antwoord én de toelichting kunnen zien van een aantal partijen tegelijk. Kieskompas maakt dit niet mogelijk en gaat daarom voorbij aan haar beoogde doel(en). Voor beter inzicht in de exacte problemen met het resultatenscherf moet nader onderzoek uitgevoerd worden. Het exploratief onderzoek toont onder meer aan hoe belangrijk de participanten het vinden om meer te weten te komen over de politieke standpunten voordat zij hun stem uitbrengen. Het liefst hadden zij tijdens het beoordelen van de stellingen al over inhoudelijke informatie beschikt in Kieskompas, zodat het resultaat betrouwbaarder en daarmee waardevoller is. De uitkomsten van het exploratief onderzoek ondersteunen tevens dit onderzoek naar begripsproblemen met de stellingen in die zin dat de participanten informatie missen.

Dit onderzoek als bijdrage aan VAVI-project, geeft een beeld waar welke begripsproblemen bestaan bij de twintig participanten, hoe zij deze problemen uiten en proberen op te lossen, in hoeverre hun reactie overeenkomt met het antwoord dat zij invullen en tot slot toont het onderzoek de mate waarin Kieskompas voor de Provinciale Statenverkiezingen Utrecht in 2015 bijdraagt aan een groter begrip van de eigen positie van de participanten in het politieke landschap. Voor meer zekerheid zou het onderzoek onder een groter aantal mensen uitgevoerd dienen te worden. Toch zal

men nooit met zekerheid kunnen zeggen waar alle gebruikers van Kieskompas problemen ervaren. Simpelweg omdat elke persoon de informatie anders ervaart en interpreteert. Wat wel bereikt kan worden is het op meerdere punten verbeteren van de stemhulp, om zo veel mogelijk begripsproblemen te voorkomen. Tegelijkertijd wordt de kans om het doel 'Het vermeerderen van kennis van de programmatische verschillen en overeenkomsten tussen politieke partijen', van Kieskompas te bereiken verhoogd. Middels dergelijk onderzoek komt men tot een beter begrip van het politieke keuzeproces bij burgers en tot betere en meer objectieve stemhulpen (VAVI, 2015).

Aanbevelingen voor Kieskompas

De participanten waren over het algemeen niet tevreden over de stemhulp. Te weinig uitleg bij de stellingen en de weergave van de uitslag werden gezien als de grootste problemen. Kieskompas moet volgens de participanten haar gebruikers meer informatie verschaffen (zie bijlage 9, tabel 8). Pas dan zal het invullen en het advies dat daaruit voortkomt volgens de participanten daadwerkelijk een toegevoegde waarde hebben bij het maken van de uiteindelijke stemkeuze voor de verkiezingen.

Een ander groot obstakel waren de analysemogelijkheden. De participanten maakten veel opmerkingen over deze mogelijkheden. Zij hadden het gevoel dat de partijen niet goed met elkaar te vergelijken zijn via Kieskompas. De reactie die vaak terugkeert, is dat de analysemogelijkheden volgens de participant niet goed vormgegeven zijn en daarom niet bijdragen aan een beter overzicht van de partijen en waar zij voor staan. Daarnaast is meerdere keren aangegeven dat de schaalverdeling niet prettig is om de stellingen te beoordelen. De participanten zien liever een driepuntsschaal in plaats van een vijfpuntsschaal en een uitleg, vervanging of aanpassing van de antwoorden 'neutraal' en 'geen mening'. De participanten zouden graag meer informatie willen per stelling, bijvoorbeeld in de vorm van een rij (geanonimiseerde) standpunten, waardoor beter aangegeven kan worden waar zij 'ja' of 'nee' tegen zeggen.

Voetnoten

1. Hierna wordt afhankelijk van de context met 'hij' verwezen naar de gebruiker of de participant.
2. Volgens het Van Dale woordenboek betekent opcenten; "procentueel bedrag waarmee de hoofdsom van een belasting wordt vermeerderd" (www.vandale.nl). Deze belasting heft iedere provincie afzonderlijk bij alle bezitters van een motorvoertuig (www.financieel.infonu.nl).
3. Biologische landbouw wil zeggen dat men werkt zonder kunstmest en bestrijdingsmiddelen (www.vandale.nl).

Literatuur

- Adriaansen, M., Van Praag, P., & De Vreese, C. H. (2011). Substance matters. How news content can reduce political cynicism. *International Journal of Public Opinion Research*, 22, 433-457.
- Cedroni, L. & Garzia, D. (2010). *Voting Advice Applications in Europe: The state of the art*. Napoli: ScriptaWeb
- Duffy, T. M., & Kabance, P. (1982). Testing a readable writing approach to text revision. *Journal of educational psychology*, 74(5), 733.
- Fossen, T., Anderson, J., Tiemeijer, W. (2012). Wijzer stemmen? StemWijzer, Kieskompas, en het voorgeprogrammeerde electoraat. In C. van 't Hof, J. Timmer, R. van Est (eds). Voorgeprogrammeerd. *Hoe internet ons leven leidt*. Boom Lemma, 163-188.
- Graaf, J. de & Scheltens, J. (2011). *Stemwijzer is geen wetenschap*. Gepresenteerd op het Politicologenetmaal, Universiteit van Amsterdam, 9-10 juni 2011.
- Guan, Z., Lee, S., Cuddihy, E., Ramey, J. (2006). The validity of the stimulated retrospective think aloud methods as measured by eye-tracking. In: *Proceedings of the SIGCHI conference on Human Factors in computing systems*, 1253-1262
- Holleman, B.C., Kamoen, N. & De Vreese, C. (2013). Effectief communiceren (4). *Stemadvieshulpen onder de loep*. Tekst(blad), 2013(2), 26-27.
- Holleman, B.C., Kamoen, N. & De Vreese, C. (2013). Stemadvies via Internet: antwoorden, attitudes, stemintenties. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 35(1), 25-46.
- De Jong, M. & Schellens, P.J. (1995). Met het oog op de lezer. Pretestmethoden voor schriftelijk voorlichtingsmateriaal. *Serie Perspectieven op Taalgebruik*. Amsterdam: Thesis Publishers.
- Kraf, R., & Pander Maat, H. (2009). Leesbaarheidsonderzoek: oude problemen, nieuwe kansen. *Tijdschrift voor taalbeheersing*, 31(2), 97-123.
- Krouwel, A. & Van de Pol, J. (2014). Stemhulpen: ter lering ende vermaak. In De Jong, P., De Lange, S. L., & Leyenaar, M. (2014). *Politieke partijen: overbodig of nodig?*. Raad voor het openbaar bestuur, 151-162.
- Lentz, L., & De Jong, M. (1997). The evaluation of text quality: Expert-focused and reader-focused methods compared. *Professional Communication, IEEE Transactions on*, 40(3), 224-234.
- Marschall, S. & Schmidt, C.K. (2010). The impact of voting indicators: The case of the German Wahl-O-Mat. In Cedroni, L. & Garzia, D. (Eds.), *Voting Advice Applications in Europe: The state of the art*. Napels: Scriptaweb, 65-90.
- Noordman, L. G., & Vonk, W. (1998). Memory-based processing in understanding causal information. *Discourse Processes*, 26(2-3), 191-212.
- Stahl, S. A. (2003). Vocabulary and readability: How knowing word meanings affects comprehension. *Topics in Language Disorders*, 23(3), 241-247.

- Tromp, R., Hoetjes, G., Paridaen, R., Slob, A., Polman, H., Van Hastenberg, H., Van Engen, M., Scheelbeek, L. & Van Lieshoud, I. (2013). *Utrecht Monitor 2013*. Onderzoek Interne Bedrijven. Gemeente Utrecht.
- Vermaas, J. A. M. (2002). *Veranderingen in de Nederlandse aanspreekvormen van de dertiende t/m de twintigste eeuw*. Netherlands Graduate School of Linguistics.
- Walgrave, S., Nuytemans, M. & Pepermans, K. (2009). Voting aid applications and the effect of statement selection. *West European Politics*, 32, 1161-1180.
- Williams, R., & Morris, R. (2004). Eye movements, word familiarity, and vocabulary acquisition. *European Journal of Cognitive Psychology*, 16(1-2), 312-339.
- Zwaan, R. A., & Rapp, D. N. (2006). Discourse comprehension. *Handbook of psycholinguistics*, 2, 725-764.

Webpagina's

- Algemeen Nederlands Persbureau. (2015). *Grote drukte bij online stemhulpen*. Geraadpleegd op 27 maart 2015 van <http://www.nu.nl/internet/4013385/grote-drukke-bij-online-stemhulpen.html>
- Algemeen Nederlands Persbureau. (2015). *Online stemhulp veel geraadpleegd*. Geraadpleegd op 27 maart 2015 van <http://www.elsevier.nl/Nederland/nieuws/2015/3/Online-stemhulp-veel-geraadpleegd-1729909W/>
- Algemeen Nederlands Persbureau. (2015). *Stemwijzer op het laatste moment populair*. Geraadpleegd op 27 maart 2015 van <http://nos.nl/artikel/2025467-stemwijzer-op-het-laatste-moment-populair.html>
- Algemeen Nederlands Persbureau. (2015). *Veel mensen op Kieskompas voor waterschappen*. Geraadpleegd op 27 maart 2015 van <http://www.nu.nl/verkiezingen-ps/4012791/veel-mensen-kieskompas-waterschappen.html>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2014). *Bevolking; geslacht, leeftijd, burgerlijke staat en regio, 1 januari*. Geraadpleegd op 25 maart 2015 van <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=03759ned&D1=0-2&D2=129-132&D3=11,33,65,87,781-782&D4=25-26&VW=T>
- Van Dale. (2014). *Betekenis ' biologisch '*. Geraadpleegd op 21 maart 2015 van <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=biologisch&lang=nn#.VRSzkmG-Sp>
- Van Dale. (2014). *Betekenis ' opcenten '*. Geraadpleegd op 21 maart 2015 van <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=opcenten&lang=nn#.VRSy4fmG-Sp>
- Hoevenaars, G. (2015). *Topdrukte bij stemwijzers*. Geraadpleegd op 27 maart 2015 van <http://www.spitsnieuws.nl/binnenland/2015/03/topdrukte-bij-stemwijzers>
- InfoNu.nl (2012). *Provinciale opcenten*. Geraadpleegd op 21 maart 2015 van <http://financieel.infoNu.nl/belasting/95640-provinciale-opcenten.html>
- Kieskompas. (2015). *Kieskompas Provinciale Statenverkiezingen Utrecht 2015*. Geraadpleegd op 21 januari 2015 van <https://utrecht2015.kieskompas.nl/>
- Kieskompas. (2009). *Wij maken verkiezingen transparanter en hebben een hart voor democratie*. Geraadpleegd op 27 maart 2015 van <https://twitter.com/Kieskompas>
- Kieskompas BV. (2015). *Wat we doen*. Geraadpleegd op 27 maart 2015 van <http://home.kieskompas.nl/nl/wat-we-doen/>
- Muller, M. & Wit, W. (2015). *Pikante kieswijzer is hit*. Geraadpleegd op 27 maart 2015 van http://www.telegraaf.nl/digitaal/23721686/_Pikante_kieswijzer_is_hit_.html

- ProDemos. (2015). *Ruim 1,7 miljoen gebruikers voor StemWijzer*. Geraadpleegd op 27 maart 2015 van <http://prodemos.nl/Nieuws/Ruim-1-7-miljoen-gebruikers-voor-StemWijzer>
- Provincie Utrecht. (2015). *Gemeenten*. Geraadpleegd op 23 februari 2015 van <https://www.provincie-utrecht.nl/organisatie/provincie/gemeenten-0/>
- Provincie Utrecht. (2015). *Verkiezingen provinciale staten 18 maart 2015*. Geraadpleegd op 23 februari 2015 van <https://kiesjouwutrecht.nl/>
- Parlementair Documentatie Centrum. (2008). *Artikel 24: Vereisten om Stemgerechtigd Burger te zyn*. Geraadpleegd op 9 februari 2015 van <http://www.denederlandsegrondwet.nl/9353000/1/j9vvihlf299q0sr/vi4zf1n80rzs>
- Van Lieshout, L. (2015). *Je kunt nog een paar uur stemmen. Deze stemhulpen loodsen je erdoorheen*. Geraadpleegd op 27 maart 2015 van <http://www.nrc.nl/verkiezingen/2015/03/18/je-kunt-nog-een-paar-uur-stemmen-deze-stemhulpen-loodsen-je-erdoorheen/>
- Voting Advice Via Internet. (2015). *Startpagina*. Geraadpleegd op 27 maart 2015 van <http://vavi.wp.hum.uu.nl/home/startpagina/>
- Stemwijzer Niet-gouvernementele organisatie (NGO). (2012). Bij iedere verkiezing is er een StemWijzer. Geraadpleegd op 27 maart 2015 van <https://www.facebook.com/stemwijzer?fref=ts>
- TechSmith. (2015). *Morae User Experience and Market Research*. Geraadpleegd op 5 februari 2015 van <http://www.techsmith.com/morae.html>
- De Telegraaf. (2015). *Ruim 1,7 miljoen gebruikten StemWijzer*. Geraadpleegd op 27 maart 2015 van http://www.telegraaf.nl/digitaal/23818776/1_7_miljoen_gebruikten_StemWijzer_.html

Dankwoord

Met dit dankwoord wil ik een ieder bedanken die een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van deze bachelorscriptie. In de eerste plaats mijn begeleider, Bregje Holleman, voor haar feedback, inspirerende verhalen over het VAVI-project en haar motiverende woorden. Ten tweede wil ik alle mensen bedanken die aan dit onderzoek hebben deelgenomen. Zonder hen was het niet mogelijk een dergelijk kwalitatief onderzoek uit te voeren. Tot slot wil ik iedereen bedanken die naar mijn ideeën, uitvoering hiervan en de daarmee gepaard gaande dilemma's hebben geluisterd en mij feedback hebben gegeven om tot een goed eindresultaat te komen. In het bijzonder noem ik hierbij: Anny Hendriks, Tonny Hendriks, Heleen Hijmissen en Marinka Willemsen.

Figuur 6 Promotieborden Provinciale Statenverkiezingen en Waterschapsverkiezingen 18 maart 2015 te Den Dolder, 22 februari 2015.

Bijlage 1 | Bureau-analyse stemhulp Kieskompas

De bureau-analyse beschrijft de stappen die de gebruiker moet doorlopen om dit doel te bereiken. Daarnaast is beoordeeld waar gebruikers van Kieskompas voor de Provinciale Statenverkiezingen 2015 in Utrecht begripsproblemen kunnen ervaren tijdens het invullen van de stemhulp en welke mogelijkheden van de stemhulp wel of niet bijdragen aan een beter begrip van de stellingen en de eigen politieke positie.

Eerste stappen

Voordat de gebruiker bij de stellingen aankomt, treft hij eerst de beginpagina aan en daarna een pagina met inleidende vragen voor wetenschappelijk onderzoek. Op de eerste pagina staat de titel 'Kieskompas Provinciale Statenverkiezingen Utrecht 2015' beschreven met als ondertitel 'Ontdek uw positie in het politieke landschap van uw provincie voor de verkiezingen van 18 maart 2015.' (zie figuur 1). De ondertitel geeft direct het doel aan van de stemhulp. De gebruiker wordt op deze manier nog even herinnerd aan hetgeen hij mag verwachten van het gebruik van de stemhulp.

Figuur 1 Beginscherm Kieskompas

Als de gebruiker op 'Start' heeft geklikt, komt het scherm met inleidende vragen in beeld. Deze vragen hebben betrekking op het geslacht, leeftijd, opleiding en politieke interesse van de gebruiker. Daarna wordt gevraagd hoe zeker de gebruiker is van de eigen partijkeuze en of hij nogmaals benaderd wil worden voor wetenschappelijk onderzoek. Onderaan de vragenlijst staat in een klein lettertype de volgende mededeling: 'U kunt deze vragen overslaan. Als u ze invult worden ze geanonimiseerd gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek. Zie hiervoor ook de FAQ's.'

Naar verwachting leveren beide schermen geen problemen op voor het invullen van de stellingen. Echter kan het tweede scherm wel de stemming van de gebruiker beïnvloeden. Als hij de vragen al heeft ingevuld en pas achteraf ziet dat dit niet van belang was voor het resultaat, zal hij de stemhulp mogelijk anders ervaren, wellicht iets minder welwillend.

Stellingen

Zodra de gebruiker op de knop 'Ga verder' heeft geklikt, verschijnt de eerste stelling van een reeks van dertig stellingen in beeld (zie figuur 2). De stelling is prominent aanwezig door middel van het grote lettertype en staat midden in het beeld. Daarboven staat in een heel klein groen lettertype het thema waar de stelling onder valt, in dit geval Milieu. De kop zal de meeste gebruikers waarschijnlijk niet opvallen wegens het kleine formaat. Mocht deze wel opvallen, kan een kop extra aandacht vragen voor onderwerpen die de stemmer belangrijk vindt. Zie bijlage 1 voor de verwachte begripsproblemen per stelling.

Figuur 2 Stellingen

Antwoordmogelijkheden

De stemhulp geeft de gebruiker vijf antwoordmogelijkheden, zo kan hij kiezen uit: ‘helemaal mee eens’, ‘mee eens’, ‘neutraal’, ‘niet mee eens’ en ‘helemaal niet mee eens’ (zie figuur 2). Daarnaast heeft de gebruiker ook de optie om ‘geen mening’ in te vullen. Deze grote hoeveelheid in combinatie met maar kleine verschillen in de antwoordmogelijkheden zal hoogstwaarschijnlijk tot verwarring en begripsproblemen leiden. Want wanneer is de gebruiker het ergens helemaal mee eens en wanneer slechts mee eens? Vanwege de onduidelijke betekenis van deze kleine verschillen zullen gebruikers moeite hebben met het beantwoorden van de stellingen en niet weten wanneer ze welk antwoord in moeten vullen.

Daarnaast wordt verwacht dat het verschil tussen ‘neutraal’ en ‘geen mening’ niet wordt begrepen als bedoeld is door de makers van Kieskompas. Neutraal wil zeggen dat de gebruiker het niet eens of oneens is met de stelling. Geen mening daarentegen, betekent dat deze vraag niet wordt meegeteld met de berekening van het resultaat. De vormkeuze door de optie ‘geen mening’ in een wit kader en ‘neutraal’ in een blauw kader te plaatsen zorgt voor een duidelijk onderscheid tussen de antwoordmogelijkheden. De vraag is echter of de gebruiker wel begrijpt wat het onderscheid precies inhoudt en of de optie ‘geen mening’ niet over het hoofd wordt gezien vanwege de lichte onopvallende kleur.

Mogelijke begripsproblemen met de stellingen

Om een antwoord te kunnen formuleren dat overeenkomt met de eigen mening over een bepaald politiek onderwerp, dient de gebruiker in eerste instantie te begrijpen waar de stellingen over gaan. Hij krijgt hierbij geen hulp van Kieskompas in de vorm van aanvullende informatie. Het is aan de gebruiker om de juiste betekenis van de stellingen te achterhalen. Naar verwachting komt de interpretatie van de gebruiker niet in alle gevallen overeen zoals bedoeld door de makers. De gebruiker zal met name begripsproblemen ondervinden met stellingen die een voor hem onbekende geografische ligging bevatten of ingewikkelde term.

Twee van de dertig stellingen bevatten een geografische ligging. In stelling 26 wordt de A27 bij Amelisweerd genoemd en in stelling 30 de Rijnenburgpolder. Daarnaast worden de volgende economische termen en benamingen gebruikt, die mogelijk niet bekend zijn onder de gebruikers van Kieskompas: ‘wilde dieren’ (stelling 1), ‘belangenbehartiging’ (stelling 4), ‘groot wild’ (stelling 22) en ‘opcenten’ (stelling 23).

Naast onbekende locaties of termen, kunnen ook onderwerpen waar de gebruiker te weinig van af weet leiden tot onbegrip of minstens tot moeite met het kiezen van een antwoord. De zesde stelling is hier een voorbeeld van. Deze stelt: ‘De provincie moet stoppen met subsidies aan culturele festivals’. Om de stelling op een goede manier te kunnen beantwoorden moet de gebruiker weten wat het huidige bedrag is dat aan de culturele festivals wordt besteed en wat precies valt onder culturele festivals. Eenzelfde soort stelling is Stelling 11: ‘De provincie moet ervoor zorgen dat in kleine dorpen regelmatig een bus rijdt, ook als dat extra geld kost’. Deze stelling roept vragen op zoals: ‘Welke dorpen vallen onder kleine dorpen?’, ‘Wat is regelmatig, vier keer in het uur?’, ‘Hoeveel extra geld?’ en ‘Hoeveel geld wordt er nu aan uitgegeven?’.

Overzicht

Gedurende de stemkeuzetest kan de gebruiker bijhouden hoe ver hij al is, welke stadia al doorlopen zijn en welke nog aan bod komen (zie figuur 3). Dit kan onder andere door te kijken naar de verschillende onderdelen van de stemhulp: 'Home', 'Stellingen', 'Partijen' en 'Uitslag'. Het onderdeel dat donkerblauw gekleurd is, is het onderdeel waarin de gebruiker zich bevindt. Het is daarnaast ook zichtbaar bij welke stelling hij op dat moment is. Boven de stelling staan in aparte grijze vakjes de nummers van de stellingen aangegeven. Het vakje van de stelling waar de gebruiker naar kijkt, is wit gekleurd. Het is tevens mogelijk om te zien wat hij geantwoord heeft op voorgaande stellingen. Dit kan door met de muis te bewegen naar het nummer van de betreffende stelling. Er verschijnt dan een venster waarin hij de stelling kan nalezen en het gegeven antwoord kan terugzien. De gebruiker is zo in staat om overzicht te houden en gemakkelijk een eerdere stelling en gegeven antwoord op te zoeken of aan te passen.

Figuur 3 Overzicht van de stellingen en het ingevulde antwoord

Hoewel de functies erg handig zijn, wordt verwacht dat de gebruikers deze niet of nauwelijks toe zullen passen. Vermoedelijk omdat ze niet bekend zijn met deze mogelijkheid en hier tevens niet op geattendeerd worden door de makers van Kieskompas. Mocht er wel gebruik gemaakt worden van deze mogelijkheid, dan zal dit waarschijnlijk leiden tot een beter begrip van de stellingen. De gebruiker kan de stellingen namelijk later nogmaals lezen en eventueel opnieuw beoordelen. Tijdens het nalezen kan hij controleren of de stelling goed begrepen is en waar mogelijk tot een beter begrip komen van hetgeen dat gevraagd is. Daarnaast legt de gebruiker gemakkelijker een verband tussen de verschillende onderwerpen van de stellingen door deze nog eens te bestuderen.

Partijen

Na de stellingen wordt een overzicht getoond van alle partijen die deelnemen aan de Provinciale Statenverkiezingen 2015 in Utrecht (zie figuur 4). De vraag die op deze pagina gesteld wordt is: 'Hoe waarschijnlijk is het dat u ooit op de volgende partijen zal stemmen?'. Middels een 11-puntschaal van zeer onwaarschijnlijk (0) tot zeer waarschijnlijk (10) kan de gebruiker hierop antwoorden. Tevens is het mogelijk om 'ik weet het niet' of 'geen mening' aan te klikken.

Ook deze onderzoeksvraag kan overgeslagen worden. In een heel klein lettertype links onderaan de pagina staat: 'Deze vragen hebben geen invloed op uw positie in het politieke spectrum'. Omdat deze tekst niet goed zichtbaar is voor de gebruiker, zal hij de mededeling niet opmerken of pas wanneer de hele vragenlijst al is ingevuld.

Het toch invullen van de schaalvraag kan de gebruiker helpen om een beter inzicht te krijgen in zijn mening van de deelnemende partijen en daarmee de positie in het politieke landschap. Waarna de gebruiker bij de uitslag kan controleren of het eigen beeld van de positie overeenkomt met het beeld dat de stemhulp toont. Als dit het geval is, zal de gebruiker zelfverzekerder zijn van het eigen oordeel en de partijkeuze. Vermoedelijk zal hij vervolgens geen gebruik maken van de

Figuur 4 Deelnemende partijen

analysemogelijkheden. Wordt de gebruiker echter verrast door het resultaat, dan zal hij veel gebruik maken van de analysemogelijkheden om te bekijken waar de overeenkomsten en verschillen zitten tussen de voorkeurspartij en de geadviseerde partij.

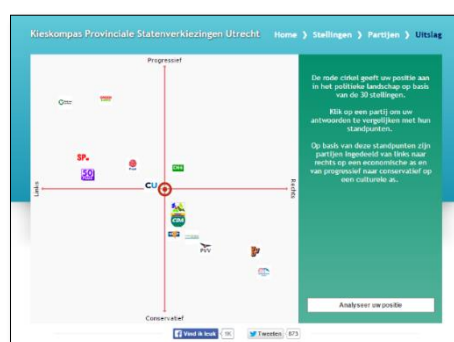
De formulering van de vraag is gericht op de toekomst. Dit wordt benadrukt met het woord 'ooit'. Ondanks deze verwijzing naar de verkiezingen in de komende jaren, vult de gebruiker de vraag naar verwachting niet op deze manier in. Vermoedelijk geeft de gebruiker aan hoe hij op dit moment denkt over de partijen die genoemd worden voor de aankomende verkiezingen. Hierbij wordt verwacht dat de jongvolwassen gebruikers om deze reden de partij '50Plus' eerder laag beoordelen dan partijen als 'PvdA' en 'VVD'. Daarnaast is het mogelijk dat de gebruiker denkt met deze vraag partijen te kunnen in- en uitsluiten van de uitslag. Zodra hij de onderstaande zin leest, of bij het resultatenschermbaan komt wordt dit misverstand waarschijnlijk bij de meeste gebruikers opgelost.

Uitslag

Tot slot komt de gebruiker terecht bij het resultatenschermbaan (zie figuur 5). In dit scherm is een figuur te zien bestaande uit twee assen. De horizontale as loopt van politiek links naar rechts en de verticale as loopt van progressief naar conservatief. De rode cirkel toont de positie van de gebruiker in het politieke landschap. Naast de eigen positie, zijn ook de posities van de partijen zichtbaar door middel van de partijlogo's.

In het groene vlak aan de rechterkant staat beschreven wat de rode cirkel betekent en wordt uitgelegd hoe het assenstelsel gebruikt dient te worden: 'De rode cirkel geeft uw positie aan in het politieke landschap op basis van de 30 stellingen. Klik op een partij om uw antwoorden te vergelijken met hun standpunten. Op basis van deze standpunten zijn partijen ingedeeld van links naar rechts op een economische as en van progressief naar conservatief op een culturele as.'. De uitleg verdwijnt na ongeveer tien seconden. Dit is erg snel. Vermoedelijk richt de gebruiker zich in eerste instantie op het assenstelsel, omdat deze vanwege de opvallende vormgeving eerder de aandacht trekt dan de instructie. Hierdoor loopt hij de instructie over de interpretatie van het resultaat mis. Aangezien deze vormgeving van de uitslag complexer is dan wanneer het aangegeven wordt aan de hand van percentages, zoals bij StemWijzer, heeft hij meer tijd nodig om te begrijpen hoe het figuur werkt en wat alles betekent. Een uitleg is zeer nuttig en kan de gebruiker daarbij helpen.

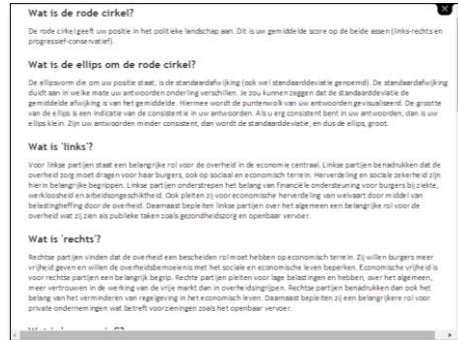
Naar verwachting ervaren de gebruikers veel problemen met het resultatenschermbaan. Als de gebruiker de uitleg gemist heeft, moet hij er zelf achter komen wat de betekenis is. Niet alleen van de rode cirkel, maar ook van de termen 'links' en 'rechts', en 'progressief' en 'conservatief'. De gebruiker kan dit te weten komen door op de 'FAQ-knop' (Frequently Asked Questions) te klikken helemaal onderaan de webpagina (zie figuur 6).

Figuur 5 Uitslag: positie in het politieke landschap

Figuur 6 FAQ optie

Figuur 7 Uitleg van de termen door de FAQ te klikken

Zodra de gebruiker op 'FAQ' heeft geklikt, verschijnt een venster waarin antwoord wordt gegeven op vragen als: 'Wat is de rode cirkel?', 'Wat is de ellips om de rode cirkel?', 'Wat is 'links'/'rechts'?', 'Wat is 'progressief'/'conversatief'?' en 'Is deze website onafhankelijk?' (zie figuur 7).

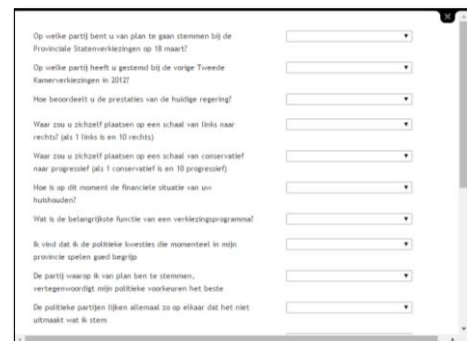
Een ander mogelijkheid om meer uitleg te verkrijgen, is door op één van de termen in het assenstelsel te klikken. Het maakt niet uit op welke term wordt geklikt, exact dezelfde uitleg verschijnt in beeld (zie figuur 8). Helaas is deze uitleg nog niet aangepast aan de Provinciale Statenverkiezingen 2015. De uitleg begint namelijk met de zin: 'Dit is het politieke landschap van de Gemeenteraadsverkiezingen 2014.'. Het noemen van de verkeerde verkiezing kan tot verwarring leiden bij de gebruiker. Tevens is deze pagina erg onoverzichtelijk vanwege de grote lap tekst en het ontbreken van vetgedrukte tussenkopjes en witregels.

Figuur 8 Uitleg van de termen door op één van de termen in het assenstelsel te klikken

Verwacht wordt dat de gebruiker geen van deze twee opties voor meer informatie zal gebruiken, omdat hij niet weet dat deze mogelijkheden aanwezig zijn. De opties worden niet aangegeven door Kieskompas. De kans dat de gebruiker deze zelf ontdekt is zeer klein. Dat is erg zonde aangezien deze informatie kan leiden tot een beter begrip van het resultaat en daarmee een beter begrip van de eigen positie.

Na ongeveer een minuut tijd wordt de gebruiker gestoord in zijn interpretatieproces. Er verschijnt een vragenlijst in beeld (zie figuur 9). Deze vragenlijst heeft evenals de eerdere onderzoeksvragen geen invloed op het resultaat van de stemhulp. Dit wordt in dit geval echter niet aangegeven. De gebruiker wordt gevraagd naar de partijvoorkeur, eerdere stemkeuze, zelfbeoordeling van politieke richting, eigen financiële situatie, functie van het verkiezingsprogramma, begrip van politieke kwesties en motivatie van het stemmen. Vrij persoonlijke vragen waar hij op dat moment niet op zit te wachten. Daarom wordt verwacht dat de gebruiker de vragenlijst niet invult, maar wegklikt.

Figuur 9 Pop-up vragenlijst

Analysemogelijkheden

De gebruiker kan het resultaat op verschillende manieren analyseren. Zo kan hij onder andere bepalen welke thema's wel of niet mee moeten wegen in het resultaat. Daarnaast is het mogelijk om de positie van alle partijen tegelijk per stelling te bekijken. Tot slot is er een derde analysemogelijkheid waar de gebruiker het eigen antwoord kan vergelijken met één partij. De argumenten van de partij zijn tevens te vinden via deze mogelijkheid.

Selecteer belangrijke thema's

Hierbij heeft de gebruiker de mogelijkheid te kiezen uit: 'Economie', 'Verkeer', 'Landschap', 'Natuur', 'Kunst en Cultuur' en 'Bestuur' (zie figuur 10). Deze zes thema's komen overeen met de kopjes die boven de stellingen staan tijdens het invullen. Als de gebruiker niets aan deze selectie verandert worden alle thema's meegeteld in de berekening van de positie in het politieke landschap. Door op 'nee' te klikken kan een thema uitgesloten worden van de berekening. Als hij bijvoorbeeld het thema 'natuur' uitsluit en klikt op 'herbereken uw positie', wordt de positie in het assenstelsel ten opzichte van de partijen aangepast, waardoor soms een totaal ander resultaat verschijnt en de gebruiker wordt geadviseerd op een andere partij te stemmen.

Naar verwachting zullen de gebruikers deze analysemogelijkheid niet direct begrijpen. Pas wanneer ze het uitgeprobeerd hebben zal het effect van in- en uitsluiting begrepen worden. Tevens wordt verwacht dat de gebruikers bij hun keuze uitgaan van de onderwerpen in het algemeen in plaats van de specifieke onderwerpen in de stellingen die bevestigd zijn. Als dit het geval is leidt het aanpassen van de thema's niet tot een uitslag die past bij hun algemene keuze.

Figuur 10 Analysemogelijkheid: selecteer belangrijke thema's

Positie per stelling

Naast het selecteren van belangrijke thema's kan de gebruiker de positie van de partijen per stelling bekijken door op het volgende tabblad, 'positie per stelling', te klikken (zie figuur 11). Via deze mogelijkheid kan worden nagegaan welke stellingen bij welk thema horen en per stelling bekeken worden hoe de partijen over de betreffende kwestie denken. Door middel van de partijlogo's boven een antwoord wordt getoond welk antwoord de partijen hebben gegeven. Daarnaast is ook het eigen antwoord van de gebruiker zichtbaar. Op deze wijze is de gebruiker in staat meerdere partijen tegelijk met elkaar te vergelijken en te kijken in hoeverre dit overeenkomt met het eigen antwoord. Verwacht wordt dat de gebruiker ondanks deze mogelijkheid het gevoel heeft niet genoeg overzicht te hebben, omdat hij veel moet bladeren om informatie te verzamelen. Daarnaast zal het wellicht overbodig gevonden worden om de antwoorden van alle partijen te bekijken. Naar verwachting vinden gebruikers het alleen nuttig om hun voorkeurspartijen met elkaar te vergelijken.

Figuur 11 Analysemogelijkheid: Positie per stelling

Vergelijk partij met uw antwoorden

Deze mogelijkheid stelt de gebruiker in staat zijn eigen antwoord per stelling te vergelijken met één partij naar keuze. Deze optie is het minst zichtbaar aanwezig in vergelijking met de andere twee analysemogelijkheden en is bereikbaar via het tabblad ‘politiek landschap’. Enkel in de uitleg – die slechts tien seconden in beeld is wanneer de gebruiker bij het resultatscherm aankomt – staat beschreven dat deze mogelijkheid aanwezig is in de woorden: “Klik op een partij om uw antwoorden te vergelijken met hun standpunten”. Verder is het zichtbaar als de gebruiker met de muis over een partijlogo heengaat. Nergens staat nogmaals vermeld dat de stemhulp deze optie biedt. Om deze reden wordt verwacht dat deze derde analysemogelijkheid over het hoofd wordt gezien door de gebruikers.

Wanneer de optie toch is opgevallen, is het redelijk ingewikkeld om het venster daadwerkelijk te openen. De gebruiker dient daarvoor te klikken op ‘vergelijk partij met uw antwoorden’ in het kleine venster dat verschijnt als de muis geplaatst wordt op een partijlogo. Dit venster verdwijnt echter weer als hij niet de juiste beweging maakt met de cursor. In sommige gevallen zal de gebruiker daarom meerdere malen deze actie uit moeten voeren voordat hij bij het scherm aankomt dat gewenst is.

Enmaal aangekomen bij het scherm ziet dit er als volgt uit (zie figuur 12). Zowel het thema, de stelling, het eigen antwoord als het antwoord van de gekozen partij, in dit geval D66, is zichtbaar. Ook deze analysemogelijkheid geeft geen goed overzicht van de standpunten van de partijen met bijbehorende toelichting. Als de gebruiker meerdere partijen met elkaar en met zichzelf wil vergelijken, moet hij de antwoorden en argumenten onthouden per partij. Dit is een haast onmogelijke opgave en daardoor geen fijne analysemogelijkheid om antwoorden met elkaar te vergelijken.

Figuur 12 Analysemogelijkheid: Vergelijk partij met uw antwoorden

Ondanks de vele mogelijkheden die Kieskompas biedt, heeft de gebruiker na afloop vermoedelijk niet het gevoel meer kennis en begrip te hebben van de politieke onderwerpen en standpunten van de partijen. Geen van de analysemogelijkheden geeft de gebruiker inzicht in het totale politieke veld. De gebruiker moet of per stelling kijken, of per partij. De mogelijkheden zijn daarom vrij omslachtig te vinden en zullen vermoedelijk niet leiden tot een goed overzicht van hoe, wie, waarover en waarom, denkt en wat de overeenkomsten en verschillen daar tussen zijn.

Verwachtingen

Naar aanleiding van de bureau-analyse wordt verwacht dat de gebruikers verschillende begripsproblemen zullen ervaren. Deze problemen ontstaan hoofdzakelijk door het ontbreken van een uitleg of verwijzing naar een mogelijkheid. De stellingen en analysemogelijkheden zullen vermoedelijk de meeste problemen opleveren. Als de gebruikers begripsproblemen ervaren kan dit het bereiken van het doel van de stemhulp in de weg staan.

Bij onvoldoende kennis over de betekenis van de inhoud of het verschil van de antwoordmogelijkheden is het niet mogelijk voor de gebruiker om goed te oordelen over het betreffende onderwerp van de stelling. Dergelijke problemen kunnen aanzienlijke gevolgen hebben voor het resultaat. Als de gebruiker niet weet waar hij over oordeelt of de verschillende antwoordmogelijkheden niet toepast zoals deze bedoeld zijn, maakt dat het ingevulde antwoord

minder betrouwbaar. De antwoorden die hij invult komen in dat geval niet overeen met de werkelijke mening van de gebruiker. Hierdoor wordt het resultaat nadelig beïnvloedt, in die zin dat het niet overeenkomt met de werkelijke positie van de gebruiker in het politieke landschap. Daardoor wordt het doel van zowel de gebruiker als de stemhulp niet behaald.

Daarnaast is het verkeerd interpreteren van de vraag ‘Hoe waarschijnlijk is het dat u ooit op de volgende partijen zal stemmen?’ problematisch, omdat het kan leiden tot een afwijkende interpretatie van het resultaat. De gebruiker denkt wellicht dat het resultaat minder objectief is, omdat hij dacht zelf te bepalen welke partijen meegeteld worden. De gebruiker zal hierdoor mogelijk minder gemotiveerd raken om naar aanleiding van het resultaat meer informatie op te zoeken. Het niet begrijpen of onjuist interpreteren van wat de positie is en inhoudt, zal tevens niet leiden tot een toename van het begrip van de politieke positie van de gebruiker.

In onderstaande tabel staan de mogelijke problemen en vragen die een stelling oproept bij de gebruiker per stelling beschreven naar aanleiding van de bureau-analyse.

Tabel 1

Overzicht van de moeilijkheden en vragen die een stelling kan oproepen bij de gebruiker volgens de onderzoeker

Nr.	Stelling	Afkorting	Kopje (thema)	Moeilijkheden en vragen die de stelling oproept
1	De provincie moet alle vormen van jacht op wilde dieren verbieden	Jacht	Natuur	<ul style="list-style-type: none"> • Te algemene vraag • Wat zijn ‘alle’ vormen van jacht? • Welke dieren vallen er precies onder ‘wilde dieren’?
2	Ondernemers in recreatiegebieden (bijvoorbeeld horeca) mogen uitbreiden, ook als dit ten koste gaat van de natuur	Recreatiegebieden	Economie	<ul style="list-style-type: none"> • Dubbele vraag • Wat voor ondernemers allemaal? • Wat zijn recreatiegebieden precies?
3	De provincie moet stoppen met subsidies aan culturele festivals	Culturele festivals	Kunst en cultuur	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe groot zijn de subsidies? • Wat valt er onder culturele festivals?
4	Om te bezuinigen moet de provincie Utrecht stoppen met de belangenbehartiging bij de Europese Unie in Brussel	Europese Unie	Bestuur	<ul style="list-style-type: none"> • Wat houdt belangenbehartiging in? • Wat zijn hier de voordelen van? • Wat zijn de gevolgen als de provincie hier mee stopt?
5	De provincie Utrecht moet gemeenten dwingen verspreid over de provincie voldoende sociale huurwoningen te bouwen	Sociale huurwoningen	Landschap	<ul style="list-style-type: none"> • “Dwingen” te sterke formulering • Wat zijn (voldoende) sociale huurwoningen? • Hoe gaat dit er uit zien?

6	De provincie moet ervoor zorgen dat in kleine dorpen regelmatig een bus rijdt, ook als dat extra geld kost.	Bus	Verkeer	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn kleine dorpen? • Hoeveel kleine dorpen heeft Utrecht? • Wat is regelmatig? • Hoeveel extra geld?
7	De provincie moet milieuregels strenger maken dan de landelijke richtlijnen	Milieuregels	Milieu	<ul style="list-style-type: none"> • Wat voor milieuregels? • Wat zijn de landelijke richtlijnen?
8	De provincie moet meer ruimte maken voor fietspaden en minder voor autowegen	Fietspaden	Verkeer	<ul style="list-style-type: none"> • Dubbele vraag • Waar komen de fietspaden?
9	De provincie moet stoppen met subsidies voor oplaadpalen voor elektrische auto's	Elektrische auto's	Milieu	<ul style="list-style-type: none"> • Hoeveel subsidie wordt er gegeven? • Zijn er veel mensen die gebruik maken van elektrische auto's? • Is dit daadwerkelijk beter voor het milieu?
10	De provincie moet extra geld uitgeven aan het verlichten van provinciale wegen	Verlichting	Verkeer	<ul style="list-style-type: none"> • Hoeveel extra geld? • Hoe goed zijn deze wegen op dit moment belicht?
11	De provincie mag ganzen laten doden als er sprake is van overlast	Ganzen	Natuur	<ul style="list-style-type: none"> • Te klein/onbelangrijk onderwerp • Wat valt er precies onder overlast?
12	De provincie moet meebetalen aan het openhouden van regionale ziekenhuizen	Regionale ziekenhuizen	Economie	<ul style="list-style-type: none"> • Hoeveel regionale ziekenhuizen zijn er? • Wat is de afstand tot een ander ziekenhuis?
13	De provincie mag bezuinigen op cultuur	Cultuur	Kunst en cultuur	<ul style="list-style-type: none"> • Te algemene vraag • Wat valt er onder cultuur? • Wat wordt er met dat geld gedaan?
14	De provincie moet meer geld steken in het onderhoud van oude kerken	Kerken	Kunst en cultuur	<ul style="list-style-type: none"> • Hoeveel extra geld? • Hoeveel geld wordt er nu aan besteed? • Hoeveel oude kerken heeft Utrecht? • Hoe oud is oud?
15	De provincie moet ervoor zorgen dat er meer stille natuurgebieden komen, waar mensen niet zomaar in mogen	Stille natuurgebieden	Natuur	<ul style="list-style-type: none"> • Waar zouden deze gebieden dan komen? • Wat zijn de voordelen hiervan?
16	In de provincie Utrecht moeten meer windmolens komen	Windmolens	Landschap	<ul style="list-style-type: none"> • Waar komen de windmolens te staan? • Hoeveel windmolens zijn er op dit moment?

17	De provincie moet meebetalen aan het openhouden van bibliotheken in kleine dorpen, als de gemeente de bibliotheek wil sluiten	Bibliotheken	Kunst en cultuur	<ul style="list-style-type: none"> • Hoeveel mensen maken er nog gebruik van de bibliotheek? • Hoeveel geld gaat dit kosten?
18	De provincie moet gemeenten helpen met de opvang van asielzoekers	Asielzoekers	Bestuur	<ul style="list-style-type: none"> • Op welke manier? • Hoeveel asielzoekers?
19	De provincie moet gemeenten toestaan huizen te bouwen op voormalige landbouwgrond	Landbouwgrond	Landschap	<ul style="list-style-type: none"> • Wat is voormalige landbouwgrond?
20	De provincie moet bestaande natuurgebieden zoveel mogelijk met elkaar verbinden, ook als dit ten koste gaat van landbouwgrond	Verbinding natuurgebieden	Landschap	<ul style="list-style-type: none"> • Dubbele vraag • Wat is hier het voordeel van? • Wat is hier het nadeel van?
21	De provincie moet zich inzetten om grote sportevenementen naar Utrecht te halen	Sportevenementen	Economie	<ul style="list-style-type: none"> • Op welke manier moet de provincie zich inzetten?
22	In Utrecht moet meer ruimte komen voor herten en ander groot wild, ook als deze dieren overlast veroorzaken	Groot wild	Natuur	<ul style="list-style-type: none"> • Dubbele vraag • Wat valt er onder groot wild? • Wat valt er onder overlast?
23	De provinciale belastingen (opcenten) moeten in de komende periode worden verlaagd, ook als dat betekent dat de provincie moet bezuinigen	Provinciale belastingen	Bestuur	<ul style="list-style-type: none"> • Dubbele vraag • Wat valt er onder de provinciale belastingen/opcenten? • Waar gaat de provincie dan op bezuinigen?
24	De provincie mag meebetalen aan regionale radio en televisie	Radio en televisie	Kunst en cultuur	<ul style="list-style-type: none"> • “Mag” te zwakke formulering • In welk geval mag de provincie meebetalen?
25	De provincie kan beter haar spaargeld uitgeven dan extra bezuinigen	Spaargeld	Economie	<ul style="list-style-type: none"> • Waaraan gaat de provincie haar spaargeld uitgeven? • Waarop wordt extra bezuinigd?
26	De A27 bij Amelisweerd mag worden verbreed	Amelisweerd	Verkeer	<ul style="list-style-type: none"> • Waar ligt de A27 bij Amelisweerd? • Hoeveel geld/ruimte gaat dit kosten?
27	De provincie moet bedrijven die investeren in duurzame energie financieel ondersteunen	Duurzame energie	Milieu	<ul style="list-style-type: none"> • Wat voor soort bedrijven? • Bij welke vorm van investeren?
28	De provincie moet meer geld steken in biologische landbouw	Biologische landbouw	Milieu	<ul style="list-style-type: none"> • Wat is biologische landbouw? • Hoeveel extra geld?
29	Buiten de spits moet het openbaar vervoer voor 65-plussers gratis zijn	Openbaar vervoer	Verkeer	<ul style="list-style-type: none"> • Waarom zou dit voor hen gratis moeten zijn?
30	In de Rijnenburgpolder ten zuiden van de stad Utrecht mogen woningen worden gebouwd	Rijnenburgpolder	Landschap	<ul style="list-style-type: none"> • Waar ligt de Rijnenburgpolder? • Wat voor woningen?

Bijlage 2 | Enquête vooraf

1. *Wat is je leeftijd?*

..... jaar

2. *Welke opleiding volg je op dit moment?*

.....

3. *Op welk niveau volg je de opleiding?*

MBO

HBO

WO

4. *In welk jaar van je opleiding zit je op dit moment?*

studiejaar

5. *In welke gemeente van de provincie Utrecht woon je?*

Amersfoort

Baarn

Bunnik

Bunschoten

De Bilt

De Ronde Venen

Eemnes

Houten

IJsselstein

Leusden

Lopik

Montfoort

Nieuwegein

Oudewater

Renswoude

Rhenen

Soest

Stichtse Vecht

Utrecht

Utrechtse Heuvelrug

Veenendaal

Vianen

Wijk bij Duurstede

Woerden

Woudenberg

Zeist

6. *Hoeveel interesse heb je in de politiek?*

Heel weinig interesse heel veel interesse

7. *Ben je van plan om te gaan stemmen voor de Provinciale Statenverkiezingen en Waterschapsverkiezingen 18 maart 2015?*

Ja, voor beide verkiezingen

Ja, alleen voor de Provinciale Statenverkiezingen

Ja, alleen voor de Waterschapsverkiezingen

Nee, voor geen van beide

8. *Maak je gebruik van een online stemhulp om je te helpen bij het maken van je partijkeuze?*

Ja, ik gebruik altijd de stemhulp(en)

Ja, ik gebruik alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp

Nee, ik gebruik nooit een stemhulp

Bijlage 3 | Enquête achteraf

1. *Op welke partij was je van plan te gaan stemmen bij de Provinciale Statenverkiezingen op 18 maart voordat je gebruik had gemaakt van de online stemhulp Kieskompas?*

☐ 50PLUS	☐ Partij Voor de Vrijheid (PVV)
☐ Christendemocratisch Appèl (CDA)	☐ Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP)
☐ ChristenUnie (CU)	☐ Socialistische Partij (SP)
☐ Democraten 66 (D66)	☐ Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD)
☐ GroenLinks	☐ Provincie@inwonersbelangen
☐ Partij van de Arbeid (PvdA)	☐ StemNL
☐ Partij voor de Dieren (PvdD)	☐ Vrijzinnige Partij
	☐ Libertarische Partij

2. *Op welke partij ben je op dit moment van plan te gaan stemmen bij de Provinciale Statenverkiezingen op 18 maart?*

☐ 50PLUS	☐ Partij Voor de Vrijheid (PVV)
☐ Christendemocratisch Appèl (CDA)	☐ Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP)
☐ ChristenUnie (CU)	☐ Socialistische Partij (SP)
☐ Democraten 66 (D66)	☐ Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD)
☐ GroenLinks	☐ Provincie@inwonersbelangen
☐ Partij van de Arbeid (PvdA)	☐ StemNL
☐ Partij voor de Dieren (PvdD)	☐ Vrijzinnige Partij
	☐ Libertarische Partij

3. *Waar zou je jezelf plaatsen op onderstaande schaal? **Omcirkel het juiste antwoord.***

Liniks 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Rechts

4. *Waar zou je jezelf plaatsen op onderstaande schaal? **Omcirkel het juiste antwoord.***

Conservatief 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Progressief

5. *Wat is voor jou de belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken?*

- Uitzoeken waar ik op moet gaan stemmen
- Meer inzicht krijgen in de standpunten van de partijen
- Controleren of ik het echt eens ben met de partij waarop ik van plan ben te stemmen
- Leuk om te doen of over te praten
- Controleren of de stemhulp klopt

Geef aan in hoeverre je het eens bent met de volgende stellingen:

6. *Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de standpunten van politieke partijen vergroot.*

Helemaal mee eens 0 0 0 0 0 helemaal niet mee eens

7. *Ik vind het leuk om over kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken.*

Helemaal mee eens 0 0 0 0 0 helemaal niet mee eens

8. *Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp.*

Helemaal mee eens 0 0 0 0 0 helemaal niet mee eens

9. *De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem.*

Helemaal mee eens 0 0 0 0 0 helemaal niet mee eens

10. *Ik volg de verkiezingscampagne intensief.*

Helemaal mee eens 0 0 0 0 0 helemaal niet mee eens

11. *Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen.*

Helemaal mee eens 0 0 0 0 0 helemaal niet mee eens

12. *Het gebruik van Kieskompas...*

heeft mijn partijvoorkeur bepaald

heeft mijn partijvoorkeur bevestigd

heeft me aan het twijfelen gebracht over mijn partijvoorkeur

heeft mijn partijvoorkeur niet beïnvloed

13. *Stem je altijd op dezelfde partij?*

Ja, en dit jaar weer

Vaak wel, maar dit jaar niet

Nee, ik maak elk jaar opnieuw een keuze

Bijlage 4 | Nagesprek

Algemene vragen

1. *Hoe heb je het invullen van de Kieskompas op deze manier ervaren?*
2. *Heb je de stemhulp op dezelfde manier ingevuld als je zelf zou doen wanneer ik er niet bij ben?*

Stellingen

3. *Wat vond je van de stellingen? Begreep je ze? Welke wel en welke niet?*
→ Vragen naar eventuele stiltes die gevallen zijn of problemen die de participant aangaf of opgemerkt zijn. Observatieschema bekijken en per stelling bevragen
4. *Begreep je wat het verschil was tussen de opties geen mening en neutraal? Zo ja, wat is volgens jou het verschil?*

Politiek begrip

5. *Heb je door de stellingen een beter idee van wat er speelt in de Utrechtse politiek? Waarom wel of waarom niet?*

Partijen

6. *Wat vond je van het scherm waarin alle politieke partijen op een rijtje stonden?*
7. *Miste je een toelichting bij de partijen?*

Resultatenschermb

8. *Wat was jouw algemene indruk van het resultatenschermb?*
9. *Wat vond je van het resultaat?*
10. *Hoe heb je dit resultaat geïnterpreteerd?*
11. *Vond je dat er genoeg informatie stond in het resultatenschermb?*

Analysemogelijkheden

12. *Heb je gebruik gemaakt van de analysemogelijkheden? Zo ja, wat vond je hiervan? Zo nee, zou je dit alsnog willen doen? En hoe?*
13. *Heb je nu het gevoel dat jouw positie in het politieke landschap duidelijk is en dat je nu meer politieke kennis hebt?*

Als de participant aangeeft Kieskompas te gebruiken om partijen met elkaar te vergelijken:

14. Vind je dat partijen onderling goed met elkaar te vergelijken zijn met dit instrument?

Overige vragen

15. Ben je anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruik van Kieskompas?

16. Voel je je gemotiveerder om te gaan stemmen?

Afsluiting

17. Heb je nog vragen over het onderzoek of Kieskompas?

18. Heb je nog opmerkingen die je kwijt wilt?

19. Heb je aanbevelingen voor verbeteringen aan Kieskompas?

20. Zou je dit papieren overzicht handiger vinden en/of een goede aanvulling van de online stemhulp?

Bijlage 5 | Rapportage per participant

Participant 1 – Vrouw van 20 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	24 februari 2015
<i>Locatie</i>	Studentenhuis in Amersfoort
<i>Duur</i>	00:31:34
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)
<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	20 jaar
<i>Opleiding</i>	Facility Management, HBO, studiejaar 4
<i>Gemeente</i>	Amersfoort
<i>Politieke interesse</i>	Veel interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, alleen voor de Provinciale Statenverkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp

Oefentaak

Het eerste wat de participant zegt is: “Een hele cleane website. Eigenlijk vrij weinig informatie in eerste opzicht”. Ze scrolt langzaam naar beneden en treft daar de stemhulpen aan. Ze vraagt welke ze moet kiezen en klikt op Kieskompas.

Beginscherm

“Kieskompas, oké start”. Het lijkt alsof de participant wel de titel leest, maar niet de ondertitel.

Inleidende vragen

Ze is van plan om de vragenlijst in te vullen, maar wanneer ik zeg dat ze deze over mag slaan klikt ze direct op ‘Ga verder’.

Stellingen

De participant leest de stelling (provinciale belastingen) rustig voor en zegt daarna: “Oké, ik had dus niet geweten dat opcenten dit betekende. Dus het is goed dat het er bij staat.” Ze leest de stelling nog een keer. Haar mobiel gaat ondertussen twee keer af. Vervolgens zegt ze: “Daar ben ik het niet mee eens” en ze klikt op deze antwoordoptie.

Bij de tweede stelling (Rijnenburgpolder) geeft ze aan dat ze geen mening heeft over het onderwerp: “Ik weet niet waar het over gaat. Ik heb geen idee dat ze daar woningen willen bouwen”.

Ze geeft aan dat ze het met de zevende stelling (meer ruimte voor herten en groot wild, ook bij overlast) deels eens en deels oneens is, daarom vult ze ‘neutraal’ in.

Bij stelling dertien (fietspaden) geeft de participant heel duidelijk aan dat ze het er mee eens is, alleen toch vult ze ‘mee eens’ in, in plaats van ‘helemaal mee eens’. Dit lijkt niet helemaal overeen te komen met haar reactie: “Ja daar ben ik het mee eens!”.

Tijdens het invullen van stelling zeventien (oude kerken) moet de participant twee keer een antwoord geven, omdat de stemhulp even niet reageert.

Bij stelling negentien (sportevenementen) gebeurt hetzelfde als bij stelling dertien, alleen zegt de participant: “Nee daar ben ik het ook niet mee eens!” en vult ze ‘niet mee eens’ in plaats van ‘helemaal niet mee eens’.

Ook tijdens stelling 27 (sociale huurwoningen) moet de participant twee keer op het antwoord klikken. Daarna klikt ze één stelling te veel door, waarna ze zegt “Oh, volgens mij heb ik er nu een te ver geklikt”. Ik leg haar uit hoe ze terug kan. Dit doet ze, maar dan blijkt dat ze geen stelling had overgeslagen: “Haha, ik dacht dat hij dubbel versprong”.

Bij stelling 29 (belangenbehartiging) heeft ze weer hetzelfde. Ze klikt twee keer op het antwoord dat ze in wil vullen en vervolgt naar de laatste stelling.

Mening over de stellingen

Over het algemeen begreep ze de stellingen en had ze naar eigen zeggen nergens moeite mee. Ze vond bij de eerste stelling (provinciale belastingen) het woord ‘opcenten’ raar en onnodig. “Voor de mensen die er meer in zitten is het misschien wel een aanvulling”. Bij stelling twee (Rijnenburgpolder) heeft de participant geen mening ingevuld, omdat ze geen idee heeft waar het over gaat. “Ik weet niet dat ze woningen willen bouwen in de Rijnenburgpolder en ik weet ook niet hoe de Rijnenburgpolder er uit ziet, dus daar heb ik geen mening over.”.

Mening over de antwoordmogelijkheden

De participant begrijpt goed het verschil tussen de antwoorden ‘neutraal’ en ‘geen mening’, dit verschil legt ze als volgt uit: “Neutraal is als je het er niet mee eens en niet mee oneens bent. En geen mening is als je ergens niets vanaf weet of te weinig informatie hebt over een onderwerp. Als ik geen mening zeg wordt dit waarschijnlijk niet meegeteld in het eindresultaat en bij neutraal wel”.

Ze vond de antwoordmogelijkheden “prima”. “Ik vul alleen bijna nooit helemaal mee eens of helemaal niet mee eens in, omdat er altijd wel voor of tegens ergens van zijn. Ik doe dat alleen als er geen uitzonderingen zijn.”. De participant zou nooit voor de term ‘neutraal’ kiezen, maar eerder voor ‘mee eens/mee oneens’. Ze vindt deze naam beter passen bij het antwoord en verwacht dat de betekenis duidelijker is dan bij slechts ‘neutraal’.

Partijen

Zodra ze de titel leest zegt ze: “Ooit als zeg maar in mijn hele leven, of...?”. Ze verwacht dat ik hier op reageer, maar ik laat haar zonder iets te zeggen doorgaan.

“50Plus duurt nog even dertig jaar. Ik weet niet of ik er dan überhaupt op ga stemmen. Nee vast niet.”. Daarna loopt ze de lijst snel door. “CDA, misschien. ChristenUnie, nee. D66, hoogstwaarschijnlijk. GroenLinks, misschien. PvdA, mwah. PvdD, ja misschien. PVV, ... SGP, misschien. SP, ook misschien. VVD, waarschijnlijk. Provincie.. weet ik niet, die ken ik niet. StemNL ken ik ook niet. Vrijzinnige Partij, geen idee. Libertarische partij...”.

Het eerste dat de participant opmerkt in het nagesprek is: “Ik zie voor mij niet de toegevoegde waarde van deze vraag. Ik denk dat het meer informatief is voor Kieskompas zelf. Maar ik heb er geen moeite mee om het in te vullen”. Ze heeft bij een paar partijen ‘ik weet het niet’ ingevuld, omdat ze nog niet eerder van die partijen had gehoord. “Ik weet het niet is als je de partij echt niet kent en je echt geen idee zou hebben dat je er ooit überhaupt op zou stemmen. Geen mening is denk ik als je er wel of niet op zou stemmen, maar dat je twijfelt of zo, of dat het je niet veel uitmaakt.”.

Resultatenschermb

De participant begint met het lezen van de uitleg: “De rode cirkel geeft uw positie aan in het politieke landschap”, daarna pauzeert ze even en zegt ze: “Klik op een partij om uw antwoord te vergelijken met de standpunten”. De uitleg verdwijnt, zij reageert hierop met: “Hey”. Vervolgens kijkt ze naar het assenstelsel: “De rode cirkel, haha, hij is grijs”. Daarna gaat ze gelijk door naar de analysemogelijkheden: “Selecteer belangrijke thema’s, maar volgens mij is het al geselecteerd op alles ja. Kan ik het nog aanpassen? Ja, dus”. Ze berekent haar positie opnieuw en zegt op een sarcastische toon: “Dat verandert een hoop”. Hierna kijkt ze pas voor het eerst goed naar het resultaat: “Ik zit dicht bij de PvdA, D66 en VVD is heel ver weg. Dat had ik niet verwacht.”.

De pop-up vragenlijst verschijnt in beeld. De participant reageert hier echter niet op. Ze is geneigd direct het venster weg te klikken, wanneer het nog aan het laden is. Zodra ze de stellingen ziet wil ze deze beantwoorden, maar ik vertel haar dat dit niet nodig is en ze het venster weg mag klikken. Ze klikt de vragenlijst weg en vervolgt haar analyse door op 'positie per stelling' te klikken. Ze snapt niet meteen hoe het werkt: "Selecteer een stelling, en dan?", maar komt hier even later zelf achter. Ze begrijpt dat je op deze manier jouw eigen standpunten kunt vergelijken met die van de partijen, "Oja hier was ik het mee eens". Ze bekijkt enkel de stellingen die over 'economie' gaan. De participant klikt op 'overige functies', bekijkt deze kort en zegt: "Oké dat was hem".

Mening over het resultaat/scherm

De participant geeft in het nagesprek aan dat ze het resultatenscherf duidelijk vond, alleen was volgens haar de cirkel niet rood maar grijs. "Ik moest wel even zoeken naar de roos, waar blijkbaar mijn standpunt zit." Ze is verbaasd over de uitslag: "Het is wel grappig dat ik hier redelijk links uitkom. Want ik zie mezelf eerder als rechts. Dit komt waarschijnlijk, omdat er veel milieu stellingen in voorkwamen en ik vind milieu altijd wel belangrijk." Daarnaast zegt ze: "Als de uitleg hier langer had gestaan, had ik geweten dat ik de standpunten had kunnen vergelijken en dat zou wel mijn eindbeslissing beïnvloeden."

Als ik doorvraag blijkt dat de participant toch moeite heeft gehad met het interpreteren van het assenstelsel. Ze zag niet direct wat het resultaat was. "Ook al is de uitslag ver van de VVD, af zal ik alsnog voor deze partij kiezen. Ik ga niet uit van dit resultaat."

De participant wist niet af van het bestaan van de 'FAQ-knop' en de optie om op een van de termen in het assenstelsel te klikken voor meer informatie. Ze zou dit niet snel hebben bedacht of gevonden. "Wat fijn was geweest is als er een l'tje bij zou staan, of wat nog fijner is, is als je er met je muis overheen gaat de omschrijving zichtbaar wordt. Als ik er nu op klik en ik zie zo'n lap tekst, dan denk ik jaaa ik begrijp het wel en ga ik het niet helemaal lezen."

Analysemogelijkheden

De mogelijkheid om belangrijke thema's te selecteren vond de participant erg onduidelijk: "Waar moet ik dan op selecteren? Is voor mij deze selectie gemaakt of is het gewoon willekeurig?". Ze vindt deze functie overbodig: "Ik ga hier niet over nadenken. Ik zal dit niet meenemen in de uitslag. Ik heb eerder zoiets van, oké het zal wel. Dit beïnvloedt mijn keuze helemaal niet.". De thema's zijn volgens haar te globaal en je kan zo te makkelijk je eigen resultaat beïnvloeden.

De andere optie 'positie per stelling' vindt de participant wel nuttig: "Dit beïnvloedt mijn keuze nog wel". Ze zou naar aanleiding van deze informatie haar stemkeuze eventueel aanpassen. Tevens is ze bereid om indien nodig meer informatie op te zoeken over partijen op de eigen websites.

De participant vindt per stelling vergelijken waar welke partij voor staat duidelijker dan het assenstelsel. "Ik was me er niet van bewust dat je ook op de partijlogo's kon klikken voor meer informatie. Ja, er stond hier wel een uitleg. Ik was het aan het lezen, maar bij de tweede zin was het al weg. Misschien had ik het dan gelezen."

Politiek begrip

Ze heeft door het invullen van de stellingen een beter beeld van wat er nu speelt in de provincie Utrecht. De participant houdt het nieuw niet heel goed bij, maar leest wel eens iets over Utrecht op nu.nl of van de Telegraaf. Echter gaat dit nieuws volgens haar zelden over de provincie Utrecht. Daarnaast richt ze zich voornamelijk op de nationale verkiezingen in plaats van op de andere verkiezingen, zoals de Provinciale Statenverkiezingen. "Voor deze verkiezing, kies ik de partij waar ik ook landelijk voor stem".

De participant was zich er nog niet van bewust dat de politieke onderwerpen die in de stembulp aan bod kwamen, actueel zijn op het moment. "Meestal weet ik het niet, daarom vul ik graag zo'n stembulp in". Ze herhaalt nog eens dat ze voornamelijk geïnteresseerd is in de landelijke politiek: "Het boeit me eigenlijk niet zo veel dat ze in Utrecht een stukje gaan uitbreiden op horecagebied en daarvoor een stukje landbouw voor moeten gebruiken".

“Ik was erg aan het twijfelen of ik zou stemmen. Maar dat komt omdat ik Provinciale verkiezingen meestal ook niet zo belangrijk vind. Ik ben nu wel gemotiveerder om te stemmen. Uiteindelijk kost het in principe ook maar weinig moeite en tijd. En nu denk ik ook ik ga voor de VVD kiezen dus ja.”. Ze geeft aan dat ze door het invullen van de stemhulp anders tegen het stemmen aan is gaan kijken.

Mening over de papieren versie

De papieren versie heeft de voorkeur van de participant. “Ik weet niet of deze stellingen representatief zijn, maar ik vind dit eigenlijk wel handiger dan de stemhulp. Als ze dit in een krant drukken, zoals bij de nationale verkiezingen, dan zou ik dit gebruiken en niet meer de online stemhulp”.

Hardop-werkmethode

De participant geeft aan dat ze een goede ervaring heeft overgehouden aan de stemhulp en het op dezelfde wijze heeft ingevuld, als wanneer ze de stemhulp in haar eentje in zou vullen. Ze zegt dat ze er niet veel sneller of anders mee omgaat.

Vragenlijst achteraf

De participant leest de vragenlijst ook hardop voor. Bij de eerste schaal vraag (links/rechts) vraagt ze: “Mag ik er twee omcirkelen of moet ik kiezen?”. Waarop ik antwoord dat ze moet kiezen. Hierna zegt de participant als reactie: “Oké, oké, oké, ik geef het toe, ik ben best rechts”.

Bij de laatste vraag ‘Stem je altijd op dezelfde partij?’, zegt de participant: “Oké hier heb ik een probleem mee. Vaak wel.. maar niet altijd. Stem je altijd op dezelfde partij? Ja. Maar er staat niet van nee, maar dit jaar toevallig wel.”

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	VVD
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	VVD
<i>Schaal links - rechts</i>	8
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	7
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Controleren
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Helemaal mee eens
<i>Ik vind het leuk om over kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Neutraal
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...voorkeur bevestigd
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	PvdA/CU

Participant 2 – Vrouw van 22 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

Datum

| 25 februari 2015

<i>Locatie</i>	Universiteitsbibliotheek binnenstad
<i>Duur</i>	00:29:19
<i>Versie</i>	Stemhulp zonder kopjes (versie 2)
<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	22 jaar
<i>Opleiding</i>	Taal- en cultuurstudies, WO, studiejaar 2
<i>Gemeente</i>	Utrecht
<i>Politieke interesse</i>	Weinig interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Nee, voor geen van beide
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp

Bijzonderheden

De eerste drie minuten van de opname zijn helaas zonder geluid, omdat vergeten is de microfoon aan te zetten. Hierdoor is het niet bekend wat de participant exact heeft gezegd tijdens het uitvoeren van de oefentaak, het beginscherm en de eerste tien stellingen. Voor zover onthouden en te zien is op het beeld is de participant snel door deze onderdelen heen gegaan zonder veel te zeggen.

Oefentaak

Tijdens de oefentaak kwam de participant lichtelijk nerveus over. Ze bekeek de hoofdpagina niet goed, maar klikte direct op 'politieke partijen', omdat ze verwachtte dat de stemhulp op deze pagina te vinden was. Ik kan me herinneren dat ze vroeg: "Kieskompas toch?". Waarna ze de juiste stemhulp koos en begon.

Beginscherm

De participant neemt kort de tijd om de titel te lezen. Het is onduidelijk of ze ook de ondertitel heeft gelezen. Ze klikt vrij snel op start en begint met de test.

Inleidende vragen

Zodra de inleidende vragenlijst in beeld kwam, begon de participant met het beantwoorden van de vragen. Toen ik zei dat ze deze over mocht slaan klikte ze direct op 'sla over'.

Stellingen

Bij de eerste stelling (duurzame energie) moet de participant twee keer op 'helemaal mee eens' klikken, omdat de pagina niet naar de volgende stelling gaat. Daarna blijkt dat de pagina even bleef hangen en ze hetzelfde antwoord heeft gegeven op de tweede stelling terwijl dit niet de bedoeling was. De participant ontdekt dit zelf en herstelt het direct door terug te gaan naar de vorige stelling en het antwoord aan te passen. Ik hoef haar niet uit te leggen hoe dit werkt.

Ze neemt aanzienlijk meer tijd voor het beantwoorden van stelling 7 (oude kerken) en leest deze stelling een keer extra door. Uiteindelijk kiest ze voor 'neutraal'. Hetzelfde doet ze bij stelling tien (asielzoekers).

Bij stelling elf (voormalige landbouwgrond) vult ze voor het eerst 'geen mening' in. Dit antwoord wordt niet door de participant beargumenteerd.

Na het lezen van stelling veertien (groot wild) zegt de participant: "Rare stelling, mag ik dat vinden?". Waarna ze het antwoord 'neutraal' invult.

De participant zegt bij stelling zestien (radio en televisie): "Oh, dat doen ze dus blijkbaar nog niet.. oké". Ze kiest daarna 'neutraal'.

"Geen idee wat het is! Geen idee" klinkt het bij de achttiende stelling (Amelisweerd). De participant kiest bij deze stelling voor het eerst voor het antwoord 'geen mening'.

De participant begrijpt stelling twintig (belangenbehartiging) niet. Dit laat ze blijken door nee te schudden met haar hoofd en de stelling nogmaals te lezen. Na het voor de tweede keer gelezen te hebben kiest ze voor 'niet mee eens'.

Bij stelling 22 (Rijenburgpolder) zegt de participant: "Ik heb geen idee wat de Rijenburgpolder is" en klikt op 'geen mening'.

Ook stelling 26 (sociale huurwoningen) wordt twee keer gelezen door de participant. Ze legt tijdens het voorlezen de nadruk op 'dwingen' en terwijl ze op 'mee eens' klikt zegt ze: "Ja kunnen ze doen" op een niet al te enthousiaste toon. Het lijkt alsof ze deze stelling niet helemaal begrijpt.

Bij stelling 20 (milieuregels) geeft de participant aan dat ze niet weet wat de landelijke richtlijnen zijn en ze daarom kiest voor 'geen mening'.

Mening over de stellingen

De participant gaf in het nagesprek aan dat ze de meeste stellingen begreep, maar niet allemaal. Bij stelling twee (biologische landbouw) heeft de participant gekozen voor het antwoord 'neutraal', omdat ze denkt dat biologische landbouw goed is, maar ze weet niet of de provincie er meer geld in moet steken. "Ik weet niet hoeveel ze dat nu al doen, dus dan is dat moeilijk. Ik ben het er op zich wel mee eens dat biologische landbouw ondersteund moet worden, maar ik ben het er ook weer mee oneens omdat ik niet weet hoeveel ze er nu al insteken. Dan zou ik dat eerst moeten weten. Dus dan doe ik gewoon neutraal". Daarna voegt ze er nog aan toe: "Ik weet er eigenlijk niet genoeg vanaf, maar vind het wel belangrijk genoeg om niet 'geen mening' aan te kruisen".

Mening over de antwoordmogelijkheden

De participant zou 'geen mening' invullen als ze helemaal geen idee heeft waar de stelling over gaat. Dit antwoord heeft ze bij stelling elf (voormalige landbouwgrond) ingevuld, omdat ze deze stelling "raar en vaag" vond. "Waarom zouden ze dat niet nu al doen? Dat snap ik dus niet goed daarom heb ik geen mening gedaan net zoals bij die vraag over de A27 want ik heb geen idee hoe breed die is".

De antwoordopties worden als "goed" ervaren. "Volgens mij bedacht ik me later pas dat ik er tussen kon switchen, want je gaat heel snel naar het uiterste toe. Ik ging later iets meer opletten".

Partijen

De participant leest de vraag voor, zucht diep, brengt haar handen naar haar voorhoofd, zegt: "Jeetje, nou... uhmm" en begint met het invullen van de vraag. "50plus nou gewoon niet. CDA, gemiddeld. ChristenUnie, ook hoogstwaarschijnlijk niet. D66, geen idee. GroenLinks. PvdA, gemiddeld of iets meer. PvdD, nee. PVV, als ze iets minder extremistisch worden misschien wel. SGP, nee. SP. VVD, waarschijnlijk het waarschijnlijkst. Provincie@inwonersbelangen, geen idee. StemNL.. ik ken die hele partij niet, is dat ook een optie? (Ze scrollt naar boven om te kijken, maar dit blijkt niet het geval, dus vult ze 'weet ik niet' in) Vrijzinnige Partij, pff...". Daarna ziet ze pas de optie 'Sla over', maar zegt hier niets over.

Deze vraag vond ze lastig om te beantwoorden, omdat ze veelal niet weet waar de partijen voor staan. "Maar ik weet bijvoorbeeld wel dat ik nooit op de 50plus partij of partij voor de dieren zou stemmen". De participant heeft tijdens het beantwoorden gelet op welke partijen ze voorheen gestemd heeft en aan de hand daarvan gekozen voor bepaalde antwoorden. Ze geeft aan dat ze niet weet of de huidige standpunten anders zijn bij de Provinciale Statenverkiezingen in vergelijking met de nationale verkiezingen.

Ze vond de antwoordopties bij deze vraag niet duidelijk: "Als ik het niet weet heb ik eigenlijk ook geen mening. Ik wist niet goed wat ik in moest vullen dus ik heb maar voor weet ik niet gekozen".

Resultatenschermb

Bij het resultaat buigt de participant dicht naar het beeldscherm toe om het assenstelsel goed te bekijken en zegt: "Ooh, oja". Maar het lijkt niet alsof ze het resultaat begrijpt. Ze leest de uitleg en als die verdwijnt reageert ze met: "Oh! Ooh! Huh. Nou ik had de uitleg nog niet gelezen.". Ze werpt weer een blik

op het assenstelsel en gaat daarna door met het selecteren van belangrijke thema's. "Ja, alles is wel een beetje belangrijk". Ze kiest twee thema's die volgens haar minder belangrijk zijn en herberekend het resultaat. Daarna kijkt ze weer naar het assenstelsel en zegt ze: "Geen idee wat het rode cirkeltje betekent. Ik zal wel meer aan de links, progressieve kant zitten..".

Zodra het venster zichtbaar wordt frons de participant met haar wenkbrauwen: "Oké, en toen was het weg haha. Next dus.". Wanneer ik zeg dat ze dit venster weg mag klikken antwoord ze: "Oh, gelukkig". "Ah, kijk daar is hij weer. Maar ik snap het niet helemaal, omdat.. (ze buigt weer naar het scherm toe) Ik bedoel dat cirkeltje betekent toch.. Je mag zeker niets zeggen? Haha. Huh maar ik heb dit toch hoger neergezet en dan gaan ze hier een cirkeltje om tekenen (ze wijst naar de grijze cirkel). Terwijl ik hier totaal niet op zou stemmen (ze wijst naar 50plus, SP en CU). Dat snap ik echt totaal niet". De participant geeft het op, om nog langer te kijken naar het resultaat en klikt op 'positie per stelling'. Ze werpt hier een korte blik op: "Oh nou oké dat snap ik niet. Maar het zal wel".

Mening over het resultaat/scherm

Uit het nagesprek blijkt dat de participant het resultatenscherm onoverzichtelijk en onduidelijk vond. Ze leest de uitleg opnieuw, maar deze verdwijnt weer te snel. Ze verwacht dit resultaat met het resultaat op de vorige vraag over de partijen en denkt daarom dat het resultaat in het assenstelsel gebaseerd is op de waarschijnlijkheid dat ze ooit op een partij zou stemmen. Nadat ze dit weet geeft de participant aan dat ze het resultaat begrijpt. "Dan zou ik eigenlijk op de PvdA moeten stemmen".

De participant is bekend met de termen 'links' en 'rechts' en weet wat deze betekenen, maar de betekenis van 'progressief' en 'conservatief' daarentegen, kan ze niet uitleggen. "Als het echt belangrijk is zou ik de termen googelen". Ze weet niet dat je deze informatie ook op Kieskompas kan vinden door op één van de termen te klikken of op de FAQ-knop. De participant had het wel handig gevonden om geattendeerd te worden op deze mogelijkheid middels een informatie-icoon. "Ik ben niet zo zoekerig in websites".

Als aanbevelingen noemt de participant vier dingen: noemen van de mogelijkheid dat de gebruiker een omschrijving van de termen kan vinden, meer opties bij het beoordelen van de thema's naar belangrijkheid, uitleg van bepaalde termen en de huidige situatie van onderwerpen in de stellingen en daarnaast moet de uitleg van het resultaat langer in het beeld aanwezig zijn, eventueel als apart kopje. "Het zou handig zijn als ze een locatie zoals de Rijnburgpolder meer uitleggen, zodat je beter kan inschatten of het belangrijk is of niet". De participant heeft niets aan te merken op de antwoordmogelijkheden.

De participant is niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken door het gebruik van Kieskompas. Ze is wel iets gemotiveerder om haar stem uit te brengen. "Ik vind het nog steeds moeilijk, ik zou me er nog steeds iets meer in moeten verdiepen om te kijken wat elke partij nou echt wil en wat exact de hoofdstellingen zijn van elke partij.". Ze wil graag meer informatie, maar vindt de informatie die ze nu heeft verkregen wel een goede indicatie.

Normaalgesproken is de participant niet voor Partij van de Arbeid, daarom is ze verrast door deze uitkomst. "Ik ben normaalgesproken iets rechtser". Tot nu toe heeft ze niet eerder een stemhulp ingevuld voor de Provinciale Statenverkiezingen en heeft ook nog niet eerder gestemd voor deze verkiezing.

Analysemogelijkheden

De mogelijkheid om belangrijke thema's te selecteren vindt de participant erg handig. Ze zou echter meer categorieën willen kunnen kiezen in plaats van enkel 'ja' en 'nee'. Ze ziet liever verschillende gewichten die je aan de thema's kunt hangen. "Ik vind alles wel een beetje belangrijk, maar sommige dingen meer dan andere".

Ook de mogelijkheid om de positie per stelling te bekijken wordt handig gevonden. "Zonder deze mogelijkheid zou je niet weten welke partij waarvoor staat. Die positie per stelling maakt het wel duidelijker, denk ik..".

Politiek begrip

Het politiek begrip van de participant is naar eigen zeggen een beetje verhoogd. “Blijkbaar gaat het dus in ieder geval veel over huizen bouwen, natuurgebied behoud en daarna ging het ineens over cultuur enzo. Volgens mij zijn dat de belangrijkste dingen. En waar ze hun geld aan uitgeven heb ik het gevoel.”. Ze wist nog niet van te voren dat dit belangrijke politieke onderwerpen zijn, maar is dit te weten gekomen via de stemhulp.

Mening over de papieren versie

“Ik vind het wel praktisch” zegt de participant vrijwel zodra ze de papieren versie van de stemhulp ziet. Ze ziet het als een goede aanvulling van de online stemhulp. “Het is lekker overzichtelijk, je ziet in één keer de standpunten in het kort”. Ze zou het misschien wel sneller gebruiken dan Kieskompas online. “Aan de andere kant is het ook weer moeilijker om te vergelijken als je in alles geïnteresseerd bent.... Hier staat wel meteen bij wat ze dan wel willen. Niet alleen ja of nee, maar ook de reden.”. Als ik de participant vraag naar haar mening over de keuze van de onderwerpen zegt ze: “Dit zullen dan wel misschien de belangrijkste thema’s voor ons zijn. Het zijn goede punten, maar het is niet heel veel.”.

Hardop-werkmethode

“Ik heb de stemhulp niet anders ingevuld dan wanneer ik het alleen zou doen, want sommige dingen wist ik gewoon niet” geeft de participant aan wat betreft de werkwijze.

Vragenlijst achteraf

“Moet ik dit ook hardop doen?” vraagt de participant als ik haar de vragenlijst geef. Het lijkt alsof ze het niet prettig vindt om hardop na te denken. Ik geef aan dat ze dat niet hoeft te doen en ze vult de vragenlijst op haar gemak in. Na een tijdje vraagt de participant: “Wat is progressief en conservatief?”. Ik geef hier geen antwoord op. Vervolgens stelt ze de vraag: “Mag je er meerdere aankruisen?”. Deze reactie heeft betrekking op de vraag: ‘Wat is voor jou de belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken?’. Ik geef aan dat ze maar één antwoord mag kiezen, de belangrijkste reden voor haar. Tot slot zegt ze bij de eerste stelling: “Oh oeps, ik weet niet waarom ik dat heb omgedraaid”. In eerste instantie had ze de schaal verkeerd geïnterpreteerd, maar dit heeft de participant zelf opgemerkt en aangepast.

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	VVD
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	VVD
<i>Schaal links - rechts</i>	8
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	5
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Partij uitzoeken
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind het leuk om over kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Helemaal niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...voorkeur beïnvloed
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	PvdA

Participant 3 – Vrouw van 22 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	25 februari 2015
<i>Locatie</i>	Universiteitsbibliotheek binnenstad
<i>Duur</i>	00:37:02
<i>Versie</i>	Stemhulp zonder kopjes (versie 2)
<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	22 jaar
<i>Opleiding</i>	Spaanse taal en cultuur, WO, studiejaar 3
<i>Gemeente</i>	Utrecht
<i>Politieke interesse</i>	Weinig interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, voor beide verkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Nee, ik gebruik nooit een stemhulp

Bijzonderheden

Helaas is er iets niet goed gegaan en zijn de antwoorden van de vorige participant zichtbaar. Het lijkt alsof deze participant dit niet ziet en vult de stellingen naar eigen mening in. Tijdens het invullen legt ze bij bijna elke stelling uitgebreid uit waarom ze voor een bepaald antwoord kiest.

Oefentaak

De participant kijkt eerst op de pagina ‘politieke partijen’ en geeft aan dat ze niet wist dat er vijftien partijen meedoen aan de Provinciale Statenverkiezingen. Ze weet weinig van de politiek af en heeft tot nu toe alleen bij de nationale verkiezingen gestemd. “Ik weet eigenlijk niet hoe het allemaal bij Utrecht zit”. Ze ziet niet dat Kieskompas onderaan de pagina staat, omdat ze net niet ver genoeg naar beneden scrollt. Vervolgens gaat ze naar de pagina ‘onderwerpen’. Terwijl ze verder zoekt naar de stemhulp vraagt ze: “Een kieswijzer is hoe je gaat stemmen toch, dus een test?”. Ze vindt de website vrij onduidelijk en gaat terug naar de startpagina. Hier treft ze wel de stemhulp.

Beginscherm

De participant neemt kort de tijd om de titel te lezen. Het is onduidelijk of ze ook de ondertitel heeft gelezen. “Nou moeten we hem gewoon gaan doen?”. Ze klikt vrij snel op start en begint met de test.

Inleidende vragen

Zodra de inleidende vragenlijst in beeld kwam, begon de participant met het beantwoorden van de vragen. Toen ik zei dat ze deze over mocht slaan klikte ze direct op ‘sla over’.

Stellingen

Bij de tweede stelling zegt de participant: “Dat vind ik een beetje twijfelachtig. Ik ben wel voor biologische landbouw, maar ik vraag me af of het niet net zoals met bijvoorbeeld de megastallen zo is, dat biologisch eigenlijk helemaal niet zo goed is en dat het alsnog bespoten wordt. Ik ben een beetje twijfelachtig over het idee wat is nou biologisch. Dus ik zeg neutraal”.

Tijdens het lezen van de vijfde stelling (verlichting) fronsde de participant haar wenkbrauwen. Ze twijfelt zichtbaar over haar antwoordkeuze; ze neemt rustig de tijd om er over na te denken en leest de stelling nogmaals. Ze zegt dat ze niet precies weet hoe het zit met de verlichting in Utrecht, maar antwoordt even later toch ‘mee eens’ omdat ze het belangrijk vindt voor de veiligheid.

Bij stelling zes (regionale ziekenhuizen) richt de participant zich tijdens de uitleg van haar redenering tot de onderzoeker alsof het een gesprek is. Ook bij stelling zeven (oude kerken), acht (sportevenementen), negen (bibliotheek) doet de participant dit.

De participant klikt de stellingen tien (asielzoekers) en elf (voormalige landbouwgrond) zo snel door, dat het lijkt alsof ze deze niet gezien heeft. Ze zegt namelijk ook niets en klikt drie keer achter elkaar op 'mee eens' (bij stelling negen ook, maar wel beredeneerd).

"Ik begrijp niet helemaal waarom natuurgebieden met elkaar verbonden moeten worden." zegt de participant bij stelling twaalf. Ze richt zich hierna weer tot de onderzoeker. "Ze leggen niet uit waarom het belangrijk is". Uiteindelijk vult ze 'neutraal' in, omdat ze niet weet wat er bedoeld wordt.

Bij stelling veertien (overlast groot wild) "Het is niet helemaal duidelijk welke overlast ze bedoelen. Is het dan geluidsoverlast..? Ik vul neutraal in, want ik vind het een rare vraag."

In stelling vijftien (provinciale belastingen) slaat de participant het woord 'opcenten' over tijdens het voorlezen. "Eigenlijk heb ik er helemaal geen verstand van belastingen. Ik zou daarom neutraal kiezen".

Bij de zeventiende stelling (spaargeld) zegt ze: "Ik vind dit ook een rare vraag, want bedoelen ze dan.. Al het spaargeld uitgeven lijkt me nooit verstandig. En extra bezuinigen is natuurlijk een ander uiterste dan gewoon bezuinigen. Het hangt er een beetje vanaf hoeveel er nog in de kas zit bij deze vraag..".

De locatie 'Amelisweerd' in stelling achttien wordt door de participant langgerekt en twijfelachtig uitgesproken: "De A27 bij A-me-lis-weerd mag worden verbreed. Nou ik heb geen idee dus ik stem neutraal.". Het lijkt alsof ze de locatie niet kent.

De participant leest stelling twintig (belangenbehartiging) twee keer voor. Ook hier geeft ze aan dat ze er niets vanaf weet en daarom 'neutraal' kiest.

Bij stelling 22 zegt de participant direct dat ze de Rijnenburgpolder niet kent. "Ik neem aan dat het nu een natuurgebied is...?" hierbij kijkt ze vragend naar de onderzoeker. Ze kiest voor 'niet mee eens', omdat ze vindt dat de natuur niet ten koste mag gaan van woningbouw.

Stelling 24 (elektrische auto's) brengt de participant aan het twijfelen. Ze weet niet zeker of elektrische auto's daadwerkelijk beter zijn voor het milieu, aangezien het opwekken van elektriciteit ook veel "troep" oplevert. "Als ik er vanuit ga dat elektrische auto's een stuk beter zijn voor het milieu, dan moeten ze daar niet mee stoppen want je moet mensen wel stimuleren. Dus ik ben het hier niet mee eens..".

De participant leest stelling 26 (sociale huurwoningen) twee keer. Ze vindt de zin raar geformuleerd. Dwingen vindt ze niet kunnen. Het zou dan volgens haar eerder in overeenstemming plaats moeten vinden. Ze heeft daarom moeite met het beantwoorden van deze stelling. Uiteindelijk kiest ze toch voor 'niet mee eens'.

"Helemaal niet natuurlijk. Dat hebben we net al gezegd. Cultuur is heel belangrijk." Zegt de participant bij stelling 28 (cultuur).

Met stelling 29 (ganzen) heeft de participant erg veel moeite. "In eerste instantie denk ik nee, want je mag niet zomaar dieren doden. En wat is overlast? Ik vind dat een onduidelijk begrip. Maar.. de vraag is ook of het goed is om een te veel aan ganzen te hebben. Dus... [lange stilte] Ik zou neutraal kiezen want ik vind het echt moeilijk om op deze vraag.. of geen mening. Ik kies geen mening. Ik vind dit een te lastige vraag.". De participant klikt twee keer op geen mening waardoor de laatste stelling wordt overgeslagen. Ik help haar om terug te gaan naar de laatste stelling.

Bij de laatste stelling (milieuregels) zegt ze: "Vreemd, want wat geldt er dan als de landelijke richtlijnen? Verschilt dit per provincie? Ik denk dat dat niet heel handig is. Of maken alle provincies de milieuregels strenger? Dat zou ook raar zijn, want waarom maak je dan niet gewoon de landelijke richtlijnen strenger? Eigenlijk heb ik hier geen mening over, omdat ik hem niet begrijp".

Mening over de stellingen

Wanneer ik de participant vraag wat ze vond van de stemhulp zegt ze: "Ik vond de stemhulp extreem onduidelijk. De meeste vragen vond ik wel duidelijk. Alleen de uitkomst, daar snap ik helemaal niets van. Ik snap niet wat ik hier verder mee aan moet. Dit ding zegt dan dat ik op de PvdA moet stemmen, maar ze zeggen niet waarom en ze laten geen partijpunten zien.". Ze zegt dit niet op een hele negatieve toon, maar voornamelijk op een verbaasde en verwarde manier. "Ik ben er niet erg enthousiast over" is haar meer serieuze conclusie.

De participant geeft aan dat ze de meeste stellingen duidelijk vond, maar dat ze over het algemeen niet veel weet van de Provincie Utrecht. Ze vond het sommige vragen daarom lastig te beantwoorden. Maar de vragen waren naar haar mening wel duidelijk en logisch.

Stelling twaalf vindt de participant erg onduidelijk: "Eigenlijk zou het anders geformuleerd moeten worden, bijvoorbeeld 'de Provincie zou bestaande natuurgebieden moeten verbinden om, bla bla bla', zodat je weet wat het doel is. Het is nu niet duidelijk wat het nut is. Mensen die het verband niet snappen, snappen ook de stelling niet.. zoals ik haha.".

De participant vindt stelling 29 (ganzen) een ethische kwestie. Ze geeft aan dat ze wel een dierenvriend is en ze daarom de stelling af zou wijzen, maar ze overlast ook niet prettig vindt. Ze had graag gezien dat er tussen haakjes stond om wat voor overlast het ging. Dat is nu niet duidelijk. Ze heeft bij deze vraag 'geen mening' ingevuld, maar kan niet goed uitleggen waarom: "Eigenlijk komt het er op neer dat ik niet zo goed begrijp wat het verschil is tussen neutraal en geen mening. Want soms vul ik bij dit soort stellingen neutraal in en soms doe ik geen mening. Ik vind het niet heel duidelijk wat het verschil is.".

Mening over de antwoordmogelijkheden

Het verschil tussen de twee antwoordmogelijkheden 'neutraal' en 'geen mening' wordt onduidelijk gevonden. "Neutraal is misschien als iets je niet...boeit en geen mening als je er niets over weet of zo". De andere antwoordmogelijkheden worden ook ingewikkeld gevonden. Het is een moeilijk verschil om aan te geven. "Misschien dat ik over dingen waar ik een heel sterk gevoel bij heb zou zeggen ja helemaal mee eens, maar ik heb dat in mijn antwoorden volgens mij niet zo consequent gedaan. Dus misschien zouden ze beter met cijfers kunnen werken. Dat vind ik altijd iets concreter.".

Partijen

"Ik ga niet op de 50Plus stemmen, want ik behoor niet tot die groep. CDA, nee ik zie geen overeenkomsten. CU ook niet. D66 heb ik al een aantal keer op gestemd, maar ik weet niet wat hun punten zijn in de Provinciale Statenverkiezingen. GroenLinks heb ik ook vaak op gestemd. Van PvdA weet ik niet zoveel af. Meestal vind ik hun standpunten een beetje te sociaal. PvdD, nee want ik vind het een beetje raar dat ze belangen van maar één partij behartigen. PVV ook niet. Ik ben het niet eens met het radicale van Wilders. SGP ook niet. SP zou best eens kunnen. Met de VVD ben ik het meestal niet eens. Provincie@inwonersbelangen heb ik echt nog nooit van gehoord. STEMNL ken ik ook niet. Vrijzinnige partij, Libertarische partij.. deze ken ik allemaal niet. Ik weet het niet of ik er op zou stemmen".

De participant vond het een rare vraag. "Ooit? Dat is echt zo ooit in mijn leven? Ik moet toch nu stemmen of niet? Ooit vind ik zeg maar.. En ik snap ook niet wat ze met deze antwoorden moeten want wat maakt het uit? Als ik 50 ben en ik dan op de 50Plus partij wil stemmen, beïnvloedt dat dan mijn keuze nu? Dat vind ik zeg maar heel vaag.".

Als ik de participant vraag of ze in dit geval beter het verschil snapte tussen de antwoordmogelijkheden zegt ze: "Jaa, nou.. Dat is een goede vraag.. Dat is echt een goede vraag.. Dat is wel een goede vraag eigenlijk.. Ik dacht ik ken ze niet, dus ik vul ik weet het niet in. Maar ik had misschien ook geen mening kunnen invullen, want als ik niet weet waar het over gaat heb ik geen mening of ik er wel of niet op zou stemmen. Eigenlijk vind ik dat ook raar. Eigenlijk moet gewoon of ik ken het niet of ik heb er geen mening over. Bij ik weet het niet is het niet duidelijk dat je ze niet kent.".

Resultatenschermb

De participant heeft net de eerste zin van de uitleg gelezen voordat het scherm verdwijnt. Ze reageert hierop met: "Wat, wat moet ik doen? Wacht even hoor.. Moet ik dit aanklikken? Ik vind het onduidelijk.". De participant moet lachen, beweegt met haar handen op en neer en snapt niet wat ze moet doen. Vervolgens bekijkt ze stap voor stap het assenstelsel. "Ik heb nu een cirkel. En een punt. En ik zie dat ik meer links ben dan rechts. Dat haal ik hier uit. Maar waar moet ik nou op stemmen dan, volgens dit ding..? PvdA?". Het resultaat wijkt af van haar verwachting.

"En nu? Kan ik nu zien wat de partijpunten van de PvdA zijn of niet?". De participant gaat op zoek naar de standpunten per partij, door in eerste instantie te klikken op de logo's. Ze snapt echter niet dat je in het venstertje dat verschijnt ook moet klikken op 'vergelijk partij met uw antwoorden': "Je kunt hier niet op klikken, dat vind ik wel een beetje raar..". Daarna klikt ze op 'positie per partij': "Dit is ook niets". "Oké naja ik vind het een vreemde Kieskompas. Ik zie nu een soort grafiek, maar ik kan niet zien wat de PvdA nou zegt en of ik me daar in kan vinden. Dat kan ik nu niet hier zien. Dus dat vind ik heel onduidelijk". Terwijl de participant dit zegt fronst ze meerdere keren met haar wenkbrauwen en kijkt ze erg verbaasd en verward.

Mening over het resultaat/schermb

Het resultatenschermb wordt het meest onduidelijk gevonden door de participant. Ze snapt niet dat de positionering van de partijen in het politieke landschap is gebaseerd op de specifieke onderwerpen die de dertig stellingen bevragen. Ze twijfelt of de posities kloppen.

De participant voelt zich niet overtuigd van het resultaat met name door de weergave en de weinige informatie die de stemhulp volgens haar geeft. Dit was omdat ze niet bekend was met de overige mogelijkheden die Kieskompas biedt.

Analysemogelijkheden

Ze snapte niets van de overige analysemogelijkheden, zoals het selecteren van de thema's en de positie van partijen per stelling. Er is hier helaas niet op doorgevraagd, mede omdat we even afgeleid werden door andere studenten die gebruik wilden maken van de studieruimte waar wij in zaten.

Politiek begrip

"Ik heb iets meer een idee om welke onderwerpen het gaat in de Provinciale verkiezingen" zegt de participant naar aanleiding van de vraag of ze meer kennis heeft van de politiek door het gebruik van de stemhulp. Door de stemhulp ga je volgens de participant meer nadenken over wat er in jouw provincie speelt. "Ik voel me gemotiveerd om me daar in te verdiepen".

Mening over de papieren versie

De participant vindt de papieren versie van de stemhulp in eerste opzicht vrij onoverzichtelijk. "Je hebt overal vakjes die niet heel duidelijk zijn. Wat wel goed is, is dat ze niet alleen ja of nee neerzetten, maar ook wat er voor andere mogelijkheden zijn zodat je meer een idee hebt waar ze precies nee tegen zeggen en wat ze dan wel als optie zien." Ze vindt het wel raar dat het aantal onderwerpen erg klein is. Wat dat betreft schiet de papieren versie volgens haar te kort. Daarom vindt ze het geen goed alternatief voor de online stemhulp.

Hardop-werkmethode

Volgens de participant heeft ze de stemhulp op dezelfde manier ingevuld als ze zou doen wanneer ze alleen was. Ik heb haar naar eigen zeggen niet beïnvloed, omdat ik niets zei. "Misschien als je antwoorden had gegeven op mijn vragen wel, haha".

Vragenlijst achteraf

De participant lijkt moeite te hebben met het beantwoorden van de vragen, maar zegt hier niets over en stelt geen vragen aan de onderzoeker.

<i>Partijkeuze VOOR de stembulp</i>	GroenLinks
<i>Partijkeuze NA de stembulp</i>	GroenLinks
<i>Schaal links - rechts</i>	3
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	7
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Meer inzicht
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Helemaal mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Neutraal
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	...voorkeur beïnvloed
<i>Resultaat</i>	Nee
	PvdA

Participant 4 – Vrouw van 21 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	27 02 2015
<i>Locatie</i>	Universiteitsgebouw Israëlslaan
<i>Duur</i>	00:32:14
<i>Versie</i>	Stembulp met kopjes (versie 1)
<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	21
<i>Opleiding</i>	Geschiedenis, WO, studiejaar 3
<i>Gemeente</i>	Utrecht
<i>Politieke interesse</i>	Weinig interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, alleen voor de Provinciale Statenverkiezingen
<i>Gebruik online stembulp</i>	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stembulp

Oefentaak

De participant gaat erg snel door de oefentaak heen en maakte daardoor een zenuwachtige indruk: “Oké ik moet nu Kieskompas zoeken en zeggen wat ik denk. O kijk ik heb hem.”. Ze leest niet wat er op de website staat en bekijkt geen andere pagina’s.

Beginscherm

“Vanaf nu moet ik.. praten. Kieskompas. Ontdek uw positie. Oké”. Door hetgeen wat ze noemt ‘Kieskompas’ en ‘ontdekt uw positie’ lijkt het alsof ze de tekst niet helemaal leest, maar scant. Ze klikt hierna snel op start.

Inleidende vragen

Ik laat haar de inleidende vragen – in tegenstelling tot de andere participanten tot nu toe – gewoon invullen, in de hoop dat ze meer gewend raakt aan de hardop-werkmethode en iets rustiger en uitgebreider te werk gaat.

Stellingen

De eerste stelling (provinciale belastingen) leest ze twee keer door, waarna ze haar hoofd heen en weer schud, fronst, een uitdrukking maakt alsof ze het niet begrijpt en op neutraal klikt. Bij de stelling (Rijnsburgpolder) die daarop volgt doet ze bijna hetzelfde. Het enige verschil is dat ze de stelling één keer leest in plaats van twee keer.

De reactie bij stelling drie (windmolens) is een wereld van verschil. Haar wenkbrauwen bewegen omhoog, ze glimlacht en heeft een positieve en open uitdrukking op haar gezicht. Ze lijkt te begrijpen waar deze stelling over gaat en ze lijkt ook zeker te zijn van haar antwoord.

Bij de vierde stelling (jacht) wil ze in eerste instantie op 'neutraal' klikken, maar kiest ze daarna toch voor 'geen mening'. "Ik vind het wel zielig, maar.. geen mening. Echt geen mening".

"Maar er is geen ruimte in Utrecht" zegt de participant bij de zevende stelling (groot wild). Ze kiest daarom voor 'neutraal'. Hierbij schudt ze haar hoofd heen en weer en kijkt ze fronsend.

Aangekomen bij stelling tien (duurzame energie) zucht de participant diep en zegt ze: "Dit zijn moeilijke vragen".

"Ik weet niet hoe het met fietspaden buiten Utrecht zit, want ik kom eigenlijk alleen maar in Utrecht en daar zit het wel goed." geeft de participant aan bij de dertiende stelling (fietspaden). Ze kiest voor het antwoord 'geen mening'.

Stelling zestien (radio en televisie) wordt twee keer gelezen door de participant. "Waarom zouden ze dat doen? Ja van mij mag het haha".

Bij stelling negentien (sportevenementen) zegt ze: "Ik hou niet van sport dus geen mening".

Stelling 23 (natuurgebieden verbinden) wordt twee keer gelezen. De participant vindt het lastig om deze stelling te beoordelen. "Tja, dat durf ik niet te zeggen". Ze kiest voor 'neutraal'.

In stelling 24 (voormalige landbouwgrond) herhaalt de participant het woord 'voormalige'. Het lijkt alsof ze het woord wel kent, maar hier de eerste keer overheen gelezen heeft.

Na het lezen van stelling 25 (spaargeld) zegt ze verward en fronsend: "Maar waar gaan ze spaargeld voor uitgeven?".

De participant kent de locatie in stelling 26 (Amelisweerd) niet en vult daarom 'geen mening' in. "Ik weet niet wat de Amelisweerd is".

Bij stelling 27 (sociale huurwoningen) zucht de participant diep en twijfelt ze over het antwoord. Ze neigt naar 'niet mee eens', maar vult dan toch 'geen mening' in. "Nahh.. geen mening. Ik heb zo weinig mening." zegt ze moeilijk kijkend.

Mening over de stellingen

"Ik begreep de stellingen. Ik had er niet altijd een mening over, maar ik begreep ze goed. Zeer goed opgesteld" zegt de participant over de dertig stellingen.

Bij de eerste stelling (provinciale belastingen) begreep de participant wel dat er iets met de belastingen moet worden gedaan, maar ze heeft daar niet genoeg kennis en daarom geen mening over. Toch heeft ze gekozen voor het antwoord 'neutraal'. "Misschien had ik daar wel geen mening in moeten vullen, want dat zijn onderwerpen waar ik gewoon niets over durf te zeggen. Ik weet niet wat beter zou zijn.". Ook op stelling twee (Rijnsburgpolder) had de participant geantwoord met 'neutraal', omdat ze het gebied niet kent.

Bij de vierde stelling (jacht) kiest de participant wel voor de antwoordmogelijkheid 'geen mening', aangezien het een kwestie is die haar totaal niet bezig houdt. "Die andere daar weet ik ook niet veel over, maar hier denk ik.. hier heb ik totaal geen mening over. Misschien komt dat, omdat ik er te weinig kennis

van heb en misschien.... omdat het me niet persoonlijk raakt of zo. Het staat zo ver van me af. Ik wist niet eens dat er in de provincie Utrecht werd gejaagd.”. Opnieuw frons ze hierbij.

Als we nog een stelling bekijken waarbij de participant ‘neutraal’ heeft ingevuld, zegt ze: “Ik vind het eigenlijk heel lastig. Ik heb er niet zozeer over nagedacht wat nou precies het verschil is tussen neutraal en geen mening.”.

Mening over de antwoordmogelijkheden

Als ik vraag wat zij ziet als verschil tussen de antwoorden ‘neutraal’ en ‘geen mening’ zegt ze: “Wanneer het kwesties zijn die naar mijn inziens er belangrijk uitzien, dan zou ik neutraal invullen. Zoals de vraag over die herten.” Ze vindt de schaalverdeling van de antwoorden wel heel duidelijk en fijn. Ze zou het daarom liever niet anders zien.

Partijen

“50PLUS haha zeer onwaarschijnlijk. CDA, GroenLinks, PvdA, ... PVV zeer onwaarschijnlijk. SGP haha ook zeer onwaarschijnlijk. SP, mwah. VVD, mwah. Nee. StemNL, nee. Vrijzinnige partij nog nooit van gehoord.. Ik weet het niet. Libertarische partij... nee.. dat is volgens mij van de PVV, nee.”.

Deze vraag wordt door de participant een beetje raar en onnodig gevonden. Ze heeft het gevoel dat de makers met deze vraag willen testen of je wel de goede antwoorden invult en die overeenkomen met het uiteindelijke resultaat. Toch vindt ze het ook goed, omdat het je zelf inzicht geeft in je eigen mening. Daarnaast zegt ze: “Het neemt bepaalde vooroordelen weg. Zoals ik hier heb ingevuld is het zeer onwaarschijnlijk dat ik ooit op 50Plus zal stemmen, terwijl Kieskompas zegt dat er toch een aantal van mijn antwoorden overeenkomen met hun standpunten. Dus dat is wel goed.”.

Ze vond de antwoordmogelijkheden duidelijk en had niet gezien dat de vraag ook overgeslagen kon worden. Pas wanneer ik dit zeg, ziet ze de knop ‘Sla over’. Ook al zou ze dit weten, had ze waarschijnlijk alsnog deze vraag ingevuld.

Resultatenschermb

Ze leest de uitleg heel snel zegt “Oké” en zodra het scherm waarop de uitleg stond verdwijnt, roept ze verbaasd “Oh!”. Daarna gaat ze gelijk aan de slag met de analysemogelijkheden. Ze schrikt zichtbaar als de vragenlijst verschijnt. “Wow! Dat was snel!”, desalniettemin is ze bereid de vragen te beantwoorden, maar stopt daarmee wanneer ik zegt dat het niet nodig is.

Mening over het resultaat/schermb

Het resultatenschermb vindt de participant heel duidelijk. Het was haar in één oogopslag duidelijk wat het resultaat was. De uitleg verdween te snel volgens haar. Ze had het fijn gevonden als de uitleg langer bleef staan, eventueel op een ander deel van het scherm. Vervolgens geeft ze aan dat ze het scherm niet zo goed begreep en niet wist hoe ze verder moest met de analysemogelijkheden.

Ze had het resultaat van Kieskompas deels verwacht en geeft hierbij aan dat D66 en GroenLinks er meestal uitkomt, PvdA zit daarom volgens haar in de goede richting. 50Plus daarentegen, had ze totaal niet verwacht.

Naast de aanbeveling dat het selecteren van belangrijke thema’s beter aan het begin kan, zegt de participant “Kieskompas gaat er van uit dat men de betekenis weet van de termen. Mensen die zich interesseren in de politiek zullen het inderdaad weten. Maar dat mensen die behoefte hebben om te stemmen en niet zo veel van de politiek afweten niet eens naar de termen kijkt, maar enkel naar het resultaat. De termen in een aantal woorden uitleggen is altijd handig. Maar, jeetje.. de lay-out is juist zo goed. Dat het in één oogopslag duidelijk is en er niet te veel tekst omheen staat.”. Gebruik van een informatie-icoon zou de participant erg nuttig en fijn vinden. De participant had geen idee dat de ‘FAQ-knop’ bestond en je door op de termen te klikken bij een uitleg komt.

De vragenlijst die verscheen tijdens het bekijken van het resultaat vond de participant erg afleidend en plotseling. Daarnaast zou ze hem niet in willen vullen en enkel bezig zijn met het bestuderen van het resultaat.

Analysemogelijkheden

“Misschien was het handiger als je aan het begin kon kiezen welke thema’s je belangrijk vindt” zegt de participant over de eerste analysemogelijkheid. Vervolgens zegt ze over de tweede mogelijkheid: “Ja, die vond ik wel handig. Heb daar alleen niet verder naar gekeken. Maar het is best handig. Heel handig zelfs” en ze probeert het nog eens uit. “Toch is het ergens ook weer onoverzichtelijk, want je moet al die opties af en het beweegt.”. De analysemogelijkheden zijn naar haar mening niet ideaal voor het vergelijken van de standpunten van verschillende partijen met haar antwoorden.

Politiek begrip

De participant heeft het gevoel dat ze door het invullen van deze stellingen weet wat op dit moment belangrijke onderwerpen zijn voor de provincie Utrecht. Ze was zich hier voor het invullen van de stembulp minder bewust van.

Ze voelt zich iets gemotiveerder om te gaan stemmen: “Omdat ik nu wel weet wat ik moet stemmen uit het advies van de Kieskompas ben ik wel wat gemotiveerder om te stemmen.”.

Mening over papieren versie

De participant vindt de papieren versie van de stembulp goed ter aanvulling als je die bijvoorbeeld thuis ontvangt: “Dan maak je nog meer mensen bewust van het feit dat er verkiezingen zijn en het staat in één overzicht aangegeven. Hoewel ik zelf liever naar de Kieskompas zou gaan. Maar het is alsnog fijn om het in zo’n overzicht te zien.”. Ze zou het gebruik combineren. “Er gaat niets over landschap en kunst en cultuur zoals hier wel. Lastig.. Ik zou het gebruiken ter aanvulling of een laatste check.”.

Hardop-werkmethode

De participant heeft het invullen van de stembulp goed ervaren. Ze vond Kieskompas over het algemeen duidelijk. De aanwezigheid van de onderzoeker heeft haar naar eigen zeggen niet beïnvloedt tijdens het invullen. Ze heeft het op dezelfde manier gedaan als ze normaalgesproken alleen zou doen. “Ik heb al eerder een stembulp gebruikt, maar niet deze”, ze weet niet meer welke stembulp ze al eens gebruikt heeft.

Vragenlijst achteraf

Tijdens het invullen van de vragenlijst maakt de participant gebruik van de analysemogelijkheden. Ze kijkt op dit moment pas goed naar de betekenis van het resultaat en de positie van de partijen per stelling. Ik laat haar zien dat ze ook op de partijlogo’s kan klikken om de standpunten van een partij te vergelijken met haar eigen antwoorden. Ze wist niet dat deze mogelijkheid bestond. “Het kost wel veel tijd en om eerlijk te zijn... ik wou dat ik me meer kon interesseren voor de politiek”.

Voor het beantwoorden van de schaalvragen kijkt ze naar haar positie in het politieke landschap. De participant zegt bekend te zijn met de termen ‘links’ en ‘rechts’, maar haalt haar antwoord wel uit de weergave van Kieskompas. Ook de betekenis van ‘conservatief’ en ‘progressief’ kent ze en welke partijen daar ongeveer bij horen.

Bij de stelling ‘Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen’ zegt de participant: “Het herinnert me er meer aan dat ik zo weinig weet van de politiek, het is niet dat het me echt motiveert. Het is wel een beetje mijn plicht om te stemmen en te weten wat er speelt.”.

<i>Partijkeuze VOOR de stembulp</i>	PvdA
<i>Partijkeuze NA de stembulp</i>	PvdA
<i>Schaal links - rechts</i>	4

<i>Schaal conservatief - progressief</i>	6
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Partij uitzoeken
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Neutraal
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Neutraal
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...partijvoorkeur bepaald
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	PvdA/SP/CU

Participant 5 – Vrouw van 21 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	27 02 2015
<i>Locatie</i>	Universiteitsgebouw Israëlslaan
<i>Duur</i>	00:32:37
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)
<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	21
<i>Opleiding</i>	Engelse taal en cultuur, WO, studiejaar 3
<i>Gemeente</i>	Utrecht
<i>Politieke interesse</i>	Veel interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, voor beide verkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, ik gebruik altijd de stemhulp Stemwijzer

Oefentaak

“Kieskompas, kan ik nu gewoon een nieuw tabblad maken?” zegt de participant wanneer ze de website van de provincie Utrecht ziet. Van te voren is gezegd dat ze op deze website de stemhulp kan vinden, maar dat is ze even vergeten. Wanneer ik dit herhaal, gaat ze op zoek op de webpagina.

De participant schrikt van het veranderende beeld: “Ik zie ineens het beeld verschuiven haha.”. Hierna leest ze verder wat er op de pagina staat en komt ze terecht bij de kiestulpen. Ze vraagt nogmaals om bevestiging of ze Kieskompas moet kiezen en klikt deze vervolgens aan.

Beginscherm

Aangekomen bij het beginscherm scrolt de participant vrijwel direct naar beneden om de hele pagina te bekijken. Ze lijkt de titel en ondertitel niet te lezen voordat ze op ‘start’ klikt.

Inleidende vragen

De participant begint direct met het invullen van de vragenlijst. “Hoogst genoten opleiding is degene die je afgemaakt hebt” zegt ze tijdens het invullen. Ze lijkt de vragen goed te begrijpen. De participant is graag

vrijwilliger in wetenschappelijk onderzoek. Ze vult daarom ook haar e-mailadres in en vindt het geen probleem om deze vragen te beantwoorden. Na het invullen ziet ze dat de vragenlijst overgeslagen kon worden en de antwoorden geen invloed hebben op het uiteindelijke resultaat. Haar reactie hierop is: "Niet erg, jullie mogen er best wat mee doen".

Stellingen

Bij de eerste stelling (provinciale belastingen) zegt de participant: "Ik heb nog nooit van opcenten gehoord, maar oké. Behalve dan bij de StemWijzer de vorige keer een tijd terug.". Ze kiest voor 'geen mening': "Ik weet het niet. Ik denk dat voor beide kanten wel wat te zeggen is."

"Maar waar ligt de Rijnburgpolder? Ik heb geen idee." zegt de participant bij stelling twee (Rijnburgpolder). "Kan ik terug? Ja ik kan terug hè? Volgens mij is die andere dan neutraal beter en deze geen mening.". Ze past zelfstandig haar antwoorden aan.

Bij stelling drie (windmolens) zegt de participant: "Ligt er aan waar het is. Ik kan me voorstellen dat als het naast je huis staat, je niet zo blij bent. Maar windmolens zijn wel schone energie. Vooruit naast de snelweg en alles mag het." Hierna klikt ze op 'mee eens'.

Op de vierde stelling (jacht) antwoordt de participant 'neutraal' terwijl ze zegt: "Ja met die ganzen, ik heb een hekel aan ganzen." Het antwoord dat ze invult en hardop zegt lijken niet overeen te komen. Hierna volgt de stelling over ganzen. De participant reageert met: "Ooh, haha. Als ik heel eerlijk ben.." en vult 'mee eens' in. Ze gaat door naar de zesde stelling maar zegt dan: "Nou nu voel ik me weer schuldig. Stomme ganzen. Ik vind dat zielig. Je kan ze ook niet laten castreren of zo. Ligt er aan wat overlast is.. Ik denk dat overlast wel meer is dan af en toe wat geluid.". Uiteindelijk verandert ze haar antwoord niet. Daarna klikt ze per ongeluk twee stellingen door op 'mee eens' en kijkt ze direct terug om het aan te passen.

Bij stelling zeven (groot wild) geeft de participant aan: "Ja maar ik heb net gezegd dat je ganzen af moet schieten bij overlast" waarna ze op 'neutraal' klikt.

Stelling twaalf (bus) wordt onduidelijk gevonden: "Wat is regelmatig?". "Ik weet dat mijn vriend in de toekomst niet zo makkelijk meer het dorp uit kan", daarom kiest ze voor 'mee eens'.

Bij de dertiende stelling (fietspaden) zegt de participant: "Neeeh, dat maakt me niet zo veel uit eigenlijk." vervolgens kiest ze voor het antwoord 'geen mening'.

"De provincie mag meebetalen aan regionale radio en televisie.. mag meebetalen.. mag.., mag dat nu niet dan?" is haar reactie op stelling zestien (radio en televisie). "Ik zou het niet weten, geen mening."

Stelling zeventien (oude kerken) beantwoordt de participant met 'neutraal' zonder dat ze uitlegt waarom. De stelling er na (culturele festivals) klikt ze weer op 'neutraal'.

Bij stelling twintig (cultuur) is haar reactie: "Aan de ene kant wel, aan de andere kant niet. Ik weet het niet" waarna ze kiest voor 'neutraal'.

"Dit weet ik dus niet. Ligt er aan hoeveel." zegt de participant naar aanleiding van stelling 21 (asielzoekers). Tevens kiest ze voor 'neutraal'.

Bij stelling 21 (voormalige landbouwgrond) vult ze 'geen mening' in: "Als het voormalig landbouwgrond is waarom niet? Ooh misschien is het natuurgebied. Dat weet ik niet. Ik weet hier eigenlijk niets over."

Stelling 22 (spaargeld) vindt de participant onduidelijk: "Er is toch geen spaargeld? Volgens mij is er geen spaargeld.". Daarna klikt ze op 'geen mening'.

De participant is niet bekend met de locatie en kiest daarom voor het antwoord 'geen mening' bij stelling 23 (Amelisweerd).

Over de laatste stelling (openbaar vervoer) zegt de participant: "Dat maakt me niet zoveel uit. Als het te veel geld kost hoeft het niet.", daarom geeft ze hierbij het antwoord 'geen mening'.

Mening over de stellingen

De participant begreep de stellingen in principe wel, maar met bepaalde termen zoals 'opcenten' had ze moeite. De formulering had wat haar betreft anders gekund. Toch snapt ze in de meeste gevallen waar het over gaat en bezit ze veel algemene kennis. Ze neemt daarom veel onderwerpen in haar beslissing mee en denkt vaak een stapje verder, maar dat maakt wel weer dat ze het lastiger vindt om een duidelijk antwoord te geven op bepaalde stellingen. Dit is de reden waarom ze veelal voor 'neutraal' kiest.

Soms gaat ze uit van één specifiek onderwerp terwijl de stelling daar niet op gericht is: "Aan de ene kant denk ik, belastingen is niet handig als die nu worden verlaagd. Maar als je zegt we verlagen de belasting zodat we meer geld over hebben voor de Tour de France, dan denk ik ga weg. Sorry, maar doe dat dan met geld dat je voor dit evenement krijgt. Dit soort dingen neem ik ook mee in mijn afweging en daarom is het gewoon neutraal geworden. Ik denk een beetje verder door dan de vraag gaat. Als ik het hersenloos zou beantwoorden zou ik zeggen, oh belasting verlagen ja leuk!".

Bij stelling twee (Rijnenburgpolder) heeft de participant voor 'geen mening' gekozen, omdat ze deze locatie niet kent: "Ik durf geen mening te geven als ik er niets van weet."

Bij de negentiende stelling (sportevenementen) heeft de participant gekozen voor 'helemaal niet mee eens', omdat ze dit associeert met de Tour de France en daar erg tegen is. Ze vindt het niet nodig dat dit evenement naar Utrecht wordt gehaald.

Mening over de antwoordmogelijkheden

Ze weet niet wat het verschil is tussen de antwoorden 'neutraal' en 'geen mening'. Deze antwoorden is ze namelijk bij de StemWijzer niet tegen gekomen. Wanneer ik haar de betekenis uitleg zegt ze: "Oh dan heb ik het wel goed beantwoord". Ze is tevreden over de antwoordmogelijkheden: "Er zijn wel dingen waar je het heel sterk mee eens bent. Alleen heb ik geen gebruik gemaakt van deze optie. Ik denk wel heel vaak door en dat verzacht mijn antwoord een beetje.". Ze geeft aan dat ze vaak voor het antwoord 'neutraal' kiest omdat, veel van de onderwerpen haar niet veel uitmaken.

Partijen

De participant leest eerst de helft van het lijstje aan partijen door. Daarna vraagt ze: "Moet ik het bij al die dingen aangeven?" en begint met invullen. "Ik discrimineer niet, alleen als ik heel eerlijk ben PVV niet, want ik mag Wilders niet. SGP ook niet.. vrouwen in rokken.. Iemand met een @ in zijn naam daar stem ik ook niet op. Vrijzinnige en Libertarische partij.. Nog nooit van gehoord! Als ik heel eerlijk ben stem ik liever op de grotere partijen, want dan hebben ze meer kans dat ze iets kunnen zeggen". Op de PVV, SGP, Provincie@inwonersbelangen, Vrijzinnige- en Libertarische partij na, vult de participant bij alle partijen 'zeer waarschijnlijk' in.

De participant kan zich voorstellen waarom deze vraag wordt gesteld: "Ik vind het prettig dat ik partijen er uit kan halen. Of ik het er nou mee eens ben of niet, op sommige partijen wil ik principieel niet stemmen zoals Jezus Leeft, omdat ik niet gelovig ben en de PVV, omdat hele groepen mensen uitgesloten worden. Ik wil niet geassocieerd worden met mensen die zo intolerant zijn."

Toch laat de participant zich niet tegenhouden om op een bepaalde partij te stemmen: "Ik heb gewoon partijen waar ik wel op wil stemmen. Partijen waar ik niet op wil stemmen. Er zit geen waarschijnlijkheid in. Daarom heb ik bij allemaal tien ingevuld. Ze zijn gewoon allemaal gelijk. Ik heb geen probleem met stemmen op de 50Plus partij als ik het met hen eens ben. Het gaat puur om de stellingen waar ik het op baseer per verkiezing. Alleen sommige partijen wil ik gewoon niet op stemmen.". Ze denkt dat ze met deze vraag partijen kan in- en uitsluiten van het resultaat.

De participant heeft geen behoefte aan extra informatie over de verschillende partijen. Voor haar zijn de partijen redelijk bekend. Ze kent de afkortingen, weet wat deze voluit betekenen en waar welke partij ongeveer voor staat.

Resultatenschermb

Ze begint met het lezen van de uitleg. Na de eerste zin zegt ze: “Oh dat ben ik” en wijst hierbij naar de rode cirkel in het assenstelsel. Ze kijkt niet verder naar de uitleg. Als deze verdwenen is begint ze aan de selectie van de thema’s. De participant probeert een aantal dingen uit en kijkt wat voor effect dit heeft op het resultaat. Ze denkt echter dat ze bij de vraag hiervoor aangegeven heeft welke partijen wel en niet in het resultaat worden meegenomen, maar dit is niet de manier waarop Kieskompas werkt. Alle partijen die meedoen aan de Provinciale Statenverkiezingen 2015 staan namelijk in het assenstelsel aangegeven.

Vlak daarna verschijnt de online vragenlijst in beeld. De participant schrikt hier zichtbaar van: “Oh my god hij doet wat” en beweegt van verbazing haar handen naar boven. Ze is van plan om de vragenlijst in te vullen, maar stopt hiermee als ik aangeef dat het niet nodig is.

De participant is dusdanig afgeleid dat ze even niet meer weet wat ze moet doen. Ze maakt geen gebruik meer van de andere analysemogelijkheden en zegt dat ze genoeg heeft gezien.

Mening over het resultaat/schermb

Het resultaat moest ze naar eigen zeggen even leren lezen: “Dat het cirkeltje ik was. En het is wel heel vervelend dat het heel snel weg gaat, want ik heb gewoon niet de tijd om heel het verhaaltje te lezen. Ik zie alleen het cirkeltje ben jij en wat daar achter komt.. dat kan de grootste belediging ter wereld zijn, maar ik heb gewoon de tijd niet om het te lezen. Dus zoveel invloeden op een nieuwe pagina, dat je even iets meer tijd wil hebben om te lezen wat er nou staat. Nu heb ik wel het idee dat ik mis wat er stond.”.

De participant gaat niet uit van het eerste resultaat dat ze krijgt. Ze kijkt graag verder en zoekt het liefst zo veel mogelijk informatie op voordat ze een definitieve partijkeuze maakt. Daar voegt ze aan toe dat ze niet graag mee gaat met de massa: “Bij de vorige verkiezing was het zo’n hype. Of je stemt op PvdA of VVD. Dan stem ik daar juist liever niet op.”.

Ze weet nog niet zeker op welke partij ze gaat stemmen voor de Provinciale Statenverkiezingen. De participant twijfelt tussen de PvdD en 50Plus. Ze is geen fan van de partijleider van de PvdA, alleen daarom al zou ze niet op deze partij stemmen: “Het klinkt heel stom maar ik zie dan de partijleider Diederik Samsom al voor me. Ik heb geen zin om hem weer juichend op de televisie te zien jeej we hebben het weer goed gedaan, dan denk ik nee dat heb je niet, want het ging niet om jou maar om je provinciedeel. Maar toch neemt hij de eer. Ik heb nog nooit op de VVD gestemd, maar als ik het met ze eens heb zou ik er prima op gestemd hebben. Maar ik zie Mark Rutte niet zo’n juich rondje maken. Dus wat dat betreft vind ik hem sympathieker. Maar ik heb nog nooit voor hem gestemd, dus zo sympathiek vind ik hem dus ook weer niet. Of ik ben het gewoon niet met hem eens.”. De participant laat haar mening over de landelijke partijleider zwaar meewegen in haar partijvoorkeur ook al gaat het niet om de landelijke verkiezing.

Analysemogelijkheden

Als ik de mogelijkheid ‘vergelijk partij met uw antwoorden’ laat zien, zegt ze: “Ja de uitleg over deze mogelijkheid heb ik dus helemaal gemist, omdat het zo snel weg ging. Dat is jammer. Dit is een hele goeie. Kan je ook verschillende partijen naast elkaar leggen? Het zou handig zijn als je je eigen antwoord per stelling kan zien en bijvoorbeeld het antwoord van je top drie partijen.”. De huidige analysemogelijkheid kan volgens haar beter, want als je de partijen één voor één moet vergelijken heb je geen goed overzicht en ben je de informatie al snel weer kwijt: “Je bent dan heel erg aan het bladeren”. Vervolgens bekijkt ze nog even de antwoorden van D66 en PvdD.

Politiek begrip

“Ik weet nu beter wat de belangrijke onderwerpen zijn binnen de verkiezingen. Verbreding van de snelweg geen flauw idee. Ik ken die snelweg niet, maar nu weet ik wel waar ze het over hebben en kan ik het desnoods ook opzoeken waar het zit. En aan mensen vragen of het wel of niet handig is.”.

De participant vond de stemhulp handig: “Ik weet vaak niet bij dit soort kleine verkiezingen gekozen moet worden, waar het over gaat. Vooral niet bij Provinciale Staten en Waterschap dat... Voor

Waterschap heb ik geen flauw idee. Ik denk dat ik voor dezelfde partij kies. Wat dat betreft vind ik een stemhulp heel handig, omdat je weet waar het over gaat bij een verkiezing.”.

De participant voelt zich na het invullen van Kieskompas niet gemotiveerder om te stemmen dan normaal: “Ik stem sowieso altijd. Ik heb geleerd dat als je niet stemt, je ook niet mag klagen dat er niet leuk gestemd is. Je hebt er dan zelf niets aan gedaan om het te veranderen.”.

Mening over de papieren versie

Over de papieren stemhulp zegt de participant: “Ik vind het prettig als ze achteraf de partijen op deze manier voor mij zouden selecteren waar ik het wel en niet mee eens ben. Nu heb je een hele lange lijst dat is niet zo handig. Ik vind het prettig als je kan zien waarom een partij iets wel of niet wil. Maar ik vind het handiger als het achteraf wordt gedaan bij een selectie van partijen waar je op zou willen stemmen. Nu zitten er ook partijen tussen waar ik nooit op zou stemmen zoals de PVV en SGP.”. De participant vindt het aantal onderwerpen veel te weinig, daarnaast merkt ze op dat ze ook afwijken van de online stemhulp. “Ik vind het niet netjes dat het afwijkt. En met deze stelling zijn ze het er allemaal mee eens. Jammer dat dit de enige selectie is, want ze hebben zoveel meer behandeld in de test. Vijf is wel heel beperkt.” ze zou de papieren stemhulp daarom niet gebruiken.

Hardop-werkmethode

Ze geeft aan dat ze de stemhulp zo ingevuld heeft als ze altijd zou doen: “Ik had anders ook niet gezegd dat ik die ganzen dood wilde haha”.

Vragenlijst achteraf

De participant is nog niet zeker van haar partijkeuze en vraagt: “Mag ik meerdere kiezen bij vraag twee?”. In eerste instantie heb ik haar er één in laten vullen, maar later toch twee partijen om te kijken tussen welke partijen ze twijfelt.

Tijdens het invullen van de vragenlijst komt de participant er pas achter dat Kieskompas de analysemogelijkheid ‘positie per stelling’ biedt: “Het jammere van Kieskompas is dat je niet de standpunten per partij kan zien. Als ik het hier zo zie. Oh, wacht het kan wel! Oké dat is handig. Daar doe ik het voor.”.

De participant heeft halverwege de vragenlijst door dat de schaalverdeling bij de stellingen anders verdeeld is dan bij de meeste onderzoeken. Er is namelijk voor gekozen om ‘helemaal mee eens links’ te plaatsen en ‘helemaal niet mee eens’ rechts. Omdat ze dit pas later zag heeft ze een paar antwoorden moeten veranderen.

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	PvdD
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	50Plus of PvdD
<i>Schaal links - rechts</i>	4
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	8
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Meer inzicht
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Neutraal
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Neutraal

<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...voorkeur bepaald
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	PvdA

Participant 6 – Vrouw van 20 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	27 02 2015
<i>Locatie</i>	Universiteitsgebouw Israëlslaan
<i>Duur</i>	00:30:28
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)
<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	20
<i>Opleiding</i>	Engelse taal en cultuur, WO, studiejaar 2
<i>Gemeente</i>	Veenendaal
<i>Politieke interesse</i>	Veel interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, voor beide verkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp

Oefentaak

De participant vraagt: “Oké, nou ik moet gewoon eerst deze site bekijken dan? Je bent er niet.. nou lekker ben jij haha. Jemig.. haha oké.”. Daarna bekijkt ze de website. “Ik heb sowieso nog geen idee wat ik wil stemmen, dus.. wat dat betreft is het vrij makkelijk”.

Ze bekijkt de hoofdpagina en leest de stellingen. Wanneer ze de stelling over de verbreding van de A27 ziet zegt ze: “Oh doe maar niet trouwens. Dat kan me namelijk echt geen ruk schelen”. Daarna klikt ze op ‘politieke partijen’. “Wat leuk zo veel partijen.. Jaa want we hebben er al zo weinig. Doe maar een samenvatting.” waarna ze klikt op de hyperlink ‘Samenvatting Verkiezingsprogramma’s 2015-2019’. Ze scrolt door de samenvatting heen: “Zo dat is wel een lekker lange inleiding. Dat ga ik echt niet allemaal lezen. Zijn er mensen die dit echt allemaal lezen? Dat zou belachelijk zijn. Dat zou echt belachelijk zijn”. Daarna klikt ze de samenvatting weg en richt zich opnieuw op de website. Ze kijkt verder naar de lijst met partijen terwijl ze een aantal spottende opmerkingen maakt. Onderaan de pagina treft ze de stemhulpen: “Nou doe maar StemWijzer.. Oh Kieskompas, oké dan doen we dat”.

Beginscherm

De participant leest de titel voor en klikt dan op ‘Start’. De ondertitel wordt niet gelezen.

Inleidende vragen

Zodra de vragen verschijnen begint de participant met het invullen. Ze heeft geen moeite met het beantwoorden van de vraag: ‘Wat is uw hoogst genoten opleiding?’. De laatste zin helemaal onderaan de vragenlijst wordt niet gelezen. De participant weet daarom niet dat de vragen niet bij de stemhulp horen.

Stellingen

De eerste stelling (provinciale belastingen) leest de participant twee keer door. Hierbij spreekt ze het woord ‘opcenten’ verbaasd uit. De tweede keer spreekt ze het woord niet uit. “Maar dat kan niet tegelijk toch?” zegt ze naar aanleiding van de stelling. “Vaag. Ik heb hier niet echt een mening over eigenlijk.”.

Vervolgens leest ze de stelling nogmaals en antwoord hierna met ‘niet mee eens’: “Doe maar niet dan. Dat maakt niet uit. Belastingen heb je toch.”.

“Uhhh.. wat voor gebied is de Rijnenburgpolder? Dat weet ik niet. Ligt er aan wat voor gebied het is. Als het een heel groen gebied is denk ik nee, want je hebt echt genoeg plaats bij Leidsche Rijn. Doe maar niet mee eens.” zegt de participant bij stelling twee (Rijnenburgpolder).

Bij de vierde stelling (jacht) herhaalt de participant een deel van de stelling alsof ze dit niet helemaal begrijpt “Alle vormen van jacht. Hmm, ja doe maar.” Even later zegt ze “Nouja ligt er een beetje aan, meestal lost het zich vanzelf wel op.”.

Stelling vijf (ganzen) brengt de participant in verwarring: “Net wilde je ze nog niet doden en nu wel weer? Wat is dat nou weer?”. Ze leest de stelling twee keer voordat ze antwoord met ‘helemaal niet mee eens’. Hierna zegt ze “Nee, want ze vliegen zelf wel weer weg. Niet zo zeuren.”.

“Het is altijd leuk als je een groene provincie hebt. Maar ik weet niet zo goed hoe reëel of irreëel de landelijke richtlijnen zijn. Dus neutraal.” zegt ze bij stelling zes (milieuregels).

Bij de zevende stelling (groot wild) fronst de participant, leest de stelling opnieuw en zegt: “Het komt uiteindelijk neer op hoe groen ben je. Doe maar mee eens. Ik weet het niet”. Vervolgens herzielt ze haar mening: “Uiteindelijk waren zij er eerst.. maar we kunnen ze ook gewoon in de hoge Veluwe zetten. Doe maar neutraal.”.

Stelling elf (biologische landbouw) is volgens de participant een beetje lastig om te beantwoorden: “Biologische landbouw is beter voor de dieren, slechter voor het milieu. Ligt er ook een beetje aan hoeveel geld ze er nu op dit moment insteken. Uhhh... Nou doe maar mee eens.”.

“Regelmatig een bus rijdt.. kleine dorpen.. Ja hoe klein is klein? En wat is regelmatig? Wees specifiek of zo jeumig! Ook als dat extra geld kost.. Ja op zich is het beter voor het milieu om een bus te laten rijden dan wanneer iedereen apart in een auto rijdt. Ach doe maar mee eens.” klinkt de redenatie over stelling twaalf (bus). “Ik weet niet hoeveel kleine dorpen Utrecht heeft. Als Utrecht nou heel veel kleine dorpen heeft.. en je moet daar allemaal bussen zetten dan is het natuurlijk wel weer heel inefficiënt. Nou ik heb echt geen mening over deze bussen.”. De participant klikt uiteindelijk op ‘geen mening’.

Tijdens het voorlezen van de veertiende stelling (verlichting) legt de participant de nadruk op het woord verlichten, waarna ze zegt: “Oh verlichten als in lampen, ja.. haha het duurde even. Uhhh, ja het ligt een beetje aan de hoeveelheid licht die er nu is. Als er heel weinig licht is, ja dan mag je wel iets extra geld uitgeven. Maar als er nu al licht is dan zou ik zeggen, nee. Nouja daar weet ik niet genoeg van. Doe maar niet mee eens. Moet je ook allemaal energie opwekken enzo, moeilijk.”

De participant moet lachen om stelling zestien (radio en televisie): “Er staat mag meebetalen, ja natuurlijk mogen ze meebetalen. Als ze dat willen, dan moeten ze dat toch lekker zelf weten.”. Daarom kiest ze voor ‘helemaal mee eens’.

“Hoeveel oude kerken heeft Utrecht? Weet ik niet. Meer geld steken in het onderhoud van oude kerken. Ja dat kan, maar dan moet je geen nieuwe kerken bouwen, want dan ben je dubbel geld aan het uitgeven terwijl dat echt geen ruk zin heeft dan. Uhhmm.. oude kerken, ja, hoe oud is oud? Kijk twintig jaar boeit me niet zo veel, maar als monument zijnde oké.. maar ..uhmm.. nou doe maar niet mee eens. Kan me niet zoveel schelen die kerken.” zegt de participant over stelling zeventien (oude kerken).

Over stelling 21 (bibliotheken) zegt de participant: “Nou, moeten, moeten.. dat is op zich.. nou nee vind ik niet.”. Ze klikt op ‘niet mee eens’.

De participant reageert met: “Ja het is voormalig dus waarom niet?” op stelling 24 (voormalige landbouwgrond).

“De A27 bij A-me-lis-weerd mag worden verbreed.. Nou geen idee waar dat ligt, maar doe maar niet” zegt de participant over stelling 26 (Amelisweerd).

Bij stelling 27 (sociale huurwoningen) zegt de participant: “Ja dat vind ik wel. Hoewel dwingen.. dwingen vind ik ook wel weer een beetje sterk uitgedrukt. Ze kunnen het adviseren, maar dwingen vind ik wel erg uhh.. Doe maar oneens.”.

Stelling 29 (Europese Unie) leest de participant drie keer door, vervolgens zegt ze: “Ja dat kun je doen, maar wat heeft dat voor gevolgen voor de provincie als je daar mee stopt? Weet ik niet.. Doe maar neutraal. Ja doe maar niet mee eens, want waarschijnlijk willen ze wel profiteren, maar niet meebetalen.”.

Mening over de stellingen

Als ik de participant vraag hoe ze het vond om de stemhulp in te vullen, zegt ze: “Ik vond het wel prima. Ik heb wel vaker een stemhulp ingevuld en er zitten altijd wel stellingen bij waarvan je denkt dit kan me echt geen ruk schelen en dan vul je maar wat in. Maar verder vond ik het wel oké.”.

De participant vond de stellingen vrij specifiek. Daarnaast gingen ze veelal over onderwerpen waar ze niet veel van af weet, daarom vond ze het lastig om op sommige stellingen een goed antwoord te formuleren. Ze geeft aan dat ze niet veel kennis heeft over economische onderwerpen, maar daarentegen wel veel weet van milieu kwesties. Tevens zegt de participant: “Ze zijn wel duidelijk. Je weet wel aan de hand van de stellingen wat ze van je willen. En je weet eigenlijk ook wel aan de hand van de stellingen een beetje welke kant je op geduwd wordt. Als je tegen groene dingen bent, ben je dus duidelijk niet zo groen. En alles wat niet zo sociaal is, dan ben je dus duidelijk iets rechtser. Wat dat betreft stuurt het je wel een beetje. Omdat je zelf weet welke onderwerpen waarbij horen.”.

Over stelling vijftien (regionale ziekenhuizen) zegt de participant: “Bij dit soort stellingen moet je gewoon iets meer weten van de economie. Bijvoorbeeld wat dat dan gaat kosten, hoeveel de provincie dan uit kan geven, het budget en zo. Ja, daar zit ik niet heel goed in of zo.. maar ik weet er wel iets meer van denk ik. Ik kijk altijd het journaal dus dat scheelt.”.

Haar keuze voor het antwoord ‘neutraal’ bij stelling zes (milieuregels) legt ze als volgt uit: “Ik weet niet hoe streng de landelijke richtlijnen zijn. Als deze heel soepel zijn dan mogen ze wel wat strenger, maar als ze al netjes reëel zijn, dan hoeven ze ook niet strenger.”

Mening over de antwoordmogelijkheden

De participant is tevreden over de schaalverdeling van de antwoorden: “Enkel eens en oneens is te zwart wit. Dat kan gewoon niet. Daarom is deze schaalverdeling wel fijn. Een zevenpuntsschaal zou ook fijn zijn, dan heb je nog wat meer nuance.”.

De participant wist dat de optie ‘geen mening’ aanwezig was, maar heeft hier bewust geen gebruik van gemaakt: “Ik heb nergens geen mening ingevuld, omdat ik vind dat je altijd ergens een mening over moet hebben. Bij neutraal ben je het er niet mee eens of mee oneens en als je geen mening hebt ben je dusdanig onverschillig dat het je echt geen ruk uitmaakt zeg maar... Het is misschien wel beter om geen mening in te vullen als je ergens te weinig over weet. Ja ik weet het niet. Moeilijk, moeilijk, moeilijk..”.

Partijen

Over dit scherm zegt de participant: “Moet je dit invullen? Ja ik weet het niet, ik sla dit meestal altijd over. Ik haat lijstjes.” Ik zeg dat ze het dan nu ook gewoon over moet slaan, waarna ze verder gaat met de stemhulp.

Toen de participant deze vraag zag dacht ze: “Uhhh die lijst ga ik niet helemaal invullen. Maar er zijn wel partijen waar ik gewoon niet op zou stemmen. Ik vind PVV echt verschrikkelijk en JezusLeeft... En van die kleinere partijen zoals inwonersbelangen zou ik ook niet zo snel op stemmen denk ik. Ik zou meer op de landelijke partijen stemmen. Ik weet niet waarom. Soms hebben lokale partijen ook hele goeie meningen, maar ja.. ik weet niet. Ik heb er niet zoveel mee.”.

De participant zou deze vragenlijst ook niet invullen, omdat ze denkt dat haar antwoorden invloed hebben op het uiteindelijke resultaat van de stemhulp. Tevens denkt ze dat sommige partijen dan misschien niet meegerekend worden. “Als je hem wel invult heeft het denk ik invloed op je uitslag. Misschien dat ze dan partijen wel of niet mee zullen nemen. Ik weet niet. Stel je vult een tien in voor de PVV, maar eigenlijk komen je standpunten helemaal niet overeen met de PVV, dan gaan ze misschien die

cirkel toch wel iets dichter richting de PVV plaatsen of zo.”. Het is haar niet opgevallen dat onderaan de vragenlijst stond uitgelegd dat de antwoorden niet meetellen voor het resultaat.

Resultatenschermb

De participant leest de eerste zin van de uitleg en richt zich daarna op het assenstelsel. Ze lijkt niet te merken dat de uitleg verdwijnt. Ze noemt alle partijen op die in de grijze cirkel staan en gaat terwijl ze dit doet met haar muis over de partijlogo's heen waardoor elk keer een scherpje in beeld komt met de naam van de partij, de voorzitter en de mogelijkheid 'vergelijk de partij met uw antwoorden'. Hierdoor merkt de participant deze mogelijkheid zelf op en zegt: “D66, vorige keer heb ik daar ook op gestemd dus dat is wel prima. D66 wat zeggen ze.. Oh moet je daar op klikken? Niet? Oh, ja wacht, wacht, wacht, wacht.”.

De pop-up vragenlijst komt naar boven terwijl de participant bezig is om haar antwoorden met die van de D66 te vergelijken. Ze reageert hierop met: “Oh ho ho ho” en klikt het venster direct weg. Daarna gaat ze rustig door met het analyseren van de antwoorden: “Soms ben ik het wel met ze eens en soms niet. Je hoeft het ook niet met alles eens te zijn, want dat kan niet. Waarschijnlijk ga ik toch wel gewoon op D66 stemmen. Gewoon omdat ik de dude leuk vind. Een heel sympathiek hoofd.”. Vervolgens kijkt ze naar de antwoorden van GroenLinks en zegt ze: “Het zit toch best wel dicht bij elkaar. Dichterbij dan D66. Misschien moet ik toch maar GroenLinks gaan doen dan. Nahh, ik moet me er nog een beetje in verdiepen denk ik. Oké, top. Moet ik dit nog uitprinten of zo?”.

Mening over het resultaat/schermb

Volgens de participant staat de uitleg veel te kort in beeld. Ze had het pas de tweede keer opgemerkt. De uitleg wordt duidelijk gevonden, maar het scherm vindt ze niet overzichtelijk: “Het is leuk om te zien waar de politieke partijen zijn gepositioneerd ten opzichte van elkaar en waar ze dan bij horen. Dat vind ik wel leuk en goed gedaan. Je ziet dan met die cirkel ook wel vrij duidelijk waar jij een beetje zit. Maar het is niet per se dat je denkt, ja nu weet ik meteen op welke partij ik moet gaan stemmen.”. Vervolgens zegt ze: “Je hebt ook kieswijzers waarbij je wel meteen partijen krijgt en een top drie en dan denk je ook van ja.. Soms vul je het een in, soms het ander en dan krijg je echt een totaal andere top drie. Dus wat dat betreft is dit denk ik wel betrouwbaarder”.

Analysemogelijkheden

Alleen van de optie 'vergelijk partij met uw antwoorden' heeft de participant uit zichzelf gebruik gemaakt. Als ik haar de mogelijkheid 'belangrijke thema's selecteren' toon zegt ze: “Ik weet het niet zo goed. Ik vind sommige onderwerpen wel interessanter dan andere.. Ik kan het inderdaad aanpassen. Kan je daar op klikken of zo? Oh kijk op die manier.”. Als ze het eenmaal door heeft blijkt ze het een leuke en handige optie te vinden. Tevens de analysemogelijkheid 'positie per stelling' vindt de participant handig, maar ze had deze volgens haar, zelf waarschijnlijk niet gevonden.

De participant is door het invullen van de stemhulp niet gemotiveerder geraakt om haar stem uit te brengen: “Ik vind sowieso altijd dat je moet gaan stemmen”. Daarnaast is ze ook niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken. Ze is wel gaan twijfelen over haar partijkeuze. Eerst wist ze vrijwel zeker dat ze op de D66 zou stemmen, maar op dit moment twijfelt ze tussen D66 en GroenLinks.

Politiek begrip

De participant beschikte al over een redelijk grote hoeveelheid aan politieke kennis. De meeste onderwerpen kende ze en wist ze ongeveer wat er speelde in Utrecht. Dit beargumenteert ze door te zeggen: “Dat komt waarschijnlijk ook wel omdat ik iets meer de politiek volg dan de gemiddelde persoon van mijn leeftijd”.

Mening over de papieren versie

“Je zou het als aanvulling kunnen gebruiken.. maar oja ze hebben er maar een paar stellingen gekozen. Deze staan ook altijd in de krant, dan kijk ik meestal alleen naar degene die ik belangrijk vind. Het is op zich wel praktisch en redelijk overzichtelijk. Het is op zich wel oké, maar ja als je toch internet hebt dan.. is dat wel handiger denk ik. Maar dit is wel echt overzichtelijk en nu heb je ook het standpunt van de partij zelf. Want daar moet je gewoon maar ja en nee invullen en zien wat er uitkomt, maar hier zie je per partij wat ze vinden. Dus wat dat betreft is het wel praktisch.” zegt de participant over de papieren stemhulp. Het lijkt haar daarnaast nuttig om via de online stemhulp te verwijzen naar de papieren versie.

Hardop-werkmethode

De participant heeft de stemhulp op dezelfde manier ingevuld als normaal, wanneer ze hem alleen invult. Ze heeft niet het idee dat ze sneller door de stellingen is heen gegaan. “Normaalgesproken, als je er niet bij had gezeten had ik misschien een paar dingen gegoogeld. Dat had ik misschien gedaan, maar verder niet.”.

Vragenlijst achteraf

De participant maakt gebruik van het assenstelsel om de schaal- en partijkeuzevragen te beantwoorden. Ze dacht zelf dat ze meer rechts, dan links was. Maar het assenstelsel geeft het tegenovergestelde aan, waardoor ze haar antwoord in de vragenlijst bijstelt.

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	D66
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	GroenLinks
<i>Schaal links - rechts</i>	4
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	8
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Partij uitzoeken
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Neutraal
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...twijfelen over voorkeur
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	GroenLinks / PvdA / SP

Participant 7 – Vrouw van 22 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	28 02 2015
<i>Locatie</i>	Universiteitsbibliotheek binnenstad
<i>Duur</i>	00:24:41
<i>Versie</i>	Stemhulp zonder kopjes (versie 2)

<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	22
<i>Opleiding</i>	Spaanse taal en cultuur, WO, studiejaar 3
<i>Gemeente</i>	Nieuwegein
<i>Politieke interesse</i>	Veel interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, alleen voor de Provinciale Statenverkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp

Oefentaak

“Over deze stellingen hoefde ik nog niets te zeggen?” zegt de participant voordat ze de website bekijkt. Ze vindt al heel snel de link naar de Kieskompas: “Nou, het is in ieder geval niet moeilijk te vinden”.

Beginscherm

Ze leest zowel de hoofdtitel als ondertitel en klikt op ‘Start’.

Inleidende vragen

De participant vult de vragenlijst geruisloos in. De vraag wat haar hoogst genoten opleiding is vult ze verkeerd in. Ze geeft hierbij aan welke opleiding ze nu volgt ‘WO Bachelor’ in plaats van ‘VWO’ of iets dergelijks.

Stellingen

Bij de eerste stelling (jacht) zegt de participant: “Ik zou eigenlijk niet weten wat ik hiervan moet vinden. Ik weet niet of er veel gejaagd wordt. Dus ik zou niet weten wat er allemaal belangrijk is.”. Ze kiest voor het antwoord ‘neutraal’.

Over stelling elf (ganzen) zegt ze: “Dat zou ik echt niet weten”. De participant neigt in eerste instantie naar het antwoord ‘neutraal’, maar kiest daarna toch voor ‘niet mee eens’. Vergeleken met de andere stellingen, neemt ze veel bedenktijd bij deze stelling.

“Ik denk niet dat dit mogelijk is. Helemaal niet in een provincie als Utrecht.” zegt de participant naar aanleiding van stelling vijftien (stille natuurgebieden). Bij de stelling (windmolens) die daarna komt zegt ze ongeveer hetzelfde: “Denk ook niet dat dit mogelijk is. Maar als ze er moeten komen..” hierna kiest ze voor ‘neutraal’ terwijl ze bij de vorige stelling ‘niet mee eens’ invulde.

Bij stelling negentien (voormalige landbouwgrond) zegt de participant dat ze het niet weet en er geen mening over heeft. Vervolgens klikt ze op het antwoord ‘neutraal’. Hetzelfde doet ze bij stelling 23 (provinciale belastingen): “Hier heb ik geen mening over”, stelling 26 (Amelisweerd): “Dit zou ik echt niet weten” en stelling 30 (Rijnsburgpolder): “Hier heb ik ook geen mening over. Het maakt me echt niet uit of er daar wel of niet gebouwd wordt.”

“Ik weet niet of dit een taak is van de provincie” zegt de participant over stelling 28 (biologische landbouw). Daarom kiest ze ook in dit geval voor ‘neutraal’.

Mening over de stellingen

Over de stellingen zegt de participant: “Ik begreep de stellingen wel, maar over sommige kon ik gewoon niets zinnigs zeggen. Daar heb ik neutraal ingevuld omdat ik het dus niet weet. Daar heb ik geen mening over, omdat het ook in de provincie speelt. Ik zou het niet weten wat hier op politiek gebied allemaal speelt.”

Mening over de antwoordmogelijkheden

Wanneer ik haar vraag naar de betekenis van de antwoorden ‘neutraal’ en ‘geen mening’ zegt ze: “Geen mening is hetzelfde als neutraal toch?”. Ze was zich wel bewust van de mogelijkheid ‘geen mening’, maar heeft deze niet gebruikt. “Als je neutraal bent over een stelling vind ik niet dat je er een mening over

hebt”. Daarnaast vindt de participant de grens tussen de antwoorden ‘niet mee eens’ en ‘helemaal niet mee eens’ onduidelijk: “Wanneer vul je nou het een in en wanneer het ander?”. Een driepuntsschaal met de antwoorden ‘eens’, ‘neutraal’ en ‘oneens’ had de participant handiger gevonden dan de huidige vijfpuntsschaal. “Dat vind ik ook logischer. Je wordt dan meer gedwongen een kant te kiezen. Zo blijft het een beetje vaag allemaal vind ik. Zoveel om te kiezen.”.

Partijen

De participant begint met het invullen van de vraag: “50PLUS partij denk ik redelijk waarschijnlijk. Die hebben wel goede punten, maar.. CDA, ook denk ik. CU wat onwaarschijnlijker. D66, zeer waarschijnlijk. GroenLinks... ook wel waarschijnlijk. PvdA, minder. PvdD, zou ook nog kunnen. Die niet. Die ook niet.” Na het beoordelen van de SGP scrollt ze naar beneden en leest ze de onderstaande zin en ziet ze de ‘sla over’-knop, toch besluit ze door te gaan met het invullen van de vragenlijst: “Ik denk dat ik hier wel op zou kunnen stemmen. Deze ook wel. Deze weet ik niet. Die ook niet en die niet en die ken ik ook niet.”

“Ik weet niet” antwoordt de participant op de vraag of ze deze pagina nuttig vond. “Er zitten ook een aantal bij die ik niet kende, dus ik zou niet weten of ik er op zou stemmen ooit. Maar nee ik vond het niet heel erg nuttig om in te vullen.”. Pas na het invullen zag de participant dat ze de pagina ook over had kunnen slaan: “Toen zag ik ook dit staan en dacht ik waarom zou ik het dan invullen? Maar ja..”.

Resultatenschermb

Ze kijkt heel even naar het resultaat en vraagt dan: “Was dat het?”. Ik geef aan dat ze verder mag kijken, maar ook mag stoppen als ze genoeg heeft gezien. De participant besluit dat ze voldoende weet van het resultaat.

Mening over het resultaat/schermb

Het resultaat was niet direct duidelijk voor de participant: “Ik moest wel even kijken hoe dat in elkaar zat. Maar het komt denk ik wel vrij goed overeen met hoe ik zelf dacht dat ik uit zou komen.” De participant was wel al bekend met de termen ‘links’, ‘rechts’, ‘progressief’ en ‘conservatief’.

Analysemogelijkheden

De participant maakte geen gebruik van de analysemogelijkheden: “Meestal als ik zo’n kieswijzer invul dan kijk ik naar de stellingen en verder niet.”. Ook wanneer ik haar de mogelijkheden laat zien zegt ze: “Ik denk niet dat ik dat zou gebruiken. Ik vul het gewoon in of er uitkomt waar ik van plan was om te stemmen. Stel dat dat niet zo is, dan zou ik alsnog op de partij kiezen die ik van te voren in gedachten had. Ik laat me dus niet echt beïnvloeden door de stemhulp.”.

Politiek begrip

De participant heeft het gevoel dat ze na het invullen van de stemhulp meer kennis heeft over de politieke onderwerpen van de Provinciale Statenverkiezing dan voordat ze Kieskompas had gebruikt.

Ze is niet gemotiveerder om te gaan stemmen, omdat ze van te voren al van plan was haar stem uit te brengen. “Maar dat er uit is gekomen waar ik op wilde stemmen, dat is wel fijn.”. Tevens is ze niet anders tegen het stemmen aan gaan kijken.

Mening over de papieren versie

Volgens de participant is de papieren versie een goede aanvulling: “Je kunt per partij meteen zien hoe ze er over denken. En het zijn gewoon de belangrijkste onderwerpen denk ik.. Als je het op die manier al een beetje kan filteren.. Lijkt me wel heel handig. Ik denk dat de mensen hier ook eerder naar kijken. Stel dat ze dit ergens uitgedeeld krijgen.. Denk dat ze hier eerder naar kijken dan wanneer ze zelf naar een website moeten gaan. Ik zou hem misschien ook wel in plaats van de online versie gebruiken. Want ik denk dat deze vijf de belangrijkste onderwerpen van de verkiezingen zijn.”

Hardop-werkmethode

De participant vond het hardop invullen van de stemhulp lastiger dan ze had gedacht: “Als ik het niet hardop had gedaan, had ik er denk ik wel minder lang per vraag over nagedacht.”. Volgens haar hebben zowel de locatie als de aanwezigheid van de onderzoeker haar niet beïnvloed tijdens het invullen van de vragenlijst: “Nee volgens mij niet. Alleen bij de eerste twee vragen misschien, dat het even onwennig voelt, maar voor de rest niet.”. De participant zegt geen last te hebben gehad van het achtergrondgeluid en de studenten die heen en weer liepen. “Ik dacht eerst wel even dat ik er last van zou hebben, maar toen ik eenmaal bezig was zat ik er goed in”.

Vragenlijst achteraf

Er wordt niets gevraagd of gezegd door de participant tijdens het invullen van de vragenlijst.

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	D66
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	D66
<i>Schaal links - rechts</i>	5
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	8
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Partij controleren
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...voorkeur niet beïnvloed
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	PvdA

Participant 8 – Vrouw van 20 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	02 03 2015
<i>Locatie</i>	Universiteitsbibliotheek binnenstad
<i>Duur</i>	00:32:23
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)
<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	20
<i>Opleiding</i>	Communicatie- en Informatiewetenschappen, WO, studiejaar 2
<i>Gemeente</i>	Utrecht
<i>Politieke interesse</i>	Heel weinig interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Nee, voor geen van beide

Gebruik online stemhulp | Nee, ik gebruik nooit een stemhulp

Bijzonderheden

Met opstarten van het onderzoek waren er veel verbingsproblemen. Op de een of andere manier werkte het internet niet goed en is het niet gelukt de website <https://kiesjouwutrecht.nl/> te openen. Ook na het herhaaldelijk opnieuw opstarten van de laptop en een aantal keer de internetverbinding in- en uitschakelen was het niet mogelijk de website te benaderen.

De website van Kieskompas was tevens niet benaderbaar, maar na ongeveer een kwartier lukte dit wel. Toen is besloten de oefentaak te laten voor wat het is en direct te starten met de stemhulp via <https://utrecht2015.kieskompas.nl/>.

Oefentaak

Deze is niet gemaakt vanwege bovenstaande reden.

Beginscherm

De participant zegt niets tijdens het beginscherm. Het is onduidelijk of ze de hoofd- en ondertitel gelezen heeft.

Inleidende vragen

Het beantwoorden van deze vragen diende als oefentaak en om na te gaan hoe de participant zou reageren op een dergelijke vragenlijst. Haar eerste reactie was: "Moet ik dit ook hardop zeggen?". Daarna vulde ze de vragenlijst in een snel tempo in. Bij de vraag om naar haar e-mailadres zei ze: "Of moet ik dat wel doen?". Ik zei dat dit aan haar was om te bepalen, waarna ze verder ging en startte met de stellingen.

Stellingen

"Moet ik de stelling zelf ook hardop lezen?" vraagt ze bij de eerste stelling. Waarop ik reageerde met: "Als je dat helpt moet je dat gewoon doen, maar het hoeft niet per se".

Bij de tweede stelling (biologische landbouw) zegt de participant: "Neutraal. Ik heb er niet zo veel mening over".

Over stelling elf (voormalige landbouwgrond) zegt ze: "Daar kan ik niet zo veel over zeggen. Geen mening I guess".

De twaalfde stelling (natuurgebieden verbinden) wordt twee keer gelezen: "Wacht.. (ze leest de stelling nogmaals) Ik ben een beetje neutraal hierbij. Haha.". Er moet drie keer op het antwoord geklikt worden voordat de website reageert.

"Ook als dieren overlast veroorzaken.. als dat er bij staat denk ik nee. Dan moet er niet meer ruimte komen." zegt de participant over stelling veertien (groot wild).

Bij de zestiende stelling (radio en televisie) legt de participant de nadruk op 'mag': "Mag meebetalen.. Mag.. Ja natuurlijk mag dat!".

"Ligt er aan hoe groot die spaarpot is" geeft ze aan bij de zeventiende stelling (spaargeld).

Na het lezen van de achttiende stelling (Amelisweerd) zegt de participant: "Geen idee, ik heb geen idee waar de A27 is. Dus geen mening".

Bij stelling negentien (recreatiegebieden) wordt: "Hmm tja, deze vind ik een beetje moeilijk. Neutraal." gezegd.

De participant zegt hoofdschuddend en fronsend: "Ik zou het niet weten" en klikt vervolgens op 'geen mening' bij stelling twintig (Europese Unie).

Stelling 21 (Rijnenburgpolder) kan de participant volgens haar niet beantwoorden: "Ik ken de Rijnenburgpolder niet, dus... geen mening"

Bij stelling 27 (stille natuurgebieden) zegt de participant: "Ik weet niet precies wat ze daar mee verwachten" daarna klikt ze op 'geen mening'.

Mening over de stellingen

De stellingen worden over het algemeen duidelijk gevonden: “Alleen soms had ik zo iets van sorry, maar ik weet niet echt waar dit over gaat. Ik weet niet echt veel hierover. Dan is het natuurlijk voor mij een beetje moeilijk om in te vullen. Ik woon hier pas een kleine twee jaar in Utrecht en ken echt niet al die natuurgebieden”. De participant kan geen specifieke woorden noemen waar ze moeite mee had. Ze kende voornamelijk de locaties Amelisweerd en Rijnenburgpolder niet.

Stelling twee (biologische landbouw) vond ze lastig om te beantwoorden: “Ik weet niet hoeveel geld er nu in zit, dus hier kan ik mezelf niet echt over uiten. Dan heb ik vaak snel de neiging om neutraal in te vullen als ik het even niet weet. Dan zit het wel goed zo in het midden.”. Bij deze stelling viel haar de antwoordmogelijkheid ‘geen mening’ nog niet op. Die mogelijkheid ontdekte ze pas bij stelling elf (voormalige landbouwgrond). Nu ze de stelling nogmaals ziet valt haar pas het woord ‘voormalige’ op: “Ik had zo iets van wat moet ik nou zeggen.. Ik wil voor mezelf wel dat het ook een beetje groen blijft en dan moet er niet alleen maar gebouwd worden, maar nu zie ik het nog een keer en denk ik ja voormalige landbouwgrond.. Dus er wordt nu niet meer op verbouwd. Ik was gewoon een beetje in conflict dus ik dacht nahh ik doe gewoon maar geen mening.”. Als ik haar vraag of ze ook weet wat er nu met het voormalige landbouwgrond wordt gedaan zegt ze: “Nee ik weet niet wat het nu is. Ik had nu het idee, nu ligt het er gewoon. Nu ik het zo nog een keer zie zou ik zeggen misschien mogen er wel gewoon huizen op gebouwd worden.”.

Bij de bespreking van stelling twintig (Europese Unie), geeft de participant aan dat ze niet goed snapte wat met ‘belangenbehartiging’ bedoeld werd. De stelling over provinciale belastingen kon ze ook niet invullen, maar dat was omdat ze zelf die belastingen niet betaalt en er daarom weinig over weet. Stelling negentien (recreatiegebieden) vond ze een contradictie en kon ze daarom niet beantwoorden. Dit was de reden waarom ze voor ‘neutraal’ koos.

Mening over de antwoordmogelijkheden

De participant heeft de antwoordmogelijkheden ‘neutraal’ en ‘geen mening’ tijdens het invullen als gelijke gezien: “De ene keer vulde ik neutraal in en de andere keer geen mening. Maar ja.. neutraal is eigenlijk ook geen mening naar mijn idee. Dus een echt verschil zie ik er niet tussen.”

“Geen mening is misschien nog iets specifieker dan neutraal. Maar het is op zich niet nodig om die er ook bij te zetten” zegt ze over de antwoordmogelijkheden. Het verschil tussen de andere antwoorden op de vijfpuntsschaal vind ze duidelijk genoeg. “Ik heb wel eerder de neiging te antwoorden met niet mee eens in plaats van extreem helemaal niet mee eens. Maar ja.. op zich is het gewoon een overtreffende trap. Maar de extra waarde zie ik er niet zo van. Ik snap wat ze er mee bedoelen, met deze tussenstapjes, maar ikzelf kies eerder voor de tussenweg. Mee eens en niet mee eens in plaats van de extremen.”. Ze zou daarom ook genoeg hebben aan een driepuntsschaal.

“Ik heb maar één keer helemaal niet mee eens gestemd en dat was bij de stelling over jacht. Dat komt ook omdat mijn vader jager is. Dus daar heb ik meer mee. Hier weet ik meer over en weet ik ook echt dat ik het er niet mee eens ben dus kon ik daarom wel dit invullen. Het raakte me persoonlijk meer dan de andere stellingen”.

Partijen

“Ik weet het niet allemaal eigenlijk. Kan ik dat gewoon invullen of is dat heel raar?” vraagt de participant na het lezen van de vraag. Ik zeg haar dat ze het zo moet invullen zoals zij zelf zou doen. Vervolgens vult ze overal ‘ik weet het niet’ in.

Bij alle partijen heeft de participant ‘Ik weet het niet’ ingevuld: “Ik vond het op zich wel een goede vraag, maar voor mij niet van toepassing. Omdat ik zelf nog nooit heb gestemd.. Niet veel er over weet..”. Ze had wel opgemerkt dat de vraag gericht was op de toekomst, maar dan nog zou ze bij deze antwoorden blijven. “Ik weet gewoon niet waar ze allemaal voor staan, eigenlijk..”. Ze had het daarom wel fijn gevonden als per partij kort aangegeven werd waar hij voor staat.

Nadat ze het had ingevuld zag de participant dat ze deze vraag ook over had kunnen slaan. “Door dat scrollen heb ik dat niet meteen doorgehad”.

Resultatenschermb

Haar eerste reactie op het resultatenschermb is: “Wat is dit? Oh..”. Ze leest de uitleg en vraagt: “Moet ik hier op analyseer kl... oh..”. Ondertussen verdwijnt de uitleg al en verschijnt de eerste analysemogelijkheid. “Moet ik uhh... oké.. Ik begrijp het niet helemaal. Moet ik dit nog invullen of uhh..”. Ze kijkt alleen naar de eerste mogelijkheid en zegt dat ze alles belangrijk vindt, daarna gaat ze niet verder op onderzoek uit.

Mening over het resultaat/schermb

Uit het nagesprek blijkt dat de participant de uitleg over het resultatenschermb niet had opgemerkt, omdat ze toen druk bezig was met het begrijpen van het resultaat. Ze had moeite met het interpreteren van het assenstelsel: “Ik had wel zo iets van oeps, hoe moet dit precies.”. Het was haar niet in één keer duidelijk hoe het werkte en waar je precies naar moest kijken. “Ik heb nu zoiets van oké leuk, maar ik weet nog altijd niet waar ze voor staan eigenlijk.”. Daarnaast weet de participant niet de exacte betekenis van de termen in het assenstelsel. Ze heeft er wel een beeld bij, maar kan de betekenis niet uitleggen. “Ik zou daar op zich wel een uitleg van willen, maar ze gaan er natuurlijk vanuit dat je het al weet. Ik zou het zelf dan googelen.”.

Analysemogelijkheden

De participant had zelf geen gebruik gemaakt van de analysemogelijkheden, mede omdat ze deze niet begreep en niet van allemaal op de hoogte was. Wanneer ik haar de mogelijkheid ‘vergelijk partij met uw antwoorden’ laat zien zegt ze: “Oooh oké. Dat maakt het wel handig. Dit was me niet opgevallen. Ik heb die uitleg gewoon niet kunnen lezen.” Wat haar betreft zou er een kopje ‘uitleg’ tussen mogen staan waar dit soort dingen in beschreven worden. Als deze optie bij haar bekend was, zou ze hem wel graag gebruikt hebben.

‘Positie per stelling’ vindt de participant ook handig: “Een nog wat duidelijker overzicht.

Duidelijker dan de vorige, omdat het een overzicht is van alle partijen. Beide zijn natuurlijk zeer handig, maar het ligt er aan of je specifiek verder wil gaan op die ene partij die uit Kieskompas komt, of gewoon alles”. Als verbeterpunt geeft de participant aan: “Ik zou graag nog een tekstje willen per partij in met waar ze dan voor staan, want nu moet je per stelling gaan klikken en dan de hele tijd onthouden van daar waren ze het wel mee eens en daarmee niet.. Als er gewoon een klein verhaaltje bij elke partij kan komen met de belangrijkste uitgangspunten en ideeën zou dat voor mij wel handig zijn.” De analysemogelijkheid ‘selecteren van belangrijke thema’s’ zou de participant niet gebruiken, omdat ze alle thema’s belangrijk vindt en daarom allemaal wil laten meewegen in het resultaat.

Politiek begrip

De participant heeft niet het gevoel dat haar kennis van de politieke partijen is vergroot: “Ik dacht hierna weet ik wel meer van wie vindt wat, maar dat heb ik niet echt..”. Later in het gesprek zegt ze: “Voor meer kennis zou ik het nog een keer thuis moeten doen en even rustig gaan kijken. Daar zal ik even wat meer tijd voor uit moeten trekken.”

De participant was niet van plan om te gaan stemmen, maar de stembulp heeft er toe geleid dat ze toch meer gemotiveerd is om zich te verdiepen in de politiek en deze verkiezing. “Dit is wel weer zo’n reality check waarvan ik denk, ooh dit kan echt niet. Dat ik hier gewoon niets over weet. Dus misschien wordt het eens tijd om gewoon.. ja.. want zoveel tijd kostte dit niet. Ik bedoel.. het was gewoon puur luiheid van te voren omdat ik dacht nahn, het zal wel. Terwijl iedere stem natuurlijk gewoon belangrijk is.. Dus ik ben nu wel gemotiveerder.”.

Mening over de papieren versie

De participant is niet zo enthousiast over de papieren stemhulp: “Omdat het zo weinig thema’s zijn weet ik niet.. nou ja het is in ieder geval veel minder breed dan de stemhulp. Het is op zich wel handig, maar veel kleinschaliger. Ik zou er misschien even naar kijken, maar me daar niet op richten.”

Hardop-werkmethode

De participant vond het confronterend om de stemhulp hardop in te vullen: “Omdat je dan denkt kut.. ik heb hier echt geen antwoord op. Waarom weet ik hier niks over? Dus ja in dat opzicht.. als je alleen op je kamertje bent, niemand weet wat je aan het doen bent.. En nu is het wel zo van, okeee... het valt wel op dat ik niet veel over dit onderwerp weet.”. Toch heeft ze de stemhulp naar eigen zeggen niet anders ingevuld dan dat ze normaal zou doen: “Nee dat niet. Ik heb het wel gewoon ingevuld zoals ik het zou invullen, maar je hebt wel een soort van schaamte als je ergens niets over weet of geen mening over hebt. Terwijl thuis denk je boeiend..”.

Het stoorde de participant niet dat er af en toe mensen de studieruimte binnen wilde komen, omdat ze wist dat ik daar op zou letten: “Ik had ook zo iets van, niet op letten gewoon blijven doorgaan en kletsen haha”.

Vragenlijst achteraf

“Oh moet ik dit ook hardop lezen?” vraagt ze wanneer ze de vragenlijst in handen heeft. Ik geef aan dat dit niet nodig is.

De participant kan geen antwoord geven op de eerste vraag, omdat ze nog geen enkele partij in gedachten had voordat ze de stemhulp in ging vullen. Ze plaatst daarom het antwoord ‘geen idee’ bij deze vraag. Ook bij de laatste vraag kan de participant geen antwoord geven omdat ze nog nooit heeft gestemd: “Ik heb nog nooit gestemd. Met de nationale verkiezingen was het pas mijn eerste jaar in Nederland, ik heb me er toen niet in verdiept. En toen was het voorbij voordat ik het wist.”.

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	Geen idee
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	PvdA
<i>Schaal links - rechts</i>	5
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	5
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Partij uitzoeken
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Neutraal
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...voorkeur bepaald
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nog nooit gestemd
<i>Resultaat</i>	CU / PvdA

Participant 9 – Vrouw van 21 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	03 03 2015
<i>Locatie</i>	Studentenhuis in Utrecht
<i>Duur</i>	00:34:49
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)
<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	21
<i>Opleiding</i>	Geschiedenis, WO, studiejaar 3
<i>Gemeente</i>	Utrecht
<i>Politieke interesse</i>	Veel interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, voor beide verkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp

Bijzonderheden

De participant krijgt tijdens het nagesprek een telefoontje van haar moeder en moet hier acuut op reageren (00:22:65 - 00:23:50). Daarnaast bleek de participant achteraf gezien, weinig tijd te hebben voor het onderzoek. De tweede vragenlijst is naderhand snel ingevuld, omdat ze om 13.00 uur met iemand had afgesproken en zich moest haasten. Het invullen van de vragenlijst is daarom niet opgenomen. Het invullen ging echter geruisloos en vrij snel.

Oefentaak

“Ik word er nou al kriebelig van dat ik iets moet zeggen” zegt de participant voordat ze start met de oefentaak. Tijdens het bekijken van de hoofdpagina vraagt ze: “Dit is gewoon de startpagina?”. Hierna klikt ze op ‘politieke partijen’. Na het bekijken van deze pagina zegt de participant dat ze het een duidelijke website vindt en niet zou weten hoe deze verbeterd zou kunnen worden. Ze wil net zeggen dat ze het handig zou vinden dat op deze pagina verwezen wordt naar de stemhulpen, maar treft op dat moment de stemhulpen aan. “Moet ik Kieskompas of StemWijzer aanklikken?”

Beginscherm

“Wat is het verschil?”, ik antwoord hierop dat het een andere manier van vragen is en met andere antwoordmogelijkheden. Waarna ze op ‘Start’ klikt zonder de titels te lezen.

Inleidende vragen

Zodra de participant de vragen ziet zegt ze: “Moet ik dit ook allemaal hardop doen?”. Ik zeg dat ze dat niet per se hoeft te doen, hoewel het achteraf gezien misschien beter was geweest om nogmaals te zeggen dat ze de stemhulp en alles wat daarbij komt kijken zo moet invullen zoals ze normaalgesproken alleen zou doen. Ze vulde nu de vragenlijst geruisloos in.

Stellingen

Bij de eerste stelling (windmolens) zegt de participant: “Hmm.. ik weet eigenlijk niet de nadelen en voordelen hiervan”. Ze twijfelt erg tussen de antwoordmogelijkheden ‘mee eens’ en ‘geen mening’, maar kiest uiteindelijk voor ‘mee eens’.

“Dit is ook weer zoiets waar ik het op zich wel mee eens ben maar waarvan ik me altijd afvraag is daar dan geld voor en waar komt dat dan vandaan.” zegt de participant naar aanleiding van stelling twee (bibliotheken). Ze klikt op ‘mee eens’, omdat ze bibliotheken wel belangrijk vindt.

“Ik heb hier echt geen mening over” zegt ze over stelling vier (voormalige landbouwgrond) en kiest voor het antwoord ‘geen mening’.

Bij stelling vijf (natuurgebieden verbinden) wordt gezegd: “Tja.. er staat niet echt wat dan de oplossing voor de boer is.. En als het alleen die boeren ten nadelen komt dan zou ik het niet willen, maar natuurgebieden verbinden is wel weer belangrijk.. ja ik weet niet. Niet genoeg informatie over om daar iets over te zeggen.”. Vervolgens klikt de participant op ‘neutraal’.

“Nou.. de Tour de France komt ook al naar Utrecht en verder geeft ik niet zoveel om sport, dus uhhh.. geen mening” is haar redenering bij de zesde stelling (sportevenementen).

De participant vindt het raar dat er bij de zevende stelling (groot wild) gelijk vanuit gegaan wordt dat de dieren overlast veroorzaken: “En onduidelijk wie dan willen dat die herten hier naartoe komen en waarom. Ik snap niet zo goed wat ze hier nou mee willen.. Geen mening.”.

Bij stelling acht (provinciale belastingen) geeft de participant aan dat ze er geen mening over heeft en het een moeilijke stelling vindt, toch wil ze eerst op ‘neutraal’ klikken, maar kiest dan snel voor ‘geen mening’.

In stelling negen (radio en televisie) wordt de nadruk gelegd op het woord ‘mag’: “Mag meebetalen.. Mag dat nu niet?” vraagt de participant zich af en kiest daarna voor ‘mee eens’.

“Het ligt er aan voor welke doeleinden.. Als het goede lange termijn investeringen zijn, dan denk ik ja. Meer bezuinigen niet altijd beter.” zegt de participant over stelling tien (spaargeld) waarna ze op ‘mee eens’ klikt.

Bij stelling elf (Amelisweerd) geeft de participant aan dat ze geen mening hierover heeft, omdat ze niet weet wat ‘Amelisweerd’ is. Om deze reden kiest ze voor ‘geen mening’.

Bij de veertiende stelling (openbaar vervoer) vraagt de participant zich af: “Ik snap dat ze korting krijgen net als studenten, maar ik snap niet helemaal waarom het voor hun gratis zou moeten zijn.. Nee snap ik niet.” en vult vervolgens ‘niet mee eens’ in.

“Ik heb geen idee wat de Rijnburgpolder is en wat het bezwaar zou moeten zijn om daar geen woningen te bouwen, dus.. geen mening” zegt ze bij stelling vijftien (Rijnburgpolder).

De participant weet niet wat er precies met ‘alle vormen van jacht’ wordt bedoeld in stelling zestien (jacht): “Ik weet niet of ze ook van die jacht bedoelen die goed is voor de natuur, zoals ze vaak doen als er te veel dieren komen van één soort en dat ze daar op jagen. Over het algemeen ben ik heel erg tegen de jacht, dus neutraal.”.

Over stelling twintig (sociale huurwoningen) zegt ze: “Ik weet niet of er een reden is waarom ze dat niet doen en waarom gemeenten gedwongen moeten worden..? Misschien hebben ze daar wel een hele goede reden voor, maar sociale huurwoningen zijn wel weer goed. Geen mening.”.

De participant vraagt zich bij stelling 21 (bus) af hoe vaak ‘regelmatig’ is, vervolgens zegt ze dat ze het wel belangrijk vindt dat er vaak een bus rijdt en klikt op ‘mee eens’.

“Ik weet niet precies wat de landelijke richtlijnen zijn en of ik vind dat dat heel veel strenger moet.. Dus ik kies voor neutraal.” zegt ze bij stelling 22 (milieuregels).

Bij stelling 23 (fietspaden) geeft de participant aan dat ze heel weinig kan zeggen over de plaatsen buiten Utrecht en dat ze daarom voor ‘geen mening’ kiest.

Over stelling 29 (oude kerken) zegt de participant: “Ligt er aan als deze kerken niet alleen een heel kleine gemeenschap dienen die het misschien ook zelf kunnen betalen, maar ik vind historische waarde van kerken wel heel belangrijk.” waarna ze op ‘neutraal’ klikt “Ik weet niet of er meer geld in gestoken moet worden, want ze doen het dus blijkbaar al wel.”.

“Het is wel belangrijk dat mensen van de natuur kunnen genieten, maar.. voor onderhoud is het misschien soms beter dat er plekken zijn waar geen mensen mogen komen. Maar meer.. ik weet niet hoeveel er al zijn en of ik echt vind dat er meer moeten.” is haar redenering over de laatste stelling (stille natuurgebieden). Uiteindelijk vult ze het antwoord ‘neutraal’ in.

Mening over de stellingen

Als ik de participant vraag wat ze van de stellingen vond zegt ze: “Het probleem is dat er staat moet dwingen, en dan denk ik doen ze het niet omdat ze het niet willen, hebben ze daar een reden voor, en waarom zouden ze gedwongen moeten worden. Dan denk ik al meteen wat zit daar dan achter?”

Daarnaast staat ook bij veel stelling moeten meer, en ik weet niet hoeveel er al zijn. Het zou fijn zijn als je bij elke stelling wat meer informatie zou krijgen over de huidige situatie.”.

Bij stelling vier (voormalige landbouwgrond) had de participant gekozen voor ‘geen mening’, omdat: “Ik snap niet waarom dit niet zou kunnen. Waarom zouden ze dat niet moeten toestaan? Wat voor reden zou daar dan voor zijn? Als ik wist waarom wel en waarom niet dan kon ik er iets over zeggen, maar nu niet. Als die grond nergens voor gebruikt wordt, zou ik zeggen ja. Maar als er een ander mooi alternatief is zou ik zeggen, nee. Het is een beetje lastig, nu zegt het mij gewoon niets.”.

Volgens de participant zat er geen stelling tussen die ze niet begreep: “Wel stellingen met meer of moet dwingen, maar het is niet dat ik het dan helemaal niet snap.”.

Mening over de antwoordmogelijkheden

De participant vindt de antwoorden ‘neutraal’ en ‘geen mening’ erg overeenkomen. Ze heeft het verschil niet duidelijk voor ogen: “Ik weet eigenlijk niet waarom ik voor welk antwoord heb gekozen”. De schaalverdeling daarentegen vindt ze wel fijn om mee te werken: “Het laat duidelijker dan een driepuntsschaal zien waar je wel verstand van hebt of wel een mening over hebt (helemaal mee eens) en waarvan je denkt daar ben ik het wel mee eens (mee eens). Over sommige dingen heb ik een sterkere mening dan over andere en hier kun je dat verschil in laten blijken.”.

Hierna geeft ze aan dat ze wel een gevoel heeft wat de andere twee antwoorden betekenen: “Bij neutraal vind ik het wel iets om over na te denken en bij geen mening is het meer dat ik er echt niets van weet, zoals bij economische onderwerpen.”. Ze was zich er niet van bewust dat een stelling voor de berekening van het resultaat buiten beschouwing wordt gelaten als je op ‘geen mening’ klikt.

Partijen

“50Plus niet, want ik vind één belangenpartijen gewoon niets. CDA als ze goede standpunten zouden hebben, maar eigenlijk wil ik uit principe niet op christelijke partijen stemmen dus zeer onwaarschijnlijk. CU het zelfde. D66 is heel waarschijnlijk, want daar stem ik waarschijnlijk op. GroenLinks kan ook wel, hoewel ik me afvraag of voor hun idealen wel genoeg geld is en of het wel realistisch is, maar ik ben het wel eens met milieudingen. Dus wel redelijk waarschijnlijk. PvdA ook wel redelijk waarschijnlijk. PvdD te veel één belangenpartij. PVV nooit van me leven. SGP ook niet. Beide uit grondbeginselen, PVV haat ik eigenlijk gewoon. SP gemiddeld. VVD hetzelfde. Is eigenlijk heel onlogisch, maar toch wel waar. De laatste vier ken ik allemaal niet dus daar doe ik geen mening. Alle regionale partijen denk ik dat dat zijn. Gok ik zo. Die ken ik niet.”.

De participant vond het goed dat deze vraag gesteld werd en ze vond het fijn om te laten weten dat ze tegen bepaalde partijen is en weer voor anderen. Toch vond ze het vrij lastig om te oordelen over bijvoorbeeld de VVD en SP. Ook al zijn deze partijen erg verschillend, geeft ze aan dat de waarschijnlijkheid of ze ooit op de partijen zou stemmen gelijk is.

Pas nadat ze de vraag had ingevuld, zag de participant dat ze deze ook over kon slaan. Echter zou ze de vraag niet snel overslaan: “Ik vind het niet erg om in te vullen”.

Resultatenschermb

“Wat moet ik nu doen?” vraagt de participant zodra ze het resultatenschermb ziet. Ze maakt niet uit zichzelf gebruik van de analysemogelijkheden en doet dit normaalgesproken ook niet: “Meestal als ik dit doe, kijk ik na het invullen van de stemhulp naar de specifieke partijprogramma’s. Nu weet ik namelijk van heel veel dingen niet echt wat er aan de hand is. Dat is de enige reden waarom ik niet zo veel aan een Kieswijzer zou hebben, omdat ik bij alles denk als iemand me goede argumenten geeft (vragenlijst verschijnt en wordt weg geklikt) ik wel over te halen ben.”.

De participant kijkt in principe alleen naar het resultaat en kijkt vervolgens verder naar de partijen waar ze qua advies dichtbij zit of waar ze zelf benieuwd naar is. “Mijn grootste reden om te stemmen is om ervoor te zorgen dat partijen waar ik het totaal niet mee eens ben, zoals de PVV, het in ieder geval niet worden”. Het resultaat van Kieskompas komt overeen met haar verwachtingen en is hetzelfde als

voorgaande keren dat ze een stemhulp heeft ingevuld. “Het komt waarschijnlijk omdat als je zegt dat je dingen als kunst en cultuur en milieu belangrijk vindt, je automatisch dicht bij GroenLinks komt.”

Mening over het resultaat/scherm

Het resultaat was voor de participant in één oogopslag duidelijk: “Ik ben dit assenstelsel onderhand wel gewend. We hebben het zelfs op de middelbare school gehad. De termen zijn daarom ook bekend voor mij.”. De uitleg die in het begin verschijnt was haar niet opgevallen.

Analysemogelijkheden

Over het selecteren van belangrijke thema's zegt de participant: “Het is meer dat ik dat ik iets niet onbelangrijk vind, maar niet over elk onderwerp veel kennis heb. Zoals economie bijvoorbeeld. Ik kan hier vrij weinig over zeggen, maar het is niet dat ik het onbelangrijk vind.”. Ze laat daarom alle onderwerpen in haar selectie op 'ja' staan.

Ze zou verder geen gebruik maken van de analysemogelijkheden: “Ik wil liever naar de plannen van de partijen kijken waarbij ik in de buurt zit. Het valt me wel op dat ik nu meer van D66 afzit dan normaal. Dus daarom zou ik wel overwegen om van de D66, PvdA en GroenLinks hun plannen te gaan bekijken. Daar zou ik misschien ook de analysemogelijkheden voor kunnen gebruiken.”. Ik laat haar zien dat ze dit eventueel ook zou kunnen doen met de mogelijkheid 'vergelijk partij met uw antwoorden'. De participant wist niet van het bestaan van deze optie af, maar zou nu ze het kent, het handig vinden om te gebruiken: “Als je nu zo kijkt naar deze stelling (bus), hier was ik het wel mee eens, maar het is niet iets wat ik zo belangrijk vind dat ik een partij er op af zou rekenen.”. Als ik haar vraag of ze de optie zou willen hebben om per stelling aan te geven of ze die belangrijk vindt of niet, dan zegt ze: “Van mij hoeft Kieskompas niet zo precies te zijn in het resultaat. Ook al zit een partij verder af van mijn advies, toch heb ik het gevoel dat ik daar op kan stemmen. Dus ik laat me niet te veel beïnvloeden door het resultaat.”.

Politiek begrip

Ze geeft aan dat ze niet veel politieke kennis heeft van de onderwerpen die in de provincie Utrecht spelen. “Ik voel me als student niet heel betrokken met de provincie. Ik weet vrij weinig over wat er in mijn omgeving afspeelt. Landelijk heb ik meer kennis.” De participant heeft niet meer kennis verkregen door het invullen van de stemhulp: “Eigenlijk heb ik niet meer kennis. Over de onderwerpen die nu spelen misschien wel. Ik heb deze vorig jaar ook ingevuld en ik heb het gevoel dat het elke keer een beetje hetzelfde is. Ik kom sowieso ook elke keer bij dezelfde partijen uit.”.

“Ik vind het wel fijn om elke keer weer even te zien dat ik nog in die linker bovenhoek zit. Als ik rechts uit zou komen zou ik wel goed nagaan waar dat door komt.”. Toch maakt het invullen van de stemhulp haar niet gemotiveerder om te gaan stemmen.

Mening over de papieren versie

De participant zou de papieren versie van de stemhulp niet gebruiken: “Ik zou alleen de online Kieskompas invullen, omdat je daar meer mogelijkheden hebt. Vijf stellingen is weinig.. Zullen wel de belangrijkste zijn.. Maar nee ik denk niet dat ik hier serieus gebruik van zou maken, misschien dan meer voor de lol. Wat wel fijner is aan de papieren versie, is dat je kan zien waarom een partij iets zegt. Het argument mist aan de online stemhulp.”.

Hardop-werkmethode

“Je staat nu erg onder druk om je mening over iets te geven. Ik denk dat als ik het normaal invul dat ik dan minder goed nadenk over een antwoord. Omdat je het nu hardop moet zeggen denk je iets meer na over je keuze. Het klinkt alleen naar mijn idee heel stom waarom ik het wel of niet ergens mee eens ben. Zoals bij de stelling over jacht bijvoorbeeld. Het lijkt niet echt ergens op gebaseerd, want ik weet het dan niet echt.. maar ik ga meer van het eerste gevoel uit dat ik ergens bij heb. Als je het hardop moet doen ga je er

meer bewust over nadenken.” zegt de participant als ik haar vraag hoe ze het invullen van de stemhulp op deze manier ervaren heeft.

De participant geeft aan vaak naar de websites gaat van de partijen die haar voorkeur hebben zoals GroenLinks en PvdA. Ze baseert haar keuze vervolgens op de informatie die ze op de websites treft. Ze kijkt onder andere niet naar partijen als CDA en CU, omdat ze vindt dat religie niet in de politiek thuishoort.

Vragenlijst achteraf

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	D66
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	PvdA of D66
<i>Schaal links - rechts</i>	4
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	6
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Standpunten controleren
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Neutraal
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...twijfelen over voorkeur
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Ja
<i>Resultaat</i>	SP / 50Plus / PvdA

Participant 10 – Vrouw van 23 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	04 03 2015
<i>Locatie</i>	Universiteitsgebouw Drift
<i>Duur</i>	00:58:47
<i>Versie</i>	Stemhulp zonder kopjes (versie 2)
<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	23
<i>Opleiding</i>	Sociaal Pedagogische Hulpverlening, HBO, studiejaar 4
<i>Gemeente</i>	Utrecht
<i>Politieke interesse</i>	Gemiddelde interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, voor beide verkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, ik gebruik altijd de stemhulp StemWijzer

Bijzonderheden

De participant beweegt tijdens het lezen van de stellingen en het hardop denken veel met haar muis over het beeldscherm. Ze onderstreept of omcirkelt tijdens het denken bepaalde (ant)woorden en selecteert ook regelmatig de gehele stelling.

Oefentaak

“De website springt snel over” zegt de participant wanneer ze probeert de onderwerpen te lezen. Dat maakt het volgens haar een beetje verwarrend. Ze heeft elke keer opnieuw niet genoeg tijd om de stelling te lezen voordat hij verspringt en moet daardoor telkens terug klikken. Hierna bekijkt ze de rest van de hoofdpagina en zegt: “Ik vind het eigenlijk niet zo’n handige website”.

Tot slot komt ze bij de stemhulpen terecht en vraagt: “Deze was het hè?” terwijl ze naar StemWijzer wijst. Ik vertel haar dat Kieskompas de juiste is voor dit onderzoek en ze opent vervolgens deze stemhulp.

Beginscherm

“Deze is helder, start” is het enige wat de participant zegt bij het beginscherm.

Inleidende vragen

Zodra de vragenlijst in beeld verschijnt begint ze met invullen maar zegt daarbij: “Ik vind het bijzonder dat ik mijn eigen gegevens moet invullen. Volgens mij heeft dat geen invloed op waarop ik moet gaan stemmen. Dus het lijkt me dat ze dit gebruiken voor andere doeleinden.”. Ze gaat door met het beantwoorden van de vragen en zegt even later: “Ik weet bijna zeker op wie ik ga stemmen, want ik ben nogal kiesvast. Toch twijfel ik wel elk jaar weer.” Na het invullen merkt de participant het volgende op: “Dit is nu een beetje onhandig, want er staat onderaan dat je de vragen mag overslaan. Dus je moet altijd vooraf goed lezen.” waarna ze op ‘ga verder’ klikt.

Stellingen

Bij de eerste stelling (provinciale belastingen) geeft de participant tijdens het lezen al aan dat ze het woord ‘opcenten’ niet kent. “Oké dit is echt iets waar ik geen verstand van heb. Ik ga geen mening invullen, want ik weet echt niet wat het is.”.

Over stelling twee (Rijnsburgpolder) zegt ze: “Ik woon wel in Utrecht, maar ik ken de Rijnsburgpolder niet. Ik vind zelf dat er meer gedaan moet worden aan het renoveren van woningen en niet per se er bij bouwen. Dus ik ben het er niet mee eens.”.

De participant vindt stelling vijf (ganzen) een aparte vraag: “Kennelijk is het dus iets waar de provincie druk in gesprek over is. Het lijkt mij logisch als er soms dieren moeten worden gedood als dat nodig is, dus ik ben het er mee eens, maar niet helemaal want je moet wel oppassen.”.

Over stelling zes (milieuregels) weet ze te weinig: “Ik weet niet wat de landelijke richtlijnen zijn. Er is ook geen uitleg hierover. Ik ga hier weer geen mening invullen, omdat ik gewoon niet weet waar het hier over gaat.”.

Bij de zevende stelling (groot wild) gaat de participant voor het antwoord ‘neutraal’. “Ik vind wel dat er meer ruimte moet zijn voor wild, maar overlast vind ik ook wel weer behoorlijk heftig. Ik snap de stelling wel. Het is wel iets dat speelt. Ik ga voor neutraal.”.

De stelling hierna (stille natuurgebieden) wordt tevens beantwoord met ‘neutraal’, maar het lijkt alsof de participant deze stelling niet gelezen heeft en per ongeluk doorklikt.

Over stelling negentien (sportevenementen) zegt de participant: “Volgens mij gebeurt dat al en ben ik toch iets meer op de hoogte als ik dacht. Met de Tour de France is Utrecht volgens mij behoorlijk bezig.. Maar ik weet niet of dat vanuit de gemeente of provincie komt.” waarna ze voor ‘mee eens’ kiest.

“Ik vind dit een rare vraag. Dus als de gemeente zegt ik wil de bibliotheek sluiten, dan zegt de provincie ik hou hem open. Ik denk wel dat bibliotheken bereikbaar moeten blijven, maar of de provincie

daar direct aansprakelijk voor gesteld moet worden vind ik lastig. Ik ga hier neutraal doen.” zegt ze over stelling 21 (bibliotheken).

Stelling 23 (natuurgebieden verbinden) vindt de participant een erg lange vraag, maar ze lijkt de stelling wel te begrijpen en vult het antwoord ‘helemaal mee eens’ in.

Bij stelling 25 (spaargeld) zegt ze: “Hier heb ik echt geen verstand van. Ik wist niet dat de provincie spaargeld heeft. Maar.. Jeetje ik loop hier gewoon vast.. Bezuinigen is soms goed, maar soms ook niet. Maar spaargeld uitgeven.. daar bereik je denk ik ook niet veel mee. Ik ben hier neutraal in.”.

“Ik ben het er mee eens dat er voldoende sociale huurwoningen moeten worden gebouwd, maar of de gemeentes daarvoor moeten worden gedwongen.. En de woningstichtingen ook niet gewoon nieuwe woningen aankopen in plaats van weer bouwen.. Er wordt erg veel gebouwd kennelijk.. Ik ga toch voor mee eens, omdat ik wel vind dat er voldoende daken moeten zijn.” redeneert de participant naar aanleiding van stelling 27 (sociale huurwoningen).

“Dit vind ik ook weer een hele rare vraag” zegt de participant zodra ze stelling 29 (Europese Unie) heeft gelezen. “Veel te lange zin” en ze leest de zin nogmaals. “Volgens mij heb je ook hier weer veel meer interesse nodig in de politiek dan ik heb. Ik ga daarom voor geen mening.”.

Over stelling 30 (openbaar vervoer) zegt ze: “Ik vind niet dat het gratis moet zijn, maar wel goedkoop. Je kan beter iedereen goedkoop laten reizen dan bepaalde mensen heel duur en andere mensen gratis. Ik ga voor neutraal.”. Na vier keer klikken reageert de website nog steeds niet: “Nou, de website loopt even vast.. Oké dit is onhandig aan de website. Hij reageert kennelijk niet altijd als je klikt.” ondertussen blijft ze op verschillende antwoordmogelijkheden klikken, om verder te kunnen gaan. Bij ‘geen mening’ gebeurt er uiteindelijk wel wat, maar dit was niet het antwoord dat ze wilde geven. De participant gaat daarom terug om het antwoord te wijzigen in ‘neutraal’.

Mening over de stellingen

De participant geeft ze aan dat ze de stellingen over het algemeen heel duidelijk vond. Bij de stelling over ‘opcenten’ miste ze echter een uitleg over de betekenis van dit woord: “Provinciale belastingen zegt me al weinig en opcenten dan al helemaal niets. Dit is kennelijk het officiële woord ervoor. Ik had liever een wolkje gehad waar even kort instond wat het inhoudt, zodat ik op basis daarvan kon bedenken wat ik er dan van vind. Ik wil wel graag weten wat opcenten zijn en wat dat voor mij inhoudt en de rest van de bevolking. Ik weet nu gewoon niet wat het onderwerp is.”.

Ze geeft aan niet bekend te zijn met de Rijnenburgpolder en ze haar keuze daarom gebaseerd heeft op het onderwerp ‘bouwen van woningen’: “Rondom Utrecht is al veel gebouwd. Leidsche Rijn is daarvan een goed voorbeeld. En omdat ik vooral voorstander ben van renoveren en niet overal maar weer nieuwe huizen bouwen heb ik gekozen voor dit antwoord. Op basis daarvan kon ik het wel redelijk baseren, maar ja het zou wel fijn zijn als ik weet waar dit precies over gaat.”.

Stelling drie (windmolens) vindt de participant heel helder: “Het gaat niet echt over moeilijke zaken, maar om wat voor energie je belangrijk vindt. Zo lees ik hem.”

Over stelling vier (jacht) is de participant minder te spreken: “Dit vond ik een beetje een bijzondere vraag. Hier heb je dus weinig kennis van hoe het nu is, maar ik geloof niet dat verbieden van jacht de oplossing is om alle dieren op hun plek te houden. Maar ik vind ook niet dat je moet over bejagen alleen als het nodig is moeten dieren kunnen worden geslacht.”. Als ik haar vraag of ze weet wat er precies bedoeld wordt met ‘alle vormen van jacht’ zegt ze: “Bij jacht denk je vooral aan schieten.. Uhm.. Dat is wel een goede vraag. Hier heb ik niet zo goed over nagedacht. Ik denk vooral aan afschieten eigenlijk, of uhh klemmen.. Dat laatste zou ik verschrikkelijk vinden, want dan gaat een dier op een hele nare manier dood. Ze hadden hier nog wel wat meer uitleg mogen geven. Wat is nu verboden en toegestaan en waarover discussiëren ze nu.”.

De participant legt haar keuze voor ‘geen mening’ bij stelling zes (milieuregels) als volgt uit: “Ik heb geen idee wat de huidige landelijke richtlijnen zijn over milieuregels. Om zo’n vraag in te vullen vind ik dat wel erg belangrijk om te weten.” Ze zou tussentijds geen informatie opzoeken op internet, omdat ze de stembulp liever eerst op deze wijze invult zodat ze kan zien waar ze wel en waar ze geen kennis over

heeft en haar resultaat zo betrouwbaar mogelijk is. Toch zegt ze: “Maar zodra hiernaast een uitleg zou staan, zou ik er direct gebruik van maken. Dat weet ik zeker.”.

Stelling zeven (groot wild) vond de participant een lastige vraag: “Ik vind wel dat er genoeg ruimte moet zijn voor de dieren, maar ik weet niet of het goed is dat ze overlast veroorzaken. Maar het is natuurlijk de vraag wat voor overlast en wanneer vinden mensen iets overlast. Dus dit vond ik eigenlijk niet zo’n hele goede vraag.”. Ze heeft voor ‘neutraal’ gekozen, omdat het wel een onderwerp is dat ze belangrijk vindt en ze er ook wel degelijk een mening over heeft, maar dat ze nu te weinig informatie heeft om goed antwoord te kunnen geven op deze specifieke vraag. “Als we naar milieuregels terugkijken, daarvan weet ik echt niet wat het is. Daar heb ik nu ook eigenlijk nauwelijks mening over volgens mij.. Ik vind het belangrijk dat ze er zijn, maar.. ja.”.

Stelling tien (duurzame energie) wordt door de participant gezien als een complexe zin: “Misschien had die makkelijker geformuleerd kunnen worden. Na een tweede keer lezen is die wel gewoon duidelijk”.

Ze loopt de stellingen door en zegt: “Er zijn maar weinig woorden die ik niet snap. Als ik ergens moeite mee heb ligt het eerder aan de formulering. Dit vond ik een stomme vraag, 28. Heeft dit keer voornamelijk met mijn gevoel te maken. Het is de vraag wat ze bedoelen met recreatiegebied. Is dat Walibi of hier een meertje in de buurt.. Dus dit is wel een groot woord vind ik. En ze gaan specifiek op horeca in. Ik ben tijdens het invullen daarom ook erg van de horeca uitgegaan, terwijl ik achteraf denk van als iemand fietsen verhuurt dan zou ik het anders zien. Ik vind dat mensen van de natuur moeten genieten, dus ga het dan voor al promoten. Maar nu gaat het eerder over ziek uitgaan, bier drinken, eten et cetera. Het tweede deel van de zin is wel weer heel duidelijk en hier heb ik uiteindelijk mijn antwoord op gebaseerd, omdat ik niet wil dat natuur ten koste gaat van geld. Zo mogen uitbreiden, dus dan zeg je ja.. Maar ten koste van de natuur, nee.”.

“Stelling 29 over de Europese Unie snapte ik niet zo goed. Ik heb geen idee wat voor belangen Utrecht behartigt in de Europese Unie. Ik dacht dat Nederland dat doet en niet Utrecht haha. Dus dit was een moeilijke vraag voor mij om te antwoorden. Zoals je ziet heb ik geen mening ingevuld door te kort aan informatie.”

Na het bespreken van de stellingen geeft de participant nog aan dat ze het jammer vindt dat geen enkele stelling betrekking heeft op jongeren, zo zegt ze: “Het gaat voornamelijk over huizen bouwen, natuur en 65-plussers, maar weinig over jongeren. Wij zijn zelf jongeren.. houdt de provincie zich daar dan niet mee bezig?”.

Mening over de antwoordmogelijkheden

De participant vult ‘neutraal’ in als ze wel een mening heeft, maar geen duidelijk antwoord kan geven door eventueel de formulering van de stelling of te weinig kennis over het onderwerp. Ze kiest voor ‘geen mening’ als ze niets over het onderwerp weet en daarom geen antwoord kan geven. “Geen mening heeft natuurlijk wel iets neutraals”. Even later zegt ze: “Geen mening kan natuurlijk ook betekenen dat het er niet toe doet. Je stelt een hele goede vraag. Neutraal voelt voor mij wel iets meer als een mening, dan geen mening haha. Maar dat komt ook door de posities van de knoppen. En geen mening heeft ook een aparte kleur. Geen mening geeft denk ik vooral aan dat het er voor jou niet toe doet.”.

De schaalverdeling vindt de participant heel fijn: “Je kan als je op mee eens klikt, laten zien dat je nog wel een paar kritische puntjes hebt, want anders had je voor helemaal mee eens gekozen. Dat wil zeggen dat je volledig achter de stelling staat. Zo is het ook bij de andere kant van de schaal. Alleen geen mening en neutraal blijft tricky, wanneer heb je nou geen mening en wanneer ben je neutraal?”.

Partijen

“Ik vind het een hele lange waslijst. Je kan het wel overslaan. Toch ga ik hem wel even invullen om te kijken of het idee wat ik hem klopt met wat de uitslag is van de test. 50Plus vind ik behoorlijk rechts en ik vind ook dat ze iets te veel zitten om wat voor hun belangrijk is, dan voor toekomstige generaties. Zeer onwaarschijnlijk. Bij CDA acht ik de kans wel wat groter. Ik kom zelf uit een christelijk milieu. CU geef ik

daarom ook een zeven. D66 ook een zeven. GroenLinks een tien, want daar stem ik altijd op. PvdA.. Ja ik adviseer mijn vriend altijd PvdA, omdat hij nooit weet wat hij moet stemmen. Doe ik acht. PvdD krijg ik vaak uit de kieswijzers. Dus zou ooit eens kunnen dat ik daar toch op ga stemmen. PVV is een nul. SGP ga ik voor een vier, omdat ze zo nu en dan toch hele goede punten hebben. Maar ik vind de omslag niet heel geweldig. SP, een acht of een negen. VVD, ergens in het midden. Provincie@inwonersbelangen ken ik helemaal niet. Ik zet daar geen mening. StemNL ken ik ook niet. Vrijzinnige partij ken ik niet en de Libertarische partij heb ik van het weekend pas het eerst over gehoord, maar geen idee wat het is. Ga verder.”.

Deze vraag vond de participant bijzonder. Ze kan zich herinneren van eerdere keren dat ze een stemhulp heeft ingevuld, dat je kon kiezen bepaalde partijen niet mee te laten rekenen: “Je vult dan heel makkelijk alle partijen in waarvan je denkt, nou daar ga ik toch niet op stemmen. Maar hier laten ze je eerst nadenken over wat jij denkt dat je niet zal gaan stemmen en vervolgens krijg je daarop een antwoord of dat een beetje klopt. Dus ik vond het wel fijn. En je ziet ook gelijk even op welke partijen je precies allemaal kan stemmen in jouw omgeving.”.

Ze had graag gezien dat er een toelichting per partij was waar ze op kon klikken, zodat ze deze vraag nog beter kon beantwoorden. Voornamelijk voor de onderste vier partijen had ze dit erg handig gevonden, omdat ze deze niet kent. Dit is tevens de reden dat ze bij deze partijen ‘geen mening’ heeft ingevuld. Het onderscheid tussen de antwoorden ‘ik weet het niet’ en ‘geen mening’ is voor haar niet duidelijk.

Ondanks dat ze de uitleg onderaan de pagina had gemist, had de participant aan de hand van de titel direct door dat haar antwoorden op deze vraag geen invloed hadden op het uiteindelijke resultaat van de stemhulp. De ‘Sla over’ knop daarentegen, viel haar gelijk al op. Dit kwam omdat ze voordat ze begon met invullen eerst naar beneden scrolde om de pagina te bekijken. Verder zegt ze: “Het zal vooral voor Kieskompas wel een goede test zijn om te zien welke partijen wel en niet bekend zijn en waar mensen op zouden stemmen. En voor mij ook, maar meer om te kijken waar ligt mijn kennis op dit moment.”.

Resultatenschermb

De participant leest de eerste zin voordat de uitleg verdwijnt: “Oké.. ik heb volgens mij best veel neutraal gestemd.. Ik ben behoorlijk links progressief, op zich wel iets dat ik had verwacht. 50Plus is wel een stuk meer links dan ik dacht. Ik zit dicht bij SP dan bij GroenLinks en PvdD, dat vind ik wel bijzonder. Even kijken hoor.. Maar ik kan nog thema’s selecteren die ik heel belangrijk vind.”.

Mening over het resultaat/schermb

Ze vond het direct duidelijk waar je als gebruiker naar moet kijken om het resultaat te vinden. “De rode stip valt goed op. Die was voor mij heel duidelijk en ook dat je kan zien hoe dicht je bij de partijen staat. Dat komt niet omdat ik de uitleg had gelezen. Die is mij niet opgevallen. Het zou handiger zijn als ze die wat duidelijker in beeld laten komen. Het assenstelsel heeft niet per se een uitleg nodig, maar het is wel fijn om de mogelijkheid te hebben er even op terug te vallen. Dan had ik ook direct gezien wat welke as betekent en dat ik dingen kan vergelijken. Dit had ik dus niet gezien.” hierna klikt ze op ‘vergelijk partij met uw antwoorden’.

Analysemogelijkheden

Ze loopt het rijtje met thema’s door, maar komt tot de conclusie dat ze alles belangrijk vindt en daarom niets wil veranderen. Vervolgens klikt ze op ‘positie per stelling’, merkt op dat haar eigen antwoord ook aangegeven staan en klikt hier op, maar op dat moment verschijnt de vragenlijst in beeld. “Wat is hier aan de hand? Oké ik klik op uw antwoord, maar ik krijg nu een heel ander scherm voor me dat ik dus... kan wegklikken.”. Door de plotseling verschenen vragenlijst is ze zodanig afgeleid, dat ze hierna niet verder gaat met de analysemogelijkheid. Ze klikt op ‘overige functies’, bekijkt deze kort en zegt: “Volgens mij ben ik hier klaar mee. Ja ik ben er uit. Ik ga nadenken of ik toch niet eens een keertje anders ga stemmen.”.

In het nagesprek ontdekt ze de mogelijkheid 'vergelijk partij met uw antwoorden' door de uitleg in zijn geheel te lezen. "Deze mogelijkheid hadden ze beter in beeld mogen brengen. Ik vind dit heel fijn, want je kan beter zien op welke vlakken je het eens en oneens bent dus hier kun je ook beter je keus voor een partij op baseren. Dat is wel prettig. Als ik wist van deze mogelijkheid had ik er gebruik van gemaakt. Een goede optie, maar niet handig uitgewerkt." Na het bekijken van de PvdA kijkt ze nog even naar de antwoorden van de SP. Dit keer heeft ze meer moeite met het openen van het venster: "Hij schiet wel snel weg".

Vervolgens bekijkt ze opnieuw de thema's: "Als hier ook gradaties hadden gestaan, zoals bij de antwoordmogelijkheden, dan had ik hier wel gebruik van gemaakt. Maar op deze manier niet, want ik vind niets onbelangrijk. Alles wel een beetje."

Van de derde optie 'positie per stelling', maakte de participant wel gebruik tijdens het zelfstandig invullen. "Deze snapte ik niet heel erg. Je moet per stelling kijken en dan zie je je eigen antwoord. Ik dacht eerst dat ik dan ergens op moest klikken, maar dat ging toen mis. Ik vind het wel fijn dat je in één oogopslag kan zien wie waar voor staat. Het helpt wel om verder te kijken. Het is wel handig, maar net niet handig uitgewerkt of zo. Niet heel vriendelijk voor digibeten." Ze zou ook hier graag een korte uitleg bij willen zien, zodat het direct duidelijk is wat je moet doen. Nu laten ze het aan de gebruiker over om hier achter te komen en dat vindt ze geen goede manier.

Politiek begrip

De politieke kennis van de participant is hoofdzakelijk niet vergroot, omdat ze uitleg over de onderwerpen mist. Ze kent wel de betekenis van de termen 'links' en 'rechts', maar niet van 'progressief' en 'conservatief'. Het lijkt haar prettig als ze hier een uitleg van kan vinden in de stemhulp. "Het is prachtig dat ik links progressief ben, maar wat houdt dit in voor mij en mijn stemgedrag?". Ze wist niet dat als je op één van de termen klikt er een uitleg verschijnt: "Dat moet je dus allemaal zelf ontdekken, dat is wel jammer aan deze website.", na bestudering van de termen zegt ze: "Het ziet er ook niet uit alsof je er op kan klikken. Het is eerder een plaatje."

Ook het vraagteken was haar niet opgevallen: "Dat komt denk ik omdat je hier rechts heel veel moet lezen, en hier links gaat kijken voor het plaatje. Het is dan niet duidelijk. Ze hadden het vraagtekentje misschien beter in het groene vlak kunnen plaatsen of snapt u iets niet klik hier, zoiets dergelijks. Want nu valt hij buiten je gezichtsveld en het draait ook nog. Ze hadden het vraagteken beter een vaste plek kunnen geven, zodat je weet waar je moet klikken als je het niet snapt."

Ze heeft niet het gevoel gemotiveerder te zijn na het invullen van de stemhulp: "Ik heb altijd geleerd, als je niet stemt mag je ook geen mening hebben. Dus dat is al een hele grote reden om te stemmen. Ik ben wel gemotiveerder geworden om mijn ogen te openen voor andere partijen. Vooral door het assenstelsel kan je goed zien waar je staat ten opzichte van.. Het is niet per se de juiste keuze om alles op opvoeding te baseren. Nu zou ik wel alle partijen die binnen de grijze cirkel staan verder gaan bestuderen. Wat houden deze partijen voor mij in en wat vind ik werkelijk belangrijk? Het is wel van belang dat ik mij niet blindstaar op één partij. De stemhulp helpt mij daarbij."

De participant heeft iets meer kennis verkregen over de onderwerpen die op dit moment spelen in Utrecht, maar over de partijen is ze niet veel meer te weten gekomen dan dat ze al wist. "Ik mis gewoon steeds uitleg. Nu zou ik eigenlijk naar hun eigen websites moeten gaan om te weten te komen wat ze precies vinden en waar ze voor staan. Nu weet ik dat nog niet." Ze heeft niet het idee dat je middels de analysemogelijkheden van de stemhulp de verschillende partijen goed met elkaar kan vergelijken. "Je weet wel wat ze hebben gezegd, maar niet waarom ze dat zeggen. Terwijl dat heel fijn is om te weten."

Mening over de papieren versie

Zodra ze de papieren versie ziet zegt ze: "Ik zou dit als aanvulling gebruiken en misschien zelfs eerder gebruiken dan het online invullen van de stellingen. Het is wel overzichtelijk. Hier wordt ook gewoon aangegeven wat hun mening hierover is. Als ze dit ook op Kieskompas zouden doen, zou dat wel helpen.

Het is een fijne aanvulling daarop. Wat onderwerpen betreft zou je ze naast elkaar moeten leggen. Eerst online invullen en dan deze lezen of andersom. Wel prettig alle standpunten onder elkaar, dat heb ik op de computer gemist.”.

Hardop-werkmethode

De participant vond het wennen om de stembulp op deze manier in te vullen, maar vond het niet vervelend om te doen: “Het werkt goed om je gedachten even op een rijtje te krijgen. Vaak ga je denk ik meer op je gevoel af, direct ja of nee. Terwijl ik nu nam ik iets meer de tijd om na te denken. Normaalgesproken zou ik bij geld zaken gelijk voor weet ik niet of neutraal kiezen, omdat ik daar weinig vanaf weet. Terwijl ik nu ga nadenken, snap ik wel echt wat er staat en dan pas denk ik, ik snap echt niet wat er staat dus ga ik neutraal of geen mening invullen.”.

Als ik haar vraag of ze de stembulp op een andere manier heeft ingevuld, omdat ik er nu bij ben, zegt ze: “Nee volgens mij niet. Niet dat ik weet ten minste. Het voelde niet ongemakkelijk dat je er naast zat, maar ik ben ook wel redelijk open in mijn politieke opvattingen zagezegd. En is niet zo dat mensen niet mogen weten wat ik denk of vind en wat ik niet ken.”.

Ze vond het geen probleem dat er af en toe achtergrondgeluiden te horen waren, alleen toen er iemand langs liep was de participant naar eigen zeggen even afgeleid.

Vragenlijst achteraf

Ze vult deze vragenlijst tevens hardop in: “Op welke partij was je van plan te gaan stemmen.. Nou dat heb ik al gezegd, GroenLinks. Zo ben ik immers opgevoed. Op dit moment nog steeds GroenLinks maar ik twijfel wel een beetje, want ik zie dat ik er behoorlijk ver vanaf sta. Dus eigenlijk moet ik verder onderzoeken hoe dat komt.”. Ze blijkt moeite te hebben met het invullen van de schaalvragen, omdat ze de betekenis van de temen niet goed kent.

<i>Partijkeuze VOOR de stembulp</i>	GroenLinks
<i>Partijkeuze NA de stembulp</i>	GroenLinks
<i>Schaal links - rechts</i>	3
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	5
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Meer inzicht
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Helemaal mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Helemaal niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...twijfelen over voorkeur
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Ja
<i>Resultaat</i>	SP / 50Plus / PvdA

Participant 11 – Man van 24 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

Datum | 05 03 2015

<i>Locatie</i>	Middelbare school in Leidsche Rijn
<i>Duur</i>	00:45:23
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)
<i>Geslacht</i>	Man
<i>Leeftijd</i>	24
<i>Opleiding</i>	Master eerstegraads docent algemene economie, WO
<i>Gemeente</i>	Houten
<i>Politieke interesse</i>	Gemiddelde interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, voor beide verkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Nee, ik gebruik nooit een stemhulp

Oefentaak

De participant ziet de tekst ‘Verbreding A27?’ en een foto van deze weg, waarbij hij zegt: “Ah hier rijd ik altijd over naar mijn werk”. Vervolgens scrolt hij verder naar beneden: “Hier staat het denk ik al handig, doe een kieshulp en dan staat hier.. Kieskompas. Ik heb hem nou al gevonden. Ik ben zo snel haha.”.

Beginscherm

Hij leest zowel de hoofdtitel als ondertitel voordat hij op ‘Start’ klikt.

Inleidende vragen

“30 stellingen dat vind ik wel veel” is het eerste wat de participant zegt als hij de tekst boven de vragenlijst ziet staan, waarna hij meer naar achter in zijn stoel gaat zitten. Daarna begint hij met het invullen van de vragenlijst en gaat hij automatisch dichterbij het scherm zitten. Na het invullen leest hij de zin onderaan de pagina: “[..] als u ze invult worden ze ge-an-o-ni-mi-seerd? Geanonimiseerd, moeilijk woord.” Daarna gaat hij op ‘Ga verder’.

Stellingen

Tijdens het invullen van de eerste stelling (jacht) geeft de participant al aan dat hij geen of nauwelijks verschil ziet tussen de antwoorden ‘mee eens’ en ‘helemaal mee eens’. De stelling begrijpt hij goed, maar de antwoordkeuzes vindt hij onduidelijk. Ook wanneer hij dit aangeeft zakt hij terug in zijn stoel. Hierna klikt hij nogmaals op ‘mee eens’ zonder stelling twee (recreatiegebieden) te lezen.

“Daar ben ik het niet mee eens, of helemaal niet mee eens.. Ja ik vind het hier gewoon onduidelijk en gek. Want niet mee eens en helemaal niet mee eens dat is voor mij echt gelijkwaardig.” zegt de participant bij stelling drie (culturele festivals).

Bij de vierde stelling (Europese Unie) zegt de participant: “Hier moet ik even over nadenken... Waarna ik hem aanmoedig om hardop te blijven denken zegt hij: “Die vind ik moeilijk om te beantwoorden want ik weet niet zo goed welke belangen worden behartigd dan. Nou dan vul ik wel neutraal in.”.

Over stelling zeven (milieuregels) zegt hij: “Dat weet ik eigenlijk niet zo goed. Daar heb ik geen mening over” en kiest hij voor het antwoord ‘neutraal’.

Zodra hij bij stelling twaalf (regionale ziekenhuizen) aankomt merkt de participant op dat bovenaan in het venster zichtbaar is bij welke stelling je bent: “Ik vind het wel handig dat je kan zien bij welke stelling je bent trouwens. Je kan ook je antwoorden terug zien. Dat is nog wel leuk.”. Hierna leest hij de stelling. In eerste instantie leest hij ‘ophouden’ in plaats van ‘openhouden’, maar komt hier achter na de tweede keer lezen van de stelling.

Na stelling dertien (cultuur) zegt hij: “Ik kies nou wel heel vaak voor mee eens en niet mee eens. Ik zit toch met die.. ja.. ik kies dan de twee middelste en niet de uiterste. Die staan voor mij eigenlijk helemaal voor niets er bij. Oh ik zie nu pas de geen mening knop trouwens! Die heeft een ander kleurtje.

Dus ik heb één keer op neutraal gedrukt terwijl ik op geen mening had kunnen drukken. Dat is dan een keer mis gegaan, want ik had wel een keer geen mening.”

Bij de zeventiende stelling (bibliotheken) zegt de participant: “Nou ik heb eigenlijk niet zo veel met bibliotheken. Daar heb ik gewoon geen mening over.”

“Ik zie nu ook ineens er boven staan dat alles een titel heeft. Wel jammer dat het zo klein is.” zegt hij aangekomen bij stelling negentien (voormalige landbouwgrond). Bij stelling 21 (sportevenementen) komt hij hierop terug: “Als je eenmaal hebt gezien dat er een titel boven staat ga je het iedere keer zien. Maar nu ben ik al bij vraag 21.. Maar goed..”

Over stelling 23 (provinciale belastingen) zegt hij: “Opcenten.. ik weet niet eens wat dat woord betekent. Provinciale belastingen wel. Hmm.. ik geloof er in dat je de belastingen zo laag mogelijk moet houden, dat dat het beste is voor de economie op langere termijn. Dus van mij hoeven ze niet lager. Dus wat doe ik daar ook alweer? (Hij leest de stelling opnieuw). Dan ben ik het daar dus wel mee eens, want ze moeten verlaagd worden.”

Bij stelling 24 (radio en televisie) geeft de participant aan dat hij nooit regionale radio en televisie kijkt en daarom ‘geen mening’ invult. “En nou weer economie.. Nou het gaat wel door elkaar”.

“Ik weet niet eens waar de Rijnenburgpolder ligt, dus geen mening” zegt hij over de laatste stelling (Rijnenburgpolder).

Mening over de stellingen

Het invullen van de stembulp kostte de participant meer tijd dan hij had gedacht. “Eerst dacht ik, ik ga snel door de stellingen heen, maar toen kreeg ik een paar vragen waarover ik toch wat langer na moest denken. Het waren er toch wel meer dan ik dacht. Ik dacht het zal wel leiden tot iets, en uiteindelijk leidde het ook wel tot iets maar ik ben er nog steeds niet over uit waar het nou toe heeft geleid.”

De participant vond het aantal thema's erg weinig: “Ze hadden maar vijf onderwerpen of zo leek het. Maar de stellingen zelf vindt hij erg duidelijk. Hij had enkel moeite met het woord ‘opcenten’ in stelling 23 (provinciale belastingen). “Ik baalde er een beetje van, er stond namelijk een woord achter provinciale belastingen dat ik niet kende. Het zal wel belastingen betekenen zelfs. Nou echt al sla je me dood ik zou niet weten wat het is. Het staat tussen haakjes dus ik kan het ook weglaten”. Daarnaast kende hij de locatie Rijnenburgpolder niet.

Het bleek inderdaad dat de participant stelling twee (recreatiegebieden) per ongeluk had overgeslagen. Hij herkende de stelling niet en gaf aan dat hij hier nooit ‘mee eens’ in zou vullen. Dit antwoord heeft hij tijdens het nagesprek nog even aangepast in ‘niet mee eens’.

Mening over de antwoordmogelijkheden

“Wat ik heel gek vond is dat ik die knop geen mening gewoon de eerste twintig vragen niet gezien heb. Bij stelling zeven heb ik neutraal ingevuld, terwijl ik daar geen mening over had.” zegt de participant uit zichzelf tijdens het nagesprek terwijl we het hebben over de inhoud van de stellingen.

Daarna zegt hij: “Of ik het nou ergens niet mee eens ben of helemaal niet mee eens, dan ben je het er nog steeds gewoon niet mee eens. Ik zie daar bijna geen verschil in. Ik kies dan maar voor de middenweg, maar ik heb geen idee of dat dan invloed heeft op mijn uiteindelijke resultaat. Niet dat ik daar dan heel erg mee zit onderweg. Als je er achteraf naar kijkt, dan ja.. (hij beweegt zijn armen omhoog). Je zou hem dan eigenlijk nog een keer moeten doen en voor de andere twee moeten kiezen en dan kijken of het ineens heel veel zou uitmaken. Ik heb geen idee eigenlijk.”

Als ik hem vraag of hij uit kan leggen wat het verschil is tussen de antwoorden ‘neutraal’ en ‘geen mening’ zegt de participant: “Nu ik er over nadenk is het verschil mij tussen geen mening en neutraal helemaal niet duidelijk. Als ik die knop geen mening had gezien had ik voor alle neutrale geen mening ingedrukt denk ik. Je kan neutraal wel als een mening zien.. Ik zie neutraal bijna als van het maakt me niet zo veel uit, je hangt er ergens tussenin, dus dat vind ik eigenlijk bijna tellen als geen mening. Voor mij mag dat beide één knop worden.”. Even later voegt hij daaraan toe: “Eigenlijk vind ik al die opties erg op elkaar lijken. Dat vind ik dan toch wel lastig.”. Hij had liever gehad dat je maar drie antwoorden kon kiezen: eens,

neutraal en oneens. Dat zou naar zijn mening voldoende zijn om de stellingen te beantwoorden en tevens duidelijker dan de schaalverdeling die nu gehanteerd wordt. “Nu twijfel je de hele tijd en ik zie het verschil bijna niet, dus dat vind ik gewoon lastig dan. Als je drie duidelijke opties hebt die echt van elkaar verschillen zou beter zijn. Ik vind het nu veel opties voor hetzelfde.”.

Partijen

“Nog een vraag, boven verwachting dit haha” zegt hij wanneer dit scherm verschijnt. “Ik weet het niet en geen mening is voor mij weer bijna hetzelfde” geeft de participant aan voordat hij begint met het invullen van de vragenlijst. “50Plus nou ik ben zelf nog geen 50 dus dat is heel onwaarschijnlijk. CDA, hangt een beetje in het midden. CU, ik ben wel christelijk opgevoed maar ik heb daar verder niks mee, nul. D66, daar mag ik de partijleider wel van. GroenLinks, ja ik heb wel wat met natuur maar het is toch niet mijn partij, vijf. Ik vind het wel leuk dat ze die logo’s van de partijen erbij hebben gezet. PvdA, neeuh vier. Ik heb wel wat met dieren, maar om nou echt op die partij te stemmen is het ook niet helemaal, drie. PVV is wel heel ver weg, doe ik niet. SGP, nee ga ik niet doen. SP ook niet. Ja VVD daar stem ik altijd op, zal het dit keer ook wel weer worden. Geef die maar een tien. Provincie@inwonersbelangen ken ik niet, ik stem eigenlijk ook nooit op regionale partijen. Je hebt niet de knop ken ik niet. Dan vul ik wel nul in. Geldt ook voor StemNL, Vrijzinnige Partij en de Libertarische Partij. Hé je kan ook overslaan! Dat is raar. (hij leest de zin onderaan de pagina). Waarom doen we dit dan?” hij haalt zijn schouders op en klikt op ‘Ga verder’.

Toen de participant deze vraag zag dacht hij: “Wat schiet ik hier mee op? Misschien help ik de makers van de site zo wel een beetje zodat ze een beeld krijgen van welke kant er op gestemd wordt. Maar ik had ook nog wel zoiets van misschien moet ik het wel overslaan. Als ik thuis was zou ik dat waarschijnlijk wel gedaan hebben.”. Hij had al snel de knop ‘Sla over’ gezien en wist daarom al voordat hij begon met het beantwoorden van de vraag van deze mogelijkheid af. “Ik ging gelijk kijken wat er allemaal stond, zeker omdat ik bij de stellingen ook van alles miste dacht ik laat ik eerst eens even goed kijken.”. Hij had ook opgemerkt dat deze antwoorden niet meetellen met het resultaat.

De participant had het fijn gevonden als op deze pagina een korte toelichting per partij werd gegeven. “Zou handig zijn als er staat van klik hier voor wat informatie, zodat je een beter beeld hebt van de partijen.”. Daarnaast vindt hij dat je een paar partijen uit zou moeten kunnen sluiten van het resultaat.

Resultatenschermb

Zodra het scherm verschijnt begint de participant enthousiast met het lezen van de uitleg: “De rode cirkel geeft uw positie aan in het politieke landschap op basis van de 30 stellingen (hij kijkt kort naar het assenstelsel en weer terug naar de uitleg). Klik op een partij om uw antwoord.. Oh! Dat is handig haha (hij kijkt mij lachend aan). Nou ben ik het even kwijt. Selecteer belangrijke thema’s.. dan ga ik gewoon hier door.”.

Mening over het resultaat/schermb

Tijdens het nagesprek bekijken we opnieuw samen de uitleg en ziet de participant dat hij kan klikken op de partijlogo’s. “Als hij nou iets.. kijk nou gaat hij weer weg. Vergelijk partij met uw antwoorden, dat had ik dus kunnen doen. Nou kom ik er nog steeds niet, maar.. omdat die weg viel wist ik niet dat deze mogelijkheid er was. Als ik het wist dan was ik wel gaan kijken waarom de VVD nou zo ver weg ligt.”. Volgens de participant is het niet nodig dat de uitleg zo snel verdwijnt en zou het fijn zijn als het nog ergens bleef staan. “Ik snap niet waarom ze alle benodigde informatie waarin staat wat je kan doen weggooien. Als ik lesgeef en ik geef instructies dan laat ik het ook op het bord staan, dan kun je er altijd naar terug kijken. Nu als je het al op tijd hebt gelezen moet je het maar onthouden.”. De weergave van het resultaat en de termen in het assenstelsel waren volgens hem wel duidelijk. “Het zou misschien wel handig zijn om de betekenis er nog even bij te zetten”. Nadat ik hem de uitleg heb laten zien zegt hij: “Ze zouden het eigenlijk blauw moeten maken als een soort hyperlink. Het is nu gewoon een normaal lettertype dus het ziet er naar uit alsof je er niet op kan klikken. In een hyperlink vorm is dat veel duidelijker.”.

Analysemogelijkheden

Bij de optie 'belangrijke thema's selecteren' schakelt hij de thema's 'kunst en cultuur' en 'bestuur' uit en zegt: "Nou zo schiet ik niets op. Ik ga wel naar de volgende mogelijkheid. Positie per stelling. Hmm.. nee ga ik niet doen. Overige functies. (de vragenlijst verschijnt in beeld). Hè! Ik klik op van alles en er komt van alles naar voren en ik heb geen idee meer waar ik mee bezig ben. Maar ik kan wel weer allerlei dingen invullen. Maar ik weet niet of ik daar zin in heb dus misschien kan ik deze ook wel overslaan. (hij scrollt naar beneden) Nee ik kan iets verzenden. (hij scrollt weer naar boven) Het lijkt wel een soort enquêteformulier, oh er staat een kruisje bij. Weg, hup."

Hij kijkt opnieuw naar de 'overige functies': "Oh kijk je kan hier klikken op print het resultaat. En ik denk hier dat ik het resultaat ook heb. Ik zit daar zelf progressief en een beetje in het midden.. denk ik.. Ik vind het wel gek dat de partij waar ik altijd op stem heel ver weg ligt. Dan doe ik iets fout, of de site doet iets fout. Maar ik vertrouw dan toch de site weer wel en doe ik waarschijnlijk iets fout in mijn stemgedrag. Maar ik ben er nu wel klaar mee. Ik ga het resultaat niet printen."

In het nagesprek geeft de participant aan dat hij het belangrijk vindt dat je een waardeoordeel kunt geven aan de thema's. "Je moet wel verplicht al die stellingen invullen en ik heb ze wel geprobeerd serieus in te vullen, maar over sommige dingen heb ik wel een mening gegeven maar die zijn veel minder belangrijk voor me dan andere dingen. Dus dat dat kan vind ik wel fijn. Dat moet er wel bij horen. Ik vind het wel handig dat hij er ook direct staat."

De analysेमogelijkheid 'positie per stelling' snapte de participant niet. "Ik kan hier niet zoveel mee. Je hebt niet het totaalplaatje of zo. Voor mij zegt het heel weinig. Die vind ik dan niet zo belangrijk. De optie vergelijk partij met uw antwoorden vind ik veel handiger. Zou fijn zijn als je alle partijen in één keer kan vergelijken. Dat vind ik dan wel weer handig. Maar ik hoef niet de antwoorden te zien van de partijen waar ik sowieso niet op ga stemmen.". Later komt hij hierop terug: "Ik kijk er eigenlijk toch wel anders naar. Maar dat is puur omdat ik dit zie en dat net niet zag, of niet wist dat dat kon, omdat dat ding weg viel."

De participant heeft niet het gevoel dat hij met behulp van Kieskompas een goed overzicht heeft van wie waar voor staat. "Dat kun je nergens zien. Ja je kunt het steeds per vraag bekijken, maar.. Als ik het echt wil weten waar ze voor staan zou ik dat googelen en niet via hier zoeken."

Politiek begrip

Door het invullen van de stembulp heeft de participant het gevoel over meer kennis te beschikken dan hiervoor. "De vorige keer dat ik ging stemmen heb ik me verdiept in de politiek door op televisie te kijken naar landelijke debatten. En de laatste weken.. ik weet wel dat de verkiezing er aan komt binnenkort, maar.. ik heb er gewoon geen tijd voor gehad. Gewoon echt niet gedaan. Nu kom je voor de Provinciale Statenverkiezing allerlei onderwerpen te weten die blijkbaar belangrijk zijn en dat wist ik voor het invullen nog niet."

Hij is echter niet meer gemotiveerd om te gaan stemmen, ondanks dat hij er nu tijd aan heeft besteed. "Stemmen zie ik als iets dat je moet doen, dus dat doe ik altijd wel. Maar ik doe er niet veel onderzoek naar.". Daarnaast zegt hij: "Stemmen is eigenlijk ook heel subjectief, omdat je ook gaat voor de personen voor wie je wat hebt. Maar de mensen zijn nu natuurlijk ook anders en de onderwerpen. Hmm.. ik baseer mijn keuzes eigenlijk op wat ik landelijk zie gebeuren. Die onderwerpen ken je ook wel beter. Ik volg alleen het grote nieuws en niet het regionale nieuws. Misschien komt daar ook wel het verschil vandaan."

Mening over de papieren versie

De participant is niet enthousiast over de papieren stembulp: "Voor mij is dit veel gedoe. Dan moet je echt alles zelf gaan doorlezen en alles gaan vergelijken en dan zijn er waarschijnlijk een hele hoop die op elkaar lijken. En ik zie maar vijf stellingen. Ik moest er net dertig doen. Dan vraag ik me af of dit ook hetzelfde beeld zou geven als ik dit zou doen. Ik geloof wel dat meer dan beter is. Dat je een wat

uitgebreider en beter beeld krijgt. Dit kost en meer tijd en je krijgt een onbetrouwbaarder antwoord, want je hebt het ook nog eens zelf in je hoofd zitten doen. Dan ga je waarschijnlijk heel subjectief te werk. En bij de andere versie geven ze jou een antwoord. Dit gaat hem niet worden, veel te veel tekst.”

Hardop-werkmethode

De participant vond het geen probleem om de stemhulp hardop-werkend in te vullen: “Nee dat vond ik niet vervelend. In het begin moest ik mezelf wel even dwingen om dat te doen, maar ergens rond vraag tien gaat het vanzelf. Het is eerst een beetje onwennig, maar uiteindelijk ging het meer dat ik er niet over nadacht maar het wel deed. Normaalgesproken doe ik het natuurlijk wel stil. Maar ik heb uiteindelijk wel geroepen wat ik echt dacht.”. Als hij de stemhulp thuis ingevuld zou hebben, zou hij hier rustiger de tijd voor nemen: “Ik zou het thuis langzamer invullen en er beter over nadenken. Misschien omdat ik er over moet vertellen, er wat sneller doorheen ga. Als ik er niet bij hoef te praten ga ik denk ik toch beter nadenken.”. De participant zou geen extra informatie opzoeken als hij alleen was, omdat hij denkt genoeg kennis te hebben om de stellingen te kunnen beoordelen.

Hij vat het invullen van de stemhulp als volgt samen: “Hoe verder ik kwam hoe chaotischer het werd. Steeds meer dingen gingen me opvallen. Eerst dacht ik oh dit is wel duidelijk hier kom ik wel doorheen en toen ging ik ineens oh dit heb ik toch gemist en dit hoort er ook bij. En toen ik dit ding las, ik weet niet eens meer wat het was, maar ik dacht nu ben ik er bijna en ineens sprong alles weg en toen kwam er iets voor terug en ik weet nog steeds niet wat er nou gebeurde. Heel.. nou niet van slag, maarre wel een beetje in de war. Ik weet ook niet meer zo goed wat er nou eerst stond en wat er weg ging.”.

Vragenlijst achteraf

De participant vult de vragenlijst geruisloos in en zegt zodra hij klaar is “Oké ik heb het gehad. Ik heb het gedaan”.

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	VVD
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	VVD
<i>Schaal links - rechts</i>	7
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	7
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Partij uitzoeken
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...voorkeur niet beïnvloed
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Ja, en dit jaar weer
<i>Resultaat</i>	PvdA / D66

Participant 12 – Man van 24 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

Datum | 08 03 2015

<i>Locatie</i>	Woonhuis in Veenendaal
<i>Duur</i>	01:00:16
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)
<i>Geslacht</i>	Man
<i>Leeftijd</i>	24
<i>Opleiding</i>	Electronic Engineering & Design, HBO
<i>Gemeente</i>	Renswoude
<i>Politieke interesse</i>	Gemiddelde interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, voor beide verkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, ik gebruik altijd de stemhulpen StemWijzer en Kieskompas

Bijzonderheden

Gedurende de gehele opname speelde er muziek op de achtergrond. Van te voren is gevraagd of de muziek uit kon, maar de participant vond het juist fijner om de radio aan te laten. Normaalgesproken zou hij de stemhulp ook met muziek op de achtergrond invullen.

De participant dacht goed na over de doelen en voor- en nadelen van de onderwerpen die aan bod kwamen in de stellingen.

Tijdens het nagesprek viel het internet tijdelijk uit (00:41:30 – 00:45:00) en is op verschillende manieren geprobeerd opnieuw verbinding te krijgen. Uiteindelijk is dit gelukt en konden toch de stellingen teruggekeken worden tijdens de bespreking.

Oefentaak

“Dus ik moet nu uitleggen hoe de website er uitziet?” vraagt de participant voordat hij start met de oefentaak. Tijdens het bekijken van de website zegt hij: “Je krijgt een beetje een indruk van wat de belangrijke thema’s zijn”. Hierna scrolt hij naar beneden en vraagt of we Kieskompas gaan invullen.

Beginscherm

Hij scant de titels en klikt op ‘Start’.

Inleidende vragen

Zodra de vragenlijst verschijnt begint de participant met invullen. Hij merkt op dat de vragen overeenkomen met de vragenlijst voorafgaand aan Kieskompas en zegt dat hij nog niet precies weet op welke partij hij gaat stemmen: “Ik weet al wel een beetje de richting, maar nog niet welke partij daar bij past.”.

Stellingen

“De vragen ook hardop voorlezen?” vraagt de participant voordat hij begint met de stellingen. Ik geef aan dat deze manier van werken het meest prettig is en herhaal nogmaals dat ik in principe niet aanwezig ben.

De participant gist naar de bedoeling van de eerste stelling (jacht): “Jacht hoeft niet per se slecht te zijn, kan ook goed zijn. Bescherming van de natuur denk ik. Dat zeggen ze er dan weer niet bij. Alle vormen zal ook die vorm van jacht bevatten, dus.. Ik denk dat ik maar neutraal doe, want nutteloos jagen ben ik het niet mee eens” waarna hij op ‘neutraal’ klikt.

“Ik ben het er mee eens dat ze het gaan uitbreiden, maar niet ten kosten van natuur, dus.. ja..” zegt hij bij stelling twee (recreatiegebieden). De participant denkt er goed over na en gaat toch voor het antwoord ‘niet mee eens’, omdat hij niet wil dat het ten koste gaat van de natuur.

Bij stelling vier (Europese Unie) zegt de participant zuchtend: “Als ze nou zouden zeggen waar het precies over gaat danne.. zou ik er meer een beeld bij hebben. Nu zegt het mij helemaal niets. Ik zou niet weten wat voor belangen de Europese Unie specifiek voor de provincie Utrecht zou hebben. Dus daar heb ik geen mening over.”

Over stelling dertien (cultuur) zegt de participant: “Dit vind ik altijd lastig. Aan de ene kant moet je cultuur stimuleren en aan de andere kant als je goede cultuur maakt komen er genoeg mensen op af en zou het self-sustainable moeten zijn, maar als je zo ver bezuinigt dat ze het niet op kunnen zetten dan kan het ook niet self-sustainable worden. Dus ik hou het even op neutraal.”

“Ik heb helemaal niets met bibliotheken, maar kan me voorstellen dat mensen daar wel veel waarde aan hechten.. maar ik ben neutraal, want het maakt me echt niet uit.” geeft hij aan bij stelling zeventien (bibliotheken).

Bij stelling negentien (voormalige landbouwgrond) snapt de participant niet waarom dit een rol is voor de provincie: “Ik zou echt niet weten waarom de provincie zich daarmee zou moeten bemoeien. Ik denk dat de gemeenten daar beter zicht op hebben, omdat die er dichterbij in de buurt zitten. De provincie heeft daar volgens mij nauwelijks zicht op.”. Daarna wil hij kiezen voor ‘helemaal niet mee eens’, maar zegt dan: “Als je de vraag goed leest lijkt het alsof de gemeenten daar helemaal niet gemachtigd toe zijn.....”. Uiteindelijk blijft hij bij zijn antwoord.

De participant is na het lezen van stelling twintig (natuurgebieden verbinden) langer stil dan bij de vorige stellingen. Na een tijdje zegt hij zuchtend: “Ja dat is wel lastig. Aan de ene kant is het voor de boer niet fijn. De vraag is hoeveel baat de natuur er bij heeft. Hier kan je voor beide kanten wel wat zeggen dus ik hou het op neutraal.”

“Het maakt me niet zoveel uit. Als het maar naar Nederland komt. Hoeft niet per se naar de provincie Utrecht en van die wielerrondes heb je eigenlijk alleen maar last. Het maakt me echt niet uit dus ik zeg neutraal” zegt hij over stelling 21 (sportevenementen).

De participant geeft bij stelling 24 (radio en televisie) aan dat hij nooit naar de regionale radio en televisie kijkt: “Ik heb er helemaal niets mee, het interesseert me helemaal niets. Dus ik heb geen mening. Het maakt me echt niet uit”.

“Ik vraag me af of ze spaargeld hebben, maar.. Ik denk dat je wel het spaargeld kan uitgeven, maar dat je er wel voor moet zorgen dat je quitte speelt. Wel bezuinigen, maar misschien gefaseerd. Dat het niet in een keer een shock is (neigt naar geen mening). Dus ja.. hoe gaan we het invullen? Ik hou het wel op neutraal, want ze zullen waarschijnlijk wel genoodzaakt zijn om hun spaargeld uit te geven.” zegt hij bij stelling 25 (spaargeld).

Bij stelling 26 (Amelisseweerd) zegt hij: “Geen idee wat voor verhaal er achter zit dat het niet zou mogen.. Er is altijd file daar, heel vervelend en overal waar het nu verbreed is, is het veel prettiger om te rijden. Dus ik ben het er wel mee eens.”

Over stelling 29 (openbaar vervoer) zegt hij fronsend: “Ik zou echt niet weten waarom. Ik zou ze gewoon met 40% korting laten reizen, maar waarom zou het gratis moeten zijn? Het is nu buiten de spits al erg druk dus dan zal het alleen maar drukker worden. En zo slecht hebben ze het ook weer niet volgens mij, dus.. Daar ben ik het niet mee eens.”

De participant is niet bekend met de locatie in stelling 30 (Rijnsburgpolder): “Geen flauw idee waar het over gaat dus geen mening”.

Mening over de stellingen

In sommige gevallen had de participant graag een toelichting gehad bij de stellingen: “Zoals bij de stelling over de verbreding van de A27 bij daar en daar. Ja, is daar heel veel om gemoeid dan? Gaat het ten koste van iets? Dat lees ik er niet bij. Er staat weinig context bij dus dan krijg je vragen. Je kan er eigenlijk geen goed antwoord op geven, omdat je de context er omheen niet weet.”

“Sommige stellingen zijn voor meerdere interpretaties vatbaar. Van de provincie moet gemeenten toestemming geven om op landbouwgrond te gaan bouwen, ja wat is daar de situatie? Moet de provincie toestemming geven? Is het in handen van de gemeenten? Bij een bepaald antwoord geef je

dan meer toestemming aan de gemeenten of zeg je dan juist de provincie moet makkelijker toestemming geven zodat de gemeenten meer vrijheid hebben? Je kan zo'n vraag op zoveel manieren interpreteren.. Dat vind ik dan wel lastig om daar een goed antwoord op te geven.". Volgens de participant is het in een dergelijke situatie fijn om alle meningen van de partijen op een rijtje te hebben over de stelling en dat je aan kan geven waar je het wel en niet mee eens bent. Tevens oppert hij het idee om de meningen anoniem te tonen, zodat gebruikers zich niet laten beïnvloeden.

Over stelling één (jacht) zegt hij: "Er staat hier alle vormen van jacht, maar er zijn legio vormen die wel goed zijn voor de natuur. Dus alle vormen nee, maar jagen voor de fun ja.". Hij denkt vrijwel hetzelfde over stelling twee (recreatiegebieden): "Hier ben ik het niet mee eens. Maar ze mogen van mij wel recreatiegebieden maken die mensen dichterbij de natuur brengt, zoals een survival tocht en een bijbehorend restaurantje of iets dergelijks. Ik kijk wel verder dan alleen naar het voorbeeld horeca.".

Bij de vierde stelling (Europese Unie) geeft de participant aan dat hij niet weet wat de belangenbehartiging voor de provincie Utrecht is. Daarnaast is hij benieuwd naar de hoeveelheid druk die de Europese Unie uitoefent op de provincie. "Ik heb bij deze stelling te weinig kennis over het onderwerp".

De participant heeft nog nooit van de locatie Rijnburgpolder in stelling 30 gehoord en vond het daarom lastig hier een antwoord op te geven. "Ik heb geen flauw idee wat het is. Ik weet ook niet wat er bijzonder is aan dat gebied. Heb er nog nooit van gehoord. Ik vind dit meer voor de gemeentelijke verkiezing dan voor de provincie verkiezing. Ik heb geen kennis over de voors en tegens. Als je hier een grote info knop zou hebben met een verhaal waar het over gaat, of een filmpje of zo, een compilatie van nieuwsberichten en meningen van mensen op straat.. Een hele lap tekst wordt toch niet gelezen.".

Mening over de antwoordmogelijkheden

De schaalverdeling van de antwoorden vond de participant niet gemakkelijk toepasbaar: "Ik vind het een beetje vaag. Dan ga ik meestal op gevoel af. Ik zou liever hebben dat je per stelling anoniem een overzicht krijgt van de meningen met bijbehorende argumentatie van de partijen en dat je dan kan zeggen of je het er mee eens, oneens of neutraal bent. Dan ben je misschien wel langer bezig met invullen, maar ik denk dat je dan een beter beeld krijgt van wat je zelf wil.".

De participant heeft het gevoel dat 'neutraal' en 'geen mening' dezelfde antwoorden zijn: "Maar ik denk dat als je geen mening invult dat de vraag wordt gedevalueerd als zijnde van minder of niet belangrijk en niet meegerekend wordt. Bij neutraal kan je je voorstellen zowel voor als tegen te zijn. Dan wordt hij zwaarder meegeteld als partijen ook neutraal zijn voor die stelling.".

Partijen

De participant bekijkt in eerste instantie de hele pagina, zegt: "Nu komt de mooiste vraag" en vult bij elke partij het antwoord 'geen mening' in. Hij geeft aan dat hij benieuwd is naar de uitkomst, ongeacht de partij. Dit is tevens de reden dat hij voor 'geen mening' kiest. Daarnaast zegt de participant dat hij het resultaat zo neutraal mogelijk wil houden: "Ik kan altijd nog beslissen of ik wel of niet op een partij wil stemmen".

In het nagesprek geeft de participant aan dat hij voorkeur heeft voor bepaalde partijen, maar wel open staat voor anderen. "Als ik het eens ben met de standpunten van een andere partij vind ik dat ook prima en mag die er niet tussenuit gehaald worden in het resultaat.". De participant geeft aan dat hij het gevoel had dat je met deze vraag partijen kon in- en uitsluiten van het advies. "Als ik zou zeggen dat ik nooit op PvdA of GroenLinks zal stemmen, dat de stellingen waar ik het mee eens ben met die partijen ook veel minder waard worden dan bijvoorbeeld met de VVD waar ik hoogstwaarschijnlijk wel op zal stemmen.". Pas wanneer ik hem wijs op de onderstaande tekst, ziet hij dat deze vraag niet van invloed is op het resultaat. De participant had liever gezien dat deze toelichting direct onder de vraag stond. Tevens had hij niet gezien dat de vraag overgeslagen kon worden. Hij vond het daarnaast niet nodig de mogelijkheid te hebben om een korte toelichting per partij te kunnen lezen: "De vraag is sowieso een beetje nietszeggend".

Resultatenschermb

Eenmaal aangekomen bij het resultatenschermb zegt de participant: “Nou dan hebben we een mooi plaatje. Je kan het wel weer lekker lezen. Je kan overal met je muis overheen bewegen, behalve over de partij waar je stip op zit natuurlijk.. Dat is volgens mij ChristenUnie.”. Het resultaat wijkt af van zijn verwachting: “Opvallend dat de VVD er ver buiten valt, meestal ben ik het daar wel mee eens en dat de PvdA er wel dicht bij zit, want daar ben ik het meestal niet mee eens.”.

Mening over het resultaat/schermb

De participant vindt de weergave van het resultaat niet prettig: “Ik vind het een beetje nietszeggend, want ja.. zo’n partij plakt zichzelf ergens op zeg maar. De motivatie per stelling vind ik veel belangrijker.”. Hij vond het wel direct duidelijk wat zijn positie in het politieke landschap is en ook de betekenis van de termen is voor hem bekend. Echter was het resultaat totaal anders dan hij had verwacht.

In het nagesprek verteld de participant dat hem de uitleg niet was opgevallen en het plaatje direct zijn aandacht trok. Toch miste hij de uitleg niet, ook al kan hij zich wel voorstellen dat andere mensen daar gebaat bij zijn. Hij vindt het wel vreemd dat de uitleg zo snel verdwijnt en niet teruggehaald kan worden.

Analysemogelijkheden

Na de bestudering van het resultaat schakelt de participant twee thema’s uit en bekijkt opnieuw zijn resultaat: “Nu ligt D66 wat dichterbij. Ik ben wel heel centraal zie ik haha. Daarna gaat de participant door naar de analysemogelijkheid ‘positie per stelling’. Hij begrijpt goed hoe de opties werken en bekijkt verschillende stellingen die belangrijk voor hem zijn. Vervolgens klikt hij op het logo van de VVD en zegt: “Er staat ook verder niet echt bij... oja toelichting. Er hoort wel een toelichting bij.”. Daarna bekijkt hij ook de standpunten van de PVV: “PVV weer lekker met zijn stellingen. Ja het is ook wel een beetje wat ik bedoelde, ze hebben ook wel gelijk.”, CDA en D66: “Dit zegt dus eigenlijk helemaal niets, want degenen die er helemaal mee eens zijn en helemaal mee oneens zijn roepen allemaal hetzelfde. Dus daar heb je ook geen flikker aan. Ze roepen allemaal exact hetzelfde over de recreatiegebieden.”.

De participant bekijkt nog een aantal stellingen en de toelichtingen. Na een tijdje zegt hij: “Ik lees gewoon elke keer hetzelfde. Ze doen elke keer copy paste.” waarna ik aangeef dat hij opnieuw de toelichting van de bovenste stelling leest in plaats van de toelichting van de stelling die hij zoekt waarop hij reageert met: “Je zou verwachten dat de juiste stelling dan wel bovenaan staat” en opnieuw de toelichtingen bekijkt, dit keer de juiste. Tot slot stelt hij concluderend: “Ondanks dat de VVD helemaal buiten mijn cirkel staat, ben ik het wel eens met hun redenen. Dat is meestal het geval bij die stemwijzers. Dat de vragen zo zijn dat je denkt van ja, wat bedoelen ze nou precies.”.

In het nagesprek geeft de participant aan dat hij de analysemogelijkheden graag anders zou zien: “Ik vind de website wel heel omslachtig dat je helemaal moet gaan zoeken. Dat je niet even een overzicht krijgt van alle meningen per vraag gewoon met een toelichting. Nu zit je per ding te kijken terwijl als je gewoon de tekst naast elkaar kan zien, zou misschien wel prettiger zijn. Dan kan je ze allemaal na elkaar lezen en dan kan je daarna nog kiezen van dit is wat ik wel wil en dit niet.”. Hij zou het handig vinden als je alle antwoorden en redenen van de partijen op een rijtje kan zien en ook gelijk kan aangeven of je het wel of niet eens bent met een partij voor een goed overzicht hebt.

De optie ‘selecteer belangrijke thema’s’ vindt de participant leuk om te gebruiken en interessant om te zien hoe het resultaat hierdoor verandert.

Politiek begrip

Tot nu toe heeft de participant nog geen tijd gehad om zich te verdiepen in de politieke onderwerpen en standpunten van de partijen. “Eigenlijk vind ik ook de landelijke verkiezingen iets belangrijker dan de provinciale verkiezingen”. Daarnaast geeft hij aan dat hij nog niets van de campagnes heeft meegekregen.

De participant beschikte daarom nog niet over veel kennis betreft de aankomende verkiezing. Zijn kennis over de Provinciale Statenverkiezing is iets vergroot na het invullen van de stembulp.

De participant voelt zich na het invullen van de stembulp niet gemotiveerder om te gaan stemmen. "Ik ben altijd gemotiveerd om te stemmen, want ik vind stemmen heel belangrijk. Je moet je stem laten horen."

Mening over de papieren versie

Het voordeel aan de papieren versie is volgens de participant dat de meningen van de partijen staan aangegeven. "Ik zou het prettiger vinden om deze online in te vullen, in plaats van de huidige stembulp. Dit zou je op de website moeten hebben en dan zonder de partijen, dus dat je het anoniem hebt. Dit is precies wat ik gemist heb. Deze vormgeving vind ik een stuk beter. Zo krijg je veel meer context bij de stellingen. De vragen worden zo ook een stuk opener gesteld. Online worden de vragen heel anders en voor meer interpretatie vatbaar gesteld." Het aantal onderwerpen is voor hem wel te weinig. Als je alleen uit gaat van de papieren versie zoals die nu bestaat, is deze ene pagina niet representatief genoeg volgens de participant.

Hardop-werkmethode

De participant vond het niet vervelend om de stembulp hardop denkend in te vullen. Hij had wel het gevoel dat hij iets meer gedwongen werd om goed over de stellingen na te denken en voornamelijk om zijn redenering te verwoorden. Thuis zou hij naar eigen zeggen minder lang nagedacht hebben over zijn antwoorden per stelling: "Omdat je er over praat ben je langer aan het nadenken".

Vragenlijst achteraf

Deze vragenlijst is buiten de opname om ingevuld. De participant heeft tijdens het invullen geen vragen gesteld of opmerkingen gemaakt.

<i>Partijkeuze VOOR de stembulp</i>	VVD
<i>Partijkeuze NA de stembulp</i>	VVD
<i>Schaal links - rechts</i>	8
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	8
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Partij uitzoeken
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...voorkeur bevestigd
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	CU

Participant 13 – Man van 23 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	08 03 2015
<i>Locatie</i>	Woonhuis in Veenendaal
<i>Duur</i>	01:04:16
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)
<hr/>	
<i>Geslacht</i>	Man
<i>Leeftijd</i>	23
<i>Opleiding</i>	Facility Management en Pabo, HBO, studiejaar 4 en 2
<i>Gemeente</i>	Veenendaal
<i>Politieke interesse</i>	Gemiddelde interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, voor beide verkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp

Bijzonderheden

Gedurende de gehele opname speelde er muziek op de achtergrond. Van te voren is gevraagd of de muziek uit kon, maar ook deze participant vond het fijner om de radio aan te laten. Normaalgesproken zou hij de stemhulp ook met muziek op de achtergrond invullen.

Oefentaak

“Even kijken wat er allemaal gebeurt.. Een uitleg.. Oh dit zijn alle thema’s waar we het over gaan hebben. Hebben ze maar drie dingen? Oh vijf! Vijf. Oké altijd goed om te stemmen. En nu? Ga ik naar StemWijzer. Onee Kieskompas.”.

Beginscherm

“Uw positie in het politieke landschap.. Start!” zegt de participant voordat hij begint.

Inleidende vragen

Hij begint met het invullen van de vragen en zegt: “Dat is lullig, mag je voor 1910 niet meedoen.”. Hij vult in eerste instantie in dat zijn hoogst genoten opleiding een HBO of WO bachelor is maar herstelt dit vrijwel direct: “Oh die is natuurlijk nog niet klaar. Dit vind ik altijd moeilijk.”. Daarna vult hij propedeuse in. “Nee dat hoeft van mij niet, wetenschappelijk onderzoek haha.” zegt hij tot slot.

Stellingen

Over de tweede stelling (recreatiegebieden) zegt hij: “Dat vind ik lastig. Wat zijn nou allemaal recreatiegebieden? Ik ben wel altijd voor natuur, maar in Nederland denk ik we zijn maar zo’n ieniemienie landje, wat zitten we nou moeilijk te doen over onze natuur.. Toch denk ik dat het meer niet eens is.”.

Bij stelling drie (culturele festivals) moet de participant twee keer nadenken voordat hij precies weet welk antwoord hij moet geven: “Dus dan zeg ik.. Uhm moet stoppen.. dus dan zeg ik.. nee. Helemaal niet mee eens.”.

“Weet ik veel (hij leest de stelling nogmaals). Ik weet hier echt helemaal niets van. Ik heb geen idee.. dus.. dat mag ook. Ik mag ook geen mening hebben.” zegt de participant over stelling vier (Europese Unie). Hij maakt hierbij een vragend gebaar met zijn handen en gezichtsuitdrukking.

De participant is niet bekend met de voor- en nadelen bij de vijfde stelling (sociale huurwoningen). Hij leest de stelling opnieuw en zegt: “Ooh dus niet alleen in Utrecht of zo. Nou dat klinkt wel goed, maar ja.. aan de andere kant om ze te dwingen.. (hij leest de stelling nogmaals). Ik weet niet waar dit probleem vandaan komt. Ik wist niet dat hier problemen mee zijn, maar dat zal wel (de stelling

wordt nog een keer gelezen). Ikke.. Ze doen het maar. Ik heb hier niet zo veel mee te maken eigenlijk. Ik vind het allebei goed.” waarna hij kiest voor ‘neutraal’.

Bij stelling zes (bus) zegt hij: “Ja daar ben ik het wel mee eens (hij leest de stelling opnieuw). Wat is dan regelmatig? Want ik weet van mensen dat de bus soms maar één keer in het uur gaat en dat je dan niet met de bus gaat omdat het alsnog irritant is. Dus dan heeft het ook weer niet veel zin. Maar dan heb je in ieder geval wel een optie (hij leest de stelling nogmaals). Extra geld voor de provincie of extra geld voor mij? Dat weet ik eigenlijk niet.”. Toch klikt hij uiteindelijk op ‘mee eens’.

“Moet ik me dan een vierbaansfietspad voorstellen of zo? Volgens mij zijn er al voldoende fietspaden. Naja ik ben het er niet mee eens.” zegt de participant over stelling acht (fietspaden). “Ik ben het er niet mee eens, of helemaal niet mee eens.. maakt dat uit? Niet mee eens..”.

Bij stelling negen (oplaadpalen) zegt hij: “Het kan me eigenlijk niet zo veel schelen. Daar ben ik het niet mee eens, maar het maakt me niet zoveel uit, dus neutraal.”.

“Die vraag heb ik net ook al beantwoord, maar dan minder direct. Wat zei ik toen ook alweer? Mee eens.. (hij leest de stelling opnieuw). Kan je die beesten niet overplaatsen? Hmm.. zo confronterend met mijn antwoord dat ik net heb gegeven hè. Nu zeg ik eigenlijk nee en net dacht ik nog ja. Toen dacht ik aan wilde zwijnen (hij leest de stelling nogmaals). Zo zielig die ganzen. Nee ik ben het er toch niet mee eens. Ohh dan snappen ze er niks van bij de uitslag” geeft de participant aan bij stelling elf (ganzen).

De participant twijfelt enorm bij de twaalfde stelling (regionale ziekenhuizen): “Ik ben het er niet mee eens. Maar wel met.. Ja hmm.. Ja (zegt hij schouderophalend). Niet mee eens.. op zich prima als ze er zijn als ze voor zichzelf kunnen zorgen. Maar moet de provincie dan meebetalen? Nee. Dus als ik nu dit invul dan klopt het.. Of helemaal niet mee eens.”.

Zijn redenering bij stelling vijftien (stille natuurgebieden) is als volgt: “Voor welke dieren is dat dan? Voor planten ga je dat toch niet doen? Hmm.. ik weet het niet (hij leest de stelling opnieuw). Het is goed, maar ook weer leuk voor mensen. De vraag is natuurlijk of ze zich gedragen (hij leest de stelling nogmaals). Of bedoelen ze dat het een natuurgebied is waarvoor je moet gaan betalen om er in te mogen? Dan ben ik het er weer niet mee eens (de stelling wordt nog een keer gelezen).” Hij antwoordt met ‘mee eens’.

De participant vindt stelling zestien (windmolens) een goed idee indien het oplevert dat men minder slechte energie gebruikt: “Maar ja dat mag ik niet invullen”, daarna kiest hij voor ‘mee eens’.

“Wat is nou eigenlijk het verschil tussen neutraal en geen mening?” zegt de participant tijdens het beantwoorden van de zeventiende stelling (asielzoekers). Hij kiest voor ‘neutraal’, omdat hij geen goed beeld heeft van de situatie.

“Dit zijn eigenlijk twee vragen” is zijn reactie op stelling 22 (groot wild), waarna hij kiest voor ‘mee eens’. “We gaan er gelijk al vanuit dat ze overlast veroorzaken”.

Bij stelling 25 (spaargeld) koppelt de participant verschillende stellingen aan elkaar: “Waarom hebben ze spaargeld eigenlijk? Ligt er aan.. niet aan regionale radio en televisie, maar wel aan evenementen.”. Hij gaat voor het antwoord ‘helemaal mee eens’.

De participant is niet bekend met de locatie uit stelling 26 (Amelisweerd): “Haha, weet ik veel. Daar rijd ik misschien wel eens. Mag worden verbreed.. Ooh is dat dat stuk.. Ik weet niet wat er dan weg wordt gehaald. Landbouwgrond.. of huizen..? Eigenlijk maakt het me niet zo veel uit. Neutraal.”.

Over stelling 28 (biologische landbouw) zegt hij: “Haha, uhhh.. biologische landbouw.. Dus dat is dan.. Ik heb daar geen beeld bij joh. Is dat dan dat kippen rondlopen enzo? Oh landbouw, nee dat zijn helemaal geen kippen. Dat het niet wordt bestreden.. Ik weet het niet. Hulp, hulp.. er is geen hulp (hij leest de stelling opnieuw). Ik neig naar mee eens, omdat ze investeren in iets dat goed klinkt. Maar misschien is het wel weer zo’n loze term. Biologische landbouw.. Als het daardoor goedkoper wordt, wordt het vaker gekocht. Ja mee eens.”.

“Waarom 65, want de pensioenleeftijd ligt tegenwoordig hoger.. En het is buiten de spits. Dan vind ik het eigenlijk onzin (hij leest de stelling opnieuw). Maar als ze naar de bibliotheek moeten reizen, mogen ze misschien wel weer gratis met de bus.”. In deze redenering over stelling 29 (openbaar vervoer) koppelt de participant opnieuw meerdere stellingen aan elkaar.

Ook de locatie uit de laatste stelling (Rijnenburgpolder) is onbekend: “Geen idee. Ik heb daar nog nooit van gehoord.”. Hij klikt daarom op ‘geen mening’.

Mening over de stellingen

“Over sommige vragen dacht ik hoe bedoel je het nou? Over die natuurparken, of mensen daar zomaar in mogen. Bedoel je dan dat ze toegang moeten betalen of dat ze.. ja wat wil je daar eigenlijk mee? Waar gaat het over? Dan is zo’n stelling toch wel heel klein zeg maar. Net zoals de vraag over die ganzen. Dat is eigenlijk dezelfde vraag als ik al eerder ingevuld heb, alleen dan is die specifieker. Dan denk ik ja, zijn dit wel de goede vragen om te stellen. Maar blijkbaar is dit een heel groot probleem of zo?” verteld de participant naar aanleiding van de stellingen.

Later in het gesprek zegt hij: “Weet je wat ik niet snap, waarom ik pas achteraf de kennis krijg die ik eigenlijk vooraf nodig heb. Het is nu eigenlijk gewoon een spelletje, want ik mag nog niet weten op welke partij ik ga stemmen en dan is het een soort raadseltje wat daar uiteindelijk uitkomt. Terwijl het eigenlijk om de standpunten zou moeten gaan. Dus als ik dan zo’n stelling krijg, wil ik daar ook een toelichting bij. Prima als er dan wel of geen partij bij staat. Ik wil op de toelichting kunnen klikken die het best bij mijn mening past. Dan haal je ook de inhoud er uit, want nu ga je een beetje gissen en gokken naar wat ze er nou mee bedoelen en waar het precies over gaat. Als je op een toelichting van iemand kan stemmen, dan stem je echt inhoudelijk.”.

Als ik hem vraag of hij moeite had met bepaalde termen noemt hij als eerst het woord ‘belangenbehartiging’ in de vierde stelling. “Ik denk ja weet ik veel. Wat doen ze dan? Blijkbaar kost het geld om dat te doen. Ik weet het niet. Ik weet het nog steeds niet. Die heb ik ook niet meegerekend. Ook bij zo iets, als er dan toelichtingen zouden zijn.. dan snap je ook waar het over gaat. Nu niet, dus dan stem je er maar niet op. Maar misschien was het wel iets belangrijks.”. Hierna bespreken we stelling 23 (provinciale belastingen) waarbij de participant aangeeft dat hij het woord ‘opcenten’ niet kent, maar het waarschijnlijk provinciale belastingen betekent. Tevens laat de participant weten dat hij weinig economische kennis heeft en de vraag daarom lastig vond om te beantwoorden.

Mening over de antwoordmogelijkheden

Bij stelling achttien (asielzoekers) zegt de participant: “Ik kan me hier geen beeld bij vormen hoe ze dat gaan doen. Geven ze dan geld? Of komt er een adviseur? Weet ik veel. Bouwen ze dan een opvangcentrum? Geen idee. Dan vind ik het lastig is het dan geen mening of neutraal? De definitie van de antwoordmogelijkheden überhaupt is onduidelijk. Wanneer ben je het ergens helemaal mee eens of gewoon mee eens? Je hebt er wel een soort gevoel bij, maar het blijft toch een beetje vaag.”.

Als ik de participant vraag wat volgens hem het verschil is zegt hij: “Ik denk je hebt toch een stelling waar je ja of nee op kan antwoorden. Drie antwoordopties zijn ook genoeg, want later geef je aan welke stellingen je belangrijk vond, maar nu doe je dat hier ook al. Dus dat doe je dubbelop. Nou heb ik dat zelf aan het einde niet aangegeven..”. Hij wist niet dat de stellingen waar ‘geen mening’ op geantwoord is buiten beschouwing worden gelaten in de berekening van het resultaat. Als de participant hiervan op de hoogte was had hij deze optie geen enkele keer gebruikt. “Meer de neutraal knop denk ik. Maar misschien had ik er dan anders over nagedacht, want nu dacht ik wat is het verschil tussen neutraal en geen mening. Want neutraal betekent eigenlijk ook al dat je geen mening hebt of dat het je echt niets uitmaakt. Ik weet het niet, maar ik had daar misschien andere keuzes in gemaakt.”

Partijen

De participant had moeite met het beantwoorden van de vraag: “Hoe waarschijnlijk is het dat u ooit op de volgende partijen zal stemmen? Weet ik veel.. 50Plus, daar voel ik me niet bij betrokken, maar als ze goede dingen hebben wil ik daar best op stemmen. Zeg ik dan geen mening? Ik weet het niet. Of geef ik het gewoon een zeven? Ik begin wel met iets dat ik weet (hij scrollt naar beneden).

Provincie@inwonersbelangen, dat weet ik niet. VVD, daar zou ik best op kunnen stemmen. Nou eigenlijk weet ik het niet. Ik begin wel met de partijen waar ik absoluut niet op zou stemmen zoals de

ChristenUnie. Alles op basis van geloof in de politiek. SGP ook niet. CDA, wat doen die ook alweer? Ik weet wel dat ik daar niet op ga stemmen.. Hoe weet je dat eigenlijk..? Stom is dat.”

Daarna vult hij de overige partijen in: “50Plus een zeven, D66 een tien, GroenLinks een zeven, PvdA, PvdD, PVV en SP een vijf. VVD een acht. En bij de onderste drie ik weet het niet.”. Vervolgens leest hij dat de antwoorden geen invloed hebben op zijn politieke spectrum en ziet hij dat de vraag ook overgeslagen kon worden: “Oh ik kon het ook gewoon overslaan..”.

De participant vond deze vraag erg vervelend en lastig om te beantwoorden: “Dit vond ik echt een rot onzin ding. En dan staat er onderaan, ja eigenlijk maakt het niet uit. Eigenlijk maakt het geen reet uit staat er. Ik vond de schaal ook raar. Ik zou ik hier liever een schaal zien van.. ja op zich staat hier wel zeer waarschijnlijk en zeer onwaarschijnlijk, maar waarom heb ik dan tien opties? Waarom niet gewoon drie: hier ga ik nooit op stemmen, deze zou ik overwegen en dit heb ik wel eens gedaan of zou goed kunnen. Zo iets. Dat zou het al een stuk makkelijker maken. Waarop ga ik nou baseren of het een zes, een zeven of een tien is? Dus als ik eerder deze sla over knop had gezien, had ik hier op geklikt.”. Een toelichting van de partij had hem misschien wel geholpen, maar de participant vindt de vraag eigenlijk overbodig voor hem aangezien het niets uitmaakt voor het resultaat.

Resultatenschermb

“Wow! De rode cirkel geeft uw politieke positie aan. Oh ik sta hier. Ben het nergens mee eens. Nou leuk. Uhm oké. Dat ik zo ver van de VVD af sta, dat was vroeger anders. Goh, ik word een sociaal mens. Moet ik hier iets mee doen?” is zijn reactie op het resultaat en de eerste analysemogelijkheid.

Mening over het resultaat/schermb

Het resultaat was niet in één keer duidelijk voor de participant. De uitleg is hem niet opgevallen, maar hij heeft het ook niet gemist. Hij is bekend met een assenstelsel en ook de termen zijn voor hem duidelijk. Terwijl we dit bespreken valt hem op dat je op de woorden kunt klikken voor een uitleg: “Oh ik kan er op klikken. Leggen ze hier nu uit wat progressief is? Niet dat het echt.. Oh ja nou leuk, had ik kunnen lezen. Maar goed het zijn maar termen, uiteindelijk gaat het me om de standpunten van een partij en interesseert het spectrum mij niets.”.

“Inhoudelijk weet ik nu nog steeds niet veel. Wat ik er aan heb gehad is dat ik weet welke thema's er spelen en ik weet ongeveer hoe ik er zelf over denk. Zo ver ben ik nu. En ik zou nu bij al die partijen kunnen gaan kijken naar wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen onze antwoorden. Maar wordt hun uitleg nog ergens toegelicht? Oké dus het kan wel, maar dan nog ben ik er voor dat je dit eerder ziet. Nu voelt het als iets dat ik achteraf moet doen, terwijl het handig was om dit vooraf te kunnen zien zodat ik een goed antwoord kan geven. Nu heb ik bij sommige toch gegokt of gekozen op basis van mijn huidige kennis.” verwoord de participant zijn mening.

Analysemogelijkheden

De participant kijkt naar de ‘positie per stelling’ en zegt dat het hem te veel werk is. Op dat moment verschijnt de vragenlijst en zegt hij: “Oh, wat doe ik? Kan dit weg?” waarna hij op het kruisje klikt. Ondanks dat de participant deze analysemogelijkheid veel tijd vindt kosten, bekijkt hij een paar stellingen. “Waarom draait hij nou weer om?”. Even later zegt hij: “Kan je dit ook printen?”. Hij klikt op ‘overige functies’ en ziet dat deze mogelijkheid bestaat.

Hierna kijkt hij nogmaals naar zijn resultaat en merkt op dat je via de partijlogo's je eigen antwoord met het antwoord van een partij kan vergelijken: “Oh leuk! Hebben we hier tijd voor?”. De participant kiest voor D66 en vergelijkt zijn antwoorden met de partij. “Ik vind dat ze het niet consistent hebben ingevuld, zeggen ze geld uitgeven en vervolgens doen ze het niet. Als ik het nu zie, denk ik zo dicht bij zit ik er nou ook weer niet.”. Hij bekijkt opnieuw het resultaat en zegt: “Hoe weet ik nou wat ik moet stemmen? Ik moet denk ik een eigen partij oprichten.”.

In het nagesprek geeft de participant aan dat hij het heel jammer vindt dat je de standpunten van de partijen lastig met elkaar kan vergelijken. “Of ik kan niet vinden hoe het moet. Maar nu moet ik bij elke

stelling heel moeilijk klikken en weet ik het wat. En dan denk ik van ja, dat zegt me alsnog niets.” zegt hij over de mogelijkheid ‘positie per stelling’. “Het liefste zie ik één lijn met mijn dingen en dan hoe die partijen.. weet ik veel geen idee.”.

De participant vindt het niet kunnen dat je bij de optie ‘selecteer belangrijke thema’s’ alle stellingen met betrekking tot een thema niet mee laat tellen. Volgens hem had je in dat geval bij de het invullen van de stellingen al aan moeten geven dat het je niet interesseert. “Ik vind het raar dat het achteraf is en per hele groep, niet per vraag.”.

Ook de optie ‘vergelijk partij met uw antwoorden’ vindt hij niet handig: “Dit heb ik bekeken, maar dan krijg het ik alsnog maar van één partij. Het liefste zie ik dan nog een paar partijen. Als ik van allemaal wil zien, moet ik dit tien of twintig keer doen.”. De vormgeving van deze analysemogelijkheid wordt wel als prettig ervaren, maar het geeft hem geen goed beeld van de partijen en standpunten. “Ik wil gewoon makkelijker kunnen zien wat ik vind en welke partijen er ook zo over denken. Of misschien al bij de stellingen, dat je een soort terugkoppeling krijgt.”.

Politiek begrip

Volgens de participant heeft hij niet meer politieke kennis opgedaan: “Het is nu meer dat ik een beetje weet welke dingen er spelen, maar ik weet nog steeds niet echt wat de partijen er nou over zeggen. Blijkbaar heb ik dezelfde dingen als D66 en PvdA, maar alsnog weet ik niet echt wat ze daar over zeggen.. Behalve of ze het ergens mee eens of oneens zijn. Ik weet alsnog niet wat het inhoudt en wat ik precies moet gaan stemmen.”. Als de informatie toegankelijk en overzichtelijk is zou de participant zich meer verdiepen in de standpunten van de partijen, maar als dat niet het geval is dan doet hij dit niet.

Mening over de papieren versie

“Op zo’n manier wil ik graag partijen vergelijken. Als dit digitaal zou kunnen vind ik dat ook prima. Je ziet zowel de antwoorden als de redentatie. Daar kun je dan makkelijker een mening over vormen. Ik denk dat je hier meer aan hebt dan de online versie. Dit is echt partijtje kiezen (online) en dit is inhoudelijk (papier). De vorige keer heb ik mijn stemkeuze gebaseerd op een dergelijk papieren overzicht in de krant. Je kan dan gewoon je eigen schaalverdeling creëren.” zegt de participant over de papieren versie. Als je nog twee of drie onderwerpen aan het aantal toevoegt, is dat volgens hem voldoende om je keuze op te baseren. Later voegt hij er nog aan toe: “Je hebt nu wel vooraf een context en niet zoals bij de online stemhulp pas achteraf.”.

Hardop-werkmethode

De participant geeft aan dat je normaalgesproken erg snel een conclusie trekt en daar middels deze methode wat langer en beter over nadenkt. “Als je het niet hardop doet, heb je zeg maar al voordat je de stelling hebt gelezen al een conclusie getrokken of ik het er mee eens ben of niet. Als je het hardop gaat zeggen ga je er misschien meer over nadenken. Op een gegeven moment blijf je praten, zelfs met dat ding (wijst naar de microfoon). Ik doe over het invullen daarom wel langer dan normaal.”.

Vragenlijst achteraf

“Haha, ik weet nog niet op welke partij ik wil gaan stemmen. Ja, ik denk toch wel hetzelfde. Waar zou je jezelf plaatsen, links of rechts? Ik dacht meer rechts, maar.. nu niet meer.” zegt de participant tijdens het invullen van de vragenlijst.

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	D66
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	D66
<i>Schaal links - rechts</i>	5
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	7
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Meer inzicht

<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Neutraal
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...twijfelen over voorkeur
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	PvdA / CU / D66

Participant 14 – Man van 24 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	08 03 2015
<i>Locatie</i>	Woonhuis in Veenendaal
<i>Duur</i>	01:07:32
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)
<i>Geslacht</i>	Man
<i>Leeftijd</i>	24
<i>Opleiding</i>	Master Business Informatics, WO
<i>Gemeente</i>	Veenendaal
<i>Politieke interesse</i>	Weinig interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, voor beide verkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp

Bijzonderheden

Gedurende de gehele opname speelde er muziek op de achtergrond. Van te voren is gevraagd of de muziek uit kon, maar ook deze participant vond het fijner om de radio aan te laten. Normaalgesproken zou hij de stemhulp ook met muziek op de achtergrond invullen.

Tijdens het invullen van de stemhulp vertelt de participant aan de onderzoeker wat hij denkt in plaats van dat hij zelfstandig hardop werkt. Zelfs nadat hij gewezen werd op de “afwezigheid” van de onderzoeker, vervolgde de participant zijn aanpak. Daarnaast vertelde hij veel persoonlijke verhalen tussendoor om aan te geven waarom hij voor een bepaald antwoord heeft gekozen.

Oefentaak

“Oja dit loopt gewoon heen en weer ik wou al zeggen.. Oké dit is dus de provinciale site. Ik moet de stemwijzer vinden, of moet ik echt alles lezen wat er op staat? Het is wel een mooie website. Eens kijken wie er allemaal deelnemen.” zegt de participant terwijl hij de hoofdpagina bekijkt.

Hierna gaat hij verder naar de pagina ‘politieke partijen: “Alle grote partijen die meedoen ken ik wel, maar de Libertarische partij.. nog nooit van gehoord. Ik ben benieuwd waar zij voor staan. Dat zal vast in de stemwijzer naar voren komen.”

Ook de pagina 'onderwerpen' wordt bekeken door de participant: "Eens kijken waar het over gaat. Het gaat natuurlijk over andere onderwerpen dan tijdens de nationale verkiezingen. Die gaat bijna overal over. Bij de gemeenten vraag ik me af in hoeverre zij de macht hebben om iets te veranderen.. Provinciaal wel iets meer.". De participant leest de onderwerpen en zegt tot slot: "Eens kijken bij de stemwijzer.. daar is die" en hij klikt op 'Kieskompas'.

Beginscherm

"Het zou wel wat zijn als die nu de keuzes van de vorige heeft onthouden.. Oké starten dan maar." zegt hij waarna de participant de titels leest en op 'Start' klikt.

Inleidende vragen

Als de vragenlijst verschijnt, begint de participant gelijk met invullen en zegt: "Basisgegevens.. Waarschijnlijk voor hun eigen statistieken, zodat ze weten wie de StemWijzer invult. Ten minste ik mag hopen dat ze niet op basis daarvan je politieke voorkeur bepalen. Bijna dezelfde vragen als de vooraf ingevulde vragenlijst haha..".

Stellingen

Over stelling drie (asielzoekers) zegt de participant: "Natuurlijk moeten ze daarbij helpen, maar de vraag is denk ik eerder hebben ze de macht om daarbij te helpen.". Vervolgens klikt hij op 'mee eens' en zegt: "Als ik te snel door de vragen heen ga, moet je het zeggen hoor". Ik geef aan dat het geen probleem is en hij de stemhulp gewoon moet invullen zoals hij normaalgesproken zou doen.

Bij de vierde stelling (landbouwgrond) zegt hij: "Hier is het keyword toch wel voormalige denk ik. Dan ga ik er vanuit dat het nu om braakliggend terrein gaat.". Daarna kiest hij 'mee eens'.

"Ik zou niet weten waarom ze die zouden willen verbinden, ja het is misschien wel mooier voor de dieren" zegt de participant bij stelling vijf (natuurgebieden verbinden). Daarna klikt hij toch op 'niet mee eens'.

Bij stelling zeven (groot wild) geeft de participant aan: "Het is wel heel mooi om een hert in het wild te zien. Hierbij denk ik dat ze in bossen stukken terrein gaan maken waar je niet mag komen. Ik ben wel voor vergroting van het natuurgebied, maar niet voor groot wild. Niet mee eens..".

"Wat is Amelisweerd? Ik mag alles doen?" vraagt de participant wanneer hij stelling elf (Amelisweerd) heeft gelezen. Hij zoekt de locatie op via Google Maps. "Ik rijd wel eens over de A27 en rond de spits is het niet best, maar als Amelisweerd helemaal aan de andere kant van de snelweg ligt, lig ik daar niet wakker van natuurlijk als die niet verbreed wordt haha. Ah Amersfoort! Ja! Zeker voor verbreding. Waarom noemen ze het dan de A27 bij Amelisweerd? Dat snap ik niet. Het zal wel een knooppunt zijn of zo.. Noem het dan knooppunt Hoevlakken.". Later ontdekt hij dat de snelweg van knooppunt Almere naar knooppunt Sint-Annabosch bij Breda loopt en niet langs Amersfoort komt. Toch blijft hij bij zijn antwoord 'mee eens'.

Ook de locatie van stelling vijftien (Rijnenburgpolder) wordt via Google Maps opgezocht: "Zelfs Google kent hem niet (hij zoekt verder via Wikipedia). Voormalige kasteel.. Nou als ze een kasteel gaan slopen dan mogen ze het van mij niet volbouwen. Ik ga er in ieder geval van uit dat het om een natuurgebied gaat dat ze willen slopen. Het is een lastige vraag. Ik ken eigenlijk alleen de natuur aan de noordkant van Utrecht en die is wel heel mooi. Als Utrecht dan toch uitgebreid moet worden.. Van mij mogen ze er nieuwe woningen bouwen uit onwetendheid haha..".

Stelling negentien (Europese Unie) wordt twee keer gelezen: "Oké... belangenbehartiging in Brussel.. Belangenbehartiging van wat? Dat is lastig als ik niet eens weet wat ze doen. Geen mening".

"Dwingen? Het moet gewoon van zichzelf rendabel worden.." zegt de participant bij stelling twintig (sociale huurwoningen).

Bij stelling 23 (fietspaden) zegt hij: "Voor Veenendaal is dit niet echt van toepassing. We hebben hier veel mooie landweggetjes. Ja, als je met de fiets van Veenendaal naar Utrecht wil bijvoorbeeld, maar dan kun je je ook afvragen waarom je dat zou willen. Daar heb je de trein voor of de auto. Fietsen zie ik als

recreatie om je binnen je eigen dorp te kunnen verplaatsen en dat kan hier heel makkelijk. Voor mij is het geen issue, ik heb niets te klagen dus ik ben het er niet mee eens.”

“Heb je die wel eens gezien die oplaadpalen voor elektrische auto’s? Die zijn echt niet om aan te zien” richt hij zich tot de onderzoeker naar aanleiding van stelling 24 (elektrische auto’s). “Ik ben eigenlijk wel voor dat ze er mee stoppen.”

Over stelling 29 (kerken) zegt de participant: “Ik spreek mezelf natuurlijk hartstikke tegen als ik nu op mee eens klik (hij koos voor mee eens bij bezuinigen op cultuur). Aan de andere kant vind ik het altijd wel een mooi gezicht om in een dorp of stad als toerist de kerk te bezichtigen. Het is toch meestal een iconisch punt. Dus ik vind ze zelf gewoon mooi, dan ben ik maar lekker hypocriet haha. Ik ben het er mee eens dat ze er geld in steken om ze open te houden.”

Mening over de stellingen

De stellingen die voor de participant lastig zijn, zijn onder andere de stellingen met voor hem onbekende locaties zoals stelling elf (Amelisweerd) en stelling vijftien (Rijnsburgpolder). Wat betreft taalgebruik heeft hij geen problemen met de stellingen: “Er is geen enkel woord dat ik niet snapte. Je mist wel een uitleg bij de stellingen.”. Daarna vervolgt hij zijn verhaal met: “Het lastige aan stellingen is.. Ja het is duidelijk wat ze bedoelen, daarvoor moeten ze eenvoudige woorden gebruiken. En het nadeel van eenvoudige woorden is ambiguïteit.. Ze kunnen er meerdere dingen mee bedoelen en dat moet je zelf interpreteren. Een uitleg zou mij daarbij helpen. Ik zal eerlijk zijn, ik zal de uitleg waarschijnlijk alleen gebruiken bij de stellingen die ik belangrijk vind.”

De eerste stelling (windmolens) wordt als duidelijk ervaren: “Het is vrij duidelijk wat ze er mee bedoelen. Wat vind je van windmolens en groene energie? Op basis daarvan zou je deze stelling kunnen beantwoorden. Ik heb het idee dat ze vooral meten hoeveel mensen dit zouden willen.”

“Wat ik een beetje mis en je bij landelijke verkiezingen vaak wel hebt is dat er bij een vraag bijvoorbeeld een vraagtekentje zit en dat er net iets meer uitleg over een stelling wordt gegeven. Zoals bij de stelling moeten meer geld uitgeven aan verlichting van provinciale wegen. Ik weet meteen waar ze het over hebben, maar daar ben ik het gewoon mee oneens. Maar bij de fietspaden dat ze dan even uitleggen wat de reden is. Bijvoorbeeld vanwege ongelukken of iets dergelijks.” zegt de participant over de hoeveelheid informatie. “Wat voor mij bij de gemeentelijke verkiezing heel leidend was is dat je per partij een soort praatje had met hun hoofdpunten. Op de website van de provincie zie je dit wel een beetje, maar in de stembulps helemaal niet.”

Mening over de antwoordmogelijkheden

De participant vindt het raar dat je vanwege de verschillen tussen mee eens of helemaal mee eens zijn al dichter naar een bepaalde partij wordt getrokken, terwijl het hele kleine verschillen zijn. “Persoonlijk zou ik liever de keuze uit drie antwoorden hebben ook al is dit een wetenschappelijke Likertschaal. Het ergens helemaal niet mee eens zijn is voor mij te extreem. Dat klik ik niet snel aan.”

Hij denkt dat de antwoorden ‘neutraal’ en ‘geen mening’ voortgekomen zijn vanuit een psychologische redenering: “Voor mij maakt het geen verschil”. Alleen bij stelling negentien (Europese Unie) heeft de participant voor ‘geen mening’ gekozen, omdat hij te weinig kennis had over dit onderwerp. Bij andere stellingen had hij ook weinig kennis, maar heeft hij zijn antwoord gebaseerd op andere dingen die hij wel wist “Ik heb die meer op gevoel beantwoord, ik heb geen sterke onderbouwing voor elk antwoord.”. De participant had opgemerkt dat het antwoord ‘geen mening’ niet aangegeven staat in de analysemogelijkheid ‘positie per stelling’. Daarom had hij al het vermoeden dat een vraag niet wordt meegerekend als je ‘geen mening’ invult. Echter wist hij dit nog niet zeker.

Partijen

“Open interpretatie van ooit.. In dit geval ik ben nu nog geen 50Plus, dus ik zal er niet snel op stemmen. CDA zes, D66 heeft meestal wel goede standpunten, zeven. ChristenUnie ben ik nooit bij in de buurt gekomen, een twee. GroenLinks stem ik meestal ook niet op, een twee. PvdA eigenlijk ook niet, een nul.

PvdD mooie partij en leuke standpunten, maar ik vraag me altijd af wat hun mening is over de andere standpunten die niet dier of natuur gerelateerd zijn, nul. PVV, een één. SGP is mij iets te sterk gereformeerd, een nul. SP zie ik me ook niet zo snel op stemmen, één. VVD stem ik wel is op, een zeven. Provincie@inwonersbelangen.. Nooit van gehoord.. StemNL ken ik ook niet. Vrijzinnige Partij ken ik niet en Libertarische Partij niet.” zegt de participant over de partijen. Het lijkt alsof hij na het invullen de onderste zin leest, maar zegt hier niets over.

Na het invullen zag hij dat de vraag ook overgeslagen kon worden. “Ik vind het raar dat ze hier geen Likertschaal gebruiken, maar een schaal van één tot tien. Wat ik wel belangrijk vind is dat ze onderaan hebben gezegd dat je antwoorden geen invloed hebben op het resultaat. Het is prima dat dat onderaan staat.”.

Resultatenschermb

Als het resultaat verschijnt zegt hij: “Waar zou ik het snelst op stemmen?”. Hierna begint hij met het lezen van de uitleg: “De rode cirkel geeft uw positie.. ben ik kleurenblind?”. Ik geeft aan dat de cirkel precies op een partij staat: “Ooh ik dacht al, ik zie alleen een blauwe cirkel.”. Vervolgens gaat hij door met het selecteren van de belangrijke thema’s.

Mening over het resultaat/schermb

Over het resultatenschermb zegt hij: “Het is wel lastig om te zien wie het nou precies waar mee eens is. Je ziet wel jouw resultaat in het assenstelsel, maar verder heb je niet veel informatie. Mijn denkbeelden zijn meestal vrij rechts en eigenlijk eerder progressief dan conservatief, maar oké. Dat geloof ik nog wel. Het zijn de posities per stellingen die ik het belangrijkste vind.” Later voegt hij daar aan toe: “Ik denk wel dat veel mensen heel snel van het resultaat uit gaan en niet verder kijken”.

Analysemogelijkheden

Bij de eerste analysemogelijkheid worden de thema’s Milieu, Kunst & Cultuur en Bestuur uitgeschakeld. “Het is voor mij door de stemwijzer toch wel duidelijk dat (de vragenlijst verschijnt in beeld en wordt weg geklikt) ik het meest bij de CDA in de buurt kom. Ik vind het wel belangrijk om te zien wat de stellingen zijn, kan dat niet in een overzicht? Even kijken of ik dat kan vinden.. in plaats van dat je moet selecteren per stelling.”. Hij kijkt verder naar de ‘positie per stelling’ en geeft aan dat hij de antwoorden niet mee eens en helemaal niet mee eens hetzelfde vindt. Hij kiest meestal niet voor de uiterste antwoorden.

“Ik mis wel dat je niet aan kan geven in hoeverre je een vraag relevant vindt. Dat vind ik meestal een probleem bij stemwijzers. En ik vraag me soms af wat ze bedoelen.. Meer ruimte maken voor fietspaden, ja waar komen die te kort dan? Het is in principe wel duidelijk wat ze vragen, maar je moet blijikbaar meer van het onderwerp af weten om een stemwijzer te kunnen maken. Dat maakt voor mij zo’n vraag lastig.” zegt de participant tijdens het bekijken van de analysemogelijkheid ‘positie per stelling’. Uit het nagesprek blijkt dat de participant graag per stelling de mogelijkheid zou willen hebben om een paar partijen te selecteren om vervolgens van hen tegelijk de antwoorden en standpunten te bekijken. Toch heeft hij geen problemen met de vormgeving van de analysemogelijkheid. De participant ontdekt dat er bij de analysemogelijkheid een vraagteken staat waar je op kan klikken voor meer uitleg: “Helaas het is gewoon algemene informatie”.

De optie ‘selecteer belangrijke thema’s’ vindt de participant een handige analysemogelijkheid. “Het is goed dat je per thema aan- of uit kan zetten, omdat je niet altijd alles belangrijk vindt.”. Hij vat de mogelijkheden van de stemhulp als volgt samen: “Je hebt in principe wel alles maar niet helemaal op de juiste manier”.

Politiek begrip

“Het voordeel van een stemwijzer is dat je zonder erg veel verstand te hebben van de politiek een beetje het idee krijgt waar het om draait en wat de partijen vinden. Toch loop je wel het gevaar dat ze je een bepaalde richting op duwen natuurlijk.” Zegt de participant in het nagesprek.

De participant heeft niet meer kennis van de politieke onderwerpen en standpunten: “Het zijn vrij nietszeggende stellingen. De stemhulp geeft wel weer wat zij willen en wat jij wil, maar het geeft alsnog geen goed beeld van wat zij er precies aan kunnen doen en mogen doen. Je weet niet in hoeverre ze bevoegd zijn om de stelling waar te maken.”.

Mening over de papieren versie

De participant zegt over de papieren stemhulp: “Dat het op papier is betekent voor mij eigenlijk al dat ik het niet zou gebruiken. Los daarvan, als dit online zou staan zou ik er een voorstander van zijn. In die zin dat dit eigenlijk is wat ik mis. Onderbouwing waarom de partijen iets willen.”.

De onderwerpen zijn volgens hem niet goed gekozen: “Luchtkwaliteit verbeteren, ja, ja, ja, ja, ja en bedrijventerreinen verbeteren, nee, nee, nee, nee, nee. Oké. Dan vraag je je af waarom die er op staan, ook al geven ze wel een iets andere beargumentering.. Je zou verwachten dat er ook partijen zijn die tegen waren. Want waarom is er dan überhaupt behoefte voor nieuwe bedrijventerreinen? Mensen die er wel behoefte aan hebben, hebben geen enkele partij waarop ze kunnen stemmen.”.

Het aantal onderwerpen daarentegen is hij wel over te spreken: “Het beperkte aantal onderwerpen maakt het een stuk concreter. Blijkbaar zijn dit de vijf stellingen waar het de komende jaren in de provincie Utrecht om draait. Dus wat dat betreft beter. Je krijgt een samenvatting van het kiesprogramma. Ik zou het gebruiken als aanvulling.”.

Hardop-werkmethode

De participant heeft de stemhulp op dezelfde manier ingevuld als normaal: “Ik klik er meestal heel snel doorheen om gewoon globaal je mening naar voren te laten komen. Achteraf ga ik graag bij een overzicht kijken waar alle partijen zitten.”.

Vragenlijst achteraf

De vragenlijst is buiten de opname ingevuld.

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	VVD
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	CDA
<i>Schaal links - rechts</i>	8
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	6
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Meer inzicht
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Neutraal
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...voorkeur bepaald
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	CDA

Participant 15 – Vrouw van 25 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	08 03 2015
<i>Locatie</i>	Woonhuis in Veenendaal
<i>Duur</i>	00:35:29
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)
<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	25
<i>Opleiding</i>	Optometrie, HBO
<i>Gemeente</i>	Veenendaal
<i>Politieke interesse</i>	Heel weinig interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Nee, voor geen van beide
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, ik gebruik altijd de stemhulp StemWijzer

Bijzonderheden

De participant had veel moeite met de hardop-werkmethode en zei daarom niet veel tijdens het invullen van de stemhulp.

Oefentaak

De participant bekijkt de hoofdpagina en zegt: "Even aftasten hoe ik dit ga doen..". Na de tekst gelezen te hebben klikt ze op 'politieke partijen'. Ook op deze pagina leest ze de tekst, waarna ze naar beneden scrolt en vraagt: "StemWijzer moest ik toch? Oh Kieskompas. Oké."

Beginscherm

Ze lijkt de titels niet te lezen, maar vraagt: "Moet ik al verder gaan?" en klikt daarna gelijk op 'Start'.

Inleidende vragen

"Dit zijn altijd de makkelijkste vragen" zegt ze als ze de vragenlijst ziet. De vraag naar haar hoogst genoten opleiding wordt verkeerd geïnterpreteerd.

Naar aanleiding van de vraag 'Hoe zeker weet u al op welke partij u gaat stemmen?' zegt de participant: "Ik weet nog niet helemaal zeker of ik ga stemmen en op wie precies. Dus daarom twijfel ik tussen die twee opties.". Ze lijkt de onderste regel niet gezien te hebben.

Stellingen

"Neutraal en geen mening wat is daar het verschil tussen? Mag je daar antwoord op geven of niet? Haha" vraagt de participant wanneer ze aangekomen is bij stelling drie (asielzoekers). Ik schud nee en hierna kiest ze voor 'neutraal'.

Ook bij stelling zes (sportevenementen) kiest de participant voor 'neutraal'. Ze geeft niet aan waarom ze voor dit antwoord gekozen heeft.

"Dit soort vragen over belastingen, daar heb ik echt 0,0 verstand van dus dan vul ik altijd maar neutraal in." zegt ze terwijl ze erg verbaasd kijkt over stelling acht (provinciale belastingen).

De Rijnburgpolder beschreven in stelling vijftien is niet bekend bij de participant. Ze trekt een vragend gezicht en zegt: "De Rijnburgpolder.... Nou geen idee of dat mag. Neutraal."

Wanneer ze bij stelling zeventien (recreatiegebieden) is zegt de participant: "Oh ik heb alles verkeerd om ingevuld.. naja.". Het lijkt alsof dit niet het geval is, maar ze denkt zelf van wel. Ze vervolgt met het invullen van de stemhulp en doet niets om het probleem op te lossen.

Bij stelling negentien (Europese Unie) trekt de participant een vragend gezicht en zegt: "Daar heb ik totaal geen mening over.". Vervolgens klikt ze op 'geen mening'.

Bij stelling twintig (sociale huurwoningen) vult de participant 'neutraal' in. Ze geeft niet aan waarom ze voor dit antwoord gekozen heeft.

"Ik weet al niet hoe streng de andere zijn dusse.. ik denk dat het een beetje per provincie verschilt hoe er mee omgegaan wordt." zegt ze over stelling 22 (milieuregels). Ze gaat voor 'mee eens'. Opnieuw kijkt ze erg verbaasd door haar wenkbrauwen op te tillen.

Bij stelling 28 (cultuur) kiest de participant voor 'neutraal'. Ze geeft niet aan waarom ze voor dit antwoord gekozen heeft.

Mening over de stellingen

"Bij sommige vragen denk ik, wat bedoelen ze er inhoudelijk nou echt mee? Ik kan er wel voorbeelden bij bedenken en voor- en nadelen, maar dan krijg ik een beetje een verdeelde mening." zegt de participant over de stellingen. Over het algemeen vindt ze de vragen duidelijk. Ze begrijpt wat er staat, maar zou graag meer informatie willen: "Ik heb geen idee hoe het nu is en hoeveel er nu aan iets uitgegeven wordt."

Bij stelling acht (provinciale belastingen) heeft de participant geen idee hoeveel geld in dat geval bezuinigd moet worden en wat de consequenties zijn van de bezuinigingen. Ze zou hier graag meer informatie over willen, evenals over stelling vijftien (Rijnsburgpolder). "Wat voor toegevoegde waarde heeft het als het een polder blijft? Is het dan echt een natuur schoon of wat dan ook? Of is het qua woningcomfort nodig is dat er gebouwd moet worden? Ik ken de locatie niet, dus het maakt mij eigenlijk niet zo veel uit."

Op stelling negentien (Europese Unie) heeft de participant geantwoord met 'geen mening', omdat ze geen idee heeft wat de provincie in Brussel doet: "Geen idee wat ze daar voor beslissingen nemen en of ze moeten bezuinigen.. Dan denk ik, wat gaat er dan gebeuren als ze daarop bezuinigen?". Ze noemt twee voorbeelden om haar mening uit te leggen: "Zoals de stelling over ganzen, die is in principe heel duidelijk. Maar geef dan wat meer informatie en de redenen waarom dat zou moeten gebeuren. En wat is dan precies overlast? Is dat als iemand ze een keer hoort? Een uitleg waarom het belangrijk zou zijn." Daarna zegt ze: "En die stelling over windmolens.. Wat levert het dan op? En waar gaat het ten koste van? Als ik zo die vraag lees dan denk ik ja van mij mogen ze dat best doen ik heb er geen last van. Met meer informatie zou ik er anders over denken."

De participant had minder moeite met het invullen van de stemhulp dan ze dacht: "Voor de paar keer dat ik een stemwijzer heb ingevuld dacht ik, daar ga ik wel makkelijk doorheen. Het is wel helder. De formulering van de zinnen en de woorden en termen zijn niet te moeilijk of te specifiek. Alleen inhoudelijk weet ik niet altijd waar het over gaat."

Mening over de antwoordmogelijkheden

De schaalverdeling vindt de participant prettig om mee te werken, prettiger dan een driepuntsschaal.

Ze heeft goed voor ogen wat het verschil is tussen 'neutraal' en 'geen mening': "Als ik echt niet weet waar het over gaat vul ik geen mening in en bij andere dingen waarbij ik redelijk snap waar het over gaat, maar geen duidelijke mening heb, dan ga ik voor neutraal. Terwijl het misschien hetzelfde is.. voor mijn gevoel is geen mening echt als je geen idee hebt waar het over gaat." De participant wist niet dat als je voor 'geen mening' kiest, de vraag buiten beschouwing wordt gelaten.

Partijen

Als de participant deze vraag ziet zegt ze: "Ooit.. dat is wel een heel lang principe. Ja, ligt er aan waar ze voor staan natuurlijk. Dat weet ik zo niet dus dat is lastig inschatten. Dus ik zal waarschijnlijk bij heel veel op het gemiddelde uitkomen. 50Plus en CDA een vier. ChristenUnie een drie, als ze streng christelijk overtuigd zijn dan zal ik daar waarschijnlijk niet zo snel op stemmen. D66, GroenLinks en PvdA een vijf. PvdD een drie. PVV een vijf. SGP een nul. SP en VVD een vijf. De regionale partijen een drie. Nou dan doe ik het zo."

In het nagesprek geeft de participant aan dat ze het erg lastig vond om deze vraag in te vullen, omdat ze te weinig kennis heeft van de partijen en de bijbehorende standpunten. De regionale partijen kende ze niet. Daarom kon ze naar eigen zeggen niet beoordelen of ze ooit op één van deze partijen zou stemmen. Een omschrijving van de partijen zou haar helpen bij het beantwoorden van de vraag.

Halverwege de vragenlijst zag de participant dat ze de vraag over kon slaan. “Ik dacht ik heb hem nu toch al bijna ingevuld, dus dan ga ik maar verder.”. De opmerking onder aan de pagina heeft ze wel gezien, maar niet goed gelezen. “Het is in principe duidelijk genoeg dat het er staat. Ik had het vooral zelf beter moeten lezen. Het hoeft voor mij niet eerder of groter aangegeven te worden.”.

Resultatenschermb

De participant kijkt naar haar resultaat en lijkt te zien dat je op de partijlogo's in het assenstelsel kan klikken, maar het lukt haar niet om bij de analysemogelijkheid ‘vergelijk partij met uw antwoorden’ te komen. “Oké nou dit zegt me altijd ontzettend veel waar ik dan in val.. Ik zal dit kort bekijken en het normaalgesproken dan weggklikken.”.

Mening over het resultaat/schermb

Toen de participant het resultaat zag dacht ze: “Mooi. Nou ben ik een heel stuk wijzer. Not.”. Het was voor haar niet duidelijk op welke partij ze het best kon stemmen.

Analysemogelijkheden

De participant heeft uit zichzelf geen gebruik gemaakt van de analysemogelijkheden. In het nagesprek gaan we de mogelijkheden één voor één af. Over het selecteren van belangrijke thema's zegt ze: “Ik zou wel een beetje spelen met deze mogelijkheid, om te kijken wat er gebeurt. Maar ik zou daardoor niet mijn stem laten beïnvloeden.”

De optie ‘positie per stelling’ vindt ze overzichtelijk: “Dit is wel handig voor het overzicht, want met het assenstelsel had ik nog niet duidelijk voor ogen wie waarvoor staat. Het is wel veel werk en uiteindelijk ben je dan het overzicht ook wel weer kwijt. Maar ik denk dat het wel handig is voor de stellingen die je zelf het belangrijkste vindt.”

De laatste mogelijkheid ‘vergelijk partij met uw antwoord’ vindt de participant minder fijn: “Dit is handig als je twee of maximaal drie keuzes nog hebt. Een soort toelichting als hier staat zou wel handig zijn bij de stellingen. Geeft meer leeswerk, maar ik denk dat de kwaliteit van je antwoorden inhoudelijk hoger ligt. Je hebt er dan uiteindelijk meer aan.”.

Tot slot geeft ze het volgende aan: “Het zou fijn zijn als je een stelling hebt en dan de meningen van de partijen er onder ziet staan. Dat je het andersom invult.”.

Politiek begrip

De participant heeft niet het gevoel dat ze na het invullen van de stemhulp meer politieke kennis heeft wat betreft de onderwerpen en (standpunten van de) partijen. “Het geeft iets meer inzicht in waar de partijen staan in het politieke landschap, maar niet dat je denkt nu weet ik waar het over gaat en wat belangrijk is.”.

Mening over de papieren versie

“Ik ben altijd wel van de papieren versies, lekker ouderwets. Maar ik zou het wel gebruiken. Ik vind het prettiger lezen dan op de computer. Het maakt mij niet uit dat het maar weinig onderwerpen zijn. Met een paar grote onderscheidingen kan het misschien inzichtelijker voor jezelf zijn. Hier ben je er waarschijnlijk sneller uit welke partij het wordt.” zegt de participant over de papieren stemhulp.

Hardop-werkmethode

Als ik haar vraag hoe ze het vond om de stemhulp hardop denkend in te vullen zegt ze: “Ik heb niet heel veel gezegd geloof ik haha. Maar als er dingen staan waarvan ik echt geen benul heb vul ik al snel neutraal

in. Als ik wel ergens een mening over heb, dan is dat bij mij vaak niet erg uitgesproken. Het is niet dat er van alles door mijn hoofd gaat als ik zo'n vraag lees. In die zin houd ik het vrij oppervlakkig en ga ik er niet diepzinnig op in. Ik ga uit van het eerste gevoel.”.

De participant geeft aan dat ze de stemhulp op dezelfde manier heeft ingevuld als ze zou doen wanneer ze alleen is.

Vragenlijst achteraf

De participant heeft moeite met het beantwoorden van de schaalvragen. Ze weet niet goed op welke plaats in de schaal van 'links' naar 'rechts' en 'progressief' naar 'conservatief' ze staat. Om deze vragen te kunnen beantwoorden heeft de participant hulp nodig van het assenstelsel. Ook met behulp van het assenstelsel heeft ze moeite om de vragen in te vullen.

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	VVD
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	VVD
<i>Schaal links - rechts</i>	6
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	6
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Partij uitzoeken
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Helemaal niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Neutraal
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...voorkeur niet beïnvloed
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	PvdA / CU / D66

Participant 16 – Man van 24 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	08 03 2015
<i>Locatie</i>	Studentenhuis in Zuilen
<i>Duur</i>	00:28:06
<i>Versie</i>	Stemhulp zonder kopjes (versie 2)
<i>Geslacht</i>	Man
<i>Leeftijd</i>	24
<i>Opleiding</i>	Energy Science, WO, studiejaar 2
<i>Gemeente</i>	Utrecht
<i>Politieke interesse</i>	Veel interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, voor beide verkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp

Bijzonderheden

De participant gaat heel snel door de stemhulp heen. Uit het nagesprek blijkt dat hij dit normaalgesproken ook doet. Daarnaast is hij zodanig benieuwd naar het onderzoeksonderwerp dat hij na zeventien minuten al vraagt waar het onderzoek over gaat en na afloop opnieuw.

Oefentaak

De participant bespreekt in een sneltreinvaart de website: “Het is een veranderende website en de politieke onderwerpen worden hier aangegeven. Allemaal belangrijke onderwerpen voor de gemeente Utrecht. De site heeft een knopje om op politieke partijen te drukken en er zijn verschillende kieshulpen om te zien bij welke partij je past. Zo te zien zijn dat StemWijzer en Kieskompas. Huh er staat deze drie kieshulpen.. en linkjes naar twee. Oké. Oja er staat er nog één, standpuntenschema. Nou ik kies voor StemWijzer, omdat die als eerste staat.”. Ik geef aan dat hij wel voor de stemhulp Kieskompas moet kiezen en hij zegt: “Oké ik ga voor Kieskompas, omdat hij als tweede staat.”.

Beginscherm

Voordat hij op ‘Start’ klikt, zegt de participant: “Het gaat om het ontdekken van mijn politieke landschap voor de aankomende verkiezingen. Die al over tien dagen zijn.”.

Inleidende vragen

De participant leest alles wat op de pagina staat, van de titel tot aan de onderste zin. De vraag over zijn hoogst genoten opleiding wordt verkeerd geïnterpreteerd.

Stellingen

De participant gaat snel door de stellingen heen en heeft goed voor ogen hoe hij over de verschillende onderwerpen die bevroegd worden denkt.

Bij stelling twaalf (bus) zegt hij: “Ik heb hier niets mee te maken, want ik woon zelf niet in een klein dorpje maar in Utrecht zelf. En in de stad rijden genoeg bussen. Uhh.. Geen mening.”.

“Neutraal.. Ik weet niet hoeveel ze subsidiëren, om welk bedrag het precies gaat.” zegt de participant bij stelling achttien (culturele festivals).

Ook op stelling twintig (cultuur) antwoordt hij met ‘neutraal’: “Ik weet niet hoe veel daar nu aan uitgegeven wordt, dus ik kan daar ook niets over zeggen.”.

“Ik weet niet hoeveel spaargeld ze hebben.. Als dat om miljarden gaat.. Uhm.. neutraal.” zegt de participant naar aanleiding van stelling 25 (spaargeld).

Mening over de stellingen

“Ik ben gewend van StemWijzer dat je aan het eind ziet wat elke partij zegt. Dat miste ik gewoon. Daarom heb je hier ook weinig aan.”.

Bij stelling twaalf (bus) heeft de participant ‘geen mening’ ingevuld, omdat hij daar niets mee te maken heeft. Hij heeft daardoor het idee dat hij er niet over kan oordelen.

Zijn keuze voor ‘neutraal’ bij stelling achttien (culturele festivals) legt hij als volgt uit: “Ik vind het goed dat ze subsidiëren aan cultuur. Heel goed, maar tot op een bepaalde hoogte. Als ze een miljoen uitgeven van een drie miljoen budget dan denk ik van nahh doe maar niet. Als ze gewoon een paar duizend euro uitgeven, dan denk ik moet je vooral doen. Het gaat hier om verhoudingen. Dus ze moeten niet stoppen met de subsidies, maar misschien wel met de hoogte van de subsidies.”. Om deze zelfde reden heeft hij bij stelling twintig (cultuur) voor ‘neutraal’ gekozen.

Stelling 28 (recreatiegebieden) vond de participant een hele specifieke vraag: “Je kan ook bijvoorbeeld zeggen niet buiten recreatiegebieden kunnen ondernemers uitbreiden in de natuur.. Zoiets.”.

Mening over de antwoordmogelijkheden

Het werken met de schaalverdeling werd als prettig ervaren: “Het was duidelijk wanneer ik wat in moest vullen. Soms wisselde het wel van kant. Eerst een positieve stelling en dan een negatieve stelling zeg maar. Je moet de vraag gewoon goed lezen. De kleuren zijn ook wel fijn. Je kan ze goed zien. Ook wat je aanklikt en wat niet.”. De participant vindt tevens het verschil tussen ‘neutraal’ en ‘geen mening’ duidelijk. “Uhhm.. Geen mening is zoiets als ik weet het niet. Neutraal is links en rechts. Het hangt allebei even ver tegen elkaar in. Het verschil is dat je bij geen mening er helemaal niets van af weet. Een ver van je bed show zeg maar. Zo interpreteer ik het.”.

De antwoordmogelijkheden bij de waarschijnlijkheidsvraag over de partijen vond de participant daarentegen een stuk minder duidelijk. “Ik weet het niet en geen mening.. Dat vind ik een beetje.. Als ik het niet weet heb ik ook geen mening zeg maar.”.

Partijen

Voordat de participant begint met het beantwoorden van de vraag bekijkt hij de hele pagina en zegt: “Ik moet ze allemaal invullen denk ik? Of mag ik de hele vraag over slaan? Het zijn best wel veel dingen.”. Hierna begint hij toch met invullen. “Ik zal zeer onwaarschijnlijk op 50Plus stemmen, een nul. Misschien op CDA, een vijf. ChristenUnie ook misschien, een vijf. D66 zeer waarschijnlijk, een tien. GroenLinks een zeven. PvdA een zes. PvdD een één. PVV een één. SGP een nul. SP een vijf. VVD een vijf. Provincie@inwonersbelangen, nee ik stem nooit op regionale partijen. StemNL ken ik ook niet, een nul. Vrijzinnige Partij zegt me ook niets, een nul en Libertarische Partij ook een nul. Oh dan moet ik allemaal ik weet het niet invullen. Geen mening trouwens. Wat is het verschil? Het verschil tussen ik weet het niet en geen mening is wel lekker duidelijk. Not. Ga verder.”.

Het lijkt alsof de participant de onderste zin niet ziet, maar hij reageert hier op met: “En trouwens die vraag had geen invloed op mijn stellingen. Is ook lekker. Is dus gewoon om te zien wat mensen stemmen.”.

Resultatenschermb

“Uhhm.. Ik moet op de..... In de rode cirkel.. geeft uw positie aan. Oh ik zit gewoon op D66. Met een spectrum naar PvdA en CU. Behoorlijk progressief. GroenLinks valt er grappig genoeg buiten. Ik had wel verwacht dat die in mijn spectrum zou vallen.” beschrijft de participant zijn resultaat.

Mening over het resultaat/schermb

De participant vindt de weergave van het resultaat erg fijn: “Deze weergave is fijner dan die van StemWijzer. Het is fijn dat je kan zien waar in het spectrum je zit.”.

Hij heeft de uitleg van het resultatenschermb niet kunnen lezen. “Ik heb het gescand volgens mij. Onee het ging te snel weg. Ik denk van wat gebeurt er nou, want ik dacht dat ik het zelf deed. Maar nee dat was te snel.”. Ondanks dat hij de uitleg niet of nauwelijks had gelezen, kwam de participant er snel achter hoe hij het resultaat moest interpreteren. “Ik dacht je ziet een rode cirkel, maar ik zag dus geen rode cirkel.”. De participant was bekend met de termen in het assenstelsel en zegt daar over: “Jaa dat was HAVO drie stof of zo.. Dat weet ik wel.”.

Analysemogelijkheden

“Dit maakt me allemaal niet uit” zegt hij terwijl hij wijst naar de analysemogelijkheden. Daarna vervolgt hij zijn verhaal met: “En ik kan het nog delen met vrienden. (de vragenlijst verschijnt en wordt weggeklikt). Klaar denk ik.”.

In het nagesprek laat de participant weten wat hij van de analysemogelijkheden vindt: “Ik zou wel graag willen zien wat de partijen vinden. Jaaa het kan wel met die analysemogelijkheid, maar dan moet je alle stellingen doorlopen en daar heb ik helemaal geen zin in. Ik wil het gewoon in één oogopslag kunnen zien.”.

De participant was niet bekend met de mogelijkheid 'vergelijk partij met uw antwoorden', maar wanneer ik heb dit laat zien geeft hij aan dat hij dit niet handig vindt. "Met dit soort schermen denk ik van je bent klaar en dan is het niet duidelijk aangegeven dat je dit kan doen, dus ja.."

Over de mogelijkheid 'belangrijke thema's selecteren' heeft de participant wel even nagedacht, maar hij vond alle thema's even belangrijk. Daarom heeft hij niets aan deze indeling veranderd en alles op 'ja' laten staan. Hij zou misschien wel gebruik hebben gemaakt van de optie als het mogelijk was om per stelling aan te geven of je de vraag belangrijk of onbelangrijk vindt. Het liefst zou hij dit doen tijdens het invullen van de stellingen in plaats van achteraf. De stelling over de A27 bij Amelisweerd zou de participant in dat geval bestempelen als onbelangrijk, omdat het hem niet uitmaakt of de weg wel of niet verbreed wordt. "Als het om een hele polder gaat, zoals de Rijnenburgpolder, vind ik het veel meer zonde dan, wanneer het om een strook land gaat voor een snelweg."

Politiek begrip

Als ik de participant vraag of hij meer kennis heeft gekregen door middel van de stemhulp zegt hij: "Nee! Echt niet nee.". Hij was wel al bekend met alle onderwerpen. Later in het gesprek zegt hij: "Het gaat mij niet zozeer om de provinciale staten, maar om de invloed die ze indirect hebben op de Eerste Kamer."

De participant heeft voldoende kennis om de stemhulp in te vullen en vindt het niet nodig om informatie te verkrijgen tijdens het invullen van de stellingen: "Extra informatie bij de stellingen is niet de bedoeling van zo'n kieshulp in mijn optiek. En als je meer wil weten dan kun je het gewoon op internet intypen en dan krijg je er vast wel meer informatie over. Dit is gewoon een snel overzicht van de partijen die wel of niet bij jou passen."

Mening over de papieren versie

Hij is enthousiaster over de papieren stemhulp, dan over de online versie: "Dit miste ik dus daar. Gewoon één overzicht wat ze per stelling zeggen. Deze miste ik dus bij de online versie. Dit zou handig zijn. Als deze versie online zou staan zou ik dit fijner vinden, maar ik zou nog steeds een kieswijzer invullen, omdat deze beperkter is. Dit zijn maar vijf stellingen. Een beetje weinig, dus dan kun je niet echt over alles beslissen."

Hardop-werkmethode

De participant had totaal geen moeite met het hardop werken: "Het lukte me wel. Gewoon hardop zeggen wat je denkt.". Hij vult de stemhulp altijd zo snel in: "Ik ga altijd op mijn eerste ingeving af. Ik weet mijn standpunten al. Het is niet dat ik dat nog moet verzinnen. Over al die dingen heb ik al eens een keer iets gelezen en al over nagedacht."

Vragenlijst achteraf

De participant vult de vragenlijst in zonder iets te zeggen of te vragen aan de onderzoeker.

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	D66
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	D66
<i>Schaal links - rechts</i>	4
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	9
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Meer inzicht
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Niet mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Mee eens

<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Neutraal
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...voorkeur bevestigd
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	D66

Participant 17 – Vrouw van 22

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	10 03 2015
<i>Locatie</i>	Studentenhuus in Utrecht Overvecht
<i>Duur</i>	01:08:26
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)
<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	22
<i>Opleiding</i>	Franse taal en cultuur, WO,
<i>Gemeente</i>	Utrecht
<i>Politieke interesse</i>	Gemiddelde interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, voor beide verkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, ik gebruik altijd de stemhulp StemWijzer

Bijzonderheden

De participant heeft in vergelijking met de vorige deelnemers vrij veel tijd en aandacht besteed aan de oefentaak (00:06:40). Tijdens het nagesprek werden we even gestoord door de pakketbezorger (00:38:37 – 00:40:28).

Oefentaak

De participant leest de onderwerpsteksten en zegt: “Streekbussen.. Oh hij gaat alweer te snel, maar dat komt zo wel weer. Ja, waarom ga je stemmen? Je hebt stemrecht, daar moet je gebruik van maken anders mag je ook niet klagen.”. Bij de omschrijving over windmolens klikt ze op ‘Lees wat de partijen zeggen’. Het schermje verdwijnt, terwijl de rest van de pagina gelijk blijft. Het duurt even voordat de participant begrijpt dat ze naar beneden moet scrollen om de meningen van de partijen te kunnen lezen. Na de meningen gelezen te hebben gaat ze door naar de pagina ‘politieke partijen’. De participant wil eigenlijk lezen wat de partijen zeggen over streekbussen: “Oh je kunt hier niet op klikken. Hm.. toch wel.”. Als de meningen over streekbussen heeft gelezen, gaat de participant terug naar de hoofdpagina en kiest ze voor de stemhulp Kieskompas. “StemWijzer ken ik al, ook de uitslag daarvan. Eens kijken of hier hetzelfde uitkomt.”.

Beginscherm

Ze lijkt beide titels te lezen en klikt op ‘Start’.

Inleidende vragen

De participant vult de vragenlijst in zonder iets te zeggen. Hierbij wordt de vraag naar haar hoogst genoten opleiding verkeerd geïnterpreteerd. Na het lezen van de onderste zin zegt ze: "Geen probleem" en gaat vervolgens verder naar de stellingen.

Stellingen

"Het fijne aan deze stemwijzer is dat er meer keuzes zijn. Bij de StemWijzer zelf, heb je maar drie keuzes. Eens, niet mee eens en geen mening. Deze is wat preciezer." zegt de participant bij stelling twee (bibliotheken).

Over stelling zeven (groot wild) zegt ze: "Ja, natuur.. het is een natuurvraag. Ik denk dat ik daar neutraal over ben. Overlast is natuurlijk niet prettig, maar groot wild.. dat vind ik wel mooi en ook wel bijzonder."

"Ja dat is ook weer zo iets. Wat zijn de gevolgen dan als het spaargeld uitgegeven wordt? Spaargeld uitgeven is wel beter dan extra bezuinigen, dus ik ben het hier wel redelijk mee eens." zegt de participant over stelling tien (spaargeld). Daarna kiest ze voor 'mee eens'.

"Er zal straks zeker GroenLinks uitkomen?" zegt de participant na 'helemaal mee eens' ingevuld te hebben bij stelling twaalf (duurzame energie) en dertien (biologische landbouw).

De participant kent de Rijnenburgpolder niet waar stelling vijftien over gaat: "Extra woningen vind ik geen probleem.". Daarom gaat ze voor 'mee eens'.

Naar aanleiding van stelling zestien (jacht) zegt ze: "Ja.. Je hebt serieuze en minder serieuze vormen van jacht. Hier ben ik eigenlijk neutraal over. De familie van mijn moeder is een jagersfamilie, maar ik hoef het eigenlijk niet te zien.. Gewoon neutraal."

"Ik doe denk ik weer neutraal.. Als ik er aan denk dat het ten koste gaat van de natuur.. Als het werkelijk zo is en ik er zelf bij sta dan vind ik het niet normaal. Maar als je het als tekst ziet en het logisch klinkt ben ik het er mee eens. Moeilijk.. Toch maar neutraal." zegt de participant bij stelling zeventien (recreatiegebieden).

Bij stelling negentien (Europese Unie) moet de participant even twee keer nadenken voordat ze weet wat ze moet antwoorden vanwege de formulering van de stelling: "Ik ben het er eigenlijk wel mee eens.. uhh.. stoppen, ja mee eens".

Bij stelling 22 (milieuregels) merkt de participant het volgende op: "Ik begin een beetje onregelmatig de stemmen. De ene keer vind ik milieu belangrijk, de andere keer minder belangrijk.". Op deze stelling antwoordt ze met 'mee eens'.

"Waarom? Ik vind elektrische auto's juist een goed idee. Stoppen.. daar ben ik het eigenlijk helemaal niet mee eens." zegt ze bij stelling 24 (elektrische auto's).

De participant herkent stelling 26 (ganzen) uit de StemWijzer. "Wat heb ik toen ook alweer ingevuld?". Dit keer kiest ze voor 'niet mee eens'. Tevens wordt stelling 29 (oude kerken) herkend. "Worden kerken in dit geval gezien als bezienswaardigheid of voor gebruik? Hm.. neutraal."

Bij de laatste stelling (stille natuurgebieden) zegt ze: "Geen mening of neutraal. Want waarom wel en waarom niet.....? Gewoon neutraal."

Mening over de stellingen

"Ik heb wel gemerkt dat ik bij het thema milieu de ene keer een vraag wel belangrijk vind en de andere keer niet. Als het ten koste gaat van de natuur.. Zo'n dubbele stelling vind ik altijd het lastigste." zegt de participant als ik vraag wat ze van de stellingen vond.

Over stelling zeventien (recreatiegebieden) zegt ze: "Ik ben er wel voor dat recreatiegebieden worden uitgebreid, maar als het ten koste gaat van de natuur.. Dat klinkt dan zo heftig. Het ligt er ook wel aan of het voor mij wel of niet een belangrijke functie heeft wat er komt. Bijvoorbeeld een weg aanleggen ten koste van een groot stuk natuur vind ik gewoon zonde. Maar komt er iets waar ik wel profijt van heb.. een recreatiegebied vind ik wel belangrijk. Dan is het weer.. Ja.. dan ga je toch twifelen. Ik ben niet iemand die snel op GroenLinks of PvdD zal stemmen, maar toch vind ik natuur wel belangrijk."

De participant gaat niet per definitie uit van het voorbeeld 'horeca', maar ze denkt eerder aan vrijetijdsbesteding en ontspanning. "Ze zeggen hier dat het een stelling is over de economie, maar naar mijn mening ook wel milieu of natuur. Maar goed.. Het zijn heel vaak van die dilemma's. Het gaat vaak ten koste van de natuur.". De participant vond het antwoord 'neutraal' beter passen bij deze stelling dan 'geen mening', omdat ze in principe wel een mening had over de kwestie. Ze vindt zowel recreatiegebieden als de natuur belangrijk en heeft vanwege deze reden gekozen voor 'neutraal'. "Geen mening interpreteer ik echt alsof je er helemaal geen mening over hebt. Je hebt helemaal niets met natuur en niets met recreatiegebieden. Ik heb dat wel dus daarom vul ik neutraal in. Ik heb geen enkele keer voor geen mening gekozen, maar volgens mij worden de vragen waarop je geen mening antwoord niet meegeteld in de uitslag. Dat is wel zonde. Bij StemWijzer is dit niet."

De locatie in stelling vijftien (Rijnenburgpolder) was niet bekend bij de participant: "Ik woon nu twee jaar in Utrecht en ik wist eigenlijk niet eens dat die polder bestond. Bouw van woningen vind ik dan wel weer belangrijk. Daar ben ik het dan wel mee eens. De Rijnenburgpolder zal wel een natuurgebied zijn? Lastig om te beslissen over een gebied dat je niet kent.". Achteraf gezien snapt de participant niet waarom ze bij deze niet voor 'neutraal' heeft gekozen aangezien het een zelfde soort vraag is als stelling zeventien.

Stelling elf (Amelisweerd) heeft de participant beoordeeld aan de hand van haar algemene mening over wegverbreding. Ze kent de locatie Amelisweerd namelijk niet, maar ze is wel een voorstander van wegverbreding. Daarom ging ze voor 'helemaal mee eens'. "Ik dacht vooral aan het totaalplaatje, de hele provincie. Een goede bereikbaarheid van de stad, minder files, minder CO2-uitstoot en zo. Ik heb zelf geen auto, maar toch. Dat is de voorstelling die ik er dan bij maak."

De participant gaat bij beantwoording van de stellingen in eerste instantie uit van haar gevoel en denkt daarna na over de voor- en tegen argumenten. "Het wordt ook niet genoemd. Misschien ga ik meer twijfelen als ze er staan en dat ik dan anders ga antwoorden.". Zoals ook bij stelling over provinciale belastingen. De participant kent de term 'opcenten' niet, maar is bij het beoordelen van de stelling uitgegaan van provinciale belastingen.

Over stelling zestien (jacht) zegt ze nog: "Voor de plezier jagen vind ik echt belachelijk, maar serieuze jacht vind ik wel oké. Ik heb deze stelling ook ergens iets uitgebreider gezien en toen stond er een heel rijtje aan soorten jachten. Volgens mij was dat op een website van een partij. De formulering alle vormen maakt het lastig."

Mening over de antwoordmogelijkheden

De participant vond de schaalverdeling op een juiste manier opgezet: "Ik vond het een goede schaalverdeling. Ik ben het soms ergens helemaal mee eens en dan heb ik ook geen maars. Als ik toch een maar kan vinden die niet heel zwaar weegt, dan doe ik gewoon mee eens. Bij niet mee eens is het net zo. Dan zie ik toch nog een voordeel, maar geen zwaarwegend voordeel.". Ze vindt het heel fijn dat ze een nuanceverschil kan aangeven middels deze beoordelingsschaal.

De 'geen mening-knop' was de participant wel opgevallen, maar ze had hier bewust geen gebruik van gemaakt. Ze heeft altijd wel een mening ook al is het 'neutraal'. Ze vindt het tevens zonde om stellingen niet mee te laten tellen, omdat ze alle onderwerpen belangrijk acht. De betekenis van het antwoord 'neutraal' beschrijft ze als volgt: "Je bent het er aan de ene kant wel mee eens, maar aan de andere kant niet. Je zit er een beetje tussenin en wordt aan twee kanten getrokken."

Partijen

"50Plus zeer onwaarschijnlijk. CDA een vijf. ChristenUnie een nul. D66 een vier. GroenLinks een drie. Daar heb ik de website eigenlijk niet van bekeken en de partij komt nooit boven aan te staan bij de stemwijzers die ik in het verleden heb gemaakt. PvdA gaf de StemWijzer wel aan, maar of ik er nou echt op zou stemmen.. Een zeven. PvdD, hmm.. ik heb wel bij veel vragen beantwoord dat dieren met rust gelaten moeten worden, maar het is zeer onwaarschijnlijk dat ik daar op zou stemmen. Een twee. Van de PVV dacht ik dat ze wel goede standpunten hadden, maar toen ik het verkiezingsprogramma heb gelezen

vorige week donderdag toen had ik zoiets van daar sta ik totaal niet achter. Zo kinderachtig. Een vier. SGP ook nooit, ik heb daar niets mee, nul. SP een negen. VVD een vier. Provincie@inwonersbelangen ken ik niet. Daarom weet ik het niet. StemNL, Vrijzinnige Partij en Libertarische Partij ook nooit van gehoord.”.

De participant vond het fijn dat deze vraag gesteld werd: “Deze vond ik wel fijn eigenlijk. Hij wordt waarschijnlijk ook meegerekend in het resultaat.. of niet?”. Ze had niet gezien dat de vraag niet belangrijk is voor de uitslag. “Ik dacht dat het hetzelfde was als bij de StemWijzer, welke partijen je wel en niet mee wil rekenen.”. Op het eind had ze wel de knop ‘Sla over’ opgemerkt. “Toen had ik hem al ingevuld, maar ik had hem sowieso wel in willen vullen.”. De participant vindt een toelichting per partij op deze pagina niet noodzakelijk.

Resultatenschermb

Als het resultaat verschijnt zegt ze: “Kijk dit is een mooie, kompas! Ik zit dus meer aan de linkerkant richting de PvdA dat klopt.”. Vervolgens gaat de participant door met de analysemogelijkheden.

Mening over het resultaat/schermb

“Oja dat ging dus weg. Nee ik heb het niet gezien eigenlijk” zegt de participant over de uitleg naast het resultaat. Haar aandacht lag bij het assenstelsel en de partijen die wel en niet binnen haar cirkel vielen. Ze had graag een duidelijker benadrukt advies gekregen van Kieskompas: “Ik zocht eigenlijk naar een soort tekstueel advies”.

Analysemogelijkheden

“Belangrijke thema’s.. Milieu en natuur niet, daar heb ik eigenlijk geen mening over. Bestuur ook op nee. Oh dan zit ik nu hier.. niet echt dicht bij een partij”. Op dat moment verschijnt de vragenlijst in beeld en begint de participant met invullen. Wanneer ik haar zeg dat ze de vragenlijst over mag slaan zegt ze: “Nee? Oh oké. Ik dacht al het komt ineens zo in beeld.”. De participant past haar resultaat aan door alle thema’s weer mee te laten tellen en bestudeert welke partijen binnen en buiten haar cirkel vallen. “Of ik me hier nou door laat beïnvloeden is wel iets waar ik over na moet denken. De standpunten van de SP heb ik al bekeken, die van de PvdA kan ik overwegen om te gaan bekijken.”.

Hierna gaat ze door met de optie ‘positie per stelling’ en kijkt bij het thema ‘kunst & cultuur’ wat de partijen hebben geantwoord. Ze kijkt voornamelijk naar de antwoorden van de SP en PvdA. Bij het thema ‘verkeer’ hanteert ze dezelfde aanpak. Tot slot bekijkt ze de overige functies.

Uit het nagesprek blijkt dat de participant de optie ‘selecteer belangrijke thema’s’ niet nuttig vond. Ze vond het wel leuk om even uit te proberen, maar doet verder niets met de informatie en laat zich niet beïnvloeden door het aangepaste resultaat. De analysemogelijkheden ‘positie per stelling’ en ‘vergelijk partij met uw antwoorden’ vond de participant wel handig en verschaft haar meer inzicht. De opties geven haar het gevoel dat ze de partijen goed met elkaar kan vergelijken. “Ik vind het fijn dat je niet per se hoeft te kijken naar de vragen die je wat minder interessant vindt. Zoals voor mij de vraag over de Rijnenburgpolder.”.

Politiek begrip

De participant heeft niet meer kennis gekregen van de politiek door het invullen van de stemhulp. Tevens is ze niet gemotiveerder geraakt om haar stem uit te brengen.

Mening over de papieren versie

“Dit gaat echt over de vijf kwesties die volgens mij op dit moment in Utrecht spelen.. In principe is het wel fijn aangezien dit echt wel of niet gaat gebeuren. Geen idee hoe het met de andere stellingen zit. Ik zou het niet in plaats van doen, maar wel gewoon extra. Ik zou het wel door willen lezen, maar of ik mijn keuze daarop baseer.. dat denk ik niet. Bovendien is het gewoon niet zo.. ik vind alleen de thema’s windmolens en streekbussen interessant.”.

Hardop-werkmethode

Als ik haar vraag hoe ze het vond om de stemhulp op deze manier in te vullen zegt ze: “Ja ik vond het wel heel anders. In ieder geval kwamen veel vragen overeen met de StemWijzer. Alleen dit vond ik fijner, omdat je hier meer antwoordmogelijkheden hebt. Bij StemWijzer heb ik vaak geen mening ingevuld, maar hier kun je er makkelijker tussenin zitten. Dat vind ik heel fijn. Ook de weergave van het resultaat vind ik veel fijner. Het is fijn om te zien welke partijen in jouw cirkel zitten.”.

De participant had naar eigen zeggen in het begin een beetje moeite met hardop werken. “Ik vond het in het begin wel lastig. Je denkt vooral wat denk ik eigenlijk en wat gaat er in me om? Ik was aan het begin nog wel even stil. Maar ik moest gewoon hardop denken wat ik ga doen en wat ik wil en denk”. Ze heeft Kieskompas voor haar gevoel op dezelfde manier ingevuld als de StemWijzer toen ze alleen was. “Ik heb eigenlijk op dezelfde manier nagedacht”.

Vragenlijst achteraf

Tijdens het beantwoorden van de schaalvragen maakt de participant gebruik van het assenstelsel “Oh dat kan ik zo mooi hier vandaan halen haha.”. Ik geef aan dat het voornamelijk gaat om haar eigen mening en hoe zij zichzelf ziet ongeacht het resultaat. “Ja, snap ik. Het komt wel aardig overeen. Als student zijnde kwam ik heel links uit, ook tijdens de debatten toen over het leenstelsel.”. De participant kende Kieskompas nog niet als stemhulp en gebruikte voorheen elke keer de StemWijzer. Ze was daarom wel benieuwd of de resultaten overeen kwamen.

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	SP
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	SP
<i>Schaal links - rechts</i>	4
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	5
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Stemhulp controleren
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Neutraal
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Neutraal
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...twijfelen over voorkeur
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Ja
<i>Resultaat</i>	50Plus / PvdA / CU

Participant 18 – Vrouw van 24 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	10 03 2015
<i>Locatie</i>	Universiteitsgebouw Kromme nieuwe gracht
<i>Duur</i>	00:41:26
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)

<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	24
<i>Opleiding</i>	Master Interculturele Communicatie, WO
<i>Gemeente</i>	Utrecht
<i>Politieke interesse</i>	Veel interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Ja, voor beide verkiezingen
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp

Oefentaak

De participant loopt de website als volgt door: “Oké, ik zie nu de website van de provincie met allerlei kopjes. Grote plaatjes. Ik zie gelijk politieke partijen staan. Op deze pagina zie je alle partijen met de slogans, het verkiezingsprogramma en een samenvatting. Ah! Daar heb je Kieskompas al. Nou dan ga ik maar beginnen.”.

Beginscherm

Ze leest de hoofdtitel en klikt op ‘Start’.

Inleidende vragen

Ze begint gelijk met het invullen van de vragenlijst. De vraag over haar hoogst genoten opleiding wordt verkeerd geïnterpreteerd.

Stellingen

“Het zou kunnen betekenen dat de gemeenten het zelf moeten kunnen.. De stelling gaat er over of de gemeenten er hulp bij nodig hebben van de provincie. Uhm.. De provincie moet gemeenten helpen.. Extra hulp kan nooit kwaad, mee eens!” zegt de participant bij stelling drie (asielzoekers).

Bij de vierde stelling (landbouwgrond) zegt ze: “Maar gaat het dan ten koste van de landbouw? Nou dat weet ik niet. Ik doe even geen mening.”.

Bij stelling acht (provinciale belastingen) geeft de participant aan: “Ik weet eigenlijk niets over provinciale belastingen.. Dus dan doe ik geen mening.”

Over stelling tien (spaargeld) zegt ze: “Hmm... Hebben ze dan spaargeld? Oké dat vind ik een beetje raaaar.... Uhm... Ja, wie is er nou voor bezuinigen? Dus dan ben ik helemaal mee eens.”.

De participant weet niet waar de A27 bij Amelisweerd uit stelling elf is. Ze kiest voor ‘niet mee eens’, omdat ze niet zeker weet waarom de weg verbreed zou moeten worden. Ook het gebied in stelling vijftien (Rijnenburgpolder) is niet bekend bij de participant. “Ik weet ook niet wat voor voor- of nadelen zou hebben dus dan doe ik geen mening.”.

“Hmm, ja nou ja als het overlast veroorzaakt.. Dan moet je natuurlijk wel wat kunnen doen.. Hier ben ik wel benieuwd wat de politieke partijen voor uitleg hebben. Zonder context kan ik hier niet zo veel mee. Dus dan doe ik even geen mening.” zegt ze naar aanleiding van stelling 16 (jacht).

Vanwege de formulering van stelling achttien (culturele festivals) is de participant even in de war: “Het is natuurlijk wel leuk, maar ik vind het niet erg nuttig.. Als het zelf zonder subsidie ook enigszins in tact blijft ben ik daarvoor. Dus dan doe ik niet mee eens.. Onee wel mee eens haha.”.

Na het lezen van de negentiende stelling (Europese Unie) zucht de participant en zegt: “Uhhh.. Ja waarvoor doen ze dan belangenbehartiging? Daar weet ik ook weinig van. Ik doe geen mening, want ik weet het niet.”.

“Ik weet niet waarom verspreid over de provincie nuttig is, maar ik vind sociale huurwoningen wel belangrijk dus ik neem aan dat het klopt als ik hier mee eens invul.” zegt ze over stelling twintig (sociale huurwoningen).

Bij stelling 21 (bus) zegt ze zuchtend: “Ja.. dan rijd hij natuurlijk honderd keer voor niks. Neutraal, het maakt me niets uit.”.

Bij stelling 23 (fietspaden) geeft de participant aan: “Ik vind het zoals het nu is qua verdeling wel goed, dus dan ben ik neutraal.”.

“Dit vind ik een moeilijke, want ik weet niet of er alternatieven voor zijn. Doe ik even geen mening, ben wel benieuwd wat de partijen daarover te zeggen hebben.” zegt ze bij stelling 26 (ganzen).

“Ja dat is wel heel erg kort door de bocht” zegt de participant nadat ze stelling 28 (cultuur) heeft gelezen. “Waar dan op precies? Uhm.. Nou ik ben het er wel mee eens eigenlijk.”.

Bij stelling 29 (kerken) zegt de participant: “Volgens mij hebben die kerken geld zat.. of niet? Ooh ik vind oude kerken heel mooooi! Dus dat zou wel heel jammer zijn als die niet.. hmm.. nee ik vind het niet de taak van de provincie.” Hierna gaat ze voor ‘niet mee eens’.

Mening over de stellingen

Als ik de participant vraag wat ze van de stellingen vond, zegt ze: “Ik vind het altijd een beetje een vaag verhaal. Sommige vind ik heel onduidelijk en sommige zijn zo ambigu of ze hebben het over een heel breed onderwerpen. Zoals de stelling over ganzen. Je weet helemaal niet of er alternatieven voor zijn en wat dat dan zijn. Ja.. Ik kan gewoon echt niks met die stelling. En sommige weet ik gewoon veel te weinig van. En bij sommige had echt wat meer context bij ontmoeten. Met ongeveer de helft van de stellingen kon ik wel wat. Bij de andere helft dacht ik wel van, ja.. er mist iets.”.

Over stelling vier (landbouwgrond) zegt ze nog: “Ja, want van wie is die landbouwgrond en gaat het dan ten koste van de landbouwgrond? Of is het land wat mensen toch willen verkopen? Dat weet je gewoon helemaal niet, waar het hier over gaat. Dus, ja.. kijk als je dat gaat toestaan wat gebeurt er dan? Dat weet ik helemaal niet. Jammer dat je niet hier kan zien wat ze er over zeggen. Ik weet er ook gewoon weinig van, waar je wel mag bouwen en waar niet.”. Hetzelfde gevoel had ze bij stelling elf (Amelisweerd) en vijftien (Rijnsburgpolder). “Ik weet niet wat daar speelt en dat vind ik wel belangrijk om te weten”.

“Ik weet heel weinig van de EU, hoe dat allemaal zit en ik snap niet wat de provincie er aan zou hebben om hier belangen te behartigen.. Wat voor belangen dan? Want wat heeft Utrecht er aan om belangen te behartigen bij de EU. Ja, nee, ik weet helemaal niet waar dit dan nuttig voor zou zijn” zegt ze over stelling negentien (Europese Unie).

Bij stelling 21 (bus) heeft ze voor ‘neutraal’ gekozen: “Ja dat komt omdat ik zelf niet in een klein dorp woon. Dat klinkt heel egoïstisch.. maar toch. Aan de ene kant als er geen bus komt kunnen die mensen nergens komen, maar aan de andere kant als er wel op vaste tijden een bus rijdt dan zit die negen van de tien keer leeg en dat is gewoon zonde van het geld. Je hebt ook van die oplossingen zoals een buurtbus of zo. Misschien zou dat een optie zijn, maar daar weet ik ook weinig van.”.

“Dit vond ik zo’n breed onderwerp. Zo kort door de bocht. Het is ook echt zo zwart wit, of het een of het ander. Niemand wil bezuinigen natuurlijk, maar al je spaargeld uitgeven.. Lijkt me ook niet heel slim” zegt de participant over stelling tien (spaargeld).

Het woord ‘opcenten’ in stelling acht (provinciale belastingen) is niet bekend voor de participant. “Uit de context snap ik wel wat het is.. Ik weet eigenlijk heel weinig over belastingen. Vind het ook een beetje raar dat het provinciaal is geregeld als dat zo is.. Ik vraag me af hoe ze gaan bezuinigen. Daarom geen mening.”.

Mening over de antwoordmogelijkheden

Ze heeft vaak ‘geen mening’ ingevuld bij de gevallen waar ze volgens haar niet over kan oordelen. “Ik heb dan natuurlijk wel een vermoeden, maar als ik niet weet wat voor implicaties er zijn wil ik eerst kijken wat de politieke partijen daarover te zeggen hebben bijvoorbeeld. Zonder die argumenten weet ik ook niet zo goed wat mijn antwoord is.”.

Het verschil tussen de antwoorden ‘neutraal’ en ‘geen mening’ beschrijft de participant als volgt: “Ik kies neutraal als iets me niet zo heel veel uitmaakt en geen mening als ik er niets over weet. Als je

gewoon even niet weet of je het er wel of niet mee eens bent. Dan kies ik geen mening en kijk ik er eventueel later nog naar.”.

De participant vindt de schaal raar verdeeld. Het verschil tussen de antwoordmogelijkheden is volgens haar te klein. “Als ik het ergens mee eens ben, ben ik het vaak ook helemaal eens en niet gewoon mee eens. Ik vind een vijfpuntsschaal wel oké, maar ik zou hem anders noemen. Mee eens veranderen in een beetje eens, zodat het verschil groter is.”.

Partijen

“50Plus, CDA en de ChristenUnie onwaarschijnlijk. D66, vijf. GroenLinks een acht. PvdA ook. PvdD een zeven. PVV en SGP een nul. SP, negen. VVD, nul. Provincie@inwonersbelangen.. Ja dat weet ik allemaal niet die kleine partijen. Weet ik niet bij de laatste vier. Oké, ga verder.”.

Uit het nagesprek blijkt dat de mening van de participant over deze vraag veranderde tijdens het invullen: “Eerst dacht ik oké dat is wel logisch, maar later stond hieronder heeft geen invloed op de positie waardoor ik denk ja waarom vul ik het dan in. Wat heeft het dan voor nut? Dus daar heb ik helemaal niets aan en dat zetten ze dan onderaan piepklein.”. Ze had de vraag waarschijnlijk overgeslagen als ze eerder had gezien dat haar antwoord geen effect heeft op de uitslag.

Resultatenschermb

Als het resultaat verschijnt zegt ze: “Ah! Oké, dat is wel duidelijk. Ik ben progressief en links.”.

Mening over het resultaat/schermb

De participant vond het raar dat ze ver van de SP af zat, omdat ze normaalgesproken op deze partij stemt. Ze had geen moeite met de interpretatie van haar uitslag. Mede omdat ze de stemhulp al vaker heeft ingevuld. De uitleg over het resultatenschermb was haar niet opgevallen. “Dat hoef ik toch niet te lezen, want ik weet al hoe het moet”.

Zelf zegt ze niet snel van de uitslag uit te gaan: “Ik denk wel dat heel veel mensen in Nederland op het resultaat van de stemhulp af gaan. Ik weet nog niet of ik dat ook ga doen.”.

Analysemogelijkheden

Ze begint met de optie ‘selecteer belangrijke thema’s’: “Oké.. dan kan ik nog thema’s aanklikken. Economie en verkeer niet belangrijk. Herbereken positie.. Oh dan ben ik heel ergens anders! Dan ben ik heel progressief en niet links en niet rechts. Ja.. Dan ben ik niet in de buurt van welke partij dan ook. Haha. Nou dat gaat goed. Als ik weer terug ga sta ik heel dicht bij GroenLinks. Oh en wat is dat? PvdD? (de vragenlijst verschijnt) Oh nou klik ik per ongeluk ergens op. (ze klikt op het kruisje). Uhm ja partij van de dieren is het. Positie per stelling, overige functies.. naja dan zou ik dus op GroenLinks moeten stemmen. Ja zou wel kunnen kloppen.”.

Daarna kijkt ze nog even naar de analysemogelijkheid ‘positie per stelling’. “Even kijken wat is dit.. Ooh dit is per gebied. Even kijken welke ik belangrijk vond.”.

In het nagesprek bekijken we samen de optie ‘vergelijk partij met uw antwoorden’. De participant reageert met: “Toelichting ah hehe!”. Dit is precies wat ze had gemist. Zowel deze optie als de mogelijkheid ‘positie per stelling’ vindt ze erg handig.

Politiek begrip

De participant heeft het gevoel dat ze door het invullen van de stemhulp meer weet over de politieke onderwerpen in Utrecht. “Ik wist eigenlijk niet wat er speelde. Er zijn wel veel stellingen over natuur en milieu vind ik.”.

Ze zal geen informatie opzoeken om de stemhulp in te kunnen vullen: “Ik ben te lui om tijdens het invullen extra informatie op te zoeken. Ik vind dat Kieskompas bij de stellingen meer een oordeel moet geven. Er komt toch meestal wel iets uit waar ik het mee eens ben, dus ja.. Ik ga niet helemaal in details

de stellingen opzoeken voordat ik kies. Ik zou dat misschien wel doen bij de landelijke verkiezingen. Hier voel ik me niet zo betrokken bij.”.

Mening over de papieren versie

De participant vindt dat de papieren versie een goed overzicht geeft: “Het is een makkelijk overzicht met gelijk een klein uitlegje er bij. Dat is wel fijn. Bedoel je als ik geen internet zou hebben? Het is nu een beetje overbodig voor mij omdat ik de online versie al ingevuld heb. Dan zou ik niet ook nog deze gebruiken, maar ik denk wel dat er mensen zijn die een extra check willen.”. Als ze moest kiezen tussen de online en papieren versie, kiest de participant zonder twijfel voor de online stemhulp. Over het aantal onderwerpen zegt ze: “Dat is wel gek, is heel anders. Heel weinig.”.

Hardop-werkmethode

“Het is wel een beetje gek, maar nee ik heb het niet anders ingevuld daardoor. Helemaal niet, want waarom zou dat anders zijn? Ik denk nog steeds hetzelfde over de politieke kwesties of er je er nou bij zit of niet.” zegt de participant over de gehanteerde methode. Ze heeft geprobeerd de stemhulp niet sneller of langzamer in te vullen, dan ze normaalgesproken doet. “Ik vond het wel leuk om te doen. Ik was eigenlijk sowieso nog van plan een stemhulp in te vullen.”. Over het hardop werken zegt ze nog: “Het is grappig om hardop te moeten praten, maar het went wel.”.

Vragenlijst achteraf

De participant vindt het lastig om te bepalen wat voor haar de belangrijkste reden is om de stemhulp in te vullen. Ze schiet regelmatig in de lach tijdens het beantwoorden van de vragen. Zo ook bij de stelling ‘De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem’.

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	SP
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	GroenLinks
<i>Schaal links - rechts</i>	2
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	9
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Partij uitzoeken
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Helemaal mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Neutraal
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Neutraal
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Neutraal
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...voorkeur bepaald
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	GroenLinks

Participant 19 – Vrouw van 24 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	10 03 2015
<i>Locatie</i>	Universiteitsgebouw Kromme nieuwe gracht

<i>Duur</i>	00:36:59
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)
<i>Geslacht</i>	Vrouw
<i>Leeftijd</i>	24
<i>Opleiding</i>	Master Interculturele Communicatie Engels, WO
<i>Gemeente</i>	Utrecht
<i>Politieke interesse</i>	Veel interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Nee, voor geen van beide
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, ik gebruik altijd de stemhulpen StemWijzer en Kieskompas

Bijzonderheden

Na het invullen van de stemhulp is besloten naar een andere ruimte te gaan om het nagesprek in een rustigere ruimte uit te voeren. De ruimte waarin we zaten werd een stuk drukker vanwege het einde van de colleges (00:14:13 – 00:15:20).

Oefentaak

De participant bekijkt de hele hoofdpagina door helemaal naar beneden te scrollen, ondertussen zegt ze: “Ik wist niet dat er windmolens waren in Utrecht, dat is nieuw. Oja hier kun je kiezen welke hulp je wilt. Je kunt dus ook beschrijvingen over de partijen al lezen. Bij deze uitspraken vraag ik me altijd af of dit echt gezegd is over verzonnen is. Ik ken Utrecht niet zo goed.. dus ik zou niet kunnen zeggen waar ik woon. Het is wel een heel moderne website met Twitter.”.

Vervolgens bekijkt ze de pagina ‘politieke partijen’. “Eens kijken hoeveel informatie hier staat over de partijen. Vrijzinnige Partij... die is nieuw (ze klikt op het logo). Ooh dan ga je naar de eigen website. Is dat bij allemaal zo? (ze klikt op de SGP) Nee. Haha! Charmante foto. Zijn dat dezelfde onderwerpen elke keer? (ze klikt op de SP). Ja. Oké kieswijzer.. Het is wel een eenvoudige website op een goede manier. Kieskompas!”.

Beginscherm

De participant klikt gelijk op ‘Start’. Ze slaat hierbij het lezen van de titels over.

Inleidende vragen

De participant vult de vragen zelfstandig in en lijkt deze te begrijpen. “Het is wel lullig om hier nu niet mijn e-mailadres in te vullen voor wetenschappelijk onderzoek.”.

Stellingen

Bij stelling twee (biologische landbouw) zegt de participant: “Wat is biologisch? Neutraal.”. Ook bij stelling vier (fietspaden) vult ze ‘neutraal’ in. Ze geeft niet aan waarom ze voor dit antwoord kiest.

Over de zevende stelling (kerken) zegt ze “Historische kerken.. maar niet kerken uit 1970 of zo. Laat maar ik ben het er wel mee eens.”.

“Voormalige landbouwgrond waarom niet? Als het voormalige landbouwgrond is, wat is het dan nu? Dan kunnen er denk ik wel huizen op staan.” zegt de participant naar aanleiding van stelling elf (voormalige landbouwgrond). Ze vult ‘mee eens’ in en zegt: “Is er niet ergens uitleg of zo? Nee..”.

Het doel van het onderwerp in stelling twaalf (natuurgebieden verbinden) is onduidelijk voor de participant: “Ik snap niet waarom dit per se moet. Niet mee eens.”.

Bij stelling dertien (windmolens) vult ze ‘neutraal’ in en geeft hierover geen uitleg.

Over de zestiende stelling (radio en televisie) zegt de participant: “Ik weet niet wie normaal meebetaalt aan radio en televisie. En ze hebben ook winst en moeten het gewoon goed genoeg doen dus

ik vind niet dat ze mee hoeft te betalen.”. Ze kiest voor ‘niet mee eens’. “Mag wel. Kan ik terug? Ja. Mag wel. Neutraal.”.

Stelling zeventien (spaargeld) wordt meerdere malen gelezen: “Je kunt je spaargeld beter niet uitgeven, maar ook niet extra bezuinigen. Beetje een gekke zin. Niet spaargeld uitgeven, dat sowieso niet. Niet mee eens.”.

“Ik heb geen idee waar de A27 is en ik weet ook niet wat de problemen zijn dus hier heb ik geen mening over.” zegt ze bij stelling achttien (Amelisweerd).

De participant heeft moeite met stelling 19 (recreatiegebieden): “Jeetje dat is een moeilijke vraag! Het is wel meer economie, maar het is ook weer slecht voor natuur. Nah het mag wel.”.

Over stelling twintig (Europese Unie) zegt ze: “Je kunt niet niets meer te maken hebben met de Europese Unie, dat is een slecht idee. Maar wat houdt die belangenbehartiging precies in? Dat weet ik niet. Dus ik kan er moeilijk iets over zeggen (neigt naar geen mening). Maar ik denk dat ik het er niet mee eens ben.”. Uiteindelijk gaat ze voor ‘niet mee eens’.

“Pffft.. Er komen steeds meer 65-plussers dus dat lijkt me niet echt handig. Ze mogen wel korting krijgen, maar niet gratis. Ik ben neutraal.” zegt de participant over stelling 21 (openbaar vervoer).

Naar aanleiding van stelling 22 (Rijnenburgpolder) zegt ze: “Ik weet niet waar de Rijnenburgpolder is, dus ik denk het wel, maar ik weet het niet. Geen mening.”.

“Ik weet niet wat de landelijke richtlijnen zijn. Geen mening.” zegt de participant schouderophalend bij stelling 30 (milieuregels).

Mening over de stellingen

“Ik vond de stellingen vaak logisch, voor de regio. Ik weet alleen lang niet genoeg van Utrecht om hier overal goed antwoord op te geven. Bijvoorbeeld waar ze het hadden over die snelweg, ik heb geen idee waar het is en wat er aan de hand is of waarom ze het zouden moeten verbreden. En dat ze huizen wilden bouwen in een bepaald gebied, ik had nog nooit van het gebied gehoord. Dus je moet wel veel inhoudelijke kennis over de regio Utrecht hebben wil je er elke keer zinnige onderbouwde antwoorden op kunnen geven. En er wordt nergens uitleg over gegeven. Ik heb het gevoel dat dat bij de landelijke verkiezingen meer wordt gedaan. Daar kon je wel ergens op klikken en dan geven ze uitleg over de context. Hier niet.”. De participant miste een uitleg bij de stellingen en zou dit graag anders zien.

Haar keuze voor ‘neutraal’ bij stelling dertien (windmolens) legt ze als volgt uit: “Windmolens zijn natuurlijk niet alleen voor de regio Utrecht, maar voor heel Nederland. Ik weet niet heel veel over windmolens. Dus ik zat me af te vragen waarom zouden er niet meer windmolens mogen komen, want als ze ergens worden geplaatst komt er meer werkgelegenheid en ik ben wel voor windenergie. Aan de andere kant is het niet altijd goed voor het milieu of de vogels en welke redenen nog meer.. duur. Dus ik zag wel redenen waarom het wel of niet zou moeten gebeuren, maar ik weet er niet genoeg van om echt een mening te kunnen geven.”.

De participant vond stelling twintig (Europese Unie) misleidend: “Wat houdt die belangenbehartiging precies in? En stoppen is ook zo extreem. Mensen die tegen Brussel zijn zullen gelijk helemaal niet mee eens kiezen. Iemand die voor de PVV is zal meteen helemaal mee eens stemmen. Ik vind het niet subtiel genoeg. Dit vond ik eigenlijk een slechte.”.

Stelling zeventien (spaargeld) vond de participant erg dubbelzinnig: “Beter het spaargeld uitgeven of bezuinigen. Dat zijn wel twee extremen.. De middelste optie was er niet. Dat vond ik een beetje een gekke zin. Ik dacht ja.. Ik zou willen weten waarom en waaraan het geld uitgeven. En waarom zou het een beter zijn dan het ander? Veel te algemeen. Ik heb niet mee eens gekozen, omdat ik spaargeld uitgeven over het algemeen een slecht idee vind.”. Even later zegt ze: “Wacht ik begin nu beter te begrijpen hoe ze die zin bedoelen.. Ik begin serieus nu pas te snappen wat ze bedoelen. Ligt het aan mij of aan die zin? Ik zie nu in dat ze extra geld nodig hebben, we gaan niet extra bezuinigen, maar in plaats daarvan gaan we het spaargeld maar uitgeven. Dan zeg ik nu neutraal. Ze moeten aan de zin toevoegen, om te voorkomen dat.. Of de provincie kan beter extra bezuinigen dan haar spaargeld uitgeven. Ik denk dat ie dan al beter is.”.

Mening over de antwoordmogelijkheden

Ze kiest voor ‘geen mening’ als ze niet weet wat de redenen zijn om iets wel of niet te doen. “Geen mening is als ik echt totaal geen verstand heb van zaken en omdat ik van mezelf vind dat ik geen mening moet geven van dingen waar ik niets vanaf weet. Neutraal vul ik in als ik fifty fifty ben of als het me niet zoveel uitmaakt.”. De antwoordoptie ‘geen mening’ was de participant al van begin af aan opgevallen. Ze is hem echter pas gaan zoeken toen ze hem nodig had.

Over de schaalverdeling zegt ze: “Ja, het is natuurlijk een hele bekende Likertschaal. Iedereen heeft er wel eerder mee te maken gehad, dus je weet hoe je er mee moet omgaan in je hoofd. Ik heb alleen wel eens gehoord dat Nederlanders niet graag snel een extreme mening willen geven. Maar ik vind het fijn werken. Het is genuanceerd genoeg en eenvoudig genoeg om snel een keuze te maken, niet te gedetailleerd dat het te vermoeiend wordt zoals een tienpuntsschaal.”.

Partijen

“50Plus zeer onwaarschijnlijk. CDA, zesje. ChristenUnie een zesje. D66 een zeven. GroenLinks een zeven. PvdA een zeven. PvdD ga ik niet heel snel op stemmen, een vier. PVV, een nul. SGP vier. SP een acht. GroenLinks en D66 ook wel acht. VVD een zeven. Provincie@inwonersbelangen ken ik niet dus dat zou ik niet zo snel doen, een vier. StemNL klinkt verschrikkelijk en de andere twee ook, een nul. Ga verder.”.

Tijdens het nagesprek zegt ze: “Ik ben benieuwd in hoeverre dit in de uitslag is verwerkt. Of dat heeft uitgemaakt of niet. Het zou eigenlijk geen invloed mogen hebben.”. Als ik haar wijs op de onderstaande mededeling zegt de participant: “Ooh oké. Dan vind ik het wel interessant. Het is sowieso wel even grappig om er bij stil te staan. Het kost weinig werk. Ik had al het idee dat je hem over kon slaan, dat heb je wel vaker bij kieswijzers.”. Ze had geen extra toelichting nodig bij de vraag.

Resultatenschermb

De participant is teleurgesteld in het resultaat: “Uhhh.. ja.. Kan ik hier nou op lezen wat ik moet stemmen? Dit is waar ik zit blijkbaar? Er is niemand in de buurt! Op wie moet ik nou stemmen? Dat is wel gek.... Nou weet ik nog niet wat ik moet stemmen! Alles is ver weg.. Uhhh...”.

Mening over het resultaat/schermb

“Ik zou wel graag een top vijf willen zien nog van de partijen die het dichtst bij zitten. Het is nu wel visueel, maar het is zo lastig om te zien welke nu wel of niet dichterbij is dat ik wel een top vijf er bij wil zien. Zowel visueel als tekstueel.” geeft de participant aan.

Analysemogelijkheden

Als eerst kijkt de participant naar ‘positie per stelling’. Op dat moment verschijnt de vragenlijst. Deze blijft slechts wit en duurt lang om te laden. De participant kan daarom niet zien dat het om een vragenlijst gaat. Ze vraagt zich af wat het is en klikt daarna op het kruisje. Vervolgens gaat ze verder met de analyse: “Welke vond ik belangrijk? Die.. en die.. Waarom zijn ze het hier niet mee eens?”. Ze klikt op het logo van D66 maar er gebeurt niets. Even later wanneer ze bij een andere stelling kijkt, verschijnt ineens het scherm van de D66. De participant klikt het scherm op dat moment weg en bekijkt een ander thema. “Het valt op dat PVV heel veel hetzelfde is als D66... Absoluut geen idee wat ik moet stemmen! Er is blijkbaar geen partij die hetzelfde denkt als ik.”. De participant klikt op het logo van de ChristenUnie, omdat deze partij toch het dichtst bij staat: “Wat gebeurt er als je dat doet? Ooh datte.. ja.. Misschien stem ik dan wel hier op.”. Ze maakt verder geen gebruik van de analysemogelijkheden.

Uit het nagesprek blijkt dat de optie ‘selecteer belangrijke thema’s’ wel was opgemerkt door de participant, maar ze hier geen gebruik van had gemaakt omdat ze alle onderwerpen even belangrijk vindt. Deze analysemogelijkheid had wat haar betreft ook achterwege gelaten mogen worden. “Bij elk onderwerp zat wel een vraag die ik niet wil annuleren”. De participant zou het wel fijn vinden als ze per stelling aan kon geven of ze hem belangrijk vond of niet.

De optie 'positie per stelling' gaf haar iets meer duidelijkheid: "Maar de optie vergelijk partij met uw antwoorden vind ik fijner. Het zou nog handiger zijn als er meer partijen onder elkaar staan. Het is wel een beetje lastig onthouden, maar als je goed oplet lukt dat wel."

Politiek begrip

Als ik haar vraag of ze door het invullen van de stembulp meer kennis heeft zegt ze: "Haha. Ik moet zeggen dat ik nu weet wat de onderwerpen zijn. Dat wist ik nog niet. Niet dat ik nu het gevoel heb dat ik nu van alles meer af weet. Ik weet nu in ieder geval wat de knelpunten zijn, maar ik heb nu niet het idee dat ik op de hoogte ben van de politieke stand van zaken."

De participant is iets gemotiveerder geworden: "Ik schaam me heel erg, want ik vind dat als je stemrecht hebt je daar ook gebruik van moet maken. Ook al is het alleen maar voor de mensen die heel graag stemrecht willen maar dat niet hebben. Toch vind ik de onderwerpen niet belangrijk genoeg of zo.. Asielzoekers en sociale huurwoningen zijn wel landelijke problemen.. Ik ben wel iets gemotiveerder om te gaan stemmen, eerst 40% nu 55%. Alleen die uitslag.. Er kwam geen duidelijke uitslag voor mij uit! Dat is een beetje frustrerend. Dan denk ik laat maar zitten."

Mening over de papieren versie

Volgens de participant moeten ze deze versie bij iedereen door de brievenbus gooien. "Het is wel een beetje gek dat het maar vijf onderwerpen zijn. Ze zouden het moeten uitbreiden, zodat het overeenkomt met wat er in de online versie staat. Een voor- en achterkant. Ik vind het heel overzichtelijk. Het is fijn dat ze overal een reden bij geven. Ik vind dit heel handig en goed dat het bestaat. Hopelijk is het makkelijk om er aan te komen voor mensen zonder internet."

Als ik haar vertel dat het in de krant wordt gedrukt zegt ze: "Oh dat is wel goed! Ik zou het misschien wel gebruiken in plaats van de online stembulp als hier al een duidelijk antwoord uit komt. Het kost veel minder moeite dan achter je laptop te gaan zitten en al die vragen te beantwoorden. Het is iets meer ontspannen. Iets dat je in je vrije tijd doet en hier heb je het gevoel dat je een deel van je vrije tijd hebt opgeofferd of zo."

Hardop-werkmethode

De participant ging niet anders antwoorden, vanwege het onderzoek of de mensen op de achtergrond. "Ik heb het zeker niet anders ingevuld. Maar je gaat wel veel meer formuleren waarom je bepaalde keuzes maakt. Waar je anders gewoon snel door zou klikken ga je nu een reden verzinnen, die je anders misschien niet had verzonnen. Dus normaal ga je uit van je intuïtie en nu ga je die uitleggen." Het zijn volgens haar geen sociaal ethische kwesties waar ze moeite mee had.

Vragenlijst achteraf

De vragenlijst is een dag later via de mail ingevuld en opgestuurd, omdat deze vergeten is gelijk na het invullen van de stembulp aan de participant te geven.

<i>Partijkeuze VOOR de stembulp</i>	SP
<i>Partijkeuze NA de stembulp</i>	CU
<i>Schaal links - rechts</i>	3
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	6
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Partij controleren
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Mee eens
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Niet mee eens

<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...twijfelen over voorkeur
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	CU / P@I / CDA / SGP

Participant 20 – Man van 22 jaar

Gegevens en vragenlijst vooraf

<i>Datum</i>	12 03 2015
<i>Locatie</i>	Universiteitsbibliotheek binnenstad
<i>Duur</i>	00:42:36
<i>Versie</i>	Stemhulp met kopjes (versie 1)
<i>Geslacht</i>	Man
<i>Leeftijd</i>	22
<i>Opleiding</i>	Geschiedenis, WO, studiejaar 3
<i>Gemeente</i>	Utrecht
<i>Politieke interesse</i>	Weinig interesse
<i>Van plan om te stemmen</i>	Nee, voor geen van beide
<i>Gebruik online stemhulp</i>	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp

Oefentaak

Tijdens het bekijken van de hoofdpagina vraagt de participant: “Ik moet uiteindelijk Kieskompas gebruiken toch zei je?”. Vervolgens klikt hij op ‘politieke partijen’. “Nou het is duidelijk welke partijen er mee doen. Genoeg informatie over alle partijen, wat ze ongeveer van plan zijn.. en wie de lijsttrekker is.”. Hierna klikt hij op ‘onderwerpen’: “Blijkbaar zijn ze allemaal heel gek op windmolens die ze overal willen bouwen. En veel vervoer en bouw.”. Tot slot gaat hij weer terug naar de hoofdpagina. “De stemlocaties spreken voor zich. Mooi overzicht van de provincie. Kieskompas is goed te vinden. Wel jammer dat hij onderaan de site staat.”.

Beginscherm

De participant lijkt de titels niet te lezen en klikt op ‘Start’.

Inleidende vragen

De vraag ‘hoogst genoten opleiding’ wordt verkeerd geïnterpreteerd. Hij vult de rest van de vragen snel in. “Stom om de stemwijzer te beginnen met ik ga niet stemmen, maar het is wel zo.”.

Stellingen

Bij de tweede stelling (biologische landbouw) vult hij ‘neutraal’ in, omdat hij dit meer iets vindt voor de landelijke politiek in plaats van voor de provincie.

Over stelling zes (regionale ziekenhuizen) zegt hij: “Ja eigenlijk alleen als ze echt een toegevoegde waarde hebben of een specialisatie hebben die niet bij een ander ziekenhuis in de buurt te vinden is. Dus contextafhankelijk per ziekenhuis.”. Hij kiest daarom voor ‘neutraal’.

“Als geschiedenis student ben ik het daar mee eens, hangt uiteindelijk van het doel af. Als ze toch niet gebruikt worden.. Twijfelgevalletje, ook afhankelijk per kerk.” zegt hij bij stelling zeven (oude kerken). Uiteindelijk vult hij ‘mee eens’ in. Bij stelling elf (voormalige landbouwgrond) heeft hij een soortgelijke redenering: “Ja als de landbouwgrond verder niet meer wordt gebruikt en de natuur en milieu niet beschadigd raken.. Dan moet dat op zich prima zijn. Maar ook dit is weer per situatie afhankelijk.”. In dit geval kiest hij voor ‘neutraal’.

De participant vraagt zich naar aanleiding van stelling veertien (groot wild) af of er ruimte is voor groot wild in Utrecht. “In de Utrechtse heuvelrug misschien wel. Uhm.. Een moeilijke.”. Hij gaat voor het antwoord ‘neutraal’.

“Niet echt een mening over eigenlijk. Neutraal.” zegt hij bij stelling de vijftiende stelling (provinciale belastingen).

Zijn redenering bij stelling zestien (radio en televisie) is als volgt: “Aparte vraag, mag.. Ik bedoel ik vraag me af waarom ze het niet zouden mogen. Hangt er natuurlijk van af of het onafhankelijke stations zijn of niet. Maar ja.. beetje aparte vraagstelling.” waarna hij ‘neutraal’ kiest.

Over stelling zeventien (spaargeld) zegt hij: “Ik kies voor het grijze gebied. Beide is niet goed.”

De locatie Amelisweerd uit stelling achttien kent de participant niet: “Ik ben niet op de hoogte hiervan. Hou het op neutraal.”.

De participant neemt aanzienlijk meer tijd voor stelling twintig (Europese Unie). “Persoonlijk weet ik niet hoeveel macht er op het moment in Brussel ligt en hoeveel invloed wij daarop hebben.. Vooral omdat ze blijkbaar ook in provincie Utrecht zelf geld kunnen innen. Ik weet niet precies hoe alle relaties zitten, maar ik ga het op mee eens houden.”.

“Er zit wel wat in, 65-plussers hebben als ze pech hebben ook niet heel veel om van rond te komen. Misschien een klein beetje te vergelijken met hoe studenten zitten met hun stufi. Ook niet veel geld. Er zijn wel meer 65-plussers dan studenten natuurlijk. Neutraal.” zegt hij bij stelling 21 (openbaar vervoer).

Bij stelling 22 (Rijnenburgpolder) zegt hij: “Totaal niet op de hoogte hiervan. Dus geen mening.”. Bij het invullen van de laatste stelling blijft de website een tijdje hangen.

Mening over de stellingen

De participant vond de stellingen over het algemeen duidelijk, alleen waren een paar stellingen naar zijn mening niet op de juiste manier geformuleerd. Als voorbeeld geeft hij stelling zestien (radio en televisie): “Beetje apart waarom die mag daar staat. Ik bedoel waarom zouden ze het niet mogen. Ik heb hier te weinig achtergrondinformatie van hoe het precies zit en of de provincie betrokken is en welke regels daar bij horen.”. Dat is tevens de reden waarom hij hier voor ‘neutraal’ heeft gekozen.

In stelling 26 (sociale huurwoningen) vond hij het woord ‘dwingen’ niet juist gekozen: “Ja ik denk in hoeverre kan je ze dwingen? Je kan ze iets opleggen, maar de gemeenten voeren ook hun eigen beleid. Ik weet het niet precies.”. Hij zou graag een toelichting zien per stelling. Hierbij hoeft volgens hem niet vermeld te worden hoe de partijen er over denken. “Dat is niet de bedoeling denk ik van een stemwijzer. Een klein achtergrondverhaaltje zou wel handig zijn.”.

De locaties Amelisweerd en Rijnenburger polder kent hij niet. De participant heeft daarom ook geen mening over deze stellingen. “Tja, dat soort vragen heb je er altijd wel tussen zitten natuurlijk. Vooral provinciaal. In de provincie weten mensen minder goed wat er speelt.”.

“De stellingen zijn vrij algemeen, maar je kan ze denk ik ook niet veel specifiek maken. Dan moet je bepaalde cases erbij halen. Dat is heel lastig denk ik. Ik zou niet weten hoe ze dat dan zouden moeten vragen.”.

Mening over de antwoordmogelijkheden

De participant legt zijn keuze voor het antwoord ‘neutraal’ bij de stellingen als volgt uit: “Je hebt veel stellingen er tussen zitten waarbij staat ten koste van.. of mits dat... of context. Zoals bij kerken en landbouwgrond. Je moet het per ding bekijken. Het is moeilijk om hier dan voor alles eens of oneens te

gaan zeggen.”. Hij vult ‘geen mening’ in als hij niets van het onderwerp af weet: “Als je er niets van af weet kan je ook niet neutraal zijn. Bij neutraal heb je er wel kennis van, maar maakt het je niet zo veel uit wat er gaat gebeuren.”.

De schaalverdeling vindt hij vrij duidelijk, maar ‘neutraal’ en ‘geen mening’ lijkt volgens hem wel erg op elkaar: “Het is allebei grijs gebied”. De participant wist niet dat de stellingen waar hij ‘geen mening’ invult niet meetellen in het resultaat. “Klinkt wel logisch, goed systeem.”.

Partijen

“50Plus in ieder geval niet. Als ze niet alles goed regelen, gaat het waarschijnlijk sowieso nooit gebeuren. CDA, een vijf. ChristenUnie een twee. Ik ben niet christelijk dus lijkt me zeer sterk dat dat ooit gaat gebeuren. D66 een zes. GroenLinks een zes. PvdA heb ik wel eerder op gestemd, een acht. PvdD een leuk initiatief, maar een beetje een niche partij. Een drie. PVV kan ik me wel redelijk in vinden, maar ze zullen eerst wat dingen rigoureuus moeten veranderen. Een twee. SGP gaat nooit gebeuren. SP een vijf. VVD een acht, ook wel eens eerder op gestemd. Provincie@inwonersbelangen, een originele naam in ieder geval, maar als ik provinciaal ga stemmen zal het denk ik geen lokale partij zijn. Een vijf. StemNL nooit van gehoord. Geen idee wat ze willen. Geen mening. Vrijzinnige Partij en Libertarische Partij precies hetzelfde.”.

De participant ziet geen toegevoegde waarde van de vraag. “Het kan voor jezelf even nuttig zijn om door te kijken, maar ik zie verder niet in wat het voor nut heeft en in hoeverre het je resultaat beïnvloedt.”. Hij had de onderstaande tekst en de knop ‘Sla over’ beide over het hoofd gezien. De mededeling had volgens hem beter gelijk onder de vraag kunnen staan en de participant had graag een toelichting van de partijen gehad.

Resultatenschermb

“Nou blijkbaar zit ik het dichtst in de buurt van PvdA. 50Plus, CU en SP zitten ook in de cirkel, maar de eerste twee vallen sowieso al af. Verder heb je wel een goed overzicht. Je kan per stelling kijken en de belangrijkste voorkeuren aangeven.”. Op dit moment verschijnt de vragenlijst in beeld: “Ennn dan krijg ik uit het niets een pop-up schermpje.. Nou waarom ook niet..”. De participant is van plan de vragen te beantwoorden, maar als ik aangeef dat het niet noodzakelijk is, klikt hij op het kruisje.

Mening over het resultaat/schermb

Over het resultatenschermb zegt hij: “De vormgeving is vrij standaard, dus ik weet wel hoe het werkt.”. De termen ‘progressief’ en ‘conservatief’ zijn voor hem wel bekend, maar van ‘links’ en ‘rechts’ zou hij geen uitleg kunnen geven. “Het resultaat is wel ongeveer wat ik had verwacht”.

Analysemogelijkheden

De participant heeft uit zichzelf geen gebruik gemaakt van de analysemogelijkheden. Als ik de mogelijkheden laat zien, geeft hij aan dat hij deze handig vormgegeven vindt. De participant zou niets veranderen aan de analysemogelijkheden: “Het is duidelijk opgesteld. Ook gewoon per onderwerp. Hoe ze dit hebben gedaan is wel netjes.”.

Voor een snelle vergelijking zou hij de optie ‘positie per stelling’ gebruiken en als hij dieper in wil gaan op de motieven zou hij kiezen voor ‘vergelijk partij met uw antwoorden’. Bij de mogelijkheid ‘selecteer belangrijke thema’s’ zou hij graag een derde optie naast ‘ja’ en ‘nee’ willen zien. Of dezelfde schaalverdeling als bij de stellingen, maar dan zonder de optie ‘neutraal’. “Iets meer dan ja en nee zou wel handig zijn, want nu is het of belangrijk of helemaal niet belangrijk. Dan laat je hem eerder op ja staan dan dat je hem op nee zet.”.

Politiek begrip

Hij heeft niet het gevoel middels de stemhulp meer kennis te hebben verkregen en zou hier ook niet verder naar op zoek gaan via andere media. “Misschien krijg ik wel meer kennis als ik gebruik maak van de analysemogelijkheden, maar als je alleen de stemhulp invult dan sowieso niet.”

De participant is niet gemotiveerder geraakt om te gaan stemmen voor de Provinciale Statenverkiezing, voornamelijk omdat hij geen tijd heeft om zich er verder in te verdiepen. “Ik houd het gewoon bij de gemeenteraadsverkiezingen en Tweede Kamer verkiezingen. Dat vind ik op dit moment wel genoeg.”

Mening over de papieren versie

De participant zou geen gebruik maken van de papieren versie: “Op zich ziet het er wel goed uit, maar het zijn maar vijf thema’s en vier daarvan zijn direct of indirect verbonden met milieu. Er zit geen cultuur en natuur tussen. Een overzicht is wel handig, maar ik denk niet dat ik het zal gaan gebruiken. Ze zouden uit elk onderwerp eentje moeten pakken en niet uit eentje drie. Het idee is leuk, maar ik denk niet dat het veel toegevoegde waarde heeft. Het aantal onderwerpen is op zich wel prima, maar de verdeling moet wel echt beter dan. De online versie vind ik makkelijker om mee te werken.”

Hardop-werkmethode

De participant heeft iets langer gedaan over het invullen van de stemhulp dan normaal: “Je wordt wel gedwongen er echt over na te denken dus je staat wel langer stil bij elke vraag. Je klikt niet gewoon door en twee seconden nadenken, maar je moet wel een klein beetje beargumenteren waarom je iets kiest. Ik heb wel op dezelfde manier geantwoord.”

Vragenlijst achteraf

“De optie niet ontbreekt? Haha ja ik dacht al dat dat expres was. Dan houd ik het bij de partij die ik met de Tweede Kamerverkiezingen heb gekozen.” zegt de participant zodra hij de eerste vraag heeft gelezen.

<i>Partijkeuze VOOR de stemhulp</i>	PvdA
<i>Partijkeuze NA de stemhulp</i>	PvdA
<i>Schaal links - rechts</i>	6
<i>Schaal conservatief - progressief</i>	8
<i>Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken</i>	Partij uitzoeken
<i>Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot</i>	Mee eens
<i>Ik vind het leuk om over politieke kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken</i>	Neutraal
<i>Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp</i>	Niet mee eens
<i>De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem</i>	Neutraal
<i>Ik volg de verkiezingscampagne intensief</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen</i>	Helemaal niet mee eens
<i>Het gebruik van Kieskompas...</i>	...voorkeur bevestigd
<i>Stem je altijd op dezelfde partij?</i>	Nee
<i>Resultaat</i>	PvdA

Bijlage 6 | Overzicht participanten

Nr.	Datum	Locatie	Duur	Versie	Geslacht	Leeftijd	Opleiding	Opleiding sniveau	Studie jaar	Gemeente	Politieke interesse	Van plan om te stemmen	Gebruik online stemhulp
1	24 02 2015	Studentenhuis in Amersfoort	00:31:34	1	Vrouw	20	Facility Management	HBO	4	Amersfoort	Veel interesse	Ja, alleen voor de Provinciale Statenverkiezingen	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp
2	25 02 2015	Universiteits- bibliotheek binnenstad	00:29:19	2	Vrouw	22	Taal- en cultuurstudies	WO	2	Utrecht	Weinig interesse	Nee, voor geen van beide	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp
3	25 02 2015	Universiteits- bibliotheek binnenstad	00:37:02	2	Vrouw	22	Spaanse taal en cultuur	WO	3	Utrecht	Weinig interesse	Ja, voor beide verkiezingen	Nee, ik gebruik nooit een stemhulp
4	27 02 2015	Universiteits- gebouw Israëlslaan	00:32:14	1	Vrouw	21	Geschiedenis	WO	3	Utrecht	Weinig interesse	Ja, alleen voor de Provinciale Statenverkiezingen	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp
5	27 02 2015	Universiteits- gebouw Israëlslaan	00:32:37	1	Vrouw	21	Engelse taal en cultuur	WO	3	Utrecht	Veel interesse	Ja, voor beide verkiezingen	Ja, ik gebruik altijd de stemhulp StemWijzer
6	27 02 2015	Universiteits- gebouw Israëlslaan	00:30:28	1	Vrouw	20	Engelse taal en cultuur	WO	2	Veenendaal	Veel interesse	Ja, voor beide verkiezingen	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp
7	28 02 2015	Universiteits- bibliotheek binnenstad	00:24:41	2	Vrouw	22	Spaanse taal en cultuur	WO	3	Nieuwegein	Veel interesse	Ja, alleen voor de Provinciale Statenverkiezingen	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp
8	02 03 2015	Universiteits- bibliotheek binnenstad	00:32:23	1	Vrouw	20	Communicatie- en Informatieweten- schappen	WO	2	Utrecht	Heel weinig interesse	Nee, voor geen van beide	Nee, ik gebruik nooit een stemhulp
9	03 03 2015	Studentenhuis in Utrecht	00:34:49	1	Vrouw	21	Geschiedenis	WO	3	Utrecht	Veel interesse	Ja, voor beide verkiezingen	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp
10	04 03 2015	Universiteits- gebouw Drift	00:58:47	2	Vrouw	23	Sociaal Pedagogische Hulpverlening	HBO	4	Utrecht	Gemiddelde interesse	Ja, voor beide verkiezingen	Ja, ik gebruik altijd de stemhulp StemWijzer

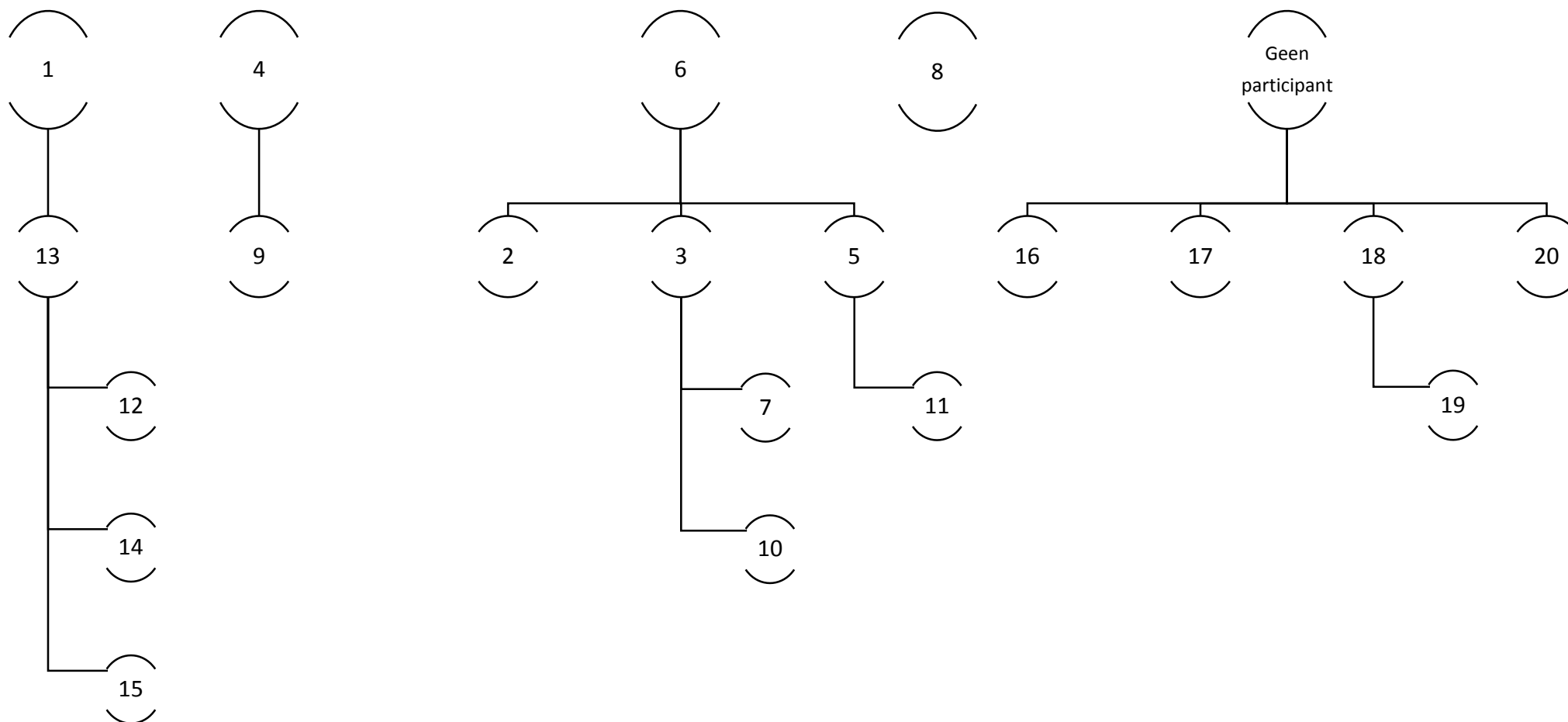
11	05 03 2015	Middelbare school in Leidsche Rijn	00:45:23	1	Man	24	Master eerstegraads docent algemene economie	WO	n.v.t.	Houten	Gemiddelde interesse	Ja, voor beide verkiezingen	Nee, ik gebruik nooit een stemhulp
12	08 03 2015	Woonhuis in Veenendaal	01:00:16	1	Man	24	Electronic Engineering & Design	HBO	n.v.t.	Renswoude	Gemiddelde interesse	Ja, voor beide verkiezingen	Ja, ik gebruik altijd de stemhulpen StemWijzer en Kieskompas
13	08 03 2015	Woonhuis in Veenendaal	01:04:16	1	Man	23	Facility Management en Pabo	HBO	4 / 2	Veenendaal	Gemiddelde interesse	Ja, voor beide verkiezingen	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp
14	08 03 2015	Woonhuis in Veenendaal	01:07:32	1	Man	24	Master Business Informatics	WO	n.v.t.	Veenendaal	Weinig interesse	Ja, voor beide verkiezingen	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp
15	08 03 2015	Woonhuis in Veenendaal	00:35:29	1	Vrouw	25	Optometrie	HBO	n.v.t.	Veenendaal	Heel weinig interesse	Nee, voor geen van beide	Ja, ik gebruik altijd de stemhulp StemWijzer
16	08 03 2015	Studentenhuis in Zuilen	00:28:06	2	Man	24	Energy Science	WO	2	Utrecht	Veel interesse	Ja, voor beide verkiezingen	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp
17	10 03 2015	Studentenhuis in Utrecht Overvecht	01:08:26	1	Vrouw	22	Fransen taal en cultuur	WO	4	Utrecht	Gemiddelde interesse	Ja, voor beide verkiezingen	Ja, ik gebruik altijd de stemhulp StemWijzer
18	10 03 2015	Universiteitsgebouw Kromme nieuwe gracht	00:41:26	1	Vrouw	24	Master Interculturele Communicatie	WO	n.v.t.	Utrecht	Veel interesse	Ja, voor beide verkiezingen	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp
19	10 03 2015	Universiteitsgebouw Kromme nieuwe gracht	00:36:59	1	Vrouw	24	Master Interculturele Communicatie Engels	WO	n.v.t.	Utrecht	Veel interesse	Nee, voor geen van beide	Ja, ik gebruik altijd de stemhulpen StemWijzer en Kieskompas
20	12 03 2015	Universiteitsbibliotheek binnenstad	00:42:36	1	Man	22	Geschiedenis	WO	3	Utrecht	Weinig interesse	Nee, voor geen van beide	Ja, alleen niet bij elke verkiezing dezelfde stemhulp

Bijlage 7 | Vragenlijst achteraf

Nr.	Partijkeus VOOR de stemhulp	Partijkeus NA de stemhulp	Schaal L-R	Schaal C- P	Belangrijkste reden om Kieskompas te gebruiken	Door het gebruik van Kieskompas is mijn inzicht in de politieke partijen vergroot	Ik vind het leuk om over kwesties na te denken, zelfs als ze me niet persoonlijk raken	Ik vind dat ik de politieke kwesties die momenteel in de gemeente Utrecht spelen goed begrijp	De politieke partijen lijken allemaal zo op elkaar dat het niet uitmaakt wat ik stem	Ik volg de campagne intensief	Het gebruik van Kieskompas motiveert mij om mij verder in de politiek te verdiepen	Het gebruik van Kieskompas heeft...	Stem je altijd op dezelfde partij?	Resultaat
1	VVD	VVD	8	7	Standpunten controleren	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Helemaal niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Mee eens	...voorkeur bevestigd	Nee	PvdA/ CU
2	VVD	VVD	8	5	Partij uitzoeken	Niet mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	...voorkeur niet beïnvloed	Nee	PvdA
3	GroenLinks	GroenLinks	3	7	Meer inzicht	Niet mee eens	Helemaal mee eens	Niet mee eens	Neutraal	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	...voorkeur niet beïnvloed	Nee	PvdA
4	PvdA	PvdA	4	6	Partij uitzoeken	Niet mee eens	Niet mee eens	Neutraal	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Neutraal	...voorkeur bepaald	Nee	PvdA/ SP/ CU
5	PvdD	50PLUS of PvdD	4	8	Meer inzicht	Mee eens	Neutraal	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Neutraal	...voorkeur bepaald	Nee	PvdA
6	D66	GroenLinks	4	8	Partij uitzoeken	Neutraal	Mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Mee eens	...twijfelen over voorkeur	Nee	GroenLinks / PvdA / SP
7	D66	D66	5	8	Standpunten controleren	Niet mee eens	Mee eens	Niet mee eens	Mee eens	Niet mee eens	Niet mee eens	...voorkeur niet beïnvloed	Nee	PvdA
8	geen	PvdA	5	5	Partij uitzoeken	Niet mee eens	Niet mee eens	Niet mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Neutraal	...voorkeur bepaald	Nog nooit gestemd	CU / PvdA
9	D66	PvdA of D66	4	6	Standpunten controleren	Mee eens	Mee eens	Niet mee eens	Neutraal	Niet mee eens	Mee eens	...twijfelen over voorkeur	Ja	SP / 50Plus / PvdA
10	GroenLinks	GroenLinks	3	5	Meer inzicht	Niet mee eens	Helemaal mee eens	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Mee eens	...twijfelen over voorkeur	Ja	SP / 50Plus / PvdA

11	VVD	VVD	7	7	Partij uitzoeken	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Niet mee eens	...voorkeur niet beïnvloed	Ja	PvdA / D66
12	VVD	VVD	8	8	Partij uitzoeken	Niet mee eens	Mee eens	Niet mee eens	Mee eens	Helemaal niet mee eens	Helemaal niet mee eens	...voorkeur bevestigd	Nee	CU
13	D66	D66	5	7	Meer inzicht	Niet mee eens	Mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Neutraal	...twijfelen over voorkeur	Nee	PvdA / CU / D66
14	VVD	CDA	8	6	Meer inzicht	Neutraal	Mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Helemaal niet mee eens	...voorkeur bepaald	Nee	CDA
15	VVD	VVD	6	6	Partij uitzoeken	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Neutraal	Helemaal niet mee eens	Helemaal niet mee eens	...voorkeur niet beïnvloed	Nee	PvdA / CU / D66
16	D66	D66	4	9	Meer inzicht	Niet mee eens	Niet mee eens	Mee eens	Neutraal	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	...voorkeur bevestigd	Nee	D66
17	SP	SP	4	5	Stemhulp controleren	Mee eens	Neutraal	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Mee eens	Neutraal	...twijfelen over voorkeur	Ja	50Plus / PvdA / CU
18	SP	GroenLinks	2	9	Partij uitzoeken	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Helemaal niet mee eens	Neutraal	Neutraal	...voorkeur bepaald	Nee	GroenLinks
19	SP	CU	3	6	Partij controleren	Mee eens	Mee eens	Niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	...twijfelen over voorkeur	Nee	CU / P@I / CDA / SGP
20	PvdA	PvdA	6	8	Partij uitzoeken	Mee eens	Neutraal	Niet mee eens	Neutraal	Helemaal niet mee eens	Helemaal niet mee eens	...voorkeur bevestigd	Nee	PvdA

Bijlage 8 | Participatennetwerk

Tabel 1

Resultaten per participant van de oefentaak

Nr.	Waardering van de website	Bekeken pagina's	Kieskompas gevonden?	Hardop gewerkt?	Opmerking(en)/vraag aan onderzoeker
1	Een 'cleane' website met weinig informatie in eerste opzicht.	Alleen de hoofdpagina	Ja, heel snel	Ja	"Welke moet ik kiezen?"
2	Niet bekend	Hoofdpagina en pagina 'politieke partijen'	Ja	Ja, maar zei nauwelijks iets	"Kieskompas toch?"
3	Onduidelijk	Hoofdpagina en de pagina's 'politieke partijen' en 'onderwerpen'	Ja, duurde wel even	Ja heel goed	"Een kieswijzer is hoe je gaat stemmen toch, dus een test?"
4	Geen opmerkingen	Alleen de hoofdpagina	Ja, heel snel	Nee	Geen
5	"Ik zie ineens het beeld verschuiven haha."	Alleen de hoofdpagina	Ja	Ja	"Kieskompas, kan ik nu gewoon een nieuw tabblad maken?" "Kieskompas toch?"
6	"Wat leuk zo veel partijen.. Jaa want we hebben er al zo weinig. Doe maar een samenvatting."	Hoofdpagina en de pagina 'politieke partijen'. Ook de samenvatting op deze pagina is kort bekeken	Ja, duurde wel even	Ja	"Oké, nou ik moet gewoon eerst deze site bekijken dan? Je bent er niet.. nou lekker ben jij haha." "Zijn er mensen die dit echt allemaal lezen?" (over de samenvatting)
7	"Nou, het is in ieder geval niet moeilijk te vinden"	Alleen de hoofdpagina	Ja, heel snel	Ja, maar zei nauwelijks iets	"Over deze stellingen hoefde ik nog niets te zeggen?"
8	-	-	-	-	-
9	Een duidelijke website, geen verbeteringen nodig.	Hoofdpagina en de pagina 'politieke partijen'.	Ja	Ja	"Ik word er nou al kriebelig van dat ik iets moet zeggen" "Dit is gewoon de startpagina?" "Moet ik Kieskompas of StemWijzer aanklikken?" "Wat is het verschil?"
10	"De website springt snel over". "Ik vind het eigenlijk niet zo'n handige website".	Hoofdpagina	Ja	Ja, maar zei nauwelijks iets	"Deze was het hè?"

11	“Ah hier rijd ik altijd over naar mijn werk”. “Hier staat het denk ik al handig, doe een kieszulp en dan staat hier.. Kieskompas. Ik heb hem nou al gevonden. Ik ben zo snel haha.”.	Hoofdpagina	Ja, heel snel	Ja, maar zei nauwelijks iets	Geen
12	“Je krijgt een beetje een indruk van wat de belangrijke thema’s zijn”.	Hoofdpagina	Ja	Ja, maar zei nauwelijks iets	“Dus ik moet nu uitleggen hoe de website er uitziet?” “Gaan we Kieskompas gebruiken?”
13	Geen	Hoofdpagina	Ja	Ja	“Even kijken wat er allemaal gebeurt.. Een uitleg.. Oh dit zijn alle thema’s waar we het over gaan hebben. Hebben ze maar drie dingen? Oh vijf! Vijf. Oké altijd goed om te stemmen. En nu? Ga ik naar StemWijzer. Onee Kieskompas.”.
14	“Oja dit loopt gewoon heen en weer ik wou al zeggen.. Het is wel een mooie website. Eens kijken wie er allemaal deelnemen.”	Hoofdpagina en de pagina’s ‘politieke partijen’ en ‘onderwerpen’	Ja	Ja	“Oké dit is dus de provinciale site. Ik moet de stemwijzer vinden, of moet ik echt alles lezen wat er op staat?”. “Alle grote partijen die meedoen ken ik wel, maar de Libertarische partij.. nog nooit van gehoord. Ik ben benieuwd waar zij voor staan. Dat zal vast in de stemwijzer naar voren komen.”
15	Geen	Hoofdpagina en de pagina ‘politieke partijen’	Ja	Ja, maar zei nauwelijks iets	“Even aftasten hoe ik dit ga doen..”. “StemWijzer moest ik toch? Oh Kieskompas. Oké.”
16	“Het is een veranderende website en de politieke onderwerpen worden hier aangegeven. Allemaal belangrijke onderwerpen voor de gemeente Utrecht.”.	Hoofdpagina	Ja, heel snel	Ja	“Huh er staat deze drie kieszulpen.. en linkjes naar twee. Oké. Oja er staat er nog één, standpuntenschema.”.
17	“Streekbussen.. Oh hij gaat alweer te snel, maar dat komt zo wel weer.”.	Hoofdpagina en de pagina ‘politieke partijen’	Ja	Ja	“StemWijzer ken ik al, ook de uitslag daarvan. Eens kijken of hier hetzelfde uitkomt.”.
18	“Oké, ik zie nu de website van de provincie met allerlei kopjes. Grote plaatjes.”.	Hoofdpagina en de pagina ‘politieke partijen’	Ja	Ja	“Ik zie gelijk politieke partijen staan. Op deze pagina zie je alle partijen met de slogans, het verkiezingsprogramma en een samenvatting. Ah! Daar heb je Kieskompas al. Nou dan ga ik maar beginnen.”.
19	“Het is wel een heel moderne website met Twitter.”. “Het is wel een eenvoudige website op een goede manier.”	Hoofdpagina en de pagina ‘politieke partijen’	Ja	Ja	“Ik wist niet dat er windmolens waren in Utrecht, dat is nieuw. Oja hier kun je kiezen welke hulp je wilt. Je kunt dus ook beschrijvingen over de partijen al lezen. Bij deze

20	“Mooi overzicht van de provincie. Kieskompas is goed te vinden. Wel jammer dat hij onderaan de site staat.”.	Hoofdpagina en de pagina’s ‘politieke partijen’ en ‘onderwerpen’	Ja	Ja	uitspraken vraag ik me altijd af of dit echt gezegd is over verzonnen is.”. “Ik moet uiteindelijk Kieskompas gebruiken toch zei je?”. “Nou het is duidelijk welke partijen er mee doen. Genoeg informatie over alle partijen, wat ze ongeveer van plan zijn.. en wie de lijsttrekker is.”.
----	--	--	----	----	--

Nr.	Titel gelezen?	Ondertitel gelezen?	Opmerking(en)
1	Ja	Nee	Geen
2	Ja	Onduidelijk	Geen
3	Ja	Onduidelijk	“Nou moeten we hem gewoon gaan doen?”
4	Deels	Deels	“Vanaf nu moet ik.. praten. Kieskompas. Ontdek uw positie. Oké”.
5	Nee	Nee	Geen
6	Ja	Nee	Geen
7	Ja	Ja	Geen
8	Onduidelijk	Onduidelijk	Geen
9	Nee	Nee	Geen
10	Onduidelijk	Onduidelijk	“Deze is helder, start”
11	Ja	Ja	Geen
12	Deels	Deels	Geen
13	Onduidelijk	Deels	“Uw positie in het politieke landschap.. Start!”
14	Ja	Ja	“Het zou wel wat zijn als die nu de keuzes van de vorige heeft onthouden.. Oké starten dan maar.”
15	Nee	Nee	“Moet ik al verder gaan?”
16	Ja	Ja	“Het gaat om het ontdekken van mijn politieke landschap voor de aankomende verkiezingen. Die al over tien dagen zijn.”.
17	Ja	Ja	Geen
18	Ja	Nee	Geen
19	Nee	Nee	Geen
20	Nee	Nee	Geen

Resultaten per participant van het scherm Inleidende vragen

Nr.	Vulde de participant de vragenlijst automatisch in?	Was de participant zich bewust van de mogelijkheid 'sla over'?	Werd de zin onderaan gelezen?	Opmerking(en)
1	Ja	Nee	Nee	Geen
2	Ja	Nee	Nee	Geen
3	Ja	Nee	Nee	Geen
4	Ja	Nee	Nee	Geen
5	Ja	Ja	Ja	"Hoogst genoten opleiding is degene die je afgemaakt hebt"
6	Ja	Nee	Nee	Geen
7	Ja	Nee	Nee	Geen
8	Ja	Nee	Nee	"Moet ik dit ook hardop zeggen?" "Of moet ik dat wel doen?" (e-mailadres invullen)
9	Ja	Nee	Nee	"Moet ik dit ook allemaal hardop doen?"
10	Ja	Ja, na het invullen	Ja	"Ik vind het bijzonder dat ik mijn eigen gegevens moet invullen. Volgens mij heeft dat geen invloed op waarop ik moet gaan stemmen. Dus het lijkt me dat ze dit gebruiken voor andere doeleinden." "Dit is nu een beetje onhandig, want er staat onderaan dat je de vragen mag overslaan. Dus je moet altijd vooraf goed lezen."
11	Ja	Nee	Ja	"30 stellingen dat vind ik wel veel". "[...] als u ze invult worden ze ge-an-o-ni-mi-seerd? Geanonimiseerd, moeilijk woord."
12	Ja	Nee	Nee	"De vragen komen overeen met de vragenlijst die ik net heb ingevuld".
13	Ja	Nee	Nee	"Dat is lullig, mag je voor 1910 niet meedoen." "Oh die is natuurlijk nog niet klaar. Dit vind ik altijd moeilijk." (hoogst genoten opleiding) "Nee dat hoeft van mij niet, wetenschappelijk onderzoek haha." (e-mailadres invullen)
14	Ja	Nee	Nee	"Basisgegevens.. Waarschijnlijk voor hun eigen statistieken, zodat ze weten wie de StemWijzer invult. Tenminste ik mag hopen dat ze niet op basis daarvan je politieke voorkeur bepalen. Bijna dezelfde vragen als de vooraf ingevulde vragenlijst haha."
15	Ja	Nee	Nee	"Dit zijn altijd de makkelijkste vragen". "Ik weet nog niet helemaal zeker of ik ga stemmen en op wie precies. Dus daarom twijfel ik tussen die twee opties."

16	Ja	Ja	Ja	Geen
17	Ja	Nee	Ja	“Geen probleem”.
18	Ja	Nee	Nee	Geen
19	Ja	Nee	Nee	“Het is wel lullig om hier nu niet mijn e-mailadres in te vullen voor wetenschappelijk onderzoek.”.
20	Ja	Nee	Nee	“Stom om de stemwijzer te beginnen met ik ga niet stemmen, maar het is wel zo.”.

Nr.	Begrijpelijkheid stellingen					Antwoordmogelijkheden		
	Duidelijke stellingen?	Behoefte aan uitleg?	Werd de redenering tijdens het invullen hardop verwoord?	Moeilijke termen en/of onbekende locaties?	Vragen die stellingen oproepen	Wat werd gedaan bij onbegrip?	Over het algemeen	'Neutraal' versus 'geen mening'
1	De meeste wel	Ja	Nee	<ul style="list-style-type: none"> • opcenten • Rijnburgpolder 	<ul style="list-style-type: none"> - Wat is opcenten? - Wat is de Rijnburgpolder, waar ligt het en hoe ziet het er uit? 	Geen mening invullen	Prima	<p><u>DUIDELIJK</u></p> <p>In plaats van neutraal zou ze liever mee eens/mee oneens zien.</p>
2	De meeste wel. Voornamelijk te weinig kennis.	Ja	Nee, nauwelijks	Niet expliciet genoemd	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel geld wordt er nu in biologische landbouw gestoken? - Waarom zouden ze niet nu al gebruik maken van voormalige landbouwgrond om huizen te bouwen? - Hoe breed is de A27 nu? 	De stelling nogmaals lezen en meer bedenktijd nemen. Fysiek: dichter naar het scherm toe buigen, fronsen, handen naar het hoofd bewegen.	Goed	<p><u>DUIDELIJK</u></p> <p>Maar ze zou in sommige gevallen bij te weinig kennis over het onderwerp toch 'neutraal' kiezen omdat het te belangrijk is om 'geen mening' in te vullen.</p>
3	Ja, maar te weinig kennis.	Ja	Ja, bij vrijwel elke stelling	<ul style="list-style-type: none"> • biologisch • Amelisweerd • Rijnburgpolder 	<ul style="list-style-type: none"> - Wat is precies biologisch? - Is biologisch wel echt goed of wordt het alsnog bespoten? - Hoe zit het op dit moment met de wegverlichting in Utrecht? - Waarom moeten natuurgebieden met elkaar verbonden worden? En waarom is dat belangrijk om te doen? - Over wat voor soort overlast van groot wild hebben ze het? Geluidsoverlast? - Hoeveel geld zit er nog in de kas? - Waar ligt Amelisweerd? 	De stelling nogmaals lezen en meer bedenktijd nemen. Hardop vragen stellen. Fysiek: fronsen, handen naar hoofd bewegen	Lastig	<p><u>ONDUIDELIJK</u></p> <p>"Neutraal is misschien als iets je niet...boeit en geen mening als je er niets over weet of zo".</p> <p>"Misschien zouden ze beter met cijfers kunnen werken".</p>

4	Ja, maar erg lastig	Ja	Nee, halverwege iets uitgebreider. Redenering blijft onduidelijk. Ze heeft moeite met hardop denken.	<ul style="list-style-type: none"> • Amelisweerd • Rijnenburgpolder 	<ul style="list-style-type: none"> - Wat is de Rijnenburgpolder? Is dat nu natuurgebied? - Zijn elektrische auto's daadwerkelijk beter voor het milieu? - Wat is overlast van ganzen? - Wat zijn de landelijke richtlijnen voor milieuregels? Verschilt dit per provincie? - Waarom zou de provincie meebetalen aan regionale radio en televisie? 	De stelling vaker lezen en aanzienlijk meer bedenktijd nemen. Fysiek: hoofd schudden, fronsen, diep zuchten, verbaasd/verward kijken. Erg gesloten uitdrukking.	Heel fijn en duidelijk	DUIDELIJK "Wanneer het kwesties zijn die naar mijn inziens er belangrijk uitzien, dan zou ik neutraal invullen. En als ik te weinig kennis heb of het me niet persoonlijk raakt dan geen mening."
5	Ja	Ja	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • opcenten • Rijnenburgpolder 	<ul style="list-style-type: none"> - Waar komen de windmolens te staan? - Wat wordt precies met overlast bedoeld? Meer dan af en toe wat geluid? - Wat is regelmatig als het om bustijden gaat? - Mag de provincie nu niet meebetalen aan de regionale radio en televisie dan? - Hoeveel asielzoekers? - Wat is voormalige landbouwgrond precies? Is dat nu een natuurgebied? - Er is toch geen spaargeld? - Waar ligt de Rijnenburgpolder? 	Hardop vragen stellen. Diep nadenken. Meerdere stappen verder denken dan dat de stelling gaat.	Fijn, maar maakt geen gebruik de uiterste antwoorden	ONDUIDELIJK Deze antwoorden is ze bij de StemWijzer niet tegen gekomen. Ze kiest vaak 'neutraal', omdat ze veel onderwerpen meeneemt in haar beslissing. Dit maakt het volgens haar lastiger om een duidelijk antwoord te geven. "Ik durf geen mening te geven als ik er niets van weet."
6	Ja, maar vrij specifieke onderwerpen	Ja	Ja bij vrijwel alle stellingen	<ul style="list-style-type: none"> • opcenten • Rijnenburgpolder • verlichten • Amelisweerd 	<ul style="list-style-type: none"> - Maar dat kan niet tegelijkertijd toch, de provinciale belastingen verlagen en bezuinigen? - Wat voor gebied is de Rijnenburgpolder? - Hoe reëel of irreëel zijn de landelijke richtlijnen voor milieuregels? 	De stelling vaker lezen, vragen stellen, woorden langgerekt of op een aparte toon uitspreken	Heel fijn, zou zelfs nog meer nuance in mogen: bijvoorbeeld	DUIDELIJK "Ik heb nergens geen mening ingevuld, omdat ik vind dat je altijd ergens een mening over moet hebben. Bij neutraal ben je het er niet mee eens of mee oneens en als je geen mening hebt ben

					<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel geld steekt de provincie op dit moment in biologische landbouw? - Wat zijn kleine dorpen? Hoeveel kleine dorpen heeft Utrecht? En hoe vaak is het regelmatig laten rijden van een bus? - Hoeveel licht is er op dit moment op provinciale wegen? - Hoeveel oude kerken heeft Utrecht? En hoe oud is oud? - Waar ligt Amelisweerd? - Wat heeft het voor gevolgen voor de provincie om te stoppen met de belangenbehartiging bij de Europese Unie? 	Fysiek: hoofd op arm laten rusten en één kant op leunen, fronsen, aan haar pony frummelen.	een 7-punts schaal.	je dusdanig onverschillig dat het je echt geen ruk uitmaakt zeg maar... Het is misschien wel beter om geen mening in te vullen als je ergens te weinig over weet. Ja ik weet het niet. Moeilijk, moeilijk, moeilijk..”.
7	Ja	Ja	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • opcenten • Amelisweerd 	<ul style="list-style-type: none"> - Wordt er veel gejaagd in Utrecht en wat is hier allemaal belangrijk bij? - Zijn meer stille natuurgebieden in Utrecht wel mogelijk? - Is het wel mogelijk om meer windmolens te plaatsen in Utrecht? - Is dit wel de taak van de provincie? 	Meer bedenktijd nemen	Onduidelijk, 3-punts schaal handiger	<p><u>ONDUIDELIJK</u></p> <p>“Geen mening is hetzelfde als neutraal toch?”.</p> <p>“Wanneer vul je nou het een in en wanneer het ander?”.</p>
8	Ja	Ja	Nee, nauwelijks	<ul style="list-style-type: none"> • Amelisweerd • Rijnenburgpolder • belangenbehartiging 	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe groot is de spaarpot van de provincie? - Hoeveel geld wordt er nu besteed aan biologische landbouw? - Wat is voormalige landbouwgrond? - Wat is belangenbehartiging? - Waar ligt Amelisweerd? - Waar ligt de Rijnenburgpolder? 	Geen mening of neutraal invullen en meer bedenktijd nemen. Fysiek: moeilijk kijken, hoofd op hand laten rusten.	Duidelijk, maar 3-puntsschaal ook voldoende	<p><u>ONDUIDELIJK</u></p> <p>“De ene keer vulde ik neutraal in en de andere keer geen mening. Maar ja.. neutraal is eigenlijk ook geen mening naar mijn idee. Dus een echt verschil zie ik er niet tussen.”</p> <p>“Geen mening is misschien nog iets specifieker dan neutraal. Maar het is niet nodig om die er ook bij te zetten”</p>
9	Ja, maar formulering soms raar gekozen.	Ja	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Amelisweerd • Rijnenburgpolder 	<ul style="list-style-type: none"> - Wat zijn de voor- en nadelen van windmolens? - Is er geld voor bibliotheken en waar komt dat vandaan? - Wat is de oplossing voor de boer? 	Zichzelf vragen stellen. Fysiek: zuchten, hoofd op hand laten rusten.	Duidelijk	<p><u>ONDUIDELIJK</u></p> <p>“De antwoordmogelijkheden komen erg overeen. Ik weet eigenlijk niet waarom ik voor welk antwoord heb gekozen”.</p>

- Wie wil dat er herten naar Utrecht komen en waarom?
- Mag de provincie nu niet meebetalen aan regionale radio en televisie?
- Voor welke doeleinden wordt het spaargeld uitgegeven?
- Waar ligt Amelisweerd?
- Waarom zou het openbaar vervoer voor 65-plussers gratis moeten zijn?
- Wat is de Rijnenburgpolder en wat zijn de bezwaren om daar geen woningen te bouwen?
- Welke vormen van jacht bedoelen ze hier, ook de goede vorm?
- Waarom moeten gemeenten gedwongen worden om sociale huurwoningen te bouwen en wat zijn de redenen dat ze dit nu niet doen?
- Hoe vaak is regelmatig?
- Wat zijn de landelijke richtlijnen en hoe streng zijn die nu?
- Hoeveel geld wordt er nu besteed aan oude kerken?
- Hoeveel stille natuurgebieden zijn er op dit moment en waarom zouden er meer moeten komen?
- Wat zijn provinciale belastingen?
- Waar en wat is de Rijnenburgpolder?
- Wat zijn de landelijke richtlijnen?
- Besteden ze niet al veel geld uit aan sportevenementen? Komt de Tour de France vanuit de gemeente of de provincie?
- Waarom heeft de provincie spaargeld?
- Wat voor soorten jacht zijn nu verboden en toegestaan en waar wordt over gediscussieerd?
- Wat wordt gezien als overlast van groot wild?

10 Heel Ja Ja, heel goed • opcenten • Rijnenburgpolder

Een stelling vaker lezen, meer bedenkijd nemen en zichzelf vragen stellen.

Heel fijn

ONDUIDELIJK

“Geen mening kan natuurlijk ook betekenen dat het er niet toe doet. Neutraal voelt voor mij wel iets meer als een mening, dan geen mening. Maar dat komt ook door de posities van de knoppen. En geen mening heeft ook een aparte kleur. Geen mening geeft denk ik vooral aan dat het er voor jou niet toe doet.”.

11	Heel duidelijk	Ja	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • opcenten • Rijnenburgpolder 	<ul style="list-style-type: none"> - Wat valt er allemaal onder recreatiegebied? - Wat voor belangen behartigt Utrecht in de EU? - Welke belangen worden behartigd in de EU? - Waar ligt de Rijnenburgpolder? 	<p>De stelling nogmaals lezen.</p> <p>Fysiek: op het puntje van zijn stoel zitten of juist achterover gezakt, armen omhoog bewegen, schouders ophalen.</p>	<p>Onduidelijk, 3-punts schaal veel beter</p>	<p><u>ONDUIDELIJK</u></p> <p>“Als ik die knop geen mening had gezien had ik voor alle neutrale geen mening ingedrukt denk ik. Je kan neutraal wel als een mening zien.. Ik zie neutraal bijna als van het maakt me niet zo veel uit, je hangt er ergens tussenin, dus dat vind ik eigenlijk bijna tellen als geen mening. Voor mij mag dat beide één knop worden.”</p> <p>“Eigenlijk vind ik al die opties erg op elkaar lijken. Dat vind ik dan toch wel lastig.”</p>
12	De meeste wel. In sommige gevallen meerdere interpretaties mogelijk.	Ja	Ja, heel goed	<ul style="list-style-type: none"> • Rijnenburgpolder 	<ul style="list-style-type: none"> - Wat voor vormen van jacht? - Welke belangen gaat het om bij de EU en hoeveel druk wordt er uitgeoefend? - Waarom bemoeit de provincie zich met landbouwgrond? Hebben de gemeenten dan geen toestemming om zelf te beslissen? - Hoeveel baat heeft de natuur bij het verbinden van natuurgebieden? - Hebben ze spaargeld en hoeveel? - Wat zijn de nadelen van de wegverbreding? - Waarom zou het openbaar vervoer gratis moeten zijn voor 65-plussers? - Wat is de Rijnenburgpolder en wat is er bijzonder aan dit gebied? 	<p>Meer bedenktijd nemen.</p> <p>Fysiek: fronsen, zuchten, ernstig kijken, leunen op arm, hand door het haar, voorover buigen.</p>	<p>Lastig en vaag</p>	<p><u>DUIDELIJK</u></p> <p>“Ik denk dat als je geen mening invult dat de vraag wordt gedevalueerd als zijnde van minder of niet belangrijk en niet meegerekend wordt. Bij neutraal kan je je voorstellen zowel voor als tegen te zijn. Dan wordt hij zwaarder meegeteld als partijen ook neutraal zijn voor die stelling.”</p>
13	De meeste wel. Formulering soms niet duidelijk	Ja	Ja, heel goed	<ul style="list-style-type: none"> • belangenbehartiging • opcenten • Amelisweerd • Rijnenburgpolder 	<ul style="list-style-type: none"> - Wat valt er allemaal onder recreatiegebieden? - Wat wordt er gedaan bij de EU? - Wat zijn de voor- en nadelen van het bouwen van sociale huurwoningen en waar komt dit probleem vandaan? 	<p>Stelling vaker lezen, tekst selecteren.</p> <p>Fysiek: fronsen, hoofd op schouder laten rusten, ogen</p>	<p>Onduidelijk, 3-punts schaal ook voldoende.</p>	<p><u>ONDUIDELIJK</u></p> <p>“De definitie van de antwoordmogelijkheden überhaupt is onduidelijk. Wanneer ben je het ergens helemaal mee eens of gewoon mee</p>

genoeg.
Meerdere
interpretati
es mogelijk.

- biologische
landbouw

- Wat is regelmatig? En kost het extra geld voor de provincie of voor mij?
- Wat moet ik me voorstellen bij meer fietspaden?
- Voor welke dieren is komen er dan stille natuurgebieden? Voor planten ga je dat toch niet doen? Of bedoelen ze dat het een natuurgebied is waarvoor je moet gaan betalen om er in te mogen?
- Waarom en waarvoor heeft de provincie spaargeld?
- Wat wordt er weggehaald als de A27 wordt verbreed? Waar ligt Amelisweerd?
- Wat is biologische landbouw?
- Wat is de Rijnenburgpolder?
- Hoe gaat de provincie asielzoekers helpen?

dicht doen tijdens
denken, naar boven
kijken, vragend
gebaar maken met
gezicht en handen,
armen over elkaar.

eens? Je hebt er wel een soort gevoel
bij, maar het blijft toch een beetje
vaag.”.

14 Duidelijk. Ja Ja
Makkelijk
taalgebruik,
maar
daardoor
wel veel
ambigüiteit

- Amelisweerd
- Rijnenburgpolder

- Heeft de provincie de macht om gemeenten te helpen met asielzoekers?
- Om wat voor terrein gaat het bij voormalige landbouwgrond?
- Waarom moeten natuurgebieden verbonden worden?
- Wat is Amelisweerd? Waarom noemen ze het de A27 bij Amelisweerd, niet iedereen kent die locatie.
- Waar ligt de Rijnenburgpolder en wat staat er op het gebied?
- Welke belangen worden behartigd?

Stelling vaker lezen.
Fysiek: naar boven
kijken, hoofd op arm
laten rusten.

Niet fijn,
liever een 3-
punts schaal.

ONDUIDELIJK
“Voor mij maakt het geen verschil”

15 Duidelijk Ja Nee

- opcenten
- Rijnenburgpolder

- Hoe streng zijn de milieuregels nu?
- Hoeveel geld moet er bezuinigd worden en wat zijn daar de consequenties van?
- Wat voor toegevoegde waarde heeft het als het een polder blijft?
- Wat voor beslissingen nemen ze bij de EU? En wat gaat er gebeuren als ze daarop bezuinigen?

Geen mening of
neutraal invullen
Fysiek:
wenkbrauwen
optillen, heel
verbaasd kijken

Prettig

DUIDELIJK
“Als ik echt niet weet waar het over gaat vul ik geen mening in en bij andere dingen waarbij ik redelijk snap waar het over gaat, maar geen duidelijke mening heb, dan ga ik voor neutraal.”.

16	Duidelijk	Nee	Nee	Geen	<ul style="list-style-type: none"> - Waarom zouden ganzen gedood moeten worden? En wat is precies overlast? - Wat leveren meer windmolens op en waar gaat het ten koste van? - Hoeveel subsidies geeft de provincie uit aan culturele festivals? - Hoeveel geld wordt er aan cultuur uitgegeven? - Hoeveel spaargeld heeft de provincie? 	-	Duidelijk	<p><u>DUIDELIJK</u></p> <p>“Geen mening is zoiets als ik weet het niet. Neutraal is links en rechts. Het hangt allebei even ver tegen elkaar in. Het verschil is dat je bij geen mening er helemaal niets van af weet. Een ver van je bed show zeg maar.”.</p>
17	Duidelijk	Ja	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Rijnenburgpolder • Amelisweerd • opcenten 	<ul style="list-style-type: none"> - Wat zijn de gevolgen als het spaargeld uitgegeven wordt? - Waarom zou de provincie stoppen met subsidies voor oplaadpalen? - Waarom zouden er wel of niet stille natuurgebieden moeten komen? - Wat is de Rijnenburgpolder? - Waar ligt Amelisweerd? 	Stelling vaker lezen. Fysiek: fronsen	Heel fijn	<p><u>DUIDELIJK</u></p> <p>“Geen mening interpreteer ik echt alsof je er helemaal geen mening over hebt. Volgens mij worden de vragen waarop je geen mening antwoord niet meegeteld in de uitslag. Dat is wel zonde. Bij StemWijzer is dit niet.”.</p> <p>“Bij neutraal ben je het er aan de ene kant wel mee eens, maar aan de andere kant niet. Je zit er een beetje tussenin en wordt aan twee kanten getrokken.”.</p>
18	Onduidelijk vaak ambigue of te weinig kennis en uitleg	Ja	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Amelisweerd • Rijnenburgpolder • opcenten 	<ul style="list-style-type: none"> - Van wie is die grond en gaat het ten koste van de landbouw? Wat zijn de consequenties? - Waarom heeft de provincie spaargeld? - Waar is Amelisweerd en waarom moet de weg verbreed worden? Welke voor- en nadelen horen daarbij? - Waarvoor doen ze aan belangenbehartiging? Waarom is dat nuttig? En wat voor belangen? - Waarom zijn sociale huurwoningen verspreid over de provincie nuttig? - Wat zijn de alternatieven voor het doden van ganzen? 	Stelling vaker lezen. Fysiek: fronsen, zuchten, aan haren frunniken, hoofd op hand laten rusten.	Rare verdeling, zou het anders noemen	<p><u>DUIDELIJK</u></p> <p>“Ik kies neutraal als iets me niet zo heel veel uitmaakt en geen mening als ik er niets over weet.”</p>

19	Logisch	Ja	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • biologisch • Amelisweerd • Rijnenburgpolder 	<ul style="list-style-type: none"> - Waarom willen ze bezuinigen op cultuur? - Hoeveel geld hebben de kerken? - Zijn er geen alternatieven voor een grote bus? - Hoe wordt er bezuinigd op provinciale belastingen? - Wat is biologisch? - Als het voormalig landbouwgrond is, wat is het dan nu? - Waarom moeten natuurgebieden met elkaar verbonden worden? - Waar is de A27 en wat zijn er voor problemen? - Wat houdt die belangenbehartiging precies in? - Waar ligt de Rijnenburgpolder? - Wat zijn de landelijke richtlijnen voor milieu? - Waarom zouden er meer windmolens mogen komen? - Waarom is het spaargeld uitgeven beter dan bezuinigen of andersom? Wat zijn de gevolgen? Waar wordt het spaargeld aan uitgegeven? 	Fysiek: zuchten en hoofd op arm laten rusten.	Fijn. Genueanceerd en eenvoudig genoeg.	<u>DUIDELIJK</u> “Geen mening is als ik echt totaal geen verstand heb van zaken en omdat ik van mezelf vind dat ik geen mening moet geven van dingen waar ik niets vanaf weet. Neutraal vul ik in als ik fifty fifty ben of als het me niet zoveel uitmaakt.”.
20	Duidelijk, soms rare formulering	Ja	Ja	<ul style="list-style-type: none"> • Amelisweerd • Rijnenburgpolder 	<ul style="list-style-type: none"> - Is er ruimte voor groot wild in de provincie? - Waarom zou de provincie mee moeten betalen aan regionale radio en televisie? - Hoeveel macht ligt er in Brussel en hoeveel invloed heeft de provincie daarop? - In hoeverre kan je gemeenten dwingen sociale huurwoningen te bouwen? 	Meer bedenktijd nemen. Fysiek: hoofd op schouder laten rusten.	Duidelijk	<u>DUIDELIJK</u> “Als je er niets van af weet kan je ook niet neutraal zijn. Bij neutraal heb je er wel kennis van, maar maakt het je niet zo veel uit wat er gaat gebeuren.”. “Het is allebei grijs gebied”.

Resultaten per participant van het partijenscherm

Nr.	Was de participant zich bewust van de mogelijkheid 'sla over'?	'Ik weet het niet' versus 'geen mening'	Mededeling gelezen?	Opmerking over het scrollen?	Toelichting van de partijen gewenst?	Opmerking(en) over deze vraag
1	Nee	<u>DUIDELIJK</u> "Ik weet het niet is als je de partij echt niet kent en je echt geen idee zou hebben dat je er ooit überhaupt op zou stemmen. Geen mening is denk ik als je er wel of niet op zou stemmen, maar dat je twijfelt of zo, of dat het je niet veel uitmaakt."	Nee	Nee	-	"Ooit als zeg maar in mijn hele leven, of...?". "Ik zie voor mij niet de toegevoegde waarde van deze vraag. Ik denk dat het meer informatief is voor Kieskompas zelf. Maar ik heb er geen moeite mee om het in te vullen"
2	Ja, na het invullen	<u>ONDUIDELIJK</u> "Als ik het niet weet heb ik eigenlijk ook geen mening. Ik wist niet goed wat ik in moest vullen dus ik heb maar voor weet ik niet gekozen".	Nee	Nee	Ja	Lastige vraag, omdat ze niet weet waar de partijen voor staan.
3	Nee	<u>ONDUIDELIJK</u> Antwoordmogelijkheden zijn niet goed gekozen. "Eigenlijk moet gewoon of ik ken het niet of ik heb er geen mening over. Bij ik weet het niet is het niet duidelijk dat je ze niet kent."	Nee	Nee	Ja	Rare vraag. "Ooit? Dat is echt zo ooit in mijn leven? Ik moet toch nu stemmen of niet? Ik snap ook niet wat ze met deze antwoorden moeten want wat maakt het uit? Als ik 50 ben en ik dan op de 50Plus partij wil stemmen, beïnvloedt dat dan mijn keuze nu? Dat vind ik heel vaag."
4	Nee	<u>DUIDELIJK</u>	Nee	Nee	Ja	Rare en onnodige vraag. Het lijkt een test. Toch is het ook goed, omdat je iets meer inzicht krijgt. Het neemt vooroordelen weg.
5	Nee	Niets over gezegd.	Nee	Nee	Nee, heeft genoeg politieke kennis	"Ik vind het prettig dat ik partijen er uit kan halen. Of ik het er nou mee eens ben of niet, op sommige partijen wil ik principieel niet stemmen".

6	Ja	Vragenlijst niet ingevuld.	Nee	Nee	-	<p>“Ik heb gewoon partijen waar ik wel en niet op wil stemmen. Er zit geen waarschijnlijkheid in. Daarom heb ik bij allemaal tien ingevuld. Ze zijn gewoon allemaal gelijk.”</p> <p>“Moet je dit invullen? Ja ik weet het niet, ik sla dit meestal altijd over. Ik haat lijstjes.”</p> <p>“Als je hem wel invult heeft het denk ik invloed op je uitslag. Misschien dat ze dan partijen wel of niet mee zullen nemen en dat wil ik niet.”</p>
7	Nee	Niets over gezegd.	Ja	Nee	-	<p>“Er zitten ook een aantal bij die ik niet kende, dus ik zou niet weten of ik er op zou stemmen ooit. Maar nee ik vond het niet heel erg nuttig om in te vullen.”.</p> <p>“Toen zag ik ook dit staan en dacht ik waarom zou ik het dan invullen? Maar ja..”.</p>
8	Nee	Overall ‘ik weet het niet’ ingevuld. “Ik vond het op zich wel een goede vraag, maar voor mij niet van toepassing. Omdat ik zelf nog nooit heb gestemd.. Niet veel er over weet..”.	Nee	Ja	Ja	“Ik weet het niet allemaal eigenlijk. Kan ik dat gewoon invullen of is dat heel raar?”
9	Ja, na het invullen	Niets over gezegd.	Nee	Nee	-	“Het is goed dat deze vraag gesteld wordt. Ik vind het niet erg om in te vullen”.
10	Ja, voor het invullen	ONDUIDELIJK Bij de onderste vier partijen heeft ze voor ‘geen mening’ gekozen.	Nee	Nee	Ja	“Hier laten ze je eerst nadenken over wat jij denkt dat je niet zal gaan stemmen en vervolgens krijg je daarop een antwoord of dat een beetje klopt. Dus ik vond het wel fijn. En je ziet ook gelijk even op welke partijen je precies allemaal kan stemmen in jouw omgeving.”.
11	Ja, na het invullen	ONDUIDELIJK “Ik weet het niet en geen mening is voor mij weer bijna hetzelfde”	Ja	Nee	Ja	“Wat schiet ik hier mee op? Misschien help ik de makers van de site zo wel een beetje zodat ze een beeld krijgen van welke kant er op gestemd wordt. Maar ik had ook nog wel zo iets van misschien moet ik het wel overslaan.”.
12	Nee	Niets over gezegd. Hij heeft bij alle partijen ‘geen mening’ ingevuld.	Nee	Nee	Nee	<p>“De vraag is een beetje nietszeggend”.</p> <p>“Ik kan altijd nog beslissen of ik wel of niet op een partij wil stemmen”.</p>
13	Ja, na het invullen	Niets over gezegd.	Ja	Nee	Nee	“Dit vond ik echt een rot onzin ding. En dan staat er onderaan, ja eigenlijk maakt het niet uit. Ik vond de schaal ook raar. Ik zou ik hier liever een 3-puntsschaal zien. Dat zou het al een stuk makkelijker

14	Nee	Niets over gezegd.	Ja	Nee	Nee	<p>maken. Waarop ga ik nou baseren of het een zes, een zeven of een tien is? Dus als ik eerder deze sla over knop had gezien, had ik hier op geklikt.”.</p> <p>“Open interpretatie van ooit..”</p> <p>“Ik vind het raar dat ze hier geen Likertschaal gebruiken, maar een schaal van één tot tien. Wat ik wel belangrijk vind is dat ze onderaan hebben gezegd dat je antwoorden geen invloed hebben op het resultaat. Het is prima dat dat onderaan staat.”.</p> <p>“Ooit.. dat is wel een heel lang principe.”.</p>
15	Ja, halverwege het invullen	Niets over gezegd.	Nee	Nee	Ja	
16	Ja, voor het invullen	<p><u>ONDUIDELIJK</u></p> <p>“Wat is het verschil? Het verschil tussen ik weet het niet en geen mening is wel lekker duidelijk. Not.”</p> <p>“Ik weet het niet en geen mening.. Dat vind ik een beetje.. Als ik het niet weet heb ik ook geen mening zeg maar.”.</p>	Ja	Nee	Nee	<p>“Ik moet ze allemaal invullen denk ik? Of mag ik de hele vraag over slaan? Het zijn best wel veel dingen.”.</p>
17	Ja, na het invullen	Niets over gezegd.	Nee	Nee	Nee	<p>“Deze vond ik wel fijn eigenlijk. Hij wordt waarschijnlijk ook meegerekend in het resultaat.. of niet?”.</p> <p>“Ik dacht dat het hetzelfde was als bij de StemWijzer, welke partijen je wel en niet mee wil rekenen.”.</p>
18	Ja, na het invullen	Niets over gezegd.	Ja	Nee	Nee	<p>“Eerst dacht ik oké dat is wel logisch, maar later stond hieronder heeft geen invloed op de positie waardoor ik denk ja waarom vul ik het dan in. Wat heeft het dan voor nut? Dus daar heb ik helemaal niets aan en dat zetten ze dan onderaan piepklein.”.</p>
19	Ja, tijdens het invullen	Niets over gezegd.	Nee	Nee	Nee	<p>“Ik ben benieuwd in hoeverre dit in de uitslag is verwerkt. Of dat heeft uitgemaakt of niet. Het zou eigenlijk geen invloed mogen hebben.”.</p> <p>“Ooh oké. Dan vind ik het wel interessant. Het is sowieso wel even grappig om er bij stil te staan. Het kost weinig werk. Ik had al het idee dat je hem over kon slaan, dat heb je wel vaker bij kieswijzers.”.</p>
20	Nee	Niets over gezegd.	Nee	Nee	Nee	<p>“Het kan voor jezelf even nuttig zijn om door te kijken, maar ik zie verder niet in wat het voor nut heeft en in hoeverre het je resultaat beïnvloedt.”.</p>

Tabel 6

Resultaten per participant van het resultatenschermb

Nr.	Uitleg gezien?	Betekenis van cirkel begrepen?	Betekenis van de termen in het assenstelsel duidelijk?	Verrast door resultaat?	Moeite met interpretatie van het resultaat?	Opmerking(en) over het scherm
1	De eerste twee zinnen	Ja	Ja	Ja	Ja, een beetje	Het resultatenschermb is wel duidelijk, maar het was niet in één oogopslag duidelijk wat alles betekende. "De rode cirkel, haha, hij is grijs".
2	Alleen de eerste zin	Nee	Links en rechts wel, maar progressief en conservatief niet.	Ja. "Ik ben normaalgesproken iets rechtser".	Ja, veel	Heel onoverzichtelijk en onduidelijk. "Geen idee wat het rode cirkeltje betekend. Ik zal wel meer aan de links, progressieve kant zitten..".
3	Alleen de eerste zin	Nee	-	Ja	Ja, heel veel	Heel erg onduidelijk. "Wat, wat moet ik doen? Wacht even hoor.. Moet ik dit aanklikken? Ik vind het onduidelijk." "Ik heb nu een cirkel. En een punt. En ik zie dat ik meer links ben dan rechts. Dat haal ik hier uit. Maar waar moet ik nou op stemmen dan, volgens dit ding..? PvdA?".
4	Ja	Ja	Ja	Nee	Nee	In één oogopslag duidelijk wat het resultaat is. Heel duidelijk. De uitleg verdween wel te snel.
5	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	"Dat het cirkeltje ik was. En het is wel heel vervelend dat het heel snel weg gaat, want ik heb gewoon niet de tijd om heel het verhaaltje te lezen. Ik zie alleen het cirkeltje ben jij en wat daar achter komt.. Ik heb gewoon de tijd niet om het te lezen. Dus zoveel invloeden op een nieuwe pagina, dat je even iets meer tijd wil hebben om te lezen wat er nou staat. Nu heb ik wel het idee dat ik mis wat er stond."
6	Ja	Ja	Ja	Nee "D66, vorige keer heb ik daar ook op gestemd dus dat is wel prima." Ze dacht alleen wel dat ze iets rechtser was.	Nee	De uitleg is duidelijk genoeg, maar staat veel te kort in beeld. Het scherm is niet overzichtelijk. Betrouwbaardere weergave dan een top-3. "Het is leuk om te zien waar de politieke partijen zijn gepositioneerd ten opzichte van elkaar en waar ze dan bij horen. Dat vind ik wel leuk en goed gedaan. Je ziet dan met die cirkel ook wel vrij duidelijk waar jij een beetje

						zit. Maar het is niet per se dat je denkt, ja nu weet ik meteen op welke partij ik moet gaan stemmen.”.
7	Nee	Ja	Ja	Nee	Ja, een beetje	“Ik moest wel even kijken hoe dat in elkaar zat. Maar het komt denk ik wel vrij goed overeen met hoe ik zelf dacht dat ik uit zou komen.”
8	Nee	Nee	Nee	Onbekend	Ja, veel	Het resultatenscherf is onduidelijk. Uitleg wordt gemist. “Ik had wel zo iets van oeps, hoe moet dit precies.”. “Ik heb nu zoiets van oké leuk, maar ik weet nog altijd niet waar ze voor staan eigenlijk.”. “Ik zou wel een uitleg van de termen willen, maar ze gaan er natuurlijk vanuit dat je het al weet. Ik zou het zelf dan googelen.”.
9	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee	“Wat moet ik nu doen?” “Ik ben dit assenstelsel onderhand wel gewend. We hebben het zelfs op de middelbare school gehad. De termen zijn daarom ook bekend voor mij.”.
10	Alleen de eerste zin	Ja	Progressief en conservatief wel, maar links en rechts niet.	Nee	Nee	“De rode stip valt goed op. Die was voor mij heel duidelijk en ook dat je kan zien hoe dicht je bij de partijen staat.”
11	De eerste twee zinnen	Ja	Ja	Nee	Nee	“Ik snap niet waarom ze alle benodigde informatie waarin staat wat je kan doen weggooien. Nu als je het al op tijd hebt gelezen moet je het maar onthouden.”
12	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	“Ik vind het een beetje nietszeggend, want ja.. zo’n partij plakt zichzelf ergens op zeg maar. De motivatie per stelling vind ik veel belangrijker.”.
13	Alleen de eerste zin	Ja	Ja	Ja	Ja, een beetje	“Het zijn maar termen, uiteindelijk gaat het me om de standpunten van een partij en interesseert het spectrum mij niets.”.
				“Dat ik zo ver van de VVD af sta, dat was vroeger anders. Ik word een sociaal mens.”		
14	Alleen de eerste zin	Ja	-	Nee	Ja, een beetje	“De rode cirkel geeft uw positie.. ben ik kleurenblind?”. “Het is wel lastig om te zien wie het nou precies waar mee eens is. Je ziet wel jouw resultaat in het assenstelsel, maar verder heb je niet veel informatie. Het zijn de posities per stellingen die ik het belangrijkste vind.”
15	Nee	Ja	Nee	Nee	Ja, een beetje	“Mooi. Nou ben ik een heel stuk wijzer. Not.” “Oké nou dit zegt me altijd ontzettend veel waar ik dan in val.. Ik zal dit kort bekijken en het normaalgesproken dan weggelijken.”.

16	Alleen de eerste zin	Ja	Ja	Ja "GroenLinks valt er grappig genoeg buiten. Ik had wel verwacht dat die in mijn spectrum zou vallen."	Nee	"Deze weergave is fijner dan die van StemWijzer. Het is fijn dat je kan zien waar in het spectrum je zit."
17	Nee	Ja	-	Nee "Ik zit dus meer aan de linkerkant richting de PvdA dat klopt."	Nee	"Kijk dit is een mooie, kompas!" "Ik zocht eigenlijk naar een soort tekstueel advies".
18	Nee	Ja	Ja	Ja "Normaalgesproken zit ik dichterbij de SP".	Nee	"Ah! Oké, dat is wel duidelijk. Ik ben progressief en links."
19	Nee	Ja	-	Ja	Ja, een beetje	"Uhhh.. ja.. Kan ik hier nou op lezen wat ik moet stemmen? Dit is waar ik zit blijkbaar? Er is niemand in de buurt! Op wie moet ik nou stemmen? Dat is wel gek.... Nou weet ik nog niet wat ik moet stemmen!"
20	Nee	Ja	Progressief en conservatief wel, maar links en rechts niet.	Nee	Nee	"De vormgeving is vrij standaard, dus ik weet wel hoe het werkt."

Nr.	Thema keuze		Positie per stelling		Antwoorden vergelijken	
	Optie begrepen?	Mening	Optie begrepen?	Mening	Optie begrepen?	Mening
1	Niet direct	Erg onduidelijk. "Waar moet ik dan op selecteren? Is voor mij deze selectie gemaakt of is het gewoon willekeurig?". Ze vindt deze functie overbodig. De thema's te globaal en je beïnvloedt zo het resultaat. Ze zal het niet meenemen in haar stemkeuze.	Niet direct	Nuttig. Ze zou naar aanleiding van deze informatie haar stemkeuze eventueel aanpassen.	Niet uit zichzelf gebruikt	Ze was zich er niet van bewust dat ze op de partijlogo's kon klikken voor meer informatie. Dit vindt ze wel een erg handige manier om partijen te vergelijken. Duidelijker dan het assenstelsel.
2	Ja	Heel handig. Alleen te weinig categorieën/gewichten. "Ik vind alles wel een beetje belangrijk, maar sommige dingen meer dan andere".	Nee	"Oh nou oké dat snap ik niet. Maar het zal wel". Handig. "Zonder deze mogelijkheid zou je niet weten welke partij waarvoor staat. Die positie per stelling maakt het wel duidelijker, denk ik..".	Niet gebruikt	-
3	Nee	Onduidelijk.	Nee	"Oké naja ik vind het een vreemde Kieskompas. Ik zie nu een soort grafiek, maar ik kan niet zien wat de PvdA nou zegt en of ik me daar in kan vinden. Dat kan ik nu niet hier zien. Dus dat vind ik heel onduidelijk".	Nee	"Je kunt hier niet op klikken, dat vind ik wel een beetje raar..".
4	Ja	"Misschien was het handiger als je aan het begin kon kiezen welke thema's je belangrijk vindt"	Ja	Heel handig. "Toch is het ergens ook weer onoverzichtelijk, want je moet al die opties af en het beweegt..".	Niet gebruikt	-
5	Niet gebruikt	-	Niet gebruikt	-	Niet uit zichzelf gebruikt	"Ja de uitleg over deze mogelijkheid heb ik dus helemaal gemist, omdat het zo snel weg ging. Dat is jammer. Dit is een hele goeie. Kan je ook verschillende partijen naast elkaar leggen? Het zou handig zijn als je je eigen antwoord per

stelling kan zien en bijvoorbeeld het antwoord van je top drie partijen.”.

Handig “Ik vind sommige onderwerpen wel interessanter dan andere..”

Ze zou deze optie niet gebruiken.

“Oooh oké. Dat maakt het wel handig. Dit was me niet opgevallen. Ik heb die uitleg gewoon niet kunnen lezen.”

“Ik wil liever op hun eigen website naar de plannen van de partijen kijken waarbij ik in de buurt zit.”

“Deze mogelijkheid hadden ze beter in beeld mogen brengen. Ik vind dit heel fijn, want je kan beter zien op welke vlakken je het eens en oneens bent dus hier kun je ook beter je keus voor een partij op baseren. Dat is wel prettig. Als ik wist van deze mogelijkheid had ik er gebruik van gemaakt. Een goede optie, maar niet handig uitgewerkt.”.

“Ik kan hier niet zoveel mee. Je hebt niet het totaalplaatje of zo. Voor mij zegt het heel weinig. Die vind ik dan niet zo belangrijk.”

“Je hebt geen goed overzicht van wie wat vindt”.

“Oké dus ik kan zien wat de partijen zeggen, maar dan nog ben ik er voor dat je dit eerder ziet. Nu voelt het als iets dat ik achteraf moet

6	Niet uit zichzelf gebruikt	Leuke en handige optie	Niet uit zichzelf gebruikt	Handig, maar had ze zelf waarschijnlijk nooit gevonden.	Niet direct
7	Niet uit zichzelf gebruikt	Ze zou deze optie niet gebruiken. “Meestal als ik zo’n kieswijzer invul dan kijk ik naar de stellingen en verder niet.”.	Niet uit zichzelf gebruikt	Ze zou deze optie niet gebruiken.	Niet uit zichzelf gebruikt
8	Niet uit zichzelf gebruikt	Zou ze nooit gebruiken. Ze vindt alle thema’s even belangrijk.	Niet uit zichzelf gebruikt	“Een nog wat duidelijker overzicht. Duidelijker dan vergelijk partij met uw antwoorden, omdat het een overzicht is van alle partijen.”	Niet uit zichzelf gebruikt
9	Niet gebruikt	“Het is meer dat ik dat ik iets niet onbelangrijk vind, maar niet over elk onderwerp veel kennis heb.”	Niet uit zichzelf gebruikt	“Ik wil liever op hun eigen website naar de plannen van de partijen kijken waarbij ik in de buurt zit.”	Niet uit zichzelf gebruikt
10	Niet gebruikt	Ze vindt alle thema’s even belangrijk.	Nee, niet helemaal	“Deze snapte ik niet heel erg. Je moet per stelling kijken en dan zie je je eigen antwoord. Ik vind het wel fijn dat je in één oogopslag kan zien wie waar voor staat. Het is alleen niet handig uitgewerkt.”	Niet uit zichzelf gebruikt
11	Ja	Handige optie en handig dat het er gelijk staat.	Niet uit zichzelf gebruikt	“Deze optie vind ik het fijnst”.	Niet uit zichzelf gebruikt
12	Ja	Leuk en interessant.	Niet direct	“Dit zegt dus eigenlijk helemaal niets, want degenen die er helemaal mee eens zijn en helemaal mee oneens zijn roepen allemaal hetzelfde.” “Het is wel erg omslachtig”.	Ja
13	Ja	“Ik vind het raar dat het achteraf is en per hele groep, niet per vraag.”.	Ja	“Kost veel tijd. Nu moet ik bij elke stelling heel moeilijk klikken en weet ik het wat. En dan denk ik van ja, dat zegt me alsnog niets.”	Ja

doen, terwijl het handig was om dit vooraf te kunnen zien zodat ik een goed antwoord kan geven.”

“Het liefste zie ik dan nog een paar partijen. Als ik van allemaal wil zien, moet ik dit tien of twintig keer doen.”

“Je hebt in principe wel alles maar niet helemaal op de juiste manier”.

“Dit is handig als je twee of maximaal drie keuzes nog hebt. Een soort toelichting als hier staat zou wel handig zijn bij de stellingen.”

“Met dit soort schermen denk ik van je bent klaar en dan is het niet duidelijk aangegeven dat je dit kan doen, dus ja..”

Handig.

Erg handig
“Toelichting ah hehe!”.

“Deze optie vind ik het fijnst. Het zou nog handiger zijn als er meer partijen onder elkaar staan. Het is wel een beetje lastig onthouden, maar als je goed oplet lukt dat wel.”.

14	Ja	“Het is goed dat je per thema aan- of uit kan zetten, omdat je niet altijd alles belangrijk vindt”	Ja	“Ik mis wel dat je niet aan kan geven in hoeverre je een vraag relevant vindt. Dat vind ik meestal een probleem bij stemwijzers.”	Niet uit zichzelf gebruikt	“Je hebt in principe wel alles maar niet helemaal op de juiste manier”.
15	Niet uit zichzelf gebruikt	“Ik zou wel een beetje spelen met deze mogelijkheid, om te kijken wat er gebeurt. Maar ik zou daardoor niet mijn stem laten beïnvloeden.”	Niet uit zichzelf gebruikt	“Dit is wel handig voor het overzicht, want met het assenstelsel had ik nog niet duidelijk voor ogen wie waarvoor staat. Het is wel veel werk en uiteindelijk ben je dan het overzicht ook wel weer kwijt.”.	Niet uit zichzelf gebruikt	“Dit is handig als je twee of maximaal drie keuzes nog hebt. Een soort toelichting als hier staat zou wel handig zijn bij de stellingen.”
16	Niet uit zichzelf gebruikt	Geen handige optie. Hij vindt alle thema’s even belangrijk. “Alleen handig als je tijdens het invullen aan kan geven welke stelling je belangrijk vindt en welke niet.”	Niet uit zichzelf gebruikt	“Jaaa het kan wel met die analysemogelijkheid, maar dan moet je alle stellingen doorlopen en daar heb ik helemaal geen zin in. Ik wil het gewoon in één oogopslag kunnen zien.”.	Niet uit zichzelf gebruikt	“Met dit soort schermen denk ik van je bent klaar en dan is het niet duidelijk aangegeven dat je dit kan doen, dus ja..”
17	Ja	Leuk, maar niet nuttig. “Of ik me hier nou door laat beïnvloeden is wel iets waar ik over na moet denken.”.	Ja	Handig. “Ik vind het fijn dat je niet per se hoeft te kijken naar de vragen die je wat minder interessant vindt.”	Ja	Handig.
18	Ja	Niet nuttig. “Oh dan ben ik heel ergens anders! Dan ben ik heel progressief en niet links en niet rechts. Ja.. Dan ben ik niet in de buurt van welke partij dan ook. Nou dat gaat goed.”	Ja	Erg handig	Niet uit zichzelf gebruikt	Erg handig “Toelichting ah hehe!”.
19	Niet gebruikt	“Bij elk onderwerp zat wel een vraag die ik niet wil annuleren”.	Ja	Gaf iets meer duidelijkheid.	Niet uit zichzelf gebruikt	“Deze optie vind ik het fijnst. Het zou nog handiger zijn als er meer partijen onder elkaar staan. Het is wel een beetje lastig onthouden, maar als je goed oplet lukt dat wel.”.

20	Niet uit zichzelf gebruikt	“Iets meer dan ja en nee zou wel handig zijn, want nu is het of belangrijk of helemaal niet belangrijk. Dan laat je hem eerder op ja staan dan dat je hem op nee zet.”.	Niet uit zichzelf gebruikt	Handig voor een snelle vergelijking. “Het is duidelijk opgesteld. Ook gewoon per onderwerp. Hoe ze dit hebben gedaan is wel netjes.”.	Niet uit zichzelf gebruikt	Handig voor meer inzicht. “Het is duidelijk opgesteld. Ook gewoon per onderwerp. Hoe ze dit hebben gedaan is wel netjes.”.
----	----------------------------	---	----------------------------	--	----------------------------	---

Resultaten per participant van de overige vragen

Nr.	Na invullen meer kennis over de politieke onderwerpen en standpunten?	Gemotiveerder om te stemmen?	Op dezelfde manier ingevuld als normaal?	Aanbevelingen	Mening over papieren stemhulp
1	Ja	Ja	JA "Ik ben er niet sneller of anders mee omgegaan".	Uitleg in resultatenscherf langer laten staan en een uitleg van de termen als je er met je muis overheen gaat.	VOOR Handiger dan de online stemhulp. Beter overzicht. Ze zou deze versie in plaats van de online versie gebruiken
2	Ja, een beetje	Ja, een beetje	JA "Ik heb de stemhulp niet anders ingevuld dan wanneer ik het alleen zou doen, want sommige dingen wist ik gewoon niet".	Noemen van de mogelijkheid zodat gebruikers een omschrijving van de termen kunnen vinden, meer opties bij het beoordelen van de thema's naar belangrijkheid, uitleg van bepaalde termen en de huidige situatie van onderwerpen in de stellingen en daarnaast moet de uitleg van het resultaat langer in het beeld aanwezig zijn, eventueel als apart kopje.	VOOR "Ik vind het wel praktisch". Ze ziet het als een goede aanvulling van de online stemhulp en zou het misschien zelfs in plaats van de online versie gebruiken. Fijn dat het zo overzichtelijk is en er niet alleen ja of nee vraagt, maar ook de reden. "Dit zullen dan wel misschien de belangrijkste thema's voor ons zijn. Het zijn goede punten, maar het is niet heel veel."
3	Ja	Ja	JA "Misschien als je antwoorden had gegeven op mijn vragen wel anders, haha".	Meer uitleg over het resultaat en in de stellingen meer uitleg over bijvoorbeeld het soort overlast, de huidige situatie en in sommige gevallen een andere formulering zoals bij de stelling over het verbinden van natuurgebieden "de Provincie zou bestaande natuurgebieden moeten verbinden om, [...]", zodat je weet wat het doel is. Dat is nu niet duidelijk."	TEGEN Het is geen goed alternatief voor de stemhulp. De papieren versie bevat te weinig onderwerpen en is vrij onoverzichtelijk vanwege de vele vakjes. "Wat wel goed is, is dat ze niet alleen ja of nee neerzetten, maar ook wat er voor andere mogelijkheden zijn zodat je meer een idee hebt waar ze precies nee tegen zeggen en wat ze dan wel als optie zien."
4	Ja, een beetje	Ja	JA "Ik heb het niet anders ingevuld, omdat jij er bij bent".	Uitleg van de termen middels een informatie-icoon zou de participant erg nuttig en fijn vinden.	VOOR Goed ter aanvulling van de online stemhulp of als laatste check. Het is goed om mensen via deze weg bewust te maken dat er verkiezingen zijn.

5	Ja, een beetje maar ze beschikte al over veel politieke kennis	Even gemotiveerd "Ik stem sowieso altijd. Ik heb geleerd dat als je niet stemt, je ook niet mag klagen dat er niet leuk gestemd is. Je hebt er dan zelf niets aan gedaan om het te veranderen."	<u>JA</u> "Ik had anders ook niet gezegd dat ik die ganzen dood wilde haha".	De analysemogelijkheid 'vergelijk partij met uw antwoorden' kan beter, want als je de partijen één voor één moet vergelijken heb je geen goed overzicht en ben je de informatie al snel weer kwijt: "Je bent dan heel erg aan het bladeren".	<u>TEGEN</u> Kan handig zijn als het anders wordt ingezet. Het aantal onderwerpen is te weinig en wijken af van de online stemhulp. Ze zou deze versie niet gebruiken. "Ik vind het prettig als ze achteraf de partijen op deze manier voor mij zouden selecteren waar ik het wel en niet mee eens ben. Nu heb je een hele lange lijst dat is niet zo handig. Ik vind het prettig als je kan zien waarom een partij iets wel of niet wil. Maar ik vind het handiger als het achteraf wordt gedaan bij een selectie van partijen waar je op zou willen stemmen." "Ik vind het niet netjes dat het afwijkt. En met deze stelling zijn ze het er allemaal mee eens. Jammer dat dit de enige selectie is, want ze hebben zoveel meer behandeld in de test. Vijf is wel heel beperkt."
6	Ja, een beetje maar ze beschikte al over veel politieke kennis	Even gemotiveerd. "Ik vind sowieso altijd dat je moet gaan stemmen".	<u>JA</u> "Normaalgesproken, als je er niet bij had gezeten had ik misschien een paar dingen gegoogeld. Dat had ik misschien gedaan, maar verder niet."	Verwijzing naar de papieren versie in de online stemhulp.	<u>VOOR</u> Goed te gebruiken als aanvulling. Ze hebben alleen wel maar weinig stellingen gekozen. De online versie is handiger. Toch is dit weer overzichtelijker en heb je ook het standpunt van de partij zelf. Wat dat betreft is het praktisch.
7	Ja	Even gemotiveerd. "Ik was al van plan te gaan stemmen".	<u>JA</u> "Als ik het niet hardop had gedaan, had ik er denk ik wel minder lang per vraag over nagedacht."	Een driepuntsschaal in plaats van een vijfpuntsschaal. "Dat vind ik ook logischer. Je wordt dan meer gedwongen een kant te kiezen. Zo blijft het een beetje vaag allemaal vind ik. Zoveel om te kiezen."	<u>VOOR</u> "Je kunt per partij meteen zien hoe ze er over denken. En het zijn gewoon de belangrijkste onderwerpen denk ik.. Als je het op die manier al een beetje kan filteren.. Lijkt me wel heel handig. Ik denk dat de mensen hier ook eerder naar kijken. Stel dat ze dit ergens uitgedeeld krijgen.. Denk dat ze hier eerder naar kijken dan wanneer ze zelf naar een website moeten gaan. Ik zou hem misschien ook wel in plaats van de online versie gebruiken. Want ik denk dat deze vijf de belangrijkste onderwerpen van de verkiezingen zijn."

8	Nee, totaal niet	Ja. "Dit is wel weer zo'n reality check waarvan ik denk, ooh dit kan echt niet. Dat ik hier gewoon niets over weet.	<u>JA</u> "Ik heb het wel gewoon ingevuld zoals ik het zou invullen, maar je hebt wel een soort van schaamte als je ergens niets over weet of geen mening over hebt. Terwijl thuis denk je boeiend..".	Een uitleg waar de partijen voor staan en uitleg van de termen. En een driepuntsschaal in plaats van een vijfpuntsschaal.	<u>VOOR</u> Als laatste check en voor de nieuwsgierigheid. "Omdat het zo weinig thema's zijn weet ik niet.. nou ja het is in ieder geval veel minder breed dan de stemhulp. Het is op zich wel handig, maar veel kleinschaliger. Ik zou er misschien even naar kijken, maar me daar niet op richten."
9	Nee	Even gemotiveerd.	<u>NEE</u> "Je staat nu erg onder druk om je mening over iets te geven. Ik denk dat als ik het normaal invul dat ik dan minder goed nadenk over een antwoord. Omdat je het nu hardop moet zeggen denk je iets meer na over je keuze."	"Het zou fijn zijn als je bij elke stelling wat meer informatie zou krijgen over de huidige situatie..".	<u>TEGEN</u> "Ik zou alleen de online Kieskompas invullen, omdat je daar meer mogelijkheden hebt. Vijf stellingen is weinig.. Zullen wel de belangrijkste zijn.. Maar nee ik denk niet dat ik hier serieus gebruik van zou maken, misschien dan meer voor de lol. Wat wel fijner is aan de papieren versie, is dat je kan zien waarom een partij iets zegt. Het argument mist aan de online stemhulp."
10	Ja, een beetje	Even gemotiveerd. "Ik ben wel gemotiveerder geworden om mijn ogen te openen voor andere partijen."	<u>JA</u> "Het werkt goed om je gedachten even op een rijtje te krijgen. Vaak ga je denk ik meer op je gevoel af, direct ja of nee. Terwijl ik nu nam ik iets meer de tijd om na te denken. Normaalgesproken zou ik bij geld zaken gelijk voor weet ik niet of neutraal kiezen, omdat ik daar weinig vanaf weet. Terwijl ik nu ga nadenken, snap ik wel echt wat er staat en dan pas denk ik, ik snap echt niet wat er	"Ik mis gewoon steeds uitleg. Nu zou ik eigenlijk naar hun eigen websites moeten gaan om te weten te komen wat ze precies vinden en waar ze voor staan. Nu weet ik dat nog niet..".	<u>VOOR</u> "Ik zou dit als aanvulling gebruiken en misschien zelfs eerder gebruiken dan het online invullen van de stellingen. Het is wel overzichtelijk. Hier wordt ook gewoon aangegeven wat hun mening hierover is. Als ze dit ook op Kieskompas zouden doen, zou dat wel helpen. Het is een fijne aanvulling daarop. Wat onderwerpen betreft zou je ze naast elkaar moeten leggen. Eerst online invullen en dan deze lezen of andersom. Wel prettig alle standpunten onder elkaar, dat heb ik op de computer gemist..".

11	Ja	Even gemotiveerd. “Stemmen zie ik als iets dat je moet doen, dus dat doe ik altijd wel”.	staat dus ga ik neutraal of geen mening invullen.” <u>NEE</u> “Ik zou het thuis langzamer invullen en er beter over nadenken. Misschien omdat ik er over moet vertellen, er wat sneller doorheen ga. Als ik er niet bij hoef te praten ga ik denk ik toch beter nadenken.”.	Minder antwoordmogelijkheden. De uitleg van het resultaat moet langer blijven staan. Alle partijen in één keer vergelijken in de vorm van ‘positie per stelling’.	<u>TEGEN</u> “Voor mij is dit veel gedoe en ik zie maar vijf stellingen. Ik moest er net dertig doen. Dan vraag ik me af of dit ook hetzelfde beeld zou geven als ik dit zou doen. Ik geloof wel dat meer dan beter is. Dat je een wat uitgebreider en beter beeld krijgt. Dit kost en meer tijd en je krijgt een onbetrouwbarder antwoord, want je hebt het ook nog eens zelf in je hoofd zitten doen.”.
12	Ja, een beetje	Even gemotiveerd. “Ik ben altijd gemotiveerd om te stemmen, want ik vind stemmen heel belangrijk. Je moet je stem laten horen.”	<u>JA</u> “Omdat je er over praat ben je langer aan het nadenken”.	Per stelling de meningen van de partijen (anoniem) op een rijtje en aan kunnen geven waar je het wel en niet mee eens bent. Een infoknop of een filmpje, een compilatie van nieuwsberichten en meningen van mensen op straat.	<u>VOOR</u> “Ik zou het prettiger vinden om deze online in te vullen, in plaats van de huidige stemhulp. Dit zou je op de website moeten hebben en dan zonder de partijen, dus dat je het anoniem hebt. Dit is precies wat ik gemist heb. Deze vormgeving vind ik een stuk beter. Zo krijg je veel meer context bij de stellingen. De vragen worden zo ook een stuk opener gesteld. Online worden de vragen heel anders en voor meer interpretatie vatbaar gesteld.”
13	Nee, totaal niet	Nee	<u>JA</u> “Ik doe over het invullen wel langer dan normaal, omdat je er nu meer over gaat nadenken.”	Meer uitleg bij de stellingen en een beter overzicht van de standpunten. “Ik wil gewoon makkelijker kunnen zien wat ik vind en welke partijen er ook zo over denken. Of misschien al bij de stellingen, dat je een soort terugkoppeling krijgt.”	<u>VOOR</u> “Op zo’n manier wil ik graag partijen vergelijken. Als dit digitaal zou kunnen vind ik dat ook prima. Je ziet zowel de antwoorden als de redentatie. Daar kun je dan makkelijker een mening over vormen. Ik denk dat je hier meer aan hebt dan de online versie. Dit is echt partijtje kiezen (online) en dit is inhoudelijk (papier). Je hebt nu wel vooraf een context en niet zoals bij de online stemhulp pas achteraf.”.
14	Nee	Nee	<u>JA</u> “Ik klik er meestal heel snel doorheen om gewoon globaal je mening naar voren te laten komen. Achteraf ga ik graag bij	Meer uitleg bij de stellingen en een beter overzicht van de standpunten. “Wat ik een beetje mis en je bij landelijke verkiezingen vaak wel hebt is dat er bij een vraag	<u>VOOR</u> “Dat het op papier is betekent voor mij eigenlijk al dat ik het niet zou gebruiken. Los daarvan, als dit online zou staan zou ik er een voorstander van zijn. In die zin dat dit eigenlijk is wat ik mis. Onderbouwing waarom de partijen iets willen.”.

			een overzicht kijken waar alle partijen zitten.”.	bijvoorbeeld een vraagtekentje zit en dat er net iets meer uitleg over een stelling wordt gegeven.”	“Het beperkte aantal onderwerpen maakt het een stuk concreter.” “Ik zou het gebruiken als aanvulling”.
15	Nee	-	<u>JA</u> “Ik heb niet heel veel gezegd geloof ik haha. Het is niet dat er van alles door mijn hoofd gaat als ik zo’n vraag lees. In die zin houd ik het vrij oppervlakkig en ga ik er niet diepzinnig op in. Ik ga uit van het eerste gevoel.”.	Meer uitleg bij de stellingen. “Het zou fijn zijn als je een stelling hebt en dan de meningen van de partijen er onder ziet staan. Dat je het andersom invult.”.	<u>VOOR</u> “Ik ben altijd nog wel van de papieren versies, lekker ouderwets. Maar ik zou het wel gebruiken. Ik vind het prettiger lezen dan op de computer. Het maakt mij niet uit dat het maar weinig onderwerpen zijn. Met een paar grote onderscheidingen kan het misschien inzichtelijker voor jezelf zijn. Hier ben je er waarschijnlijk sneller uit welke partij het wordt.”
16	Nee, totaal niet	Even gemotiveerd.	<u>JA</u> “Ik ga altijd op mijn eerste ingeving af. Ik weet mijn standpunten al. Het is niet dat ik dat nog moet verzinnen. Over al die dingen heb ik al eens een keer iets gelezen en al over nagedacht.”.	Aanwezige mogelijkheden duidelijker tonen. Per stelling aan kunnen geven welke je wel en niet belangrijk vindt. Een duidelijker overzicht geven van de standpunten.	<u>VOOR</u> “Dit miste ik dus daar. Gewoon één overzicht wat ze per stelling zeggen. Dit zou handig zijn. Als deze versie online zou staan zou ik dit fijner vinden, maar ik zou nog steeds een kieswijzer invullen, omdat deze beperkter is. Dit zijn maar vijf stellingen. Een beetje weinig, dus dan kun je niet echt over alles beslissen.”
17	Nee	Nee	<u>JA</u> “Ik vond het in het begin wel lastig. Je denkt vooral wat denk ik eigenlijk en wat gaat er in me om? Ik was aan het begin nog wel even stil.”. “Ik heb eigenlijk op dezelfde manier nagedacht”.	Geen.	<u>VOOR</u> “Dit gaat echt over de vijf kwesties die volgens mij op dit moment in Utrecht spelen.. In principe is het wel fijn aangezien dit echt wel of niet gaat gebeuren. Geen idee hoe het met de andere stellingen zit. Ik zou het niet in plaats van doen, maar wel gewoon extra. Ik zou het wel door willen lezen, maar of ik mijn keuze daarop baseer.. dat denk ik niet.”
18	Ja	-	<u>JA</u> “Het is wel een beetje gek, maar nee ik heb het niet anders ingevuld daardoor. Helemaal niet, want waarom	Uitleg bij de stellingen en een andere benaming voor de antwoordmogelijkheden. “Ik vind een vijfpuntsschaal wel oké, maar ik zou hem anders noemen. Mee eens veranderen in een beetje eens, zodat het verschil groter is.”.	<u>VOOR</u> “Het is een makkelijk overzicht met gelijk een klein uitlegje er bij. Dat is wel fijn. Bedoel je als ik geen internet zou hebben? Het is nu een beetje overbodig voor mij omdat ik de online versie al ingevuld heb. Dan zou ik niet ook nog

19	Nee	Ja	zou dat anders zijn? Ik denk nog steeds hetzelfde over de politieke kwesties of er je er nou bij zit of niet.”	Alle partijen op een rijtje bij de analyse.	deze gebruiken, maar ik denk wel dat er mensen zijn die een extra check willen.”
			<p><u>JA</u> “Ik heb het zeker niet anders ingevuld. Maar je gaat wel veel meer formuleren waarom je bepaalde keuzes maakt. Dus normaal ga je uit van je intuïtie en nu ga je die uitleggen.”.</p>	“Ik zou wel graag een top vijf willen zien nog van de partijen die het dichtst bij zitten. Het is nu wel visueel, maar het is zo lastig om te zien welke nu wel of niet dichterbij is dat ik wel een top vijf er bij wil zien. Zowel visueel als tekstueel.”	<p><u>VOOR</u> “Het is wel een beetje gek dat het maar vijf onderwerpen zijn. Ze zouden het moeten uitbreiden, zodat het overeenkomt met wat er in de online versie staat. Een voor- en achterkant. Ik vind het heel overzichtelijk. Het is fijn dat ze overal een reden bij geven. Ik vind dit heel handig en goed dat het bestaat. Hopelijk is het makkelijk om er aan te komen voor mensen zonder internet.”.</p>
20	Nee	Nee	<p><u>JA</u> “Je wordt wel gedwongen er echt over na te denken dus je staat langer stil bij elke vraag. Je klikt niet gewoon door en twee seconden nadenken. Ik heb op dezelfde manier geantwoord.”.</p>	Meer uitleg bij de stellingen.	<p><u>TEGEN</u> “Op zich ziet het er wel goed uit, maar het zijn maar vijf thema’s en vier daarvan zijn direct of indirect verbonden met milieu. Er zit geen cultuur en natuur tussen. Een overzicht is wel handig, maar ik denk niet dat ik het zal gaan gebruiken. Ze zouden uit elk onderwerp eentje moeten pakken en niet uit eentje drie. De online versie vind ik makkelijker om mee te werken.”.</p>

Nr.	Stelling	Reacties	Moeilijkheden	Opkomende vragen
1	Natuur De provincie moet alle vormen van jacht op wilde dieren verbieden	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 4: Zelig. Te weinig kennis. 2) Participant 6: De stelling wordt twee keer gelezen. Verschilt per situatie. 3) Participant 7: Te weinig kennis. 4) Participant 8: Persoonlijk onderwerp, omdat haar vader jaagt. 5) Participant 9: Te weinig informatie. 6) Participant 10: Rare vraag. Te weinig kennis en te weinig informatie. 7) Participant 12: Te weinig informatie. 8) Participant 17: Persoonlijk onderwerp, omdat haar familie een jagersfamilie is. De formulering maakt het lastig. Te weinig informatie. 9) Participant 18: Te weinig informatie. 	<p>“Alle vormen van jacht” is <u>niet specifiek genoeg</u>. De stelling geeft <u>niet genoeg informatie</u>. Daarom werd vaak voor ‘neutraal’ (P5, P7, P9, P12, P17) of ‘geen mening’ (P4 en P18) gekozen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Welke vormen van jacht bedoelen ze hier, ook de goede vorm? (P9) - Wat voor soorten jacht zijn nu verboden en toegestaan en waar wordt over gediscussieerd? (P10) - Wat voor soorten jacht? (P12)
2	Economie Ondernemers in recreatiegebieden (bijvoorbeeld horeca) mogen uitbreiden, ook als dit ten koste gaat van de natuur	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 8: Moeilijke vraag. Contradictie. 2) Participant 10: Stomme vraag. Onduidelijk. Specifiek voorbeeld, waardoor je alleen van de horeca uitgaat. 3) Participant 12: Dubbele vraag. Hij kijkt verder dan het voorbeeld horeca. 4) Participant 13: Lastig. Dubbele vraag. 5) Participant 16: Erg specifieke vraag. Formulering kan beter aangepast worden. 6) Participant 17: Heftige stelling: ten koste van natuur. Erg dubbel. 7) Participant 19: Moeilijke vraag. 	<p>Een <u>moeilijke stelling</u>. Vanwege de <u>dubbele formulering</u> kozen de participanten voor ‘neutraal’ (P8 en P17). ‘Niet mee eens’ (P12 en P13) werd ingevuld als de participanten het wel eens waren met het eerste deel en niet met het tweede. Slechts één keer koos iemand voor ‘Mee eens’ (P19).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wat valt er allemaal onder recreatiegebieden? (P10 en P13)
3	Kunst en Cultuur	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 13: Moet twee keer nadenken voordat hij weet wat hij moet antwoorden vanwege de formulering “stoppen”. 	<p><u>Ingewikkelde formulering</u>, vanwege de <u>ontkenning</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel subsidies geeft de provincie uit aan culturele festivals? (P16)

De provincie moet stoppen met subsidies aan culturele festivals	<p>2) Participant 16: Te weinig kennis. Goed tot op een bepaalde hoogte, maar wat moet je dan antwoorden?</p> <p>3) Participant 18: In de war door de formulering.</p>	<p>Mee eens (P18) Neutraal (P5 en P16) Helemaal niet mee eens (P13)</p>	
<p>4 Bestuur Om te bezuinigen moet de provincie Utrecht stoppen met de belangenbehartiging bij de Europese Unie in Brussel</p>	<p>1) Participant 6: Leest de stelling drie keer. Wisselt haar antwoord van 'neutraal' naar 'niet mee eens'.</p> <p>2) Participant 8: Schud hoofd en frons. Te weinig kennis. Belangenbehartiging is onduidelijk.</p> <p>3) Participant 10: Rare en moeilijke vraag. Te lange zin. Onduidelijk. Te weinig kennis en interesse.</p> <p>4) Participant 11: Neemt meer bedenktijd. Moeilijke vraag. Te weinig kennis.</p> <p>5) Participant 12: Zucht. Te weinig kennis.</p> <p>6) Participant 13: Vragend gebaar met handen en gezicht. Te weinig kennis.</p> <p>7) Participant 14: Leest de stelling twee keer. Lastige vraag.</p> <p>8) Participant 15: Trekt een vragend gezicht. Te weinig kennis en informatie.</p> <p>9) Participant 17: Moet twee keer nadenken vanwege de formulering.</p> <p>10) Participant 18: Zucht. Te weinig kennis.</p> <p>11) Participant 19: Slechte stelling. Misleidend. Te weinig informatie, neigt naar 'geen mening', maar kiest voor 'niet mee eens'</p> <p>12) Participant 20: Neemt meer bedenktijd. Te weinig kennis.</p>	<p><u>Moeilijke vraag vanwege de formulering.</u> Erg lange zin.</p> <p>Mee eens (P17 en P20) Neutraal (P11) Niet mee eens (P6 en P19) De meeste participanten kozen voor 'Geen mening' (P8, P10, P12, P13, P14, P15 en P18), omdat ze <u>te weinig kennis</u> hadden van het onderwerp. De participanten namen <u>meer bedenktijd</u> en reageerden fysiek door te zuchten of een vragend gebaar/gezichtsuitdrukking te maken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Welke gevolgen heeft het voor de provincie om te stoppen met de belangenbehartiging bij de Europese Unie? (P6) - Welke belangen worden behartigd? (P14, P18 en P19) - Wat wordt er gedaan bij de EU? (P13) - Welke beslissingen nemen ze bij de EU? En wat gaat er gebeuren als ze daarop bezuinigen? (P15) - Waarvoor doen ze aan belangenbehartiging? Waarom is dat nuttig? (P18) - Hoeveel macht ligt er in Brussel en hoeveel invloed heeft de provincie daarop? (P20)
<p>5 Landschap De provincie Utrecht moet gemeenten dwingen verspreid over de provincie voldoende sociale huurwoningen te bouwen</p>	<p>1) Participant 2: Leest de stelling twee keer. Legt de nadruk op "dwingen".</p> <p>2) Participant 3: Rare formulering "dwingen".</p> <p>3) Participant 4: Zucht en kijkt moeilijk. Neigt naar 'niet mee eens', maar vult dan toch 'geen mening' in.</p> <p>4) Participant 6: "Dwingen" is erg sterk uitgedrukt. Gaat van 'mee eens', naar 'niet mee eens' vanwege de formulering.</p> <p>5) Participant 9: Te weinig kennis</p> <p>6) Participant 10: Mee eens, maar dwingen is niet nodig.</p>	<p>De <u>formulering "dwingen" is te sterk uitgedrukt.</u> De participanten vonden het niet nodig om de gemeenten te dwingen. Om deze reden werd eerder voor 'neutraal', 'niet mee eens' en 'geen mening' gekozen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Waarom moeten gemeenten gedwongen worden om sociale huurwoningen te bouwen en wat zijn de redenen dat ze dit nu niet doen? (P9) - Wat zijn de voor- en nadelen van het bouwen van sociale huurwoningen en waar komt dit probleem vandaan? (P13) - Waarom zijn sociale huurwoningen verspreid over de provincie nuttig? (P18)

		7) Participant 13: Leest de stelling nog een keer. Dwingen is niet nodig.	Mee eens (P2, P10 en P18)	- In hoeverre kan je gemeenten dwingen sociale huurwoningen te bouwen? (P20)
		8) Participant 14: Dwingen heeft geen zin.	Neutraal (P13 en P15)	
		9) Participant 15: Geen reactie.	Niet mee eens (P3 en P6)	
		10) Participant 18: Voor woningen.	Geen mening (P4 en P9)	
		11) Participant 20: Woord "dwingen" is niet goed gekozen. Dwingen kan niet. Te weinig informatie.		
6	Verkeer De provincie moet ervoor zorgen dat in kleine dorpen regelmatig een bus rijdt, ook als dat extra geld kost.	1) Participant 5: Onduidelijk. 2) Participant 6: Niet specifiek genoeg. Te weinig informatie. Van 'mee eens' naar 'geen mening'. 3) Participant 9: Niet specifiek genoeg. Te weinig informatie. 4) Participant 13: Leest de stelling drie keer. Te weinig informatie. 5) Participant 16: Een ver-van-zijn-bed-show. 6) Participant 18: zucht. Geen persoonlijke kwestie.	De stelling is <u>niet specifiek genoeg</u> . De participanten hadden te weinig informatie of het staat te ver van hen af. Mee eens (P5, P9 en P13) Neutraal (P18) Geen mening (P6 en P16)	- Wat is regelmatig als het om bustijden gaat? (P5, P6, P9 en P13) - Wat zijn kleine dorpen? Hoeveel kleine dorpen heeft Utrecht? (P6) - Zijn er geen alternatieven voor een grote bus? (P18) - Kost het extra geld voor de provincie of voor mij? (P13) - Verschillen de milieuregels per provincie? (P3) - Wat zijn de landelijke richtlijnen voor milieuregels? (P3, P10 en P19) - Hoe reëel of irreëel zijn de landelijke richtlijnen voor milieuregels? (P6) - Hoe streng zijn de milieuregels nu? (P15)
7	Milieu De provincie moet milieuregels strenger maken dan de landelijke richtlijnen	1) Participant 2: Te weinig kennis. Onduidelijk. 2) Participant 6: Te weinig kennis. 3) Participant 9: Te weinig kennis. 4) Participant 10: Te weinig kennis en informatie. 5) Participant 11: Te weinig kennis. Geen mening over het onderwerp. 6) Participant 15: Kijkt verbaasd. Verschilt per provincie. 7) Participant 19: Haalt haar schouders op. Te weinig kennis.	De participanten hadden <u>te weinig kennis</u> over milieuregels. Daarom kozen de zij voor 'neutraal' of 'geen mening'. Mee eens (P15) Neutraal (P6, P9 en P11) Geen mening (P2, P10 en P19)	
8	Verkeer De provincie moet meer ruimte maken voor fietspaden en minder voor autowegen	1) Participant 4: Te weinig kennis. 2) Participant 5: Maakt haar niets uit. 3) Participant 9: Te weinig kennis. 4) Participant 13: Geen beeld bij. 5) Participant 14: Een ver-van-zijn-bed-show. Te weinig informatie. 6) Participant 18: Vindt de verdeling goed dus is neutraal.	De participanten hadden <u>te weinig kennis</u> over het aantal fietspaden in de hele provincie. Neutraal (P18 en P19) Niet mee eens (P13 en P14) Geen mening (P4, P5 en P9)	- Wat moet ik me voorstellen bij meer fietspaden? (P13)
9	Milieu De provincie moet stoppen met subsidies voor oplaadpalen voor elektrische auto's	1) Participant 3: Twijfelt. Te weinig kennis. 2) Participant 17: Te weinig kennis.	De participanten hadden <u>te weinig kennis</u> over elektrische auto's. Niet mee eens (P3 en P17)	- Zijn elektrische auto's daadwerkelijk beter voor het milieu? (P3) - Waarom zou de provincie stoppen met subsidies voor oplaadpalen? (P17)

10	Verkeer De provincie moet extra geld uitgeven aan het verlichten van provinciale wegen	<ol style="list-style-type: none"> Participant 3: Fronst en twijfelt. Neemt meer bedenktijd. Leest de stelling nogmaals. Te weinig kennis en informatie. Participant 6: Denkt in eerste instantie aan iets anders bij "verlichten". Te weinig kennis. 	De participanten <u>twijfelden vanwege de formulering</u> en hadden <u>te weinig kennis</u> . Mee eens (P3) Niet mee eens (P6)	- Hoe zit het op dit moment met de wegverlichting in Utrecht? (P3 en P6)
11	Natuur De provincie mag ganzen laten doden als er sprake is van overlast	<ol style="list-style-type: none"> Participant 3: Neemt veel bedenktijd. Heeft moeite met de vraag vanwege het onderwerp. Ethische kwestie. Onduidelijk begrip "overlast". Lastige vraag. Participant 5: Zelig. Voelt zich schuldig. "overlast" is onduidelijk. Participant 6: Leest de stelling twee keer. Is in de war vanwege een eerdere stelling die het tegenovergestelde beschreef. Erg specifiek. Participant 7: Neemt veel bedenktijd. Vult eerst 'neutraal' in en dan 'niet mee eens'. Participant 10: Aparte vraag. Participant 13: Leest de stelling twee keer. Zelig. Is nu tegen, terwijl hij bij de minder directe stelling voor was (geeft hij zelf aan). Specifieke vraag. Participant 15: Te weinig informatie. Participant 18: Moeilijke vraag. Te weinig informatie. 	De participanten hadden <u>moeite met de vraag vanwege het onderwerp</u> . De stelling werd <u>raar en te specifiek</u> gevonden, participanten namen meer bedenktijd en lazen de stelling vaker. Mee eens (P5 en P10) Geen mening (P3 en P18) Niet mee eens (P7 en P13) Helemaal niet mee eens (P6)	<ul style="list-style-type: none"> - Wat valt onder overlast van ganzen? (P3, P5 en P15) - Wat zijn de alternatieven voor het doden van ganzen? (P18)
12	Economie De provincie moet meebetalen aan het openhouden van regionale ziekenhuizen	<ol style="list-style-type: none"> Participant 6: Te weinig kennis. Participant 11: Leest de stelling twee keer. In eerste instantie leest hij 'ophouden' in plaats van 'openhouden'. Participant 13: Twijfelt enorm. Haalt zijn schouders op. Participant 20: Verschilt per ziekenhuis. 	De participanten <u>twijfelden</u> , omdat het <u>verschilt per situatie</u> . Neutraal (P20) Niet mee eens (P13)	Geen
13	Kunst en Cultuur De provincie mag bezuinigen op cultuur	<ol style="list-style-type: none"> Participant 5: Twijfelt. Participant 12: Lastige vraag. Participant 16: Te weinig kennis. Participant 18: Erg kort door de bocht. Te weinig informatie. 	Een <u>lastige stelling</u> , omdat hij <u>erg algemeen</u> is. Neutraal (P5, P12 en P16) Mee eens (P18)	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel geld wordt er aan cultuur uitgegeven? (P16) - Waarom willen ze bezuinigen op cultuur? (P18)

14 Kunst en Cultuur De provincie moet meer geld steken in het onderhoud van oude kerken	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 2: Neemt meer bedenktijd. Leest de stelling nog een keer. 2) Participant 6: Te weinig informatie. 3) Participant 9: Te weinig kennis en informatie. 4) Participant 14: Vindt zichzelf hypocriet, omdat hij 'mee eens' invult en dit ook antwoordt bij de stelling bezuinigen op cultuur. 5) Participant 17: Te weinig informatie. 6) Participant 18: Te weinig kennis. 7) Participant 19: Twijfelt. "oude kerken" is niet specifiek genoeg. 8) Participant 20: Verschilt per kerk. 	<p>De participanten hadden <u>te weinig kennis en informatie</u> om de stelling te kunnen beoordelen.</p> <p>Mee eens (P14, P19 en P20) Neutraal (P2, P5, P9 en P17) Niet mee eens (P6 en P18)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel oude kerken heeft Utrecht? En hoe oud is oud? (P6 en P19) - Hoeveel geld wordt er nu besteed aan oude kerken? (P9) - Hoeveel geld hebben de kerken? (P18)
15 Natuur De provincie moet ervoor zorgen dat er meer stille natuurgebieden komen, waar mensen niet zomaar in mogen	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 7: Denkt dat het niet haalbaar is. 2) Participant 8: Verwachting is onduidelijk. 3) Participant 9: Te weinig kennis. 4) Participant 13: Leest de stelling drie keer. Onduidelijk. 5) Participant 17: Te weinig kennis. 	<p>De participanten hadden <u>te weinig kennis</u> om deze stelling te kunnen beoordelen. De verwachtingen en doelen zijn onduidelijk.</p> <p>Mee eens (P13) Neutraal (P17) Niet mee eens (P7) Geen mening (P8)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zijn meer stille natuurgebieden in Utrecht wel mogelijk? (P7) - Hoeveel stille natuurgebieden zijn er op dit moment en waarom zouden er meer moeten komen? (P9) - Voor welke dieren is komen er stille natuurgebieden? Niet voor planten toch? (P13) - Wordt het een natuurgebied waarvoor je moet gaan betalen om er in te mogen? (P13) - Waarom zouden er wel of niet stille natuurgebieden moeten komen? (P17) - Waar komen de windmolens te staan? (P5) - Is het wel mogelijk om meer windmolens te plaatsen in Utrecht? (P7) - Wat zijn de voor- en nadelen van windmolens?/ Wat leveren meer windmolens op en waar gaat het ten koste van? (P9 en P15) - Waarom zouden er meer windmolens mogen komen? (P19)
16 Landschap In de provincie Utrecht moeten meer windmolens komen	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 5: Ligt er aan waar. Te weinig informatie. 2) Participant 7: Denkt dat het niet haalbaar is. 3) Participant 9: Te weinig kennis. Twijfelt tussen 'mee eens' en 'geen mening'. 4) Participant 13: Alleen als mensen dan minder slechte energie gaan gebruiken. 5) Participant 15: Te weinig informatie. 6) Participant 19: Te weinig kennis. 	<p>De participanten hadden <u>te weinig kennis en informatie</u> om deze stelling te kunnen beoordelen.</p> <p>Mee eens (P5, P9 en P13) Neutraal (P7 en P19)</p>	

17	Kunst en Cultuur De provincie moet meebetalen aan het openhouden van bibliotheken in kleine dorpen, als de gemeente de bibliotheek wil sluiten	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 9: Denkt dat het niet haalbaar is. 2) Participant 10: Rare vraag. 	De participanten <u>twijfelden aan de haalbaarheid</u> en vonden het een <u>rare stelling</u> . Mee eens (P9) Neutraal (P10)	- Is er geld voor bibliotheken en waar komt dat vandaan? (P9)
18	Bestuur De provincie moet gemeenten helpen met de opvang van asielzoekers	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 5: Te weinig kennis. Ligt er aan hoeveel. 2) Participant 13: Geen goed beeld. 	De participanten hadden <u>te weinig kennis</u> om deze stelling te kunnen beoordelen. Neutraal (P2, P5 en P13)	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel asielzoekers? (P5) - Hoe gaat de provincie asielzoekers helpen? (P13) - Heeft de provincie de macht om gemeenten te helpen met asielzoekers? (P14)
19	Landschap De provincie moet gemeenten toestaan huizen te bouwen op voormalige landbouwgrond	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 2: Een rare en vage stelling. 2) Participant 4: Legt de nadruk op "voormalige". 3) Participant 5: Te weinig kennis. 4) Participant 7: Te weinig kennis. 5) Participant 8: Twijfelt. Te weinig kennis. 6) Participant 9: Lastige stelling. Te weinig kennis en informatie. 7) Participant 12: Onduidelijk. 8) Participant 18: Te weinig kennis. 9) Participant 19: Te weinig kennis. 10) Participant 20: Verschilt per situatie. 	De participanten hadden <u>te weinig kennis</u> om deze stelling te kunnen beoordelen. Mee eens (P19) Neutraal (P7 en P20) Helemaal niet mee eens (P12) Geen mening (P2, P5, P8, P9 en P18)	<ul style="list-style-type: none"> - Waarom zouden ze niet nu al gebruik maken van voormalige landbouwgrond om huizen te bouwen? (P2) - Wat is voormalig landbouwgrond precies? Is dat nu een natuurgebied? (P5, P8, P14 en P19) - Waarom bemoeit de provincie zich met landbouwgrond? Hebben de gemeenten dan geen toestemming om zelf te beslissen? (P12)
20	Landschap De provincie moet bestaande natuurgebieden zoveel mogelijk met elkaar verbinden, ook als dit ten koste gaat van landbouwgrond	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 3: Onduidelijke stelling vanwege formulering. Doel is onduidelijk. Te weinig informatie. 2) Participant 4: Leest de stelling twee keer. Lastige stelling. 3) Participant 8: Leest de stelling twee keer. 4) Participant 9: Te weinig informatie. 5) Participant 10: Erg lange vraag. 6) Participant 12: Neemt meer bedenktijd. Zucht. Te weinig kennis. 7) Participant 14: Te weinig kennis. 8) Participant 19: Doel is onduidelijk. Te weinig informatie. 	Een <u>lastige stelling</u> , waardoor hij <u>vaker gelezen</u> werd. De participanten hadden <u>te weinig kennis en informatie</u> om deze stelling te kunnen beoordelen. Helemaal mee eens (P10) Neutraal (P4, P8, P9, P12 en P14) Niet mee eens (P19)	<ul style="list-style-type: none"> - Wat is de oplossing voor de boer? (P9) - Hoeveel baat heeft de natuur bij het verbinden van natuurgebieden? (P12)

21	<p>Economie</p> <p>De provincie moet zich inzetten om grote sportevenementen naar Utrecht te halen</p>	<p>1) Participant 4: Houdt niet van sport.</p> <p>2) Participant 5: Denkt bij het beantwoorden maar aan één evenement.</p> <p>3) Participant 9: Denkt bij het beantwoorden maar aan één evenement.</p> <p>4) Participant 10: Denkt bij het beantwoorden maar aan één evenement.</p> <p>5) Participant 12: Denkt bij het beantwoorden maar aan één evenement.</p>	<p>Bij het beantwoorden <u>werd maar aan één evenement gedacht</u>: Tour de France.</p> <p>Mee eens (P10)</p> <p>Neutraal (P12 en P15)</p> <p>Helemaal niet mee eens (P5)</p> <p>Geen mening (P4 en P9)</p>	<p>- Besteden ze niet al veel geld uit aan sportevenementen? (P10)</p> <p>- Komt de Tour de France vanuit de gemeente of de provincie? (P10)</p>
22	<p>Natuur</p> <p>In Utrecht moet meer ruimte komen voor herten en ander groot wild, ook als deze dieren overlast veroorzaken</p>	<p>1) Participant 1: Dubbele stelling.</p> <p>2) Participant 2: Rare stelling.</p> <p>3) Participant 3: Rare stelling. "Overlast" is onduidelijk.</p> <p>4) Participant 4: Schud haar hoofd heen en weer en kijkt fronsend.</p> <p>5) Participant 5: Merkt op dat ze bij de stelling 'ganzen' wel aangaf dat ze afgeschoten mogen worden bij overlast.</p> <p>6) Participant 6: Leest de stelling twee keer. Fronst. Twijfelt. Kiest eerst voor 'mee eens' en dan toch 'neutraal'.</p> <p>7) Participant 8: Dubbele stelling.</p> <p>8) Participant 9: Rare stelling. Vindt het doel onduidelijk.</p> <p>9) Participant 10: Lastige vraag. Dubbele stelling. Te weinig informatie. Vindt "overlast" erg heftig.</p> <p>10) Participant 13: Dubbele stelling. Wordt gelijk van overlast uitgegaan.</p> <p>11) Participant 14: Denkt dat ze in bossen stukken terrein gaan maken waar mensen niet mogen komen.</p> <p>12) Participant 17: Dubbele stelling.</p> <p>13) Participant 20: Moeilijke vraag.</p>	<p>Een <u>rare en dubbele stelling</u>. "<u>overlast</u>" is <u>onduidelijk</u>.</p> <p>Mee eens (P13)</p> <p>Neutraal (P1, P2, P3, P4, P5, P6, P10, P17 en P20)</p> <p>Niet mee eens (P8 en P14)</p> <p>Geen mening (P9)</p>	<p>- Wat wordt gezien als overlast van groot wild? Geluidsoverlast? (P3 en P10)</p> <p>- Is er ruimte voor groot wild in de provincie? Zo ja, waar? (P20)</p>
23	<p>Bestuur</p> <p>De provinciale belastingen (opcenten) moeten in de komende periode worden verlaagd, ook als dat betekent dat de provincie moet bezuinigen</p>	<p>1) Participant 1: Leest de stelling twee keer. "opcenten" onbekend. Raar en onnodig dat dit woord er bij staat.</p> <p>2) Participant 3: Te weinig kennis. Slaat het woord "opcenten" over.</p> <p>3) Participant 4: Leest de stelling twee keer. Schud haar hoofd, fronst en maakt een verbaasde gezichtsuitdrukking. Te weinig kennis.</p>	<p>De participanten hadden <u>te weinig kennis</u> om de stelling te kunnen beoordelen.</p> <p><u>"opcenten" is onbekend</u>.</p> <p>Mee eens (P11)</p>	<p>- Wat zijn opcenten? (P1, P5, P6, P7, P10, P11, P13, P15, P17 en P18)</p> <p>- Maar dat kan niet tegelijkertijd toch, de provinciale belastingen verlagen en bezuinigen? (P6)</p>

		<p>4) Participant 5: Te weinig kennis. "opcenten" onbekend.</p> <p>5) Participant 6: Leest de stelling drie keer. Spreekt het woord "opcenten" verbaasd uit.</p> <p>6) Participant 7: Te weinig kennis.</p> <p>7) Participant 9: Moeilijke stelling. Wil eerst 'neutraal' kiezen, maar klikt op 'geen mening'.</p> <p>8) Participant 10: Te weinig kennis en informatie. "opcenten" onbekend.</p> <p>9) Participant 11: Leest de stelling twee keer. Twijfelt over zijn antwoord vanwege de formulering. "opcenten" onbekend.</p> <p>10) Participant 13: Lastige vraag. Te weinig kennis. "opcenten" onbekend.</p> <p>11) Participant 15: Kijkt verbaasd. Te weinig kennis.</p> <p>12) Participant 17: "opcenten" onbekend.</p> <p>13) Participant 18: Te weinig kennis. "opcenten" onbekend.</p> <p>14) Participant 20: Geen mening.</p>	<p>Neutraal (P3, P4, P5, P7, P15 en P20)</p> <p>Niet mee eens (P1 en P6)</p> <p>Geen mening (P9, P10 en P18)</p>	<p>- Wat zijn provinciale belastingen? (P10)</p> <p>- Hoe wordt er bezuinigd op provinciale belastingen? (P18)</p>
24	<p>Kunst en Cultuur</p> <p>De provincie mag meebetalen aan regionale radio en televisie</p>	<p>1) Participant 2: Te weinig kennis.</p> <p>2) Participant 4: Leest de stelling twee keer. Van mij "mag" het.</p> <p>3) Participant 5: Te weinig kennis. Legt de nadruk op "mag".</p> <p>4) Participant 6: Moet lachen. Legt de nadruk op "mag".</p> <p>5) Participant 8: Legt de nadruk op "mag".</p> <p>6) Participant 9: Te weinig kennis. Legt de nadruk op "mag".</p> <p>7) Participant 11: Te weinig kennis. Luistert en kijkt zelf nooit regionale radio en televisie.</p> <p>8) Participant 12: Luistert en kijkt zelf nooit regionale radio en televisie.</p> <p>9) Participant 19: Kiest eerst voor 'niet mee eens', maar het "mag" wel dus gaat ze terug om 'neutraal' in te vullen.</p> <p>10) Participant 20: Aparte vraagstelling. Legt de nadruk op "mag". Te weinig informatie.</p>	<p>De <u>formulering werd als apart gezien</u>. De participanten legde de nadruk op "<u>mag</u>". Dit woord is <u>te zacht uitgedrukt</u>.</p> <p>Helemaal mee eens (P6 en P8)</p> <p>Mee eens (P4 en P9)</p> <p>Neutraal (P2, P19 en P20)</p> <p>Geen mening (P5, P11 en P12)</p>	<p>- Waarom zou de provincie meebetalen aan regionale radio en televisie? (P4 en P20)</p> <p>- Mag de provincie nu niet meebetalen aan de regionale radio en televisie dan? (P5 en P9)</p>
25	<p>Economie</p> <p>De provincie kan beter haar spaargeld uitgeven dan extra bezuinigen</p>	<p>1) Participant 3: Rare vraag. Twee uitersten. Onduidelijk wat ze bedoelen.</p> <p>2) Participant 4: Is verward en fronst.</p>	<p>Een <u>lastige en rare stelling</u>. Beschrijft <u>twee uitersten</u>, waardoor geen goed</p>	<p>- Er is toch geen spaargeld? (P5)</p> <p>- Voor welke doeleinden wordt het spaargeld uitgegeven? (P9 en P13)</p>

26 Verkeer De A27 bij Amelisweerd mag worden verbreed	<p>3) Participant 5: Onduidelijke vraag.</p> <p>4) Participant 8: Afhankelijk van het formaat van de spaarpot.</p> <p>5) Participant 9: Afhankelijk van de doelen.</p> <p>6) Participant 10: Loopt vast bij deze stelling. Te weinig kennis.</p> <p>7) Participant 12: Twijfelt. Neigt naar 'geen mening', maar vult 'neutraal' in.</p> <p>8) Participant 13: Koppelt de stellingen 'radio en televisie' en 'sportevenementen' aan deze stelling.</p> <p>9) Participant 16: Te weinig kennis.</p> <p>10) Participant 17: Lastige vraag. Te weinig kennis.</p> <p>11) Participant 18: Rare vraag. Breed onderwerp. Kort door de bocht, erg zwart-wit.</p> <p>12) Participant 19: Dubbelzinnige stelling. Leest de stelling meerdere keren. Twee extremen. Gekke zin. Te algemeen geformuleerd. Mist een reden.</p> <p>13) Participant 20: Beide is niet goed.</p> <p>1) Participant 2: Te weinig kennis. Locatie onbekend.</p> <p>2) Participant 3: Spreekt de locatie langgerekt en twijfelachtig uit.</p> <p>3) Participant 4: Locatie onbekend.</p> <p>4) Participant 6: Spreekt de locatie langgerekt en twijfelachtig uit. Locatie onbekend.</p> <p>5) Participant 8: Locatie onbekend.</p> <p>6) Participant 9: Locatie onbekend.</p> <p>7) Participant 12: Reden(en) waarom het niet zou mogen onbekend.</p> <p>8) Participant 13: Te weinig kennis.</p> <p>9) Participant 14: Locatie onbekend. Hij zoekt deze op via Google Maps.</p> <p>10) Participant 17: Locatie onbekend. Stelling beoordeeld middels algemene mening over wegverbreding.</p> <p>11) Participant 18: Locatie onbekend. Te weinig kennis.</p> <p>12) Participant 19: Te weinig kennis.</p> <p>13) Participant 20: Te weinig kennis. Locatie onbekend.</p>	<p>antwoord kon worden gegeven. <u>Te breed en algemeen geformuleerd.</u> Helemaal mee eens (P13 en P18) Mee eens (P9 en P17) Neutraal (P10, P12, P16 en P20) Niet mee eens (P19) Geen mening (P5)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Waarom heeft de provincie spaargeld? (P10, P13 en P18) - Hebben ze spaargeld en hoeveel? (P12 en P16) - Wat zijn de gevolgen als het spaargeld uitgegeven wordt? (P17)
		<p><u>De locatie uit de stelling is onbekend.</u> De participanten hadden <u>te weinig kennis</u> en konden daarom geen goed antwoord geven. Zij kozen voornamelijk '<u>geen mening</u>'. Helemaal mee eens (P17) Mee eens (P12 en P14) Neutraal (P3 en P20) Niet mee eens (P6 en P18) Geen mening (P2, P4, P8, P9, P13 en P19)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Waar ligt Amelisweerd? (P3, P4, P6, P7, P8, P9, P13, P17, P19 en P20) - Wat wordt er weggehaald als de A27 wordt verbreed? (P13 en P14) - Waarom noemen ze het de A27 bij Amelisweerd, niet iedereen kent die locatie? (P14) - Waarom moet de weg verbreed worden? (P18) - Welke voor- en nadelen horen daarbij? (P18)

27	Milieu De provincie moet bedrijven die investeren in duurzame energie financieel ondersteunen	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 4: Zucht diep. Moeilijke vraag. 2) Participant 10: Complexe zin. 	Een <u>ingewikkelde stelling vanwege de formulering</u> . De zin is erg lang en daardoor lastig te begrijpen.	Geen
28	Milieu De provincie moet meer geld steken in biologische landbouw	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 2: Te weinig kennis. Dubbele vraag. 2) Participant 3: Twijfelt of biologisch echt goed is. 3) Participant 6: Lastige stelling. 4) Participant 7: Twijfelt of dit een taak is voor de provincie. 5) Participant 8: Te weinig kennis. Geen mening. 6) Participant 13: Kent de betekenis van "biologisch" niet. 7) Participant 19: Kent de betekenis van "biologisch" niet. 8) Participant 20: Is iets voor de landelijke politiek. 	De participanten hadden <u>te weinig kennis</u> om de stelling te kunnen beoordelen. <u>"Biologisch"</u> is onbekend. Mee eens (P6 en P13) Neutraal (P2, P3, P7, P8, P19 en P20)	<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel geld steekt de provincie op dit moment in biologische landbouw? (P2, P6 en P8) - Wat is precies biologisch? (P3, P13 en P19) - Is biologisch wel echt goed of wordt het alsnog bespoten? (P3)
29	Verkeer Buiten de spits moet het openbaar vervoer voor 65-plussers gratis zijn	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 5: Maakt het niet uit. 2) Participant 9: Snapt niet waarom het gratis moet zijn. 3) Participant 10: Niet gratis, wel goedkoop. 4) Participant 12: Niet gratis, wel met 40% korting. 5) Participant 13: Leest de stelling twee keer. Koppelt de stellingen 'bus' en 'bibliotheken' aan deze stelling. 6) Participant 19: Niet gratis, wel met korting. 7) Participant 20: Vergelijkt 65-plussers met studenten. 	De participanten vonden dat het <u>niet gratis moet zijn, maar wel goedkoop</u> . Vanwege de formulering is het lastig om te antwoorden. Mee eens (P13) Neutraal (P10, P19 en P20) Niet mee eens (P9 en P12) Geen mening (P5)	<ul style="list-style-type: none"> - Waarom zou het openbaar vervoer voor 65-plussers gratis moeten zijn? (P9 en P12)
30	Landschap In de Rijnenburgpolder ten zuiden van de stad Utrecht mogen woningen worden gebouwd	<ol style="list-style-type: none"> 1) Participant 1: Te weinig kennis. Locatie onbekend. 2) Participant 2: Te weinig kennis en informatie. 3) Participant 3: Te weinig kennis. 4) Participant 4: Schud haar hoofd heen en weer, frons en maakt een uitdrukking alsof ze het niet begrijpt. 5) Participant 5: Te weinig kennis. Locatie onbekend. 6) Participant 6: Afhankelijk van het gebied. Te weinig informatie. 7) Participant 7: Te weinig kennis. Locatie onbekend. 8) Participant 8: Te weinig kennis. Locatie onbekend. 9) Participant 9: Te weinig kennis. Locatie onbekend. 	<u>Te weinig kennis van de locatie</u> . De locatie was bij vrijwel alle participanten onbekend. Zij kozen daarom voornamelijk voor ' <u>geen mening</u> '. Mee eens (P1 en P17) Neutraal (P4 en P15) Niet mee eens (P3 en P10)	<ul style="list-style-type: none"> - Wat is de Rijnenburgpolder? (P1, P2, P9, P10, P12, P13 en P17) - Waar ligt de polder? (P1, P5, P8, P10, P11, P14 en P19) - Hoe ziet de polder er uit? Is dat nu natuurgebied? (P1, P2 en P6) - Wat staat er op het gebied? (P14) - Wat zijn de bezwaren om daar geen woningen te bouwen? (P9) - Wat is er bijzonder aan dit gebied? (P12)

- 10) Participant 10: Te weinig kennis. Locatie onbekend.
 - 11) Participant 11: Te weinig kennis. Locatie onbekend.
 - 12) Participant 12: Te weinig kennis en informatie. Locatie onbekend.
 - 13) Participant 13: Te weinig kennis. Locatie onbekend.
 - 14) Participant 14: Lastige vraag. Te weinig kennis.
 - 15) Participant 15: Te weinig kennis en informatie.
 - 16) Participant 17: Lastige vraag. Te weinig kennis. Locatie onbekend.
 - 17) Participant 18: Te weinig kennis. Locatie onbekend.
 - 18) Participant 19: Te weinig kennis. Locatie onbekend.
 - 19) Participant 20: Te weinig kennis. Locatie onbekend.
-

Geen mening (P1, P2, P5, P7, P8, P9, P11, P12, P13, P18, P19 en P20)

- Wat voor toegevoegde waarde heeft het als het een polder blijft? (P15)

Bijlage 11 Exploratief onderzoek

In dit onderdeel zijn de bevindingen gerapporteerd die niet zozeer van belang zijn voor de onderzoeksvragen van dit onderzoek naar begripsproblemen bij de stellingen van Kieskompas. De bevindingen zijn echter wel gericht op problemen die gebruikers tijdens het hardop-werkonderzoek hebben ervaren en zouden kunnen bijdragen aan verbetering van de stemhulp. Zie bijlage 9 (tabel 6 en 7) voor de uitingen van de participanten over het resultatenschermbild en de analysemogelijkheden.

Resultatenschermbild

De helft van de participanten heeft de uitleg die kort verschijnt zodra het resultatenschermbild zichtbaar is, niet opgemerkt. Slechts twee mensen hebben de hele instructie kunnen lezen. Dit zorgde bij sommige participanten voor onbegrip en irritatie.

“Wat, wat moet ik doen? Wacht even hoor.. Moet ik dit aanklikken? Ik vind het onduidelijk.. Ik heb nu een cirkel. En een punt. En ik zie dat ik meer links ben dan rechts. Dat haal ik hier uit. Maar waar moet ik nou op stemmen dan, volgens dit ding..? PvdA?” (Participant 3, vrouw van 22 jaar)

“Het is wel heel vervelend dat het heel snel weg gaat, want ik heb gewoon niet de tijd om heel het verhaaltje te lezen. Ik zie alleen het cirkeltje ben jij en wat daar achter komt.. Ik heb gewoon de tijd niet om het te lezen. Dus zoveel invloeden op een nieuwe pagina, dat je even iets meer tijd wil hebben om te lezen wat er nou staat. Nu heb ik wel het idee dat ik mis wat er stond.” (Participant 5, vrouw van 21 jaar)

“Ik snap niet waarom ze alle benodigde informatie waarin staat wat je kan doen weggooien. Nu als je het al op tijd hebt gelezen moet je het maar onthouden.” (Participant 11, man van 24 jaar)

Naast participant 3, hadden nog twee participanten veel moeite met de interpretatie van het resultaat. De participanten die geen problemen ondervonden bij de interpretatie bestonden voornamelijk uit mensen met veel politieke interesse en uit “ervaren” stemhulp-gebruikers.

Tabel 1 toont hoeveel participanten een bepaalde handeling wel of niet hebben uitgevoerd. De betekenis van de cirkel was bij de meeste participanten duidelijk, maar de betekenis van de termen ‘links’, ‘rechts’, ‘progressief’ en ‘conservatief’ daarentegen niet. Daarnaast zijn veel mensen verrast door het resultaat, heeft de helft maar gezien dat er een uitleg over het spectrum aanwezig was en hebben negen mensen moeite gehad met de interpretatie van het resultaat.

Tabel 1

Overzichtstabel van het aantal participanten per handeling bij het Resultatenschermbild

Handeling uitgevoerd?	Uitleg gezien?	Betekenis van cirkel begrepen?	Betekenis van de termen in het assenstelsel duidelijk?	Verrast door resultaat?	Moeite met interpretatie van het resultaat?
Ja	10	17	5	10	9
Nee	10	3	11	9	11
Onbekend	0	0	4	1	0

De problemen die de participanten ondervonden bij het interpreteren van het resultaat leidden tot een minder goed begrip van de eigen positie in het politieke landschap.

Analysemogelijkheden

De participanten konden gebruik maken van drie verschillende analysemogelijkheden: ‘thema’s selecteren’, ‘positie per stelling’ en ‘antwoorden vergelijken’. De analysemogelijkheid ‘thema’s selecteren’ is het meest gebruikt door de participanten. Wellicht omdat deze mogelijkheid direct zichtbaar is naast de weergave van het resultaat en de participant niet eerst op een tabblad of logo hoeft te klikken voordat hij gebruik kan maken van de optie.

Negen participanten hebben aangegeven welke thema’s zij belangrijk vonden en welke niet om te kijken welk effect dit had op hun positie in het politieke landschap. Deze mogelijkheid werd over het algemeen leuk gevonden om even uit te proberen, maar de participanten vonden de optie niet nuttig. De één maakt geen gebruik van de optie, omdat hij alle thema’s even belangrijk vindt en de andere omdat hij het niet per thema aan wil geven, maar per stelling. Weer een ander zou deze optie graag aan het begin willen zien en met meer gewichten of een schaalverdeling in plaats van ‘ja’ en ‘nee’. Participant 20 vertelde dat hij behoefte heeft aan meer keuzemogelijkheden.

“Iets meer dan ja en nee zou wel handig zijn, want nu is het of belangrijk of helemaal niet belangrijk. Dan laat je hem eerder op ja staan dan dat je hem op nee zet.” (Participant 20, man van 22 jaar)

De meeste participanten lieten hun stemkeuze niet beïnvloeden door de analysemogelijkheid ‘thema’s selecteren’. Zij zouden dit eerder laten afhangen van de analysemogelijkheid ‘positie per stelling’. Acht participanten maakten gebruik van deze mogelijkheid. Over het algemeen vonden zij het bekijken van de posities per stelling informatief en nuttig, maar de manier waarop dit kon vonden de participanten niet praktisch.

“Dit is wel handig voor het overzicht, want met het assenstelsel had ik nog niet duidelijk voor ogen wie waarvoor staat. Het is wel veel werk en uiteindelijk ben je dan het overzicht ook wel weer kwijt.” (Participant 15, vrouw van 25 jaar)

“Kost veel tijd. Nu moet ik bij elke stelling heel moeilijk klikken en weet ik het wat. En dan denk ik van ja, dat zegt me alsnog niets.” (Participant 13, man van 23 jaar)

Het bekijken van de posities per stelling kostte volgens de participanten te veel tijd en gaf hen niet het overzicht dat ze zouden willen zien. Zij zouden graag willen weten waarom een partij voor een bepaald antwoord kiest. Een dergelijke toelichting is wel te zien bij de analysemogelijkheid ‘antwoorden vergelijken’. Deze is echter het minst vaak gebruikt. Slechts vier mensen maakten hier zelfstandig gebruik van. Dit kwam waarschijnlijk, omdat deze mogelijkheid het minst opviel. Uit het nagesprek blijkt dat de participanten het vergelijken van hun antwoord en het antwoord van een partij, het meest nuttig van de drie vonden. Maar ook op deze mogelijkheid zijn nog dingen aan te merken. Participant 5 legde haar mening als volgt uit:

“Ja de uitleg over deze mogelijkheid heb ik dus helemaal gemist, omdat het zo snel weg ging. Dat is jammer. Dit is een hele goeie. Kan je ook verschillende partijen naast elkaar leggen? Het zou handig zijn als je je eigen antwoord per stelling kan zien en bijvoorbeeld het antwoord van je top drie partijen.” (Participant 5, vrouw van 21 jaar)

De meeste participanten hadden, zoals participant 5, de voorkeur voor de analysemogelijkheid ‘antwoorden vergelijken’, maar zouden graag meerdere partijen tegelijk bekijken in plaats van één voor één. De participanten hebben behoefte aan een goed overzicht en zeiden dat naar aanleiding van deze analysemogelijkheden niet te hebben. Participant 14 benadrukte dit door te zeggen: “Je hebt in principe wel alles maar niet helemaal op de juiste manier”. Tabel 2 geeft een overzicht van de hoeveelheid participanten die wel of niet gebruik hebben gemaakt van de analysemogelijkheid.

Tabel 2

Overzichtstabel van het aantal participanten per handeling bij de optie Analysemogelijkheden op het Resultatenscherf

Mogelijkheid gebruikt?	Thema's selecteren	Positie per partij	Antwoorden vergelijken
Ja	9	8	4
Nee	1	3	1
Bewust niet gebruikt	4	1	2
Niet uit zichzelf gebruikt	6	8	13

Als de participanten de optie bewust niet gebruikt hebben, wil dat zeggen dat zij tijdens het gebruik van de stemhulp aangaven de analysemogelijkheid niet nuttig te vinden of wegens een andere reden besloten de mogelijkheid over te slaan. Indien iemand geen gebruik heeft gemaakt van een bepaalde mogelijkheid, zou het kunnen zijn dat hij deze niet opgemerkt heeft. In sommige gevallen maakte iemand niet uit zichzelf gebruik van een analysemogelijkheid, maar is hier naderhand in het gesprek naar gekeken en gevraagd wat de participant van de mogelijkheid vond.